

การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติด
ของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
ของประเทศไทย-ลาว

โดย

พลตรี ยงยุทธ ชันทวี
ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๒๙

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ – ๒๕๖๖

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลตรี ยงยุทธ ชันทวี เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลตรี ยงยุทธ ชันทวี **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๕

การศึกษาเรื่อง “การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยปัญหาและการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว และเพื่อกำหนดแนวทางในการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว

ผลการศึกษา พบว่า (๑) สภาพการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว ได้แก่ ช่วยเหลือดูแลประชาชน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา เตรียมความพร้อมทุกด้านให้เกิดการรับรู้และติดตามข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์ประชุมร่วมกันกับประชาชนในทุกเดือนเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ และรายงานความเป็นอยู่ในชุมชนให้หน่วยงานราชการทราบ ตรวจสอบดูแลความเสียหายรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือทำงานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ ประชุมอบรมพัฒนาความรู้อยู่เสมอ สร้างความเข้มแข็งในชุมชน สร้างความปรองดองสามัคคีให้ประชาชน เตรียมพร้อมหลุมหลบภัย ร่วมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศ (ไทย-ลาว) ให้ดีขึ้น เฝ้าระวังเรื่องยาเสพติด การทะเลาะวิวาท และเรื่องที่ผิดกฎหมาย และร่วมกิจกรรมหรือร่วมประชุมกับหน่วยงานราชการอย่างต่อเนื่อง (๒) ปัจจัยปัญหาและการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ **ด้านประชาชน** ประกอบด้วย ความร่วมมือของประชาชน และความสามัคคีของประชาชนในพื้นที่ชายแดน **ด้านผู้นำ** ประกอบด้วย ขวัญกำลังใจของผู้นำ ความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อผู้นำ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา และการทำงานร่วมกับเครือข่ายชุมชนตามแนวชายแดน และ **ด้านภาครัฐ** ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานราชการที่เอื้อเพียงพอเหมาะสมต่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนตามแนวชายแดน นโยบายของรัฐ และการทำงานร่วมกับเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหา (๓) แนวทางการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว ได้แก่ (๓.๑) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและสมาชิกชุมชนตามแนวชายแดน (๓.๒) ประชุมผู้นำชุมชนให้มีความรู้ เข้าใจ เกี่ยวกับกฎหมายและอื่น ๆ เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อความเข้มแข็ง (๓.๓) ภาครัฐและหน่วยงานทางทหารควรเข้ามาช่วยผู้นำชุมชนให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่ควรรู้เพื่อกระชับความสัมพันธ์

และช่วยเหลือผู้นำชุมชนในการให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นระยะเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์สร้างความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้นำ และ (๓.๔) ภาครัฐควรจัดให้มีการประชุมอบรมสัมมนาพร้อมกันระหว่างผู้นำชุมชนชายแดนไทย-ลาวให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีเพิ่มความมั่นใจลดความหวาดระแวงระหว่างสองพื้นที่ พร้อมทั้งพัฒนาผู้นำชุมชนด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ และชุมชนควรมีเครือข่ายองค์กรความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง และ (๔) ข้อเสนอแนะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาในประเด็นต่างๆ อาทิเช่น (๔.๑) ปัญหาและข้อเสนอแนะ คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน/หมู่บ้าน โดยให้คนในชุมชน/หมู่บ้าน ได้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และเห็นถึงภัยร้ายจากยาเสพติดต่าง ๆ ที่เข้ามาภายในชุมชน โดยต้องมีกลยุทธ์หรือวิธีการที่จะทำให้เกิดการสนับสนุนทางข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งยาเสพติด หรือแม้กระทั่งบอกเบาะแสของผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดทั้งในในพื้นที่หรือมาจากภายนอกพื้นที่เองก็ตาม (๔.๒) ข้อเสนอแนะหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดตามแผนงานยุทธศาสตร์ป้องกันปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติด คือ การบริหารจัดการภายในหน่วยก็จะสามารถเดินหน้าได้อย่างมั่นคงและมีจุดหมายพร้อม ๆ กับการปฏิบัติการกิจของเจ้าหน้าที่ที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนความมั่นคง (๔.๓) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย อาทิเช่น (๑) รัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนจัดสร้างกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาของยาเสพติดและการวางแผนงานและโครงการร่วมกัน (๒) การบริหารจัดการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อให้ติดตามปัญหา ยาเสพติดในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (๓) ควรเปลี่ยนมุมมองการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยยอมรับและเชื่อมั่นในการดำเนินงานของภาคประชาสังคม และทำความเข้าใจว่าประชาชนเป็นเจ้าของปัญหาร่วมกัน และ (๔.๔) ข้อเสนอแนะในการพัฒนางานวิจัย คือ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบูรณาการของทุกภาคส่วน และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในต่างประเทศเพื่อทำการเปรียบเทียบและพัฒนาการดำเนินงานภายในประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

Abstract

Title Integration of Community Leadership Cooperation in Drug Prevention of Communities in the Upper Northeast Border Region of Thailand-Laos
Field Military
Name Major General Yongyut Khantawee **Course** NDC **Class** 65

The study subject “Integration of Community Leadership Cooperation in Drug Prevention of Communities in the Upper Northeast Border Region of Thailand-Laos”. The purpose of this study was to study the state of community leaders' cooperation in drug prevention in the upper northeastern border region of Thailand-Laos. To analyze problem factors and the integration of community leaders' cooperation in drug prevention among communities in the upper northeastern border areas of Thailand-Laos. and to set guidelines for integrating community leaders' cooperation in drug prevention among communities in the upper northeastern border areas of Thailand-Laos.

The results of the study found that (1) The condition for the integration of community leaders' cooperation in drug prevention among communities in the upper northeastern border of Thailand-Laos, namely helping to take care of the people. Coordinate with agencies involved in the development. Preparing in all aspects to create awareness and follow up on information for public relations, hold meetings with the public every month to inform information from government agencies. And report the living in the community to government agencies. Inspect and take care of the damage and report to relevant agencies. Cooperate with government agencies in the area Training meetings to always develop knowledge Build strength in the community create harmony and unity for the people Get ready for the bunker. jointly strengthen the good relations of the two countries (Thailand - Laos) to be better watch out for drugs controversy and illegal matters and participating in activities or meetings with government agencies continuously. (2) Problem factors and integration of community leaders cooperation in drug prevention communities in the upper northeastern border areas of Thailand - Laos, divided into 3 aspects. namely, the people side, consisting of the cooperation of the people and the unity of the people in the border areas. People's faith in their leaders good information publicity Exchange of knowledge among leaders along the Thai-Cambodian border and working with community networks along the border and the public sector, consisting of government agencies' budget allocation that is sufficient and appropriate for the development of border communities, government policies, and working with networks to

solve problems; Drug prevention of communities in the upper northeastern border of Thailand - Laos include: (3.1) building good relationships between leaders and community members along the border; Know and understand about the law and others in order to seek ways to develop the village for strength. (3.3) Government and military agencies should help community leaders to educate people about the rules and regulations that they should know in order to strengthen. Relating and assisting community leaders in educating the people periodically in order to build relationships and create continued stability. and to build morale for leaders and (3.4) the government should organize training meetings and seminars between leaders of Thai-Lao border communities to create good relations, increase confidence, reduce suspicion between the two areas. as well as developing community leaders for physical and mental health, and the community should have a network of organizations collaborating with government agencies and the private sector to help strengthen and (4) suggestions. Issues such as (4.1) Problems and suggestions are to strengthen the community/village. by giving people in the community / village has seen the importance of participating in problem solving and see the dangers of various drugs that enter the community There must be a strategy or method to create support for various information related to drug sources. or even tell the whereabouts of drug traffickers This will help to solve the drug problem, either in the area or from outside the area itself. that is, the management within the unit will be able to move forward steadily and with goals along with the mission of the officials who will drive the security (4.3) Policy recommendations such as (1) the state should have Clear policy in setting guidelines establishing a network between the public and private sectors, establishing a mechanism for exchanging information between agencies involved in understanding the drug problem situation and jointly planning work and projects; to effectively monitor drug problems in the community; and (3) should change the perspective of working on drug prevention and solution. by accepting and believing in the operation of civil society And understand that the people are the owners of the problem together and (4.4) Suggestions for research development are to develop community participation in implementing policies to strengthen the prevention and solution of drug problems. to obtain practical guidelines to be used as a guideline for the integration of all sectors and the development of community participation in bringing policies to strengthen the prevention and solution of drug problems in foreign countries in order to compare and develop domestic operations to keep pace with the changes in the global society.

คำนำ

การศึกษาในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรได้กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลในเรื่องที่ตนสนใจ เพื่อให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความคาดหวังว่าเรื่องที่ทำการวิจัยนั้นจะได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ โดยผู้ที่สนใจทั้งในการศึกษาต่อยอดหรือพิจารณาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ จึงได้สนใจเลือกหัวข้อวิจัย เรื่อง “การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว” ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยมีความเชี่ยวชาญ และมีความสนใจศึกษาติดตามมาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยเชื่อว่าผลการวิจัยที่ได้ผ่านการศึกษาและวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อกำหนดแนวทางในการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติฉบับนี้จะเป็นกลไกหลักที่จะช่วยสนับสนุนและบริหารจัดการให้เกิดความเชื่อมโยงของภารกิจที่มีความคุ้มค่า สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของพื้นที่และทิศทางการพัฒนาประเทศ ตลอดจนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรและประชาชนต่อไป

ผู้วิจัยจึงหวังว่า เอกสารวิจัยฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจตามที่ผู้วิจัยมีความตั้งใจและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการจัดทำเอกสารวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้นในระยะเวลาจำกัดตามขอบเขตของการวิจัย จึงไม่สามารถศึกษาให้ครอบคลุมกว้างขวางครบทุกประเด็นตามที่บางท่านสนใจ แต่ได้มุ่งเน้นประเด็นสำคัญที่จะนำไปกำหนดเป็นนโยบายด้านความมั่นคงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกำหนดแนวทางในการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว รวมทั้งกลไกการดำเนินงานที่จะมาเสริมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์หลักของผู้เสนอหัวข้อวิจัยนี้

สุดท้ายนี้ หากเอกสารวิจัยฉบับนี้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ผิดพลาดไม่สมบูรณ์โดยไม่ตั้งใจ ผู้วิจัยขออภัยและขออนอภัยไว้ แต่หากมีประโยชน์สิ่งหนึ่งประการใดที่เกิดจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่กองบัญชาการกองทัพไทย สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และกองพลทหารราบที่ ๓ กองทัพภาคที่ ๒ ที่ได้ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษาในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ นี้

พลตรี

(ยงยุทธ ชันทวี)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๕

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	6
ธรรมนูญข้อมูลภาครัฐ	10
แนวคิดและความสำคัญในการจัดทำฐานข้อมูลกลางภาครัฐ	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ของภาครัฐ	18
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการข้อมูลภาครัฐของต่างประเทศ	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
กรอบแนวคิดของการวิจัย	28
สรุป	28
บทที่ 3 สถานการณ์การบูรณาการข้อมูลภาครัฐ	29
สถานการณ์ปัญหาและอุปสรรคของภาคเอกชนในการดำเนินธุรกิจปัจจุบัน	29
การบูรณาการข้อมูลภาครัฐของต่างประเทศ	32
การบูรณาการข้อมูลภาครัฐของประเทศไทย	37
สรุป	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การบูรณาการข้อมูลภาครัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจไทย	56
แนวทางการบูรณาการข้อมูลภาครัฐเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพผู้ประกอบการเอกชน	56
สรุป	75
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	78
สรุป	78
ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	93
ประวัติย่อผู้วิจัย	95

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2-1	แสดงโครงสร้างธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐภายในหน่วยงาน	12
2-2	แสดงระบบบริหารและกระบวนการจัดการข้อมูล หรือวงจรชีวิตของข้อมูลและองค์ประกอบในการบริการจัดการข้อมูล	18
3-1	แสดงแอปพลิเคชัน “ทางรัฐ”	38
3-2	แสดงการเชื่อมโยงข้อมูล E-Workforce Ecosystem ”	39

คำอธิบายคำย่อ

ภาษาไทย

กกล.	ย่อมาจาก	กองกำลัง
กทต.	ย่อมาจาก	กรมทหารชายแดน
กนร.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์
กบร.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง
กท.	ย่อมาจาก	กลาโหม
กอ.นชท.	ย่อมาจาก	กองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน
กอ.รมน.	ย่อมาจาก	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
จนท.	ย่อมาจาก	เจ้าหน้าที่
ชรต.	ย่อมาจาก	ชุดปฏิบัติการรวบรวมและตรวจสอบข่าวสาร
ชรบ.	ย่อมาจาก	ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
ทปล.	ย่อมาจาก	กองทัพประชาชนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทสปช.	ย่อมาจาก	ไทยอาสาป้องกันชาติทางทะเล
นพช.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ
ป.ป.ส.	ย่อมาจาก	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ปกส.	ย่อมาจาก	กระทรวงป้องกันความสงบ
ปชต.	ย่อมาจาก	หมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน
ศปป.๒	ย่อมาจาก	ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 2
ศรชล.	ย่อมาจาก	ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
ศอ.ปส.ชน.	ย่อมาจาก	ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดชายแดนภาคเหนือ
สปป.ลาว	ย่อมาจาก	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
สมช.	ย่อมาจาก	สำนักงานสภาความมั่นคง
อปท.	ย่อมาจาก	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
อปพร.	ย่อมาจาก	อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
อปป.	ย่อมาจาก	อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง
อสม.	ย่อมาจาก	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ภาษาต่างประเทศ

AEC	ย่อมาจาก	ASEAN Economic Community
APSC	ย่อมาจาก	ASEAN Political and Security Community
ASCC	ย่อมาจาก	ASEAN Socio - Cultural Community
CCTV	ย่อมาจาก	Closed Circuit Television System
CEO	ย่อมาจาก	Chief Executive Officer
eMENSCR	ย่อมาจาก	Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform
GDP	ย่อมาจาก	Gross Domestic Product
JBC	ย่อมาจาก	Joint Boundary Commission
MDA	ย่อมาจาก	Maritime Domain Awareness
NATO	ย่อมาจาก	North Atlantic Treaty Organization
NGOs	ย่อมาจาก	The Non – Governmental Organizations
NIDA	ย่อมาจาก	National Institute on Drug Abuse
OKRs	ย่อมาจาก	Objectives and Key Results
PDCA	ย่อมาจาก	PLAN DO CHECK ACT
SMEs	ย่อมาจาก	Small and Medium Enterprise
SWOC	ย่อมาจาก	Smart Water Operation Center
TOR	ย่อมาจาก	Terms of Reference
UNODC	ย่อมาจาก	UN Office on Drugs and Crime
VTS	ย่อมาจาก	Vessel Traffic Service
XYZ	ย่อมาจาก	Causal Relationship

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประชากรทั่วโลกใช้ยาเสพติดผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดนโยบายให้ผู้เสพยาเสพติดและผู้มียาเสพติดไว้ในครอบครองถือเป็นอาชญากร มีความพยายามมุ่งเป้าหมายลดการผลิตและป้องกันการจำหน่าย ตลาดยาเสพติดและการเสพยาเสพติดจะสามารถถูกกำจัดให้หมดไปได้ ความเลวร้ายที่เกิดจากการใช้กฎหมายยาเสพติดด้วยวิธีการลงโทษไม่ได้ มีการกล่าวเกินเลยความเป็นจริงเมื่อพูดถึงความรุนแรงและขอบเขตของความเลวร้ายดังกล่าว การละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นเป็นประจำทุกวันทั่วโลกในนามของการควบคุมยาเสพติด ตั้งแต่โทษประหารชีวิตและการฆ่าตัดตอน ไปจนถึงการบำบัด ยาเสพติดด้วยวิธีไร้มนุษยธรรมและการใช้มาตรการบังคับ ขณะที่กฎหมายยาเสพติด เข้มงวดเพิ่มวิกฤติทางการสาธารณสุขอย่างรวดเร็วยุโรปแบบของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV) และโรคไวรัสตับอักเสบซี (Hepatitis C) ยิ่งไปกว่านั้น ในหลายประเทศกฎหมายยาเสพติดก่อให้เกิดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำอย่างร้ายแรง ความเลวร้ายที่แพร่กระจายอันเกิดจากการใช้วิธีการลงโทษในความผิด คดียาเสพติดและการเสพยาเสพติดเหล่านี้โดยพื้นฐานแล้วบ่อนทำลายหลักการ ของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และหลักนิติธรรม โดยทำให้เกิดความแตกแยกของ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชนของรัฐดังกล่าว (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ๒๕๕๙: ออนไลน์)

จากรายงานของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ (๒๕๖๐: UNODC, ๒๐๑๗) ได้ประมาณการผู้ติดยาเสพติดทั่วโลก ปี ๒๐๑๕ พบว่ายาเสพติดที่สำคัญ ๆ ที่ได้รับความนิยมนั้นมีผู้ติดกัญชา ๑๘๓ ล้านคน สารสกัดจากฝิ่น ๓๕ ล้านคน ยาบ้า-สารกระตุ้นต่าง ๆ ๓๗ ล้านคน ยาอี ๒๒ ล้านคน ยาแก้ปวด-ยานอนหลับ ๑๘ ล้านคน และโคเคน ๑๗ ล้านคน นอกจากนี้ใน เอกสารเผยแพร่ของ UNODC เมื่อวันที่ ๒๒/๖/๒๐๑๗ ยังระบุว่าทั่วโลกมีผู้ติดยาเสพติดประมาณ ๒๕๐ ล้านคน โดยที่ราว ๒๙.๕ ล้านคน หรือร้อยละ ๐.๖ ของประชากรผู้ใหญ่ทั่วโลกกำลังประสบปัญหาและความทุกข์ทรมานสืบเนื่องมาจากการติดยาเสพติด โดยเฉพาะยาเสพติดประเภท “สารสกัดจากฝิ่น” ซึ่งมีความอันตรายมากที่สุด ซึ่งผู้ติดยาเสพติดร้อยละ ๗๐ ได้รับผลกระทบด้านลบต่อสุขภาพสูงสุดจากยาเสพติดชนิดนี้ ทั้งนี้การผลิตฝิ่นและโคเคนเติบโตขึ้น ในปี ๒๐๑๖ และการผลิตฝิ่นทั่วโลกเพิ่มขึ้นถึง ๑ ใน ๓ เมื่อเทียบกับปี ๒๐๑๕ สาเหตุหลักมาจากอัตราผลตอบแทนของการปลูกฝิ่นในอัฟกานิสถานสูงขึ้น ส่วนการขยายตัวของตลาดโคเคน พบว่าในปี ๒๐๑๓-๒๐๑๕, การปลูกโคเคน (ที่นำไปสกัดเป็นโคเคน) เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเพาะปลูกที่เพิ่มขึ้นในประเทศโคลอมเบีย โดยที่ตลาดรับซื้อโคเคนใหญ่ที่สุดคือทวีปอเมริกาเหนือและยุโรป (สุปรานี พลแสง, ๒๕๕๐)

สำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (๒๕๖๐: ออนไลน์) ชี้ว่าเอเชียประสบกับการลักลอบค้าและเสพยาเสพติดสังเคราะห์ประเภทกระตุ้นประสาทเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมีแหล่งสารตั้งต้นอยู่ในหลายประเทศในภูมิภาค และการค้าขายยาเสพติดในเอเชียยังดำเนินการผ่านทางอินเทอร์เน็ตอีกด้วย รายงานจากสำนักงานป้องกันยาเสพติดและ

ปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNODC ซึ่งว่ามีการผลิตยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทกลุ่มแอมเฟตามีนซึ่งรวมทั้งเมทแอมเฟตามีนและยาไอซ์เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในทวีปเอเชียในช่วงหลายปีที่ผ่านมาและจากจำนวนผู้ขายยาเสพติดประเภทนี้ทั้งหมดทั่วโลก ราวครึ่งหนึ่งอยู่ในเอเชีย Nay Soe เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการแห่งสำนักงาน UNODC ประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กล่าวว่า การผลิตยาเสพติดยาเมทแอมเฟตามีนกลายเป็นปัญหาสำคัญในภูมิภาคนี้ Tun Nay Soe แห่งสำนักงาน UNODC กล่าวว่ายาบ้าเป็นปัญหาใหญ่โดยมีปริมาณมากขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช ๒๐๐๘ ซึ่งเคยยึดได้ ๓๒-๓๓ ล้านเม็ด แต่ในอีก ๔ ปีต่อมา คือ ในปีคริสต์ศักราช ๒๐๑๒ เจ้าหน้าที่ยึดยาบ้าได้เกือบ ๒๓๐ ล้านเม็ด เขากล่าวว่าแม้ว่าตัวเลขล่าสุดกำลังจัดเก็บอยู่ ดู ๆ แล้วจำนวนยาบ้าที่ยึดได้ก็คงไม่น้อยกว่าตัวเลขที่ได้ในปีคริสต์ศักราช ๒๐๑๒ นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีจำนวนผู้ขายไอซ์เพิ่มมากขึ้นอย่างมากในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ทั้งในลาว กัมพูชา ไทยและเวียดนาม มีการยึดยาไอซ์ในภูมิภาคได้ทั้งหมดถึงปีละ ๑๑.๖ ตัน สารเคมีหลัก ๆ ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดสังเคราะห์ประเภทกระตุ้นประสาทเหล่านี้มาจากหลายประเทศในทวีปเอเชีย นำโดยเกาหลี ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ไทย จีนและอินเดีย เป็นการนำสารเคมีที่ถูกต้องตามกฎหมายไปใช้ในการผลิตสารเสพติดสังเคราะห์ สำนักงาน UNODC รายงานว่ามีคนราว ๒๔๓ ล้านคนทั่วโลกอายุตั้งแต่ ๑๕-๖๔ ปี ขายยาเสพติดในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา นับเป็น ๕ เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลกทั้งหมด มีคนราว ๒๐๐,๐๐๐ คนเสียชีวิตทุกปี อัฟกานิสถานยังคงตำแหน่งผู้ปลูกฝิ่นรายใหญ่ที่สุดในโลก ฝิ่นเป็นวัตถุดิบในการผลิตเฮโรอีน อัฟกานิสถานเพิ่มพื้นที่ปลูกฝิ่นขึ้นไปอีกราว ๓๖เปอร์เซ็นต์เมื่อปีที่แล้วโดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมดประมาณ ๑๕๔,๐๐๐ เฮกเตอร์ ได้ผลผลิตฝิ่นเพิ่มขึ้นเป็น ๕,๕๐๐ ตันต่อปี นับเป็น ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของผลผลิตฝิ่นทั่วโลก ประเทศพม่าถือเป็นผู้ปลูกฝิ่นรายใหญ่อันดับสองของโลก มีพื้นที่ปลูกฝิ่นประมาณ ๕๗,๘๐๐ เฮกเตอร์ (สุปรานี พลแสง, ๒๕๕๐) ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ทางเหนือของภูฏาน Tun Nay Soe เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการแห่งสำนักงาน UNODC ประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กล่าวว่า ความยากจนเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ชาวบ้านในภูฏานของพม่าปลูกฝิ่น Tun Nay Soe กล่าวว่าหมู่บ้านปลูกฝิ่นในภูฏานอยู่ในชนบทห่างไกล ขาดแคลนถนนหนทาง ชาวบ้านไม่สามารถขนส่งพืชผลทางการเกษตรไปขายในที่อื่นได้ แต่หากปลูกฝิ่น ชาวบ้านไม่ต้องกังวลเรื่องการขนส่งเพราะผู้ลักลอบค้าฝิ่นจะเข้าไปซื้อฝิ่นถึงในหมู่บ้าน เขากล่าวว่าการปลูกฝิ่นในพม่าจะยังคงอยู่ตราบใดที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนในภูฏานได้ สำนักงาน UNODC รายงานว่าเฮโรอีนยังเป็นปัญหายาเสพติดที่สำคัญในหลาย ๆ ประเทศทั่วเอเชีย รวมทั้ง จีน มาเลเซีย พม่า และเวียดนาม นอกจากนี้ Tun Nay Soe ยังกล่าวว่าปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการผลิตและการลักลอบค้าสารเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทชนิดใหม่ ๆ ที่ค้าขายผ่านทางออนไลน์และยังไม่มีกฎหมายควบคุมยาเสพติดชนิดใหม่ ๆ เหล่านี้และยังมีความรู้กันน้อยมากถึงผลกระทบต่อชุมชน การค้าขายยาเสพติดผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่สร้างความยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่ในการระบุว่าใครเป็นเจ้าของเว็บไซต์หรือใครเป็นผู้ใช้เว็บไซต์ เจ้าหน้าที่ทางการประเทศต่าง ๆ ระบุว่ามูลค่าการค้าลักลอบค้ายาเสพติดผ่านทางอินเทอร์เน็ตนี้มีมูลค่าหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐ เจ้าหน้าที่แห่งสหประชาชาติซึ่งว่าการลักลอบค้ายาเสพติดยังขยายตัวอยู่ตลอดเวลา การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เสมอต้นเสมอปลายรวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีส่วนให้ปัญหานี้เลวร้ายมากขึ้น

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคมอย่างมาก ประชาชนต่างก็ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติดทั้งโดยตรงและทางอ้อม โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๒๕๖๐, ออนไลน์) ได้ประเมินถึงผลกระทบ

จากปัญหายาเสพติดต่อสังคมไทยว่า ปัญหาโทษภัยจากยาเสพติดถือเป็นภัยคุกคามที่กัดกร่อนและบ่อนทำลายประเทศชาติ รวมถึงส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางในทุกมิติทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศ ซึ่งปัญหาเสพติดยังทำให้ผู้ติดยาเสพติดก่ออาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนัน และอาชญากรรมต่าง ๆ คติยาเสพติดจึงเป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มสูง และทำให้การดำเนินคดีด้านอื่น ๆ ต้องล่าช้า เป็นต้น

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๒๕๖๐, ออนไลน์) รายงานสถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมของประเทศยังคงความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสถิติทั่วประเทศในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อมูล ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ มีจำนวนการจับกุมเพิ่มสูงขึ้นมากถึง ๑๙๒,๖๑๓ คดี โดยเป็นการจับกุมคดียาเสพติด ๕ ข้อหาสำคัญ (ครอบครองเพื่อจำหน่าย ผลิต นำเข้า ผู้จำหน่าย และส่งออก) มากถึง ๘๓,๖๑๔ คดี ผู้ต้องหา ๙๘,๗๘๘ คน นับได้ว่าปัญหาเสพติดนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทยและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากกระบวนการผลิต และการค้ายาเสพติดที่นับวันยิ่งเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งได้พัฒนาการผลิตและการค้ายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้การตรวจจับของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำได้ยากมากขึ้น ส่วนใหญ่การแพร่ระบาดของยาเสพติดจะเริ่มจากชายแดนทางภาคเหนือของประเทศไทยแล้วถูกลำเลียงส่งต่อไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งในจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) จนกลายเป็นปัญหาระดับชาติในปัจจุบัน ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง แต่ดูเหมือนว่ายังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไปได้ เพราะแม้จะมีการปราบปรามและจับกุมผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง แต่กลับมีกลุ่มผู้ค้ารายใหม่เกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมากเช่นกัน ในส่วนของการแพร่ระบาดนั้นพบว่าในระยะแรก ๆ การแพร่ระบาดจะพบมากในกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพราะคนกลุ่มนี้มีความเชื่อว่ายาเสพติดเมื่อเสพเข้าไปแล้วจะทำให้ขยันทำงานมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๖๕) ต่อมาการแพร่ระบาดมิได้จำกัดเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงานเท่านั้น แต่ได้มีการแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเยาวชนซึ่งถือเป็นอนาคตและกำลังสำคัญของประเทศ นับว่าเป็นความเสียหายค่อนข้างมาก เพราะยาเสพติดเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายแล้วจะมีผลในการทำลายสมรรถภาพและประสิทธิภาพของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย โดยเฉพาะการทำงานของระบบประสาทและสมอง ปัญหาเสพติดในปัจจุบันนั้นส่วนหนึ่งสาเหตุสำคัญมาจากเพื่อน ครอบครัว ชุมชนและสังคม แต่นอกเหนือจากนี้ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารโทรคมนาคมในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ และมักจะนำไปสู่การกระทำผิด การแสดงออกและการเรียนรู้ของวัยรุ่นมีทั้งที่ถูกต้องและการแสดงออกในทางที่ขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งแนวโน้มในการกระทำผิดของกลุ่มเยาวชนคือการติดยาเสพติด ซึ่งหากกล่าวถึงเรื่องยาเสพติดนับเป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลให้ความสนใจเป็นอย่างมาก มีการหาวิธีและแนวทางปฏิบัติในการสกัดกั้นป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวดในทุกองค์กร ปัจจุบันยาเสพติดได้มีการแพร่เข้าไปในทุกสังคมซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ ปัญหาการใช้ยาเสพติดนอกจากจะเป็นเรื่องของ การกระทำผิดกฎหมายแล้ว ยังเป็นความผิดประมวลกฎหมายอาญารวมถึงเป็นการทำลายความมั่นคงของประเทศโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๖๔)

สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยพบว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างกว้างขวางและรุนแรงมากขึ้นก่อให้เกิดความสูญเสียกับประเทศชาติหลายด้านด้วยกันทั้งด้านกำลังคน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเมือง การปกครอง รัฐบาลได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มี การกำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อจะลดการระบาดและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้กลยุทธ์ให้ ผู้นำชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด ภายในประเทศ รวมทั้งใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเฉียบขาดกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด และผู้เสพยาเสพติด เป็นต้น (บุรฉัตร จันทรแดง, ๒๕๖๐) และจากการประเมินสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดพบว่าสถานการณ์การปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดของไทยยังไม่ลดความรุนแรงลง ซึ่งยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดอย่างมากในประเทศไทยได้แก่ เฮโรอีน และยาบ้า (แอมเฟตามีน) พื้นที่ที่มีปัญหาเฮโรอีนรุนแรง ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ส่วนการแพร่ระบาดของยาบ้ามีมากในภาคกลางโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและจากการรวบรวมสถิติของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) พบว่าปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีนักเรียน นักศึกษา สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและคาดว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นไป นอกจากนั้นสิ่งที่เป็นปัญหา และน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือการแพร่ระบาดของยาเสพติดสู่กลุ่มเยาวชนของชาติทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา หากไม่มีการป้องกันและแก้ไขอย่างถูกต้อง ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยตรง จากสถิติที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วดังกล่าวมีสาเหตุสำคัญมาจากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวและชุมชนตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป เยาวชนตกอยู่ในสภาพครอบครัวแตกแยกขาดความรักความอบอุ่นและการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด (ลัดดา เขยบุญ, ๒๕๕๑) นอกจากนี้ชุมชนส่วนใหญ่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจำหน่ายและผลิตยาเสพติด ทำให้มีเครือข่ายการจำหน่ายเหมือนสินค้าจำหน่ายตรงสู่กลุ่มเยาวชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นอันตรายต่อประเทศชาติ จำเป็นต้องได้รับการป้องกันและแก้ไขรวมถึงการให้การดูแลเอาใจใส่จากสังคมอย่างเร่งด่วน (Kenaphoom Sanya, ๒๐๑๔, A: ๔๙-๕๑)

อย่างไรก็ตามจากข้อมูลของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ชายแดนภาคเหนือ (ศอ.ปส.ชน.) พบว่ากลุ่มนักค้าประเทศเพื่อนบ้านหรือพื้นที่ชายแดนยังคงมี ศักยภาพในการผลิตยาเสพติด และพร้อมจะส่งยาเสพติดเข้ามาตามชายแดนภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยังคงมี การจับกุม การลักลอบนำเข้ามีภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าไปใน สปป.ลาว และประเทศเมียนมาร์ ซึ่งสามารถนำไปผลิตยาบ้า ไอซ์หรือเฮโรอีนจำนวนมาก ส่วนการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามชายแดนภาคเหนือมีปริมาณนำเข้ายาบ้าของแต่ละกลุ่มอยู่ในระดับ ล้านเม็ด เฮโรอีน ครั้งละ ๑๐ - ๗๐ กิโลกรัม ไอซ์ครั้งละ ๕ - ๑๐ กิโลกรัม และการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยาบ้าอยู่ในระดับล้านเม็ด ไอซ์ครั้งละ ๕ - ๑๐ กิโลกรัม กัญชาครั้งละ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ยังคงมีเครือข่ายการค้าที่เคลื่อนไหวมากที่ส่งผลต่อประเทศไทย คาดว่าแนวโน้มของการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมาในประเทศไทยจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น และวิธีการลำเลียงที่หลากหลายมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๖๔) ทั้งนี้จาก นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เน้นให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนตลอดกระบวนการจัดทำและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติภายใต้แนวความคิดความมั่นคงแบบ

องค์รวม โดยได้วิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางภูมิยุทธศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความมั่นคงด้านต่าง ๆ ให้ครอบคลุมอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถดำเนินงานทั้งเชิงรุกและเชิงรับตลอดจนบริหารจัดการความเสี่ยงและมีความสามารถในการกลับคืนสู่สภาพเดิม (Resilience) เพื่อความอยู่รอดปลอดภัย ความเจริญก้าวหน้า และความผาสุกของคนในชาติ ด้วยเหตุนี้ความสำเร็จของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนได้ร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ รองรับให้ประสานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายระดับชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีนคร, ๒๕๖๖)

นอกจากนี้การอยู่ในชุมชนสังคมมีความแตกต่างและหลากหลายทั้งในด้านของความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ทำให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและจะทำให้เกิดการพัฒนา ในขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาห้วงกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ตอบสนองต่อความต้องการเพื่อบรรลุประโยชน์และความสำเร็จที่เป็นจุดหมาย ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญ สื่อกลางที่สำคัญในการช่วยประสานคนในชุมชนให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ คือ “ผู้นำชุมชน” ซึ่งเป็นบุคคลที่มาจากช่วยประสานกำลังแรงใจและสมองในการทำงานร่วมกันให้เป็นไปในทางที่ดี งานด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นผู้นำชุมชนถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญ มีความรู้ความสามารถที่จะระดมทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนา เพื่อให้งานพัฒนานั้นไปสู่ จุดหมาย สามารถจะนำพาท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่มีความเหมาะสมและเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในระดับประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายความมั่นคงของชาติ จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกการรักษาความมั่นคงของรัฐเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยต้องสนับสนุนการสร้างความร่วมมือด้านต่างประเทศและด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดความหวาดระแวง สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างสันติภาพ และความสงบสุข รวมทั้งสนับสนุนภารกิจเพื่อสันติภาพ โดยเฉพาะตามแนวชายแดนผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงอย่างยิ่ง และผู้นำชุมชนต้องอาศัยคุณลักษณะเฉพาะตัวโดยมีองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน มีคุณธรรม เช่น ความโอปป้าอมารี เป็นที่ยอมรับในชุมชน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความสามารถประสานงานเจรจาต่อรองเรื่องต่าง ๆ ได้ดี ฐานะค่อนข้างมั่นคง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (เอมอร แสนภูวา, ๒๕๕๙)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาความเป็นจริงที่เกิดขึ้นซึ่งตรงกันข้ามกับเป้าหมายของแผนพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัย การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว เป็นภารกิจหลักของหน่วย กองพลทหารราบที่ ๓ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาชายแดน โดยจะได้เสนอแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงาน รวมถึงการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานในพื้นที่ชายแดน เพื่อรองรับผลกระทบจากการพัฒนาในพื้นที่ (เอมอร แสนภูวา, ๒๕๕๙) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ กองพลทหารราบที่ ๓ โดยกองกำลังสุรศักดิ์มนตรีมีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ชายแดนไทย - ลาว ในความรับผิดชอบระยะทาง ๘๐๔ กม. ครอบคลุมพื้นที่ ๕ จังหวัด รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้หน่วยงานส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งเพื่อเพิ่มศักยภาพของพื้นที่และตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน นำยุทธศาสตร์และนโยบายด้านวัฒนธรรม “มาตรการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม เพื่อสืบสานเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์” มาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรมควบคู่กัน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดน ลดผลกระทบ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในพื้นที่แนวชายแดน สิ่งสำคัญคือเพื่อคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน การรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๖๔)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาถึงสภาพการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว
๒. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยปัญหาและการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว
๓. เพื่อกำหนดแนวทางในการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่ของกองพลทหารราบที่ ๓ โดยกองกำลังสุรศักดิ์มนตรี ครอบคลุมพื้นที่ ๕ จังหวัด (เลย บึงกาฬ หนองคาย มุกดาหาร นครพนม) เท่านั้น

๑.๒ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว โดยไม่ลงลึกในรายละเอียดการปฏิบัติหรือการดำเนินการระดับยุทธการและยุทธวิธี

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างอยู่ในพื้นที่ของกองพลทหารราบที่ ๓ โดยกองกำลังสุรศักดิ์มนตรี ครอบคลุมพื้นที่ ๕ จังหวัด (เลย บึงกาฬ หนองคาย มุกดาหาร นครพนม) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ เป็นผู้บังคับบัญชาของมณฑลทหารบกที่ ๕ จังหวัด/หัวหน้าส่วนราชการ, ฝ่ายเสนาธิการกองทัพบกที่ ๒, ผู้บังคับหน่วยในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว, กำลังพล/ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยในพื้นที่, ผู้นำชุมชน, และประชาชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๖๐ คน ประกอบด้วย

๒.๑ ผู้บังคับบัญชาของมณฑลทหารบกที่ ๕ จังหวัด	จำนวน ๒ คน
๒.๒ ผู้ว่าราชการจังหวัด/รองผู้ว่าราชการจังหวัด ๕ จังหวัด	จำนวน ๕ คน
๒.๓ ฝ่ายเสนาธิการกองทัพบกที่ ๒	จำนวน ๕ คน
๒.๔ ผู้บังคับบัญชามณฑลทหารบกที่ ๕ จว. (๒๘,๒๙,๒๑๐)	จำนวน ๓ คน

๒.๔ ผู้บังคับหน่วยในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ๕ จังหวัด	จำนวน ๕ คน
๒.๕ กำลังพล/ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยในพื้นที่ ๕ จังหวัด	จำนวน ๑๐ คน
๒.๖ ผู้นำชุมชน ๕ จังหวัด	จำนวน ๑๕ คน
๒.๗ ประชาชนที่เกี่ยวข้อง ๕ จังหวัด	จำนวน ๑๕ คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบเชิงพรรณนา (Description analytical method) โดยวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบปลายเปิดเพื่อสัมภาษณ์ระดับผู้บังคับบัญชาของมณฑลทหารบกที่ดูแล ๕ จังหวัด/หัวหน้าส่วนราชการ, ฝ่ายเสนาธิการกองทัพภาคที่ ๒, ผู้บังคับหน่วยในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว, กำลังพล/ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยในพื้นที่, ผู้นำชุมชน, และประชาชนที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจากตำราและเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ แนวคิดรูปแบบกลยุทธ์การจัดการศึกษาจากการวิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัย

ผู้วิจัยจัดทำวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบเชิงพรรณนา โดยวิจัยเอกสาร มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบปลายเปิดเพื่อสัมภาษณ์ จนท. ด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ผู้นำชุมชนตามแนวชายแดน ผู้นำหน่วยทหารที่อยู่ในพื้นที่เขตชายแดนไทย-ลาว ทำให้มีข้อจำกัดต่อกลุ่มประชากร ผลที่ได้จึงเป็นความคิดเห็นของเฉพาะกลุ่มที่ทำการศึกษานั้น ทำให้เนื้อหาและผลของการวิจัยเป็นความคิดเห็นของกลุ่มที่ทำการศึกษานั้น อาจไม่สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นที่มีความแตกต่างและลักษณะของพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจงที่แตกต่างกัน (เอกสาร ปอ.หมายเลข ๐๐๖ การเขียนเอกสารวิจัยส่วนบุคคล และบทความทางวิชาการ)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบข้อมูลและสภาพการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย - ลาว

๒. ได้รูปแบบหรือแนวทางในการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย - ลาว

๓. มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหาร การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง	เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่ เป้าหมาย
ความมั่นคง	หมายถึง	เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อย ในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกระดับและทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
ความร่วมมือ	หมายถึง	การทำการกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กร ระดับประเทศของ ทั้งฝ่ายไทยและลาวที่ได้กระทำร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมาย เป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน
การบูรณาการความร่วมมือ	หมายถึง	เป็นการนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในเรื่องการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน การบูรณาการความร่วมมือจึงต้องประกอบด้วยบุคคลหรือหน่วยงานตั้งแต่ ๒ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน เข้ามามีส่วนร่วม และในการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเอาการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) เป็นพื้นฐาน ในการสร้างความใจร่วมกัน ในเป้าหมาย ขั้นตอน และทิศทางการทำงาน ทั้งนี้มีขั้นตอนหลัก ๆ ได้แก่ (๑) การระบุกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องนั้น (๒) การตอบสนอง และแบ่งปันการมีส่วนร่วม (๓) การสร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน (๔) กำหนดวิสัยทัศน์ (๕) สร้างแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ (๖) กำหนดข้อปฏิบัติในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ (๗) การสร้างข้อตกลงร่วมกันในการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ
บทบาท	หมายถึง	พฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่ได้แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันไป

ผู้นำชุมชน	หมายถึง	ประธาน กรรมการหรือตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือชุมชนอื่น หรือหัวหน้ากลุ่ม หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นผู้นำของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือชุมชนอื่นในลักษณะเดียวกัน
บทบาทผู้นำชุมชน	หมายถึง	บุคคลในชุมชนที่มีศักยภาพในการประสานความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน ซึ่งอาจเป็นผู้นำตามธรรมชาติหรือเป็นผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ มีตำแหน่งหน้าที่ มีความรับผิดชอบตามกฎหมายในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น
การป้องกันยาเสพติด	หมายถึง	การให้การศึกษา ข่าวดสาร ความรู้ และข้อมูลในเรื่องคุณภาพชีวิต ยาและยาเสพติด ตลอดจนการป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชน ให้รอดพ้นจากยาเสพติด
การมีส่วนร่วม	หมายถึง	เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีส่วนช่วยเหลือระหว่างกันด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบ ในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม
การมีส่วนร่วมการป้องกันยาเสพติด	หมายถึง	เป็นการให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างไรบ้าง ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษามา ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น
ความขัดแย้ง	หมายถึง	ปฏิสัมพันธ์ที่มีลักษณะของความไม่เป็นมิตรหรือตรงกันข้ามหรือไม่ลงรอยกันหรือความไม่สอดคล้องกัน ลักษณะของความไม่ลงรอยกันหรือไม่สอดคล้องกันนี้จะเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ หลายประเด็น เช่น เป้าหมาย ความคิด ทศนคติ ความรู้สึก ค่านิยม ความสนใจ ความสัมพันธ์ เป็นต้น
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	หมายถึง	การแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นข้ามเขตพรมแดนของ รัฐซึ่งส่งผลถึงความร่วมมือหรือความขัดแย้งระหว่างประเทศ
ผลประโยชน์แห่งชาติ	หมายถึง	เป้าหมายแห่งชาติ เป็นแนวความคิดที่ได้ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบที่สุด จากบรรดาองค์ประกอบต่าง ๆ ประมวลขึ้นเป็นความต้องการที่สำคัญที่สุดที่ชาติจะขาดเสียมิได้ ทั้งนี้ รวมถึงการคุ้มครองตนเอง ความเป็นเอกราชบูรณภาพแห่งชาติ ความมั่นคงทางทหารเสถียรภาพทางเศรษฐกิจกับบรรดาความมั่งคั่งทั้งหลายที่จะพึงมี

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาหัวข้อเรื่อง “การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว” เป็นการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน เพื่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติและเกิดความมั่นคงต่อประเทศอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้มีการนำทฤษฎี แนวคิด วรรณกรรม กฎหมาย และเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง
๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓
๓. แนวคิดและทฤษฎีความมั่นคงของชาติ
๔. แนวคิดในการดำเนินยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ
๕. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕
๖. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐
๗. แนวคิดทฤษฎีเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕
๘. แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการความร่วมมือ
๙. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
๑๐. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำชุมชน
๑๑. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด
๑๒. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
๑๓. แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๑๔. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงชายแดน
๑๕. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งในพื้นที่ตามแนวชายแดน
๑๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๑๗. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง

สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงของประเทศในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างปัญหาความมั่นคงรูปแบบเก่ากับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนและมีความหลากหลายเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประชาชนและประเทศโดยรวม ด้วยเหตุดังกล่าว สภาความมั่นคงแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับ “การเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวมที่ครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” และ

“การบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพ” โดยมุ่งเน้นการมีภูมิคุ้มกัน การป้องกัน การลดเงื่อนไขของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายด้วยการใช้กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการป้องกันประเทศ เข้ามาดำเนินงานร่วมกันทั้งในระดับกระทรวง/กรม ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น

ในการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) อันสืบเนื่องจากแนวคิดในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ ให้นำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของฝ่ายพลเรือน เข้ามาสสนับสนุนภารกิจของทหาร โดยเฉพาะการช่วงชิงพื้นที่และประชาชนในชนบทที่มีปัญหาความมั่นคงรุนแรงจากภัยคุกคามภายนอกประเทศโดยการประสานแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเข้ากับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยจัดทำเป็นแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔-๙ และเมื่อสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๔๗) ขึ้น ดังนั้น จึงได้นำการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) เป็นการดำเนินงานภายใต้ กรอบยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน และขยายช่วงเวลาให้ครอบคลุมถึง ปี พ.ศ. ๒๕๔๙

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

รัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี โดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เป็นกลไกขับเคลื่อน เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนโดยจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางสำคัญ ออกเป็น ๑๓ ยุทธศาสตร์ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง : ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นแหล่งรายได้และการจ้างงานที่สำคัญอย่างไรก็ดี ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรของไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่อาจลดทอนความสามารถในการแข่งขัน อาทิ การแข่งขันด้านราคาที่สูงขึ้นในกลุ่มสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาตรฐานด้านความปลอดภัยในระดับนานาชาติที่เข้มงวดขึ้นต้นทุนในการจัดหาหน้าเพื่อการเกษตรและค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้นในขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีอัตโนมัติ และเทคโนโลยีดิจิทัล จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรสามารถนำมาใช้จัดการกับความเสี่ยงและข้อจำกัดข้างต้น และยังเป็นโอกาสในการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับรายได้ของเกษตรกรและผู้ประกอบการแปรรูป รวมทั้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน : การท่องเที่ยวเป็นภาคบริการที่สำคัญของไทย โดยสร้างมูลค่าเพิ่มสูงถึงร้อยละ ๑๘ ของ GDP มีการจ้างงานกว่า ๘.๓ ล้านตำแหน่ง และมีห่วงโซ่อุปทานขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงไปยังหลายอุตสาหกรรม

การท่องเที่ยวจึงเป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยรูปแบบกิจกรรมและการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ผ่านมามักเน้นให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้อย่างรวดเร็วจากการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติปริมาณมาก ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว เมื่อประกอบกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ที่ส่งผลกระทบให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะธุรกิจภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหยุดชะงักทั่วโลก และอาจทำให้รูปแบบของตลาดการท่องเที่ยวต้องเปลี่ยนแปลงไปในระยะยาว เมื่อพิจารณาประกอบกับบริบทความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับโลกที่ส่งผลให้รูปแบบการเดินทางและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนไป ก่อให้เกิดโอกาสในการไขจุดเด่นและความสร้างสรรค์เพื่อพลิกฟื้นรูปแบบการท่องเที่ยวไทยสู่ท่องเที่ยวที่มีมูลค่าสูง มีเอกลักษณ์บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติได้รับการฟื้นฟูอันเป็นการมุ่งเน้นสู่การเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก : ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์สันดาปภายในที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นภาคการผลิตที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่พลิกผันที่สุด ประกอบกับแนวโน้มความพยายามในการลดก๊าซเรือนกระจกระดับโลก ส่งผลให้หลายประเทศมีนโยบายที่จะยกเลิกการใช้ยานยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลในอนาคตอันใกล้ ดังนั้น การสนับสนุนให้เกิดการปรับนิเวศของอุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้าจะเป็นโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มการจ้างงานในอนาคต นอกจากนี้การเปลี่ยนผ่านของการใช้รถยนต์ภายในประเทศไปสู่การใช้ยานยนต์ไฟฟ้า ยังจะช่วยลดปริมาณการปล่อยมลพิษอากาศและก๊าซเรือนกระจกได้อีกด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง : อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์และสุขภาพครบวงจรเป็นการต่อยอดจากธุรกิจการรักษายาบาลและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประเทศไทยมีฐานเดิมที่แข็งแกร่งและมีห่วงโซ่อุปทานเชื่อมโยงต่อเนื่องครอบคลุมหลายอุตสาหกรรม ซึ่งแม้โลกจะเกิดวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ประเทศไทยก็ยังได้รับการยอมรับในระดับสากลถึงระบบสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและสามารถรับมือกับการแพร่ระบาดได้เป็นอย่างดี อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์และสุขภาพครบวงจรของไทยจึงมีศักยภาพที่จะเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต โดยสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กระแสความตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพ รวมถึงการเข้าสู่สังคมสูงวัยทั่วโลกที่ส่งผลให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการทางการแพทย์และการดูแลสุขภาพมีความเฉพาะทางและมีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนการลงทุนในงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ให้มีคุณภาพสูงและได้มาตรฐานสากล รวมถึงการต่อยอดองค์ความรู้และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อยกระดับการให้บริการทางการแพทย์และการส่งเสริมสุขภาพขั้นสูงอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของระบบสาธารณสุขในภาพรวมให้เพียงพอและมีการกระจายตัวบุคลากรและทรัพยากรด้านสาธารณสุขอย่างเหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค : ความได้เปรียบด้านภูมิรัฐศาสตร์และศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและแนวโน้มการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนความปกติใหม่ภายใต้แนวคิดภูมิภาคนิยม (Regionalism)

ประกอบกับไทยเป็นประเทศที่มีแนวระเบียบเศรษฐกิจระดับภูมิภาคพาดผ่านมากที่สุด มีเส้นทางคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ที่ครอบคลุม ได้มาตรฐาน และโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักทั้งในประเทศและแนวชายแดนรอบด้าน มีฐานเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าโลก พร้อมทั้งมีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยมีโอกาสพัฒนาสู่การเป็นประตูการค้าการลงทุนที่สำคัญของภูมิภาคหากมีการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งและการเชื่อมโยงโครงข่ายโลจิสติกส์ในอาเซียนอย่างไร้รอยต่อ

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของโลก :

ประเทศไทยมีฐานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้มแข็ง โดยมีการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์คิดเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ ๑๕.๔ ของการส่งออกทั้งหมดมีโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลที่ครอบคลุมประชากรส่วนใหญ่ของประเทศและมีคุณภาพสูง รวมทั้งมีตลาดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และบริการด้านดิจิทัลขนาดใหญ่อันดับต้น ๆ ของอาเซียน อย่างไรก็ตามห่วงโซ่มูลค่าในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มต่ำ อาทิ การรับจ้างผลิต และยังขาดการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์เป็นของตัวเอง และโดยที่การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล (Digital Transformation) ได้ผลักดันให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องมีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจและในชีวิตประจำวันมากขึ้น ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงเป็นโอกาสที่สำคัญของประเทศในการปรับบทบาท จากหนึ่งในห่วงโซ่ที่เปราะบางและสร้างมูลค่าได้ต่ำสู่ การเป็นฐานการผลิตสินค้าขั้นสูงและบริการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับผลิตภาพ สร้างมูลค่าเพิ่ม และเกื้อหนุนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็งมีศักยภาพสูง

และสามารถแข่งขันได้ : เศรษฐกิจไทยขับเคลื่อนโดย SMEs ถึงร้อยละ ๔๓.๒ และมีการจ้างงานกว่า ๑๑ ล้านคน แต่ SMEs ส่วนใหญ่มีข้อจำกัดทั้งในด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การจัดหาแรงงาน และการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้บริโภคเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคได้อย่างรวดเร็ว และยังเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายใหม่สามารถเข้ามาแข่งขันในตลาดได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวยังเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ส่งผลให้ SMEs จำนวนมากได้รับผลกระทบและมีแนวโน้มต้องปิดกิจการ ส่งผลต่อการจ้างงาน และคุณภาพชีวิตของประชาชนในที่สุด การเพิ่มโอกาสและเร่งพัฒนาศักยภาพของ SMEs ให้สามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจตลอดกระบวนการ และสามารถปรับตัวสู่ธุรกิจใหม่ที่มีแนวโน้มความต้องการมากขึ้นและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ อาทิ สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยลดทอนความเสี่ยงดังกล่าว พร้อมทั้งลดความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ ความมั่งคั่ง เพิ่มการแข่งขันในตลาดซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การยกระดับผลิตภาพ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

ยุทธศาสตร์ที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน

: ฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคตะวันออก โดยมีกรุงเทพมหานครเป็นเมืองโตเดี่ยว ซึ่งมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานที่สูงกว่าเมืองหลักอื่น ๆ ของประเทศอย่างมาก ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในมิติด้าน

โอกาสอื่น ๆ ทั้งด้านการทำงาน รายได้ และการเข้าถึงการศึกษาและบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่จึงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศไทยมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม พื้นที่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศมีศักยภาพและโอกาสที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคและประเทศโดยรวม ในขณะที่เดียวกัน ความก้าวหน้าเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถช่วยให้การกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปได้ง่ายขึ้น การย้ายถิ่นฐานของแรงงานกลับสู่ท้องถิ่นต่างจังหวัดจากวิกฤตโควิด-๑๙ และกระแสการให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regionalization) จะเป็นทั้งโอกาสและแรงผลักดันในการพัฒนาพื้นที่ทั้งในแง่ของการส่งเสริมการค้าการลงทุน การเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่นและชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การยกระดับคุณภาพของบริการสาธารณะในพื้นที่และการพัฒนาพื้นที่ให้น่าอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม : แม้ว่าสัดส่วนคนจนโดยรวมจะลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ประเทศไทยยังคงมีคนจนจำนวนหนึ่งที่ติดอยู่ในกับดักความยากจนเรื้อรังและ/หรือข้ามรุ่น โดยที่ผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกระจายไปไม่ถึง และยังคงซ้ำเติมด้วยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อาทิ วิกฤตเศรษฐกิจ อัตราการพึ่งพิงในครัวเรือนที่สูงขึ้น และการเข้าไม่ถึงเทคโนโลยี ที่อาจลดทอนโอกาสในการขยับสถานะ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะเมื่อความยากจนและขีดสนถูกส่งผ่านไปยังรุ่นลูกหลาน ในขณะเดียวกัน คนใกล้จนและกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทั้งแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ (Gigworkers) จำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองที่เพียงพอเหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงและสร้างความมั่นคงทางรายได้ทั้งนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลสารสนเทศ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยระบุกลุ่มเป้าหมาย ปัญหา และความจำเป็น นำไปสู่การออกแบบนโยบายช่วยเหลือครอบครัวยากจนข้ามรุ่นได้อย่างเฉพาะเจาะจง แก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด และสามารถสร้างแต้มต่อได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถออกแบบระบบประกันสังคมให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ : ชยะ น้ำเสีย มลพิษ อากาศ และก๊าซเรือนกระจก ถือเป็นผลพลอยได้จากกระบวนการผลิตและบริโภค ซึ่งในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและทำลายความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ โดยปริมาณชยะและน้ำเสียที่มีปริมาณสูงเกินกว่าความสามารถในการกำจัดได้เล็ดรอดออกสู่สิ่งแวดล้อมจนเป็นผลเสียต่อคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำและสิ่งมีชีวิตในทะเล ในขณะเดียวกัน มลพิษอากาศ PM๒.๕ ซึ่งมีแหล่งที่มาสำคัญจากการจราจรและเผาพื้นที่เกษตร ส่งผลให้หลายพื้นที่ของประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาคุณภาพอากาศที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ปริมาณก๊าซเรือนกระจกของโลกที่ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหลายประการได้ส่งผลให้การจัดการปัญหาทางสิ่งแวดล้อมทั้ง ๔ ประการอย่างยั่งยืนสามารถทำได้ด้วยต้นทุนที่ลดต่ำลงเรื่อย ๆ และยังเป็นโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ในอีกทางหนึ่งด้วย โดยเทคโนโลยีการรีไซเคิลและการบำบัดน้ำเสียทำให้สามารถนำวัสดุหลายประเภทและน้ำที่ใช้แล้วมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์ได้ใหม่ เทคโนโลยีชีวภาพสามารถนำมาใช้เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

เพื่อลดความจำเป็นในการเผาพื้นที่ของเกษตรกร นอกจากนี้ พลังงานหมุนเวียนและยานยนต์ไฟฟ้าจะเป็นโอกาสในการลดก๊าซเรือนกระจกและมลพิษอากาศได้อย่างมหาศาล

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ : ที่ผ่านมามีภัยธรรมชาติหลายประเภท โดยเฉพาะอุทกภัย ภัยแล้ง วัตภัย ไฟป่า และการกัดเซาะชายฝั่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นประจำทุกปีทั้งต่อชีวิตทรัพย์สิน ทรัพยากรธรรมชาติ และมูลค่าทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้ภัยธรรมชาติข้างต้นทวีความถี่และระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น พร้อมกันนั้นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังอาจทำให้ภัยธรรมชาติประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยมากเท่าใดนักในปัจจุบัน กลายเป็นภัยคุกคามที่สำคัญในอนาคต อาทิ การเกิดน้ำท่วมพื้นที่ชายฝั่งอันเนื่องมาจากระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น และสภาพอากาศร้อนจัด นอกจากนี้แนวโน้มการขยายตัวของเมืองที่เพิ่มขึ้นอาจยิ่งซ้ำเติมให้ความเสี่ยงของภัยธรรมชาติเพิ่มขึ้นได้ หากขาดการควบคุมด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาสิ่งก่อสร้างอย่างเหมาะสมดังนั้น การลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งในมิติของการป้องกันและบรรเทาภัย รวมทั้งการปรับตัวเพื่อลดผลกระทบ จึงเป็นความท้าทายที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความยั่งยืนของประเทศในระยะต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต : คนเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามคุณภาพการศึกษาและระบบการพัฒนาทักษะแรงงานของไทยยังอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งยังประสบกับความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง ส่งผลให้ขาดแคลนกำลังแรงงานที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะต่อไปปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นจากอนาคตของงานและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของทางเทคโนโลยี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มาพร้อมกับความต้องการงานและทักษะประเภทใหม่ ๆ รวมถึงทักษะทางพฤติกรรม (Soft Skills) ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรซึ่งส่งผลให้กำลังแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การขาดความพร้อมทางเทคโนโลยีและความแตกต่างระหว่างพื้นที่ยังอาจทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและทักษะเพิ่มสูงมากขึ้น อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การลดลงของประชากร และการขยายตัวของความเป็นเมืองจะนำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและฝึกอบรม ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถผลิตและพัฒนาากำลังคนที่มีสมรรถนะสูง เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการเปลี่ยนผ่านประเทศไปสู่การเป็น Hi-Value and Sustainable Thailand ต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน : ภาครัฐมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติ อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาครัฐของไทยมีขนาดใหญ่ ขาดความคล่องตัว และมีรายจ่ายประจำมาก อีกทั้งยังมีโครงสร้างการบริหารงานแบบรวมศูนย์แต่ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีกฎหมายจำนวนมากที่ยังล้าสมัยและขาดการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ ในระยะต่อไปปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปสู่ปัญหาการคลังที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าสู่สังคมสูงวัย ความเสียหายทางเศรษฐกิจจากความล่าช้าในการปรับตัวให้เท่าทันกับเศรษฐกิจฐานเทคโนโลยีและการทำงานรูปแบบใหม่ รวมไปถึงความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มีอย่างจำกัดท่ามกลางกระแสการตระหนักรู้ของสาธารณชน (Public Awareness) และการขยายตัวของความเป็นเมือง ดังนั้นภาครัฐจึงจำเป็นต้องปรับโครงสร้างและการบริหารงานให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและมีสมรรถนะสูง โดยอาศัยโอกาสจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการปรับปรุง

กระบวนการพัฒนา ระบบข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณะ ตลอดจนมุ่งปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับโครงสร้างและพลิกโฉมประเทศในมิติต่าง ๆ และส่งเสริมศักยภาพของทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

แนวคิดความมั่นคงของชาติ

๑. การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติได้ให้ความสำคัญกับหลักคิด ๔ ประการ ดังนี้

๑.๑ การรู้จักตัวตนของเราโดยการประเมินศักยภาพในภาพรวมและในระดับพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด โดยเฉพาะการประเมินพื้นที่จังหวัดชายแดน จังหวัดชายฝั่งทะเลและพื้นที่จังหวัดชั้นใน

๑.๒ การรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ โดยพิจารณาต่อเนื่องจากการประเมินตัวตนของเราที่ให้ความสำคัญกับประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยพิจารณาการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ รอบบ้านภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภูมิภาคเอเชียภูมิภาคอื่น ๆ และระดับโลก

๑.๓ การรู้จักสร้างภูมิคุ้มกัน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับการประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่นำไปสู่การปรับตัวของคนและสังคมในระดับต่าง ๆ

๑.๔ การรู้จักสร้างโอกาสเชิงรุก โดยพิจารณากำหนดแนวทางและมาตรการดำเนินงานเชิงรุกที่ปรับตัวพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความมั่นคงและมิติที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ เพื่อมุ่งเน้นการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติความมั่นคงของชาติ (Survival & Growth) และความผาสุกของคนในชาติ

๒. การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติเชื่อมโยงกับนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของ กระทรวง/กรม ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนการทำงานร่วมกัน อาทิ นโยบายรัฐบาล นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) นโยบายกระทรวงมหาดไทย นโยบายกระทรวงการต่างประเทศ ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม ยุทธศาสตร์การจัดการสถานะและสิทธิของบุคคล แนวคิดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล แนวคิดยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติแผนป้องกันประเทศ แผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นต้น

๓. การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเชิงรุก ที่มุ่งเน้นการป้องกันหรือลดเงื่อนไขของปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยพัฒนาระบบการจัดทำและการประสานแผนงาน/โครงการ ของทุกภาคส่วนให้ดำเนินงานร่วมกันในลักษณะบูรณาการด้วยการใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันประเทศให้ประสานสอดคล้องและเกื้อหนุนกันเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ

๔. การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้คนมีจิตสำนึกด้านความมั่นคงและให้ชุมชนและพื้นที่เป้าหมายมีความพร้อมการผนึกกำลังทุกภาคส่วนร่วมมือกับภาครัฐในการรักษาความมั่นคง โดยเฉพาะเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของงานมวลชนและระบบหมู่บ้านชายแดนระบบป้องกันและสื่อสารชายแดนระบบยุติธรรมชุมชน ระบบการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภาคประชาชน เพื่อให้สนับสนุนการพัฒนาเพื่อ

เสริมความมั่นคงของชาติ ตลอดจนการเตรียมพร้อมด้านพื้นที่ที่สามารถเผชิญสถานการณ์ปัญหาความมั่นคง

๕. การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในเชิงภารกิจ (Function) และเชิงพื้นที่ (Area Base) เพื่อเตรียมความพร้อมของคนและพื้นที่ชั้นในพื้นที่ชายแดน พื้นที่ชายฝั่งทะเลที่ต้องกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาในระดับกระทรวง/กรม (Function) และระดับจังหวัด (Area) ให้ประสานสอดคล้องกันในแต่ละสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่ โดยพิจารณาแผนงาน/โครงการที่เหมาะสมกับโอกาสและข้อจำกัดของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละพื้นที่ โดยหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานระดับพื้นที่ร่วมประเมิน วิเคราะห์ สถานการณ์ปัญหาความมั่นคง และกำหนดประเด็นหัวข้อ (Subject Matters) ประเด็นปัญหาความมั่นคง (Issues) และประเด็นพื้นที่ (Area) รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญและระดับความรุนแรงของปัญหาที่ชัดเจน เพื่อกำหนดแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกัน ตั้งแต่ระดับกระทรวง กรม และจังหวัด โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลความเจริญและมีปัญหาความมั่นคงจำเป็นต้องพิจารณาจุดเน้นแนวทางดำเนินงานและกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่และระดับความรุนแรงหรือขจัดเงื่อนไขของปัญหา

๖. การดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับมิติความมั่นคงภายในประเทศและมิติความมั่นคงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมอาเซียนที่สนับสนุนการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community - APSC) ให้สนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อส่งเสริมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) รวมทั้ง การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community - ASCC) โดยเฉพาะประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงที่เน้นสร้างความร่วมมือสร้างพันธมิตร การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบก ทางทะเล รวมถึงการสร้างปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ เช่น ฐานข้อมูล เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพของเมือง เพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียน เพื่อให้เมืองมีศักยภาพที่จะเชื่อมโยงกับสมาชิกอาเซียนในด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การลงทุน และการค้าชายแดน โดยมีแนวทางการจัดการและกลไกการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่

๗. การเสริมสร้างความร่วมมือในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานท้องถิ่นและระหว่างหน่วยงานภายในของไทยกับสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ไทยในประเทศเพื่อนบ้าน โดยพัฒนาระบบประสานและบริหารจัดการที่เน้นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น และระหว่างหน่วยงานภายในประเทศไทยกับสถานเอกอัครราชทูตไทยและสถานกงสุลใหญ่ไทย

๘. การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพในทุกระดับ โดยมีกลไกบริหารจัดการระดับนโยบาย ระดับภาคและระดับจังหวัด ภายใต้ระเบียบสานักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริม ความมั่นคงของชาติเพื่ออำนวยความสะดวกและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ประกอบด้วย ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์รองรับ ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์นี้กำลังเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันของคน ชุมชนและพื้นที่เป้าหมายอย่างยั่งยืน

๑.๑ เสริมสร้างให้คนและชุมชนมีจิตสำนึกด้านความมั่นคงและมีศักยภาพตลอดจน ภูมิคุ้มกันอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนส่งเสริมและเสริมสร้างการพัฒนาคน ชุมชน หมู่บ้าน บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมให้กับผู้นำชุมชนและหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม/องค์กรชุมชน สภาองค์กร ชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคมรวมทั้งผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อสร้างผู้นำชุมชนด้านความมั่นคง ตลอดจนประชาชนทั่วไปในพื้นที่จังหวัดชั้นในจังหวัดชายแดนและจังหวัดชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมกับ สภาพพื้นที่และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

๑.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้สอดคล้องกับความต้องการของคนและชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะเวทีการจัดทำแผนระดับชุมชน ตำบลอำเภอและจังหวัด เพื่อสร้างความตระหนักรู้ของประชาชนถึงมิติปัญหาด้านความมั่นคงที่กระทบต่อตนเองและชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันระดับประชาชนและชุมชน

๑.๓ ส่งเสริมให้คนและชุมชนในพื้นที่ชายแดนพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยและภาษาท้องถิ่นรวมทั้งส่งเสริมให้คนบริเวณพื้นที่ชายแดนเรียนรู้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ให้พัฒนาความรู้และทักษะตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อให้เป็นครูสอนเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อเสริมเจ้าหน้าที่หลักทางการศึกษารวมถึงให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่สร้างอาชีพและรายได้ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเข้าถึงบริการสาธารณสุขพื้นฐาน เพื่อป้องกันโรคติดต่อชายแดนตลอดจนเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชายแดน เพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค

๑.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานในจังหวัดมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนและเครือข่ายประชาสังคมในจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) องค์กรพัฒนา เอกชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนร่วมดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

๑.๕ ส่งเสริมความรู้สร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแนวเขตแดนและแสวงหาแนวทางลดเงื่อนไขความขัดแย้งการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๑.๖ พัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐและสร้างขวัญกำลังใจ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานในระดับตำบลอำเภอในพื้นที่ห่างไกล หรือเป็นพื้นที่เสี่ยงชายแดนและทางทะเล

๑.๗ ส่งเสริมและขยายผลการพัฒนาโครงการตามแนวพระราชดำริ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายอย่างยั่งยืน ได้แก่ โครงการหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน โครงการหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการฟาร์มตัวอย่างตามแนวพระราชดำริ

๒. ยุทธศาสตร์การจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

๒.๑ ดำเนินการจัดทาแผนการจัดระบบป้องกัน เพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนให้ครอบคลุมพื้นที่ทางบกและทางทะเลที่สอดคล้องกับแผนป้องกันประเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนและความเป็นมิตรของประชาชนชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๒.๒ ดำเนินการจัดระเบียบชุมชนและเสริมสร้างระบบหมู่บ้านเข้มแข็งให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนจังหวัดชายฝั่งทะเลรวมทั้งเกาะแก่งและจังหวัดชั้นใน โดยมุ่งเสริมความเข้มแข็งของระบบหมู่บ้านชายแดนเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นลำดับแรก และพัฒนากลไกของหมู่บ้านทั่วไป คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มพลังมวลชน ไทยอาสาป้องกันชาติทางทะเล (ทสปช.) ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน การฝึกอบรมกำลังประชาชน เพื่อความมั่นคง ทางทะเล การฝึกอบรมวิทยุमतदानาวิแก่กลุ่มชาวประมงและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนและหมู่บ้าน

๒.๓ เสริมสร้างระบบป้องกันชายแดนชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง โดยวางแผนและกำหนดแผนปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการฝึกอบรมกำลังประชาชนของ กระทรวงมหาดไทย กองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรควบคู่กับการเสริมสร้างระบบประชากรให้มีความรู้พื้นฐานด้านความมั่นคงและจิตสำนึกความมั่นคงและนำการพัฒนาอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืนของหน่วยงานด้านเศรษฐกิจและสังคมเข้าไปพัฒนาคนและชุมชนในหมู่บ้านตำบลเป้าหมายในคราวเดียวกัน

๒.๔ ดำเนินการจัดและพัฒนาให้มีระบบการแจ้งเตือนและระบบเฝ้าตรวจทั้งทางบกและทางทะเลในลักษณะเครือข่าย (Network) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและนาระบบภูมิสารสนเทศมาสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถการป้องกัน และปราบปรามไม่ให้เกิดปัญหาความมั่นคง อาทิ การมีเครือข่ายเฝ้าระวังและระบบตรวจการณ์ ปัญหาความมั่นคงบริเวณช่องทางสัญจรข้ามแดนและช่องทางทางธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ท่าข้าม เป็นต้น เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับคนในพื้นที่ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒.๕ สนับสนุนและพัฒนาระบบสื่อสารให้พร้อมใช้งานควบคู่กับเสริมสร้างความรู้ของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน โดยการร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนให้สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการสื่อสารของฝ่ายทหาร ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานในพื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในการแจ้งเตือนเฝ้าระวัง ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา (Information Operation) เพื่อให้คนและชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยได้ร่วมมือเฝ้าระวังป้องกัน รวมถึงประโยชน์ในการสื่อสาร เพื่อพัฒนา เครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง

๒.๖ พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนทั้งทางบกและทางทะเล ให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมือง และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศไทย ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ และการค้าสิ่งที่เป็นโทษต่อชีวิตและสังคม รวมทั้งการนำสิ่งของผิดกฎหมายและสินค้าหนีภาษี และการเคลื่อนไหวของกลุ่ม/ขบวนการที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ตลอดจนดำเนินการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวดในการป้องกัน สกัดกั้น และระงับยับยั้งการกระทำผิดกฎหมาย

๒.๗ เร่งดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเขตแดน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศคู่กรณี ตลอดจนปรับปรุงระบบการเฝ้าระวัง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่

๓. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงในมิติวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการ โดยสันติวิธี

๓.๑ สนับสนุนให้มีการนำมิติวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน/ท้องถิ่นและส่งเสริมการจัดเวทีประชาคมในระดับต่าง ๆ ตามความพร้อมของแต่ละพื้นที่ทั้งในระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อนำมิติด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน/ท้องถิ่น มาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานเสริมสร้างความมั่นคงให้สอดคล้องกับสถานการณ์และภัยคุกคามความมั่นคงในระดับพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือด้านศาสนา เนื่องจากศาสนาเป็นรากฐานของความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่ชายแดน

๓.๒ สนับสนุนหน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญนำมิติด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน/ท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงและ/หรือสนับสนุนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยจัดเป็นโครงการนำร่อง (Pilot Project) ตามความพร้อมของชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน กลุ่มอาสาสมัครเพื่อความมั่นคงได้มีกิจกรรมที่นำมิติด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน/ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความร่วมมือของชุมชนชายแดนไทยและความร่วมมือระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยลดข้อขัดแย้งที่นำไปสู่ปัญหาด้านความมั่นคง

๓.๓ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธี อาทิ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำภาคประชาชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่จะลดระดับความรุนแรงเมื่อเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาความมั่นคงรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งอันเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและ ความขัดแย้งภายในสังคมขยายตัวไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

๓.๔ ส่งเสริมเวทีและประชาคมการเรียนรู้การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีและกระบวนการยุติธรรมชุมชนทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษารวมทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจและมีทักษะการจัดการความขัดแย้งในระดับชุมชนด้วยวิถีชุมชน ผสมผสานกับการเรียนรู้ กฎกติกาของภาครัฐ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการจัดการ ความขัดแย้ง โดยสันติวิธีและกระบวนการยุติธรรมชุมชน เพื่อสนับสนุนหน่วยงานของรัฐในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

๓.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative Justice) ซึ่งเป็นกระบวนการที่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาก่อให้เกิดขึ้น รวมทั้งสนับสนุนการมีคณะกรรมการไตรภาคีระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้ที่ประสบความเดือดร้อนและผู้แทนภาควิชาการ และสื่อมวลชน เพื่อเจรจาหาข้อยุติความขัดแย้งของคนในสังคมที่ยอมรับร่วมกันได้

๓.๖ ส่งเสริมให้องค์กรนอกภาครัฐที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นหน่วยเจ้าภาพสร้างกลไกการเจรจาข้อยุติและทางออกในการแก้ไขข้อขัดแย้ง รวมถึงความแตกแยกในสังคมที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงและเกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

๓.๗ ศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการความขัดแย้งของชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนให้เป็นพลังดำเนินการและสนับสนุนการเผยแพร่แนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีของภาคประชาชนให้เกิดการเรียนรู้ของทุกภาคส่วน

๓.๘ ส่งเสริมการดำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์ โบราณคดีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีความภูมิใจในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทย

๔. ยุทธศาสตร์พัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ด้านความมั่นคง

๔.๑ สนับสนุนการพัฒนาข้อมูลและระบบฐานข้อมูลตั้งแต่ระดับกระทรวง กรม ระดับภาค ระดับจังหวัด รวมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลในทุกระดับ โดยใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและภาพถ่ายดาวเทียม รวมทั้งให้ความสำคัญกับข้อมูลสถานการณ์หรือภัยคุกคามด้านความมั่นคง ข้อมูลสภาพพื้นที่ข้อมูลความต้องการของชุมชนที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน เพื่อนำมาพิจารณาจัดทำและสนับสนุนแผนงาน/โครงการด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับสถานการณ์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตอบสนองความต้องการของชุมชน

๔.๒ พัฒนาและจัดทำข้อมูลและระบบฐานข้อมูลด้านการข่าว การบูรณาการด้านการข่าวในทุกระดับของศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติ (ส่วนกลางและระดับภาค) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information Sharing) และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่น่าไปสู่การแจ้งเตือนและสั่งการแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์ โดยอาจจัดให้มีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information Sharing Center) รวมทั้งส่งเสริมการข่าวภาคประชาชน การมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อความมั่นคงเพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนสถานการณ์ด้านความมั่นคง

๔.๓ สนับสนุนและเร่งดำเนินการจัดทำข้อมูลและฐานข้อมูลเรือ การจัดระเบียบการเข้า-ออก ทางทะเล เพื่อให้เกิดการรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA) ของศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการดำเนินการ อาทิ การควบคุมการกระทำผิดที่อาศัยประโยชน์จากการสัญจรข้ามแดน การพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเลระบบควบคุมการจราจรและความปลอดภัยทางทะเล (Vessel Traffic Service : VTS) เป็นต้น รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูลจังหวัด เพื่อให้มีการพัฒนาฐานข้อมูลด้านความมั่นคงทั้งหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานระดับจังหวัด

๔.๔ ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับระดับ วัยของประชากร โดยให้เน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้มีจิตสำนึก ด้านความมั่นคง โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคงให้กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง อาทิ ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัคร และกลุ่ม

มวลชน เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ในการพัฒนาคนชุมชนพื้นที่และแนวทางป้องกันและลดปัญหาที่เกิดขึ้น

๔.๕ พัฒนาและส่งเสริมการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง เพื่อสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาตลอดจนแนวทางพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และสนับสนุนการนำผลงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินงานการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติในทุกระดับ

๔.๖ ส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐในระดับนโยบายหน่วยงานทางวิชาการ สถาบันการศึกษาหรือศูนย์วิชาการด้านความมั่นคงเป็นองค์กรกลางในการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านความมั่นคง รวมทั้งการถ่ายทอดวิชาการและองค์ความรู้สู่สาธารณชน หน่วยงานภาครัฐด้านความมั่นคงและหน่วยงานที่มีภารกิจสนับสนุนการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ การจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงของจังหวัด และการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

๔.๗ สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายความมั่นคงรวมทั้งสร้างช่องทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านความมั่นคงสู่เวทีชุมชนผ่านสถาบันการศึกษาและองค์กรทางศาสนา รวมทั้งอาจสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้และห้องสมุดของชุมชน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต เพื่อให้การเรียนรู้ของชุมชนเป็นไปอย่างเท่าทัน และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดจนเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ระดับภาคและจังหวัดกับสภาองค์กรชุมชนและกลุ่ม/องค์กรภาคประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อพัฒนารากฐานความมั่นคงของคนและชุมชนให้มีภูมิคุ้มกันปัญหาอย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน และพัฒนาเครือข่ายดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๘ เสริมสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มอาสาสมัคร ผู้นำชุมชนและประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน ทศนคติ ที่มีต่อไทยและความต้องการของประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งปรับทัศนคติและสร้างความเข้าใจของผู้นำชุมชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจของหน่วยงานรัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน โดยจัดช่องทางเผยแพร่ความรู้และเวทีรับฟังความเห็นข้อเสนอแนะหรือข้อร้องทุกข์ เพื่อกลั่นกรองข้อมูลในพื้นที่ในการป้องกันหรือยุติข้อขัดแย้งไม่ให้อุบัติเป็นความขัดแย้งระดับชาติ

๔.๙ ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยพิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ อาทิ ภารกิจการรักษาความสงบเรียบร้อยชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

๕. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน

๕.๑ สนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนและจังหวัดชายฝั่งทะเลที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีในระดับชุมชนและท้องถิ่น หรือกิจกรรมเสริมสร้างความร่วมมือที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับประเทศรอบบ้าน หรือกิจกรรมที่ช่วยคลี่คลายความขัดแย้งในพื้นที่

๕.๒ เสริมสร้างและประสานความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรของรัฐในระดับพื้นที่กับประเทศรอบบ้านที่มุ่งขจัดเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจ

ระหว่างกันเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่น ๆ ในกรอบประชาคมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของประชาคมอาเซียน

๕.๓ ส่งเสริมและจัดทำแผนการบูรณาการแผนงาน/โครงการของหน่วยงานของรัฐในการดำเนินความร่วมมือและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะระหว่างหน่วยงาน ส่วนกลางกับหน่วยงานในจังหวัดรวมทั้งระหว่างหน่วยงานในประเทศไทยกับส่วนราชการของไทย ที่ตั้งสำนักงานในประเทศเพื่อนบ้าน

๕.๔ เร่งรัดการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่กับประเทศรอบบ้าน โดยใช้กลไก การเจรจาในระดับทวิภาคีบนพื้นฐานของความเคารพและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๕.๕ ส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้สึกที่ดี (Goodwill) ความรู้สึกชื่นชม (Sense Of Appreciation) และความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทุกภาคส่วน โดยใช้ความใกล้ชิด ด้านภาษาวัฒนธรรมและประเพณี โดยเฉพาะเยาวชนของไทยกับประเทศรอบบ้าน และสนับสนุนบทบาท ของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวมทั้งใช้ประโยชน์จากสมาคมเพื่อมิตรภาพต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการ ดำเนินนโยบายเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านจากระดับประชาชนสู่ระดับรัฐบาล

๕.๖ ส่งเสริมและประสานงานความร่วมมือระหว่างจังหวัดชายแดนไทยกับจังหวัด ชายแดนประเทศรอบบ้าน อาทิ ความร่วมมือด้านสาธารณสุขชายแดน ด้านการศึกษา ตลอดจนเร่งรัด การแก้ไขปัญหาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านบนพื้นฐานของการเคารพและมีความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน ภายใต้ได้กลไกเจรจาในลักษณะทวิภาคีและระดับภูมิภาคที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ ด้านต่างประเทศของไทย

๖. ยุทธศาสตร์บริหารจัดการอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ดำเนินงานภายใต้ กลไกการบริหารจัดการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง ของชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ และ/หรือ ให้เป็นไปตามที่ คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการพัฒนาเพื่อ เสริมความมั่นคงของชาติ (นพช.) มอบหมายและสั่งการ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริม ความมั่นคงของชาติ

ดังนั้น ในการที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชาตินั้นจำเป็นต้องใช้ เครื่องมือของชาติที่ทั้งปวงที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือดังกล่าวนี้ คือ พลังอำนาจแห่งชาติ (National Power) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง พลังอำนาจแห่งชาติ คือ เครื่องมือที่ ก่อให้เกิดความสามารถในการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติในทุก ๆ ด้าน เพื่อผลสำเร็จของ วัตถุประสงค์ของชาติและผลประโยชน์ของชาติอันเป็นจุดหมายปลายทางของชาติที่ได้วางไว้นั่นเอง ทั้งพลังอำนาจแห่งชาติ และความมั่นคงแห่งชาติต่างก็มีองค์ประกอบในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ พลังอำนาจแห่งชาติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า พลังอำนาจแห่งชาติ คือ ศักยภาพของความมั่นคง แห่งชาตินั่นเอง ในฐานะที่พลังอำนาจแห่งชาติเป็นขีดความสามารถที่จะทำให้ประเทศชาติมี ความมั่นคงได้ในที่สุด

แนวคิดในการดำเนินยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงการต่างประเทศ เดิมเป็นหน่วยงานในรูปแบบ “คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการข้อ ๔ ของประธานาธิบดี ทรูแมน” ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๔๙๓ ทำหน้าที่พิจารณา ดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ

ต่อมา ขอบเขตของงานความร่วมมือกับต่างประเทศขยายตัวมากขึ้น คณะกรรมการฯ จึงได้รับการพิจารณายกฐานะขึ้นเป็นกรมวิเทศสหการ สังกัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๐๖ ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๐๖ ให้จัดตั้งกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ โดยมีกรมวิเทศสหการเป็นส่วนราชการในสังกัด และ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ โอนไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยในขณะนั้น บทบาทหน้าที่ของกรมวิเทศ สหการคือ เป็นตัวแทนของรัฐบาลไทยในการบริหารงานรับและให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและ วิชาการระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศ โดยจะเน้นการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ปี ๒๕๔๕ ประเทศไทยได้มีการปฏิรูประบบราชการทั้งระบบ จึงได้ให้ยุบกรมวิเทศ สหการ และโอนกิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน อัตรากำลัง และอื่น ๆ ไปเป็นส่วนราชการของ กระทรวงการต่างประเทศ เนื่องจากมีภารกิจด้านให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศตามนโยบายและ ยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ อย่างไรก็ตาม โดยที่ประเทศไทยต้องยึดมั่นปฏิบัติตามพันธกิจที่ประเทศไทยต้องดำเนินการตามข้อ ผูกพันระหว่างประเทศตามวาระโลก (Global Agenda) ประเด็นที่ประชาคมนานาชาติกำหนด (Global Issues) และนโยบายของรัฐบาลด้านการต่างประเทศมุ่งเน้นความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหาร ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ดังนั้น เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๗ ได้มีพระราชกฤษฎีกา จัดตั้ง “สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศ” พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยเป็นส่วนราชการใน กระทรวงการต่างประเทศ มีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการบริหารความร่วมมือระหว่าง ประเทศ เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วิชาการ ตลอดจนส่งเสริมการวิจัย การเผยแพร่ และการ ผูกอบรม โดยร่วมมือกับต่างประเทศหรือองค์กรต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ

อำนาจหน้าที่

๑. เป็นหน่วยงานตัวแทนรัฐบาลไทยในการบริหารงานความร่วมมือ เพื่อการพัฒนา ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศ องค์กรที่มีใช้ ของรัฐบาล หรือนิติบุคคลต่างประเทศ

๒. เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกับต่างประเทศ เพื่อดำเนิน นโยบายการต่างประเทศ ในการบุกเบิกสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ อย่างแนบเนียน เพื่อสร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีทั้งในระดับประเทศและประชาชน (Soft Diplomacy)

๓. เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ เสนอแนะนโยบายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ และพิจารณาแผนงาน และโครงการของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ให้ดำเนินตามทิศทางนโยบายการต่างประเทศอย่างมีบูรณาการ

๔. ประสานงาน กำกับดูแล และเสริมสร้างสมรรถนะ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน และพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เพื่อผลักดันไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการตามเป้าหมายนโยบายการต่างประเทศ

๕. บริหารการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศ โดยร่วมมือหรือเป็นหุ้นส่วนกับต่างประเทศในการพัฒนาทั้งในกรอบทวิภาคี พหุภาคีและกรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาค รวมทั้งดำเนินงานตามข้อผูกพันภายใต้ความตกลงความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทั้งประเทศ

๖. บริหารความร่วมมือด้านประเด็นระหว่างประเทศและด้านทุนกับต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๗. ติดตามและประเมินผลการดำเนินความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาทั้งประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาทั้งประเทศ รายงานผลและสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะ พร้อมทั้งติดตามประเมินแผนงานและโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทั้งประเทศของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) โดยคำนึงถึงหลักการของผลผลิต ผลลัพธ์ และการบูรณาการ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเร่งรัด ปรับปรุง และพัฒนาแผนงานหรือโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทั้งประเทศ

๘. กระทำการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เป้าหมาย

เป้าหมายการดำเนินงานความร่วมมือเพื่อพัฒนากับต่างประเทศของไทย กรมความร่วมมือระหว่างประเทศในฐานะหน่วยงานหลักในการดูแลรับผิดชอบงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทั้งประเทศของไทย ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งกรมฯ ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ยึดโยงและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ทุกระดับ เพื่อให้เกิดประโยชน์ของประเทศไทยและแสดงบทบาทที่เหมาะสมในการเป็นหุ้นส่วน เพื่อเสริมสร้างการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศต่าง ๆ ดังนี้

๑. ส่งเสริมความมั่นคง (Security) ของไทย โดยเป็น Soft Diplomacy ในการรักษาและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระดับรัฐ และสร้างทัศนคติเชิงบวก ความเข้าใจ ในระดับประชาชนกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นรากฐานความสัมพันธ์ที่มั่นคงระยะยาว เพื่อหวังผลการเป็น “มิตรที่ดี” ต่อกัน

๒. สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศต่าง ๆ (Sustainability) ผ่านการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ของไทย โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓. เสริมสร้างความเป็นมาตรฐานสากล (Standard) ของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมของไทยในสาขาที่ไทยมีขีดความสามารถให้ความช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ และจากประสบการณ์ การทำงานร่วมกับประเทศหุ้นส่วนที่พัฒนาแล้ว และองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ให้นำไปสู่การสร้างความเป็นเลิศ และนำมาปรับใช้ในการพัฒนาภายในประเทศไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๔. ยกระดับสถานะและเกียรติภูมิ (Status) ของประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (emerging donor) และหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา และภาพลักษณ์ไทยในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ในเวทีระหว่างประเทศ กรอบความร่วมมือภูมิภาค และอนุภูมิภาค

๕. แสดงพลัง (Synergy) ของประเทศไทยในบทบาท Team Thailand for Development Cooperation ในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของไทย ร่วมกับทุกภาคส่วนหน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมของไทย รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕

ด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ บัญญัติให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วยกรอบกับพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๓ บัญญัติให้คณะรัฐมนตรี จัดให้มีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติขึ้นตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติจึงจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานการจัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนด้านความมั่นคงเฉพาะเรื่อง (แผนระดับที่ ๓ ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐) หรือจัดทำแผนงานหรือโครงการที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เสนอ

เป้าหมายและแนวทางการดำเนินการ ๔ เรื่อง

๑. การเสริมสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. การปกป้องและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ
๓. การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและศักยภาพการป้องกันประเทศ
๔. การรักษาความมั่นคงภายในประเทศและระหว่างประเทศ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ๑๖ ด้าน

๑. เสริมสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ

๓. ป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้
๔. จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน
๕. สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ
๖. ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล
๗. จัดระบบ ป้องกัน แลแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง
๘. เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน
๙. เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต
๑๐. เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
๑๑. รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑๒. เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร
๑๓. พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
๑๔. เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ
๑๕. พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ
๑๖. เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ๑๙ แผน

๑. การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. การสร้างความสามัคคีปรองดอง
๓. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๔. การรักษาความมั่นคงพื้นที่ชายแดน
๕. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
๖. การป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด
๗. การป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ
๘. การรักษาความมั่นคงทางทะเล
๙. การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง
๑๐. การเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์
๑๑. การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต
๑๒. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงทางไซเบอร์
๑๓. การรักษาความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑๔. การรักษาความมั่นคงทางพลังงาน
๑๕. การรักษาความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ
๑๖. การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ
๑๗. การพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ
๑๘. การข่าวกรองและการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง
๑๙. การรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) จัดเป็นแผนระดับที่ ๒ ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เรื่อง แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี รองรับยุทธศาสตร์ชาติซึ่งจัดเป็นแผนระดับที่ ๑ สำหรับการขับเคลื่อน นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ กำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนด้านความมั่นคงเฉพาะเรื่อง หรือกำหนดแผนงานหรือโครงการที่เกี่ยวกับนโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ หรือกำหนดแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อสนับสนุนและประสานการบูรณาการ การดำเนินงานให้เกิดความเชื่อมโยง และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในอันที่จะสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยมีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการติดตามผลการดำเนินงาน ความสำเร็จของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) จำเป็นต้องได้รับการผนึกกำลังทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วม ประสาน และบูรณาการการดำเนินงานให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อที่จะส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สืบไป

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เป็นแผนระดับที่ ๒ โดยมีกรอบระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปีครอบคลุมปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ รองรับการถ่ายทอดแผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และเชื่อมโยงให้มีการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ ๓ เพื่อให้เป็นกรอบทิศทางในการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับ ยับยั้งภัยคุกคามเพื่ออำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกรอบแนวคิดความมั่นคงแบบองค์รวม มุ่งเน้นการกำหนดนโยบายและแผนการขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงให้สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน โดยมีได้จำกัดเฉพาะความมั่นคงของรัฐ แต่ให้หมายรวมถึงความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีกรอบทิศทางให้สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงภัยคุกคามสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งป้องกันและแก้ไขได้อย่างทัน่วงที โดยใช้กระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้ประเทศมีเสถียรภาพ ประชาชนอยู่ดีมีสุข และมีศักยภาพบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในห้วงที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนภารกิจความมั่นคงของประเทศเป็นการดำเนินการภายใต้แผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยมีแผนระดับที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง และ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางหลักที่ขับเคลื่อนไปในคราวเดียวกัน ทำให้ผลการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติในห้วงที่ผ่านมามีความเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง โดยมีผลสัมฤทธิ์และข้อจำกัด ดังนี้

๑. ผลสัมฤทธิ์ ในภาพรวมพบว่าสถานการณ์ปัญหาความมั่นคงคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ขับเคลื่อนการดำเนินการให้สอดคล้องกับ

เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง และ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ซึ่งผลสัมฤทธิ์การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงพิจารณาได้จากประเด็นความมั่นคงที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ดังนี้

๑.๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เหตุการณ์ความรุนแรงมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าปี ๒๕๖๔ จะมีเหตุการณ์ความรุนแรงเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓ แต่ยังคงอยู่ในเป้าหมายโดยเฉลี่ย คือ ลดลงร้อยละ ๒๐ ต่อปี เมื่อเทียบจากปีฐาน ๒๕๖๑ สถิติการเสียชีวิตมีจำนวน ๔๐ คน ลดลงจากปี ๒๕๖๓ (๖๖ คน) คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔๒ ดังนั้นการรักษาความปลอดภัยจึงยังคงเป็นแนวทางหลักที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การดำเนินการระยะต่อไปจำเป็นต้องมุ่งเน้นแนวทางการสร้างความเชื่อมั่น และลดความหวาดระแวง รวมถึงเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ อันจะเป็นรากฐานที่ทำให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

๑.๒ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน มีความมั่นคงปลอดภัย และสามารถพัฒนาระบบสัญจรข้ามแดน และการจัดการพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีการพิจารณาการเปิด - ระบาย หรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคงและจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคง การเพิ่มประสิทธิภาพบริการออกบัตรผ่านแดนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Border Pass) ซึ่งใช้เพียงบัตรประชาชนหรือเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก ให้สามารถจัดทำหนังสือผ่านแดนชั่วคราวได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเพิ่มมูลค่าการลงทุน ตลอดจนการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อตรวจสอบ ป้องกัน เฝ้าระวังการนำเข้าส่งออก และนำผ่านสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำให้มีคุณภาพมาตรฐานผ่านจุดผ่านแดน

๑.๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล สามารถปกป้อง รักษา และแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีการจัดตั้งและพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒ การกำหนดและปรับปรุงพื้นที่เขตการปกครองของจังหวัดทางทะเล การอนุวัติกฎหมายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้ทางทะเลและศึกษารูปแบบการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้ทางทะเล

๑.๔ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง มีการขับเคลื่อนผ่านกลไกการหารือเพื่อแก้ไขปัญหาผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกรณีกลุ่มผู้หนีภัยสถานะและสิทธิของบุคคล การจัดทำหลักเกณฑ์สถานะและสิทธิของบุคคลที่เข้ามาและอาศัยอยู่มานาน รวมถึงในปี ๒๕๖๔ จำนวนแรงงานต่างด้าวและแรงงานไทยที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๗๗ ของแรงงานทั้งหมด

๑.๕ การป้องกัน ปรามปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด มีแนวโน้มในระดับที่ดีขึ้นจากการยึดและอายัดทรัพย์สินเครือข่ายยาเสพติดรายสำคัญ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยจากยาเสพติดให้มียุทธศาสตร์ในการลดอุปสงค์ยาเสพติด โดยในปี ๒๕๖๔ เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๙๐.๔๙ ของเป้าหมาย

ในพื้นที่ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ผู้ป่วยยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องจนถึงการติดตาม (Retention Rate) นอกจากนี้ได้มีการตราประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งกำหนดให้มีระบบอนุญาตเพื่อให้การควบคุมและการใช้ประโยชน์ยาเสพติดในทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม พร้อมทั้งป้องกันการแพร่กระจายยาเสพติดและการใช้ยาเสพติดในทางที่ไม่ถูกต้องอันจะนำไปสู่การเสพยาเสพติด ซึ่งเป็นการบั่นทอนสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่กระจายยาเสพติดเข้าสู่กลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

๑.๖ การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ ได้มีการตราพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อเสริมสร้างสถานะแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติการข่าวกรองของชาติเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และทำให้ภารกิจของรัฐด้านกิจการการข่าวกรองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงทุกรูปแบบได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงทีเพื่อรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ นอกจากนี้หน่วยงานด้านข่าวกรองและประชาคมข่าวกรอง ได้ขยายความเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลด้านการข่าวในประชาคมข่าวกรองระหว่าง ๔ หน่วยงาน ได้แก่ (๑) สำนักการข่าวกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (๒) ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย (๓) กองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ (๔) หน่วยข่าวกรองทางทหาร กองทัพบก

๒. ข้อจำกัด การขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติในระยะที่ผ่านมา มีข้อจำกัดสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายในภาพรวม ๔ ประการดังนี้

๒.๑ การแปลงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติพบปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดจากหลายปัจจัย ประกอบด้วย (๑) การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงและความประสานสอดคล้องของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติภายใต้ระบบยุทธศาสตร์ชาติ (๒) กรอบทิศทางและแนวทางการขับเคลื่อนมีความคล้ายคลึงกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคงและประเด็นการต่างประเทศ (๓) การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๔) หน่วยปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจเฉพาะเป้าหมายตามภารกิจที่รับผิดชอบแต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงไปยังเป้าหมายร่วมให้สามารถสะท้อนความมั่นคงแบบองค์รวมของประเทศได้ (๕) ความไม่ชัดเจนของเป้าหมายและตัวชี้วัดในการวัดผลเชิงค่าเป้าหมายรายปีและผลสัมฤทธิ์ ๕ ปี จึงทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ ๓ โดยเฉพาะความเชื่อมโยงแผนด้านความมั่นคงเฉพาะเรื่องตามกรอบทิศทางที่กำหนดไว้รวมทั้งการจัดทำแผนงานโครงการและงบประมาณไม่สะท้อนตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ) (๖) การกำหนดกลยุทธ์บางประเด็นความมั่นคงมุ่งเน้นเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหาผ่านการบริหารจัดการของหน่วยงานส่วนกลางเท่านั้น แต่ยังไม่ลงสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ และ (๗) การใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงข้อมูลด้านความมั่นคงระหว่างหน่วยงานยังมีอย่างจำกัดอันเกิดจากยังไม่มียุทธศาสตร์และเทคโนโลยีในการประมวลผลการดำเนินการ

๒.๒ การกำหนดขอบเขตและจัดลำดับความสำคัญประเด็นความมั่นคง ปัจจุบันภัยคุกคามมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ประเด็นความมั่นคงมีความเชื่อมโยงกับมิติการพัฒนา ส่งผลให้การดำเนินการมี

ความซ้ำซ้อนในการชี้ชัดเพื่อตีความขอบเขตประเด็นความมั่นคงกับมิติการพัฒนาให้เป็นระบบ ประกอบกับการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติที่ผ่านมายังไม่มีแนวทางการจัดลำดับความสำคัญของภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามหลักวิชาการอย่างชัดเจน รวมถึงบริบทความมั่นคงมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะ VUCA ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexities) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงทำให้มีความจำเป็นในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนประเด็นที่มีความสำคัญเร่งด่วน และให้ความสำคัญกับการวัดผลเชิงสัมฤทธิ์ที่ใช้เครื่องมือตามหลักวิชาการ รวมทั้งการอ้างอิงข้อมูลเชิงสถิติและหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อให้สามารถระบุแนวโน้มและผลกระทบได้อย่างชัดเจน

๒.๓ บทบาทของหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน พบปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานเจ้าภาพฯ ในการขับเคลื่อนทิศทางให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และมองเป้าหมายไปในทิศทางในภาพรวมให้เป็นระบบเดียวกัน รวมถึงการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลยังไม่สามารถผลักดันให้หน่วยงานเจ้าภาพฯ สามารถบูรณาการขับเคลื่อนในแต่ละประเด็นที่รับผิดชอบ และสรุปผลการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยหน่วยงานเจ้าภาพฯ ทำหน้าที่ได้เพียงจัดการประชุมปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงานเพื่อประสานภารกิจและบูรณาการการทำงานที่คาบเกี่ยวกัน

๒.๔ ผลสืบเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทั่วโลกและนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงฉับพลันของการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่เชื่อมโยงกับการเผชิญภัยคุกคามในรูปแบบผสมผสานมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องรับมือและแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชน และการบริหารจัดการภาครัฐ ทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานในภาพรวมที่ผ่านมาจำเป็นต้องทุ่มเททรัพยากรและสรรพกำลังในการแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวโดยเร็ว ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการดำเนินงานประเด็นความมั่นคงอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ทำให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงจำเป็นต้องทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการพลิกฟื้นจากวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๓. การกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงแห่งชาติ

๓.๑ ผลประโยชน์แห่งชาติ

เป้าหมายสูงสุดของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ให้ความสำคัญกับการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติที่กำหนดไว้แล้วในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหารความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกัน

อย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

๓.๒ ความมั่นคงแห่งชาติ

๓.๒.๑ นิยาม “ความมั่นคงแห่งชาติ”

พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ บัญญัติว่า ภาวะที่ประเทศปลอดจากภัยคุกคามต่อเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน หรือที่กระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งความพร้อมของประเทศที่จะเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ อันเกิดจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ให้ความสำคัญกับการมีความมั่นคงปลอดภัย จากภัยและการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือนและปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

๓.๒.๒ หลักเกณฑ์การพิจารณาขอบเขต “ความมั่นคงแห่งชาติ”

๓.๒.๒.๑ ปัญหาหรือสถานการณ์ที่มีความรุนแรงส่งผลต่อการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

๓.๒.๒.๒ ปัญหาหรือสถานการณ์ที่มีความสลับซับซ้อน ยากต่อการแก้ไขจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งและมีแนวโน้มนำไปสู่วิกฤตการณ์ของประเทศ

๓.๒.๒.๓ ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อยของประชาชนในวงกว้าง

๓.๒.๒.๔ ความจำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพในการบูรณาการและระดมสรรพกำลังมากกว่า ๑ หน่วยงาน เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติและเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติ

๔. หลักการ สถานะ และความสำคัญ

๔.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย ตลอดจนกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ และกรอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกัน ไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติประกอบด้วย พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีหลักการให้การกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติซึ่งการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อให้เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามในการธำรงไว้ซึ่ง

ความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งต้องมีสาระครอบคลุมถึงนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจ และอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการของหน่วยงานของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดเป็นผลดีต่อความมั่นคงของชาติ

๔.๒ สถานะ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ทำหน้าที่เป็นแผนระดับที่ ๒ ระบุทิศทางและเป้าหมายความมั่นคงที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการให้เห็นผลสัมฤทธิ์ในห้วงเวลาของแผนระยะ ๕ ปีโดยถ่ายทอด**แผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง** ให้บรรลุเป้าหมายในภาพรวม “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” ควบคู่กับเชื่อมโยงและประสานสอดคล้องกับ**แผนระดับที่ ๒** ที่เกี่ยวข้องอันเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ โดยคำนึงถึงประเด็นร่วมหรือประเด็นตัดข้ามระหว่างยุทธศาสตร์และการประสานเชื่อมโยงเป้าหมายของแต่ละแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในที่นี้มุ่งเน้นความเชื่อมโยงกับประเด็นความมั่นคง และประเด็นการต่างประเทศ**แผนการปฏิรูปประเทศ** ทำหน้าที่เป็นแผนที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยน แก้ไขปัญหา อุปสรรคเร่งด่วนเชิงโครงสร้างกลไก หรือกฎระเบียบ เพื่อให้รากฐานการพัฒนาภายในประเทศมีความเหมาะสม เท้าตันกับบริบทการพัฒนาที่ประเทศต้องการมุ่งเน้น **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**เป็นแผนระบุทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการที่คำนึงถึงพลวัตและเงื่อนไขการพัฒนาที่ประเทศเผชิญอยู่ในมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งนี้ประเด็นการพัฒนาสำคัญนอกเหนือจากที่ระบุในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) จะยังคงได้รับการเน้นย้ำให้ความสำคัญและดูแลขับเคลื่อนผ่านแผนระดับ ๒ อื่นที่อยู่ในระนาบเดียวกัน และร่วมกันถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติใน**แผนระดับที่ ๓** ทำหน้าที่เป็นแผนเชิงปฏิบัติที่ระบุการดำเนินงานภายใต้แผนงาน โครงการที่มีความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ เพื่อสนับสนุนให้แผนระดับที่ ๒ และยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้บนความสอดคล้องเชื่อมโยงกันของแผนทุกระดับ

แผนภาพที่ ๒-๑ กรอบทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ที่มา : สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (๒๕๖๖), นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

การกำหนดกรอบทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีความแตกต่างจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ซึ่งเป็นแผนระยะยาว ๒๐ ปีที่มีการกำหนดค่าเป้าหมายทุก ๕ ปีโดยให้ความสำคัญกับการกำหนดจุดเน้นและแนวทางสำคัญเชิงลึกของเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ตลอดจนเติมเต็มช่องว่างแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง โดยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์วิเคราะห์แนวโน้ม พร้อมทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นทั้งภายในประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก ควบคู่ไปกับความสำคัญของภูมิยุทธศาสตร์ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ไทย ชี้ความสามารถของประเทศเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติเพื่อประเมินความท้าทายและโอกาสในการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ ภายใต้บริบทเงื่อนไขข้อจำกัดที่ประเทศไทยต้องเผชิญ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีกรอบจัดทำแผนระดับที่ ๓ โดยนำเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ไปดำเนินการสู่การปฏิบัติได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

๔.๓ ความสำคัญ

๔.๓.๑ การปรับเปลี่ยนทิศทางการวางนโยบายและแผนการขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงให้เร่งป้องกันและแก้ไขเฉพาะปัญหาความมั่นคงที่สำคัญจากการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มความเสี่ยงในระยะ ๕ ปี จึงให้ความสำคัญกับการวางรากฐานความมั่นคงของประเทศ โดยเริ่มต้นจากหน่วยย่อยของสังคม คือ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา รวมทั้งเพิ่มการประเมินขีดความสามารถของประเทศเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติในการกำหนดจุดยืนหรือตำแหน่ง

ของประเทศ ตลอดจนเสริมสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของประเทศให้สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงภัยคุกคามทุกรูปแบบได้อย่างทันที่

๔.๓.๒ การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความมั่นคงที่มีผลกระทบและความเสี่ยงสูงจากบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศบนพื้นฐานผลประโยชน์แห่งชาติโดยกำหนดขอบเขตและหลักเกณฑ์พิจารณา “ประเด็นความมั่นคง” เพื่อตอบสนองค่าเป้าหมายที่ต้องเห็นผลสัมฤทธิ์ภายในปี ๒๕๗๐ โดยมีกระบวนการพิจารณา ดังนี้

๔.๓.๒.๑ การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ภัยคุกคาม ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติของประเทศในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตที่จะเกิดขึ้นในห้วงระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐

๔.๓.๒.๒ หลักการบริหารจัดการความเสี่ยง ผ่านวิธีการจัดลำดับจากผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง ด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยพิจารณาภัยคุกคามสำคัญของประเทศ และนำมาสู่การจัดลำดับภัยคุกคามสำคัญที่มีผลกระทบและความเสี่ยงสูงอันจำเป็นต้องเร่งดำเนินการป้องกันและแก้ไขในระยะ ๕ ปี

๔.๓.๒.๓ หลักเกณฑ์การจัดเรียงลำดับนโยบายและแผนความมั่นคง ยึดโยงกับเป้าหมายและแนวทางการดำเนินการในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ของมาตรา ๑๔ ครอบคลุมถึงนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจ และอื่นๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการของหน่วยงานของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดเป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติดังนี้

ตารางที่ ๒ - ๑ หลักเกณฑ์การจัดเรียงลำดับนโยบายและแผนความมั่นคง

ที่	เป้าหมายและแนวทางการดำเนินการ	นโยบายและแผนความมั่นคง
๑	การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	<p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ</p>
๒	<p>การปกป้องและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเรียงลำดับจากผลประโยชน์แห่งชาติที่กำหนดไว้แล้วในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ และประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคม - การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 	<p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒ การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และ การพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ ชายแดน</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์</p>

ตารางที่ ๒ - ๑ หลักเกณฑ์การจัดเรียงลำดับนโยบายและแผนความมั่นคง (ต่อ)

ที่	เป้าหมายและแนวทางการดำเนินการ	นโยบายและแผนความมั่นคง
๒	<p>- ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรม และ ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน</p> <p>- ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของ ชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะ แวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกัน ด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและ ประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี</p>	<p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘ การป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงทางไซเบอร์</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคการก่อการร้าย</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒ การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ</p>
๓	<p>การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และศักยภาพการป้องกันประเทศ</p>	<p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อม แห่งชาติ และการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ ระดับชาติ</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕ การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง</p> <p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗ การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่</p>
๔	<p>การรักษาความมั่นคงภายในประเทศและ ระหว่างประเทศ</p>	<p>นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓ การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข และโรคติดต่ออุบัติใหม่</p>

๔.๓.๓ การยกระดับขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของประเทศ เพื่อขยายผลกรอบแนวคิดความมั่นคงแบบองค์รวม โดยกำหนดจุดเน้นและแนวทางสำคัญเชิงลึกของเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงมากขึ้นทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนการจัดหมวดหมู่เพื่อประโยชน์ในการกำหนดทิศทางและวางน้ำหนักการขับเคลื่อนตาม ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง แบ่งออกเป็น ๒ หมวด ดังนี้ (๑) หมวดประเด็นความมั่นคงเป็นประเด็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงสูงต่อความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติรวม ๑๓ นโยบายและแผนความมั่นคง และ (๒) หมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง เป็นประเด็นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในการป้องกันและแก้ไขประเด็นความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวม ๔ นโยบายและแผนความมั่นคง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีกรอบจัดทำแผนระดับที่ ๓ โดยนำเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ไปกำหนดแผนงาน โครงการ หรือการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform: eMENSCR)

๔.๓.๔ กรอบทิศทางกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณของประเทศ เพื่อให้กลไกงบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรมเกิดผลสัมฤทธิ์และประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนโดยนำเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่ต้องการมุ่งเน้นในแต่ละปีของ ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคงผนวกเข้ากับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณสำหรับแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

๔.๓.๕ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ มุ่งเน้นให้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) สามารถนำไปสู่การถ่ายทอดผ่านการดำเนินงานของหน่วยงานในพื้นที่ โดยมีแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ซึ่งมีสถานะเป็นแผนระดับที่ ๓ เป็นจุดเชื่อมต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และแผนระดับที่ ๒ ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ โดยเฉพาะการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ตำบลเป้าหมายเพื่อขยายแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และแผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้เป็นรูปธรรม โดยมีกลไกการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่วางแผนและประสานการปฏิบัติการดำเนินการร่วมกัน

๔.๓.๖ การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันตามแนวทางบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Whole-of - Government Approach) และ แนวทางบูรณาการการทำงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม (Whole- of -Society Approach) ที่ให้ทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดทำและขับเคลื่อนนโยบายและแผนความมั่นคงด้านต่าง ๆ ให้ครอบคลุมอย่างรอบด้านทั้งเชิงรุกและเชิงรับ

๔.๓.๗ การใช้หลักการและเครื่องมือทางวิชาการตลอดกระบวนการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติประกอบด้วย ๑) การประเมินสถานการณ์และบริบทความมั่นคงตามหลัก SWOT Analysis (วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และผลกระทบต่อประเทศไทย) PESTEL+M (การจำแนกบริบทความมั่นคงที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน) Foresight Analysis (การประเมินแนวโน้มภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นในทศวรรษข้างหน้า) ๒) การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความมั่นคงที่ใช้เครื่องมือตามหลักการบริหารความเสี่ยง (Risk Matrix) ๓) การตั้งเป้าหมายและวัดความสำเร็จตามหลักเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results: OKRs) และ ๔) การขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลตามหลักการบริหารงานคุณภาพ (PLAN DO CHECK ACT: PDCA)

แนวคิดทฤษฎีเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕

เมื่อกล่าวถึง “ความมั่นคง” (Security) จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับทางทหาร การสู้รบหรือการใช้กำลัง เนื่องจากภัยคุกคามในอดีตเป็นการรุกรานด้วยกำลังทหาร ซึ่งเห็นเป็นรูปธรรมโดยความหมายของความมั่นคงได้ให้ไว้ คือ การมีเสรีจากการเสี่ยงอันตรายต่าง ๆ การมีความปลอดภัยและมีนักวิชาการชื่อ คาลด์เวล และ วิลเลียม จูเนียร์ ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า “ความมั่นคงเป็นสภาพที่รู้สึกถึงการปราศจากภัยคุกคามทั้งในด้านความรู้สึกทางจิตวิทยาและความเป็นจริงในสถานการณ์รอบตัว” และเมื่อเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติแล้วมีบุคคลและสถาบันที่ให้ความหมายไว้ดังนี้

พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ให้ความหมายความมั่นคงแห่งชาติว่า “การทรงตัวอยู่อย่างแน่นหนาถาวรดำรงเอกราช มีเสรีภาพแห่งชาติ มีความสงบสุขภายในประเทศ มีความแน่นอนในชีวิต เศรษฐกิจของพลเมืองคาดหมายรายได้ของรัฐได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง ค่าของเงินตรา มีเสถียรภาพ รัฐไม่ต้องประสบความยุ่งยากกระส่ำระสาย ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้ง่าย ผู้คนพลเมืองรู้สึก มีความปลอดภัยมีความหวังและความไว้วางใจในอนาคตและยังไว้วางใจต่อไป อีกว่าถึงแม้จะเกิดเหตุการณ์ผันผวนหรือเหตุร้ายอันใดจะเกิดขึ้นมา รัฐสามารถจะต่อสู้หรือป้องกันได้”

Sam C.Sarkesian นักวิชาการด้านความมั่นคงได้กล่าวว่า “ไม่มีนิยามของความมั่นคงแห่งชาติ ที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการและ/หรือไม่อาจจะนิยามได้โดยทั่วไปแล้ว ดังนั้นความมั่นคงของชาติ จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการพิจารณาถึง ๑. ปัญหา (Problems) ๒. นโยบาย (Policies) ๓. แผนงาน (Programs) ที่ปัญหาเหล่านี้ถูกยกขึ้นมา ๔. กระบวนการ (Processes) ในการตัดสินใจ และ นำนโยบายและหมายกำหนดไปปฏิบัติ

Sarkesian ได้กำหนดนิยามเบื้องต้นว่า “ความมั่นคงแห่งชาติคือความเชื่อมั่นของคนส่วนใหญ่ในประเทศที่มั่นใจว่าประเทศมี

๑.ขีดความสามารถทางทหาร (Military Capability)

๒. นโยบายที่มีประสิทธิภาพ (Effective Policy)

๓. ความสามารถในการขัดขวาง (Preventing) ไม่ให้เป็นปรปักษ์ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของตน” โรงเรียนเสนาธิการทหารบกสหรัฐได้นิยามของความมั่นคงของชาติไว้ ดังนี้ “การป้องกันชาติให้พ้นจากอันตรายทั้งปวง อันได้แก่ การรุกรานจากภายนอก การจารกรรม การลาดตระเวนของข้าศึก การวินาศกรรม การบ่อนทำลาย การรบกวนและอิทธิพลอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นอันตรายร้ายแรงแก่ชาติ”

สำนักงานสภาพความมั่นคง (สมช.) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ โดยมีกำหนดกรอบเครื่องชี้วัดความมั่นคงไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ประเทศชาติ มีเอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน
๒. ประชาชน มีความปลอดภัยความอยู่ดีกินดีและสวัสดิภาพของประชาชนส่วนรวม
๓. การปกครอง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
๔. เกียรติศักดิ์ เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของชาติ

โดยองค์ประกอบของความมั่นคงของชาติมาจากปัจจัยพื้นฐานของพลังอำนาจของชาติ เป็นองค์ประกอบหลักของความมั่นคงแห่งชาติหรือเป็นขีดความสามารถที่จะทำให้ประเทศนั้น ๆ มีความมั่นคง ซึ่งประกอบด้วยพลังอำนาจหลัก ๆ คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีพลังงานและสิ่งแวดล้อม สำหรับวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้แบ่งองค์ประกอบความมั่นคง ออกเป็น ๖ ด้าน โดยเพิ่มด้านทรัพยากรธรรมชาติและด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

๑. ความมั่นคงของชาติด้านการเมือง หมายถึง การที่ประเทศมีระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพอยู่บริหารประเทศได้ครบตามวาระมีคณะรัฐบาลที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความเสียสละและมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อประเทศชาติอย่างแท้จริง

๒. ความมั่นคงของชาติด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ประเทศมีระบบเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตโดยต่อเนื่องไม่หยุดชะงักทั้งเศรษฐกิจภายในประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เศรษฐกิจภายในประเทศประเทศจะต้องมีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งสมบูรณ์และกระจายออกไปทั่วประเทศ

๓. ความมั่นคงของชาติด้านการทหาร (การป้องกันประเทศ) หมายถึง การที่ประเทศมีความพร้อมทางด้านกำลังพลและกองทัพที่จะสามารถป้องกันรักษาเอกราชและอธิปไตยรวมทั้งผลประโยชน์อื่น ๆ

๔. ความมั่นคงของชาติด้านสังคม หมายถึง การที่ประเทศมีสังคมของคนในชาติที่เข้มแข็ง มีความรักและความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขคนในชาติ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของคนในชาติ

๕. ความมั่นคงของชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง การที่ประชาชนภายในชาติ มีการคิดค้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อใช้ในเชิงการค้าและอุตสาหกรรมของประเทศ

๖. ความมั่นคงของชาติด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่ประเทศมีพลังงานภายในประเทศเพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

จากความหมายของความมั่นคงนั้นที่เป็นสถานะที่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีเกียรติและศักดิ์ศรีซึ่งในอดีตจะเป็นความมั่นคงแบบดั้งเดิมหรือเกี่ยวกับการทหารเป็นหลัก ดังนั้น จะเห็นว่า นักยุทธศาสตร์ทางทหารที่มีชื่อเสียงในอดีต เช่น มาเคียเวลลี เคลาส์วิทซ์ และ ซุนวู เป็นการเสนอแนวคิดทางยุทธศาสตร์ทางทหาร โดยมีเป้าหมายที่ต้องการประสบความสำเร็จ ได้รับชัยชนะในการใช้กำลังทางทหารที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้มีความเกี่ยวข้องกับทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทำให้เกิดแนวคิดความมั่นคงระหว่างประเทศ ดังเช่น ความมั่นคงร่วม (Collective Security) หมายถึง “แนวความคิด หรือ

นโยบายซึ่งเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติโดยประชาคมระหว่างประเทศ โดยมีความมุ่งประสงค์ที่จะขจัดภัยคุกคามที่มีต่อ สันติภาพ และความมั่นคงของระหว่างประเทศ” แนวความคิดนี้เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ที่พยายามทำให้สังคมโลกสงบ ผู้ที่นำเสนอแนวคิดนี้ คือ Woodrow Wilson นำไปสู่การจัดตั้งสันนิบาต (League of Nations) แนวความคิดความมั่นคงร่วมมุ่งเน้นเฉพาะด้านการทหารและการสงคราม ซึ่งไม่ประสบผลสำเร็จหลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ประธานาธิบดี รูสเวลต์ ได้รื้อฟื้นแนวความคิดความมั่นคงร่วม โดยมีองค์การสหประชาชาติเป็นกลไกสำคัญที่จะเสริมสร้างความมั่นคงให้กับทุกรัฐ โดยการกระทำร่วมกันของทุกรัฐเพื่อต่อต้านรัฐที่ทำหายด้วยการใช้กำลังต่อระบบที่ดำรงอยู่ปัจจุบันเป็นหลักการสำคัญขององค์การสหประชาชาติ ความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ(Comprehensive Security) เป็นแนวคิดด้านความมั่นคงในช่วงปลายทศวรรษที่ ๑๙๗๐ ต่อกับ ๑๙๘๐ มีแนวคิดเป็นลักษณะเป็นองค์รวม (Holistic) ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งภัยคุกคามทางการทหาร และภัยที่ไม่ใช่ทางการทหาร ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เสนอแนวคิดได้นิยามว่า “นโยบายที่คำนึงถึงพลังอำนาจของชาติที่ได้ดุล ซึ่งรวมถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การทูต และการเมือง” ดังนั้น ความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จครอบคลุมการเตรียมพร้อมด้านการทหารความมั่นคง ด้านพลังงานและอาหาร ต้องใช้มาตรการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการทหารประสานเข้าด้วยกัน ความมั่นคงโดยรวมมีกัน (Cooperative Security) เป็นแนวความคิดทางด้านความมั่นคงหลังจากประเทศคอมมิวนิสต์ล่มสลายและสงครามเย็นสิ้นสุดลงในทศวรรษ ๑๙๙๐ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป ความมั่นคงแบบสมประโยชน์ร่วมกัน (Multi-sum Security Principle) เป็นการเสนอหลักการของนักวิชาการชื่อนายเฮอร์ รอดฮัน ที่ให้เกิดความมั่นคงโดยรัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน มีการแบ่งระดับความมั่นคงเป็น ๕ มิติ ดังนี้

๑. มิติความมั่นคงของมนุษย์มีเป้าหมายที่ความปลอดภัยของมนุษย์

๒. มิติความมั่นคงของสภาพแวดล้อม เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาติ

๓. มิติความมั่นคงของชาติ

๔. มิติความมั่นคงกับภัยคุกคามข้ามชาติ เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด การค้ามนุษย์

๕. มิติความมั่นคงทางวัฒนธรรม

สรุป ความมั่นคงเป็นการรักษาความมั่นคงของชาติที่ทำให้ปลอดภัยจากภัยคุกคามโดยขึ้นกับสถานการณ์ของภัยคุกคามต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการพัฒนาของเทคโนโลยี และช่วงเวลา ส่งผลต่อกรอบในมิติด้านความมั่นคง โดยในปัจจุบันประเด็นความมั่นคงทางทหารยังคงอยู่ แต่ได้ขยายขอบเขตความมั่นคงไปในด้านต่าง ๆ ทั้งความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์

แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการความร่วมมือ

คำว่า “บูรณาการ” (Integration) แปลว่าการรวมสิ่งต่าง ๆ ไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิด หรือทำให้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดหรือระบบ (Sinclair, J. and P. Hanks, ๑๙๘๗)

คำว่าบูรณาการเกี่ยวข้องกับหลายมิติ คือ ปัจเจกบุคคล เทคโนโลยี องค์การระหว่างบุคคล และสารสนเทศ โดยที่แนวคิดหลักของการบูรณาการ คือ เชื่อมโยง (Connection) และความสอดคล้องกัน (Alignment) (Barkley V, and others, ๒๐๐๕)

ความหมายการบูรณาการ

การบูรณาการมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายในลักษณะใกล้เคียงกัน ไว้ดังนี้

ความหมายการบูรณาการตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Integration มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า Integrate คำว่าบูรณาการในความหมายทั่วไป หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์แบบ โดยการเพิ่มเติมบางส่วนที่ขาดอยู่ให้สมบูรณ์ หรือการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกัน ตั้งแต่สองส่วนเพื่อทำให้เป็นส่วนประกอบใหญ่ของทั้งหมด ดังนั้นการบูรณาการเป็นการเชื่อมสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้ามาเป็นส่วนประกอบกับอีกสิ่งหนึ่งให้มี ความสมบูรณ์กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่กว่า (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ๒๕๔๖)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, ๒๕๔๐) ได้แปลคำว่า Integration ว่าหมายถึง “การทำให้สมบูรณ์” โดยมองว่าสถานะการบูรณาการ เป็นการพิจารณาสรรพสิ่งในลักษณะองค์รวม (HolisticView) ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีปัจจัย ๓ ประการ คือ

๑. หน่วยย่อยหรือองค์ประกอบ
๒. ความสัมพันธ์ของหน่วยย่อยซึ่งเชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน
๓. ความครบถ้วนเต็มบริบูรณ์ที่เกิดจากการรวมตัวกันของหน่วยย่อยอย่างประสานสัมพันธ์และกลมกลืนกันอย่างสมดุล

ประเวศ วะสี (๒๕๔๕) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการเป็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ไปด้วยกัน อย่างลงตัวและอย่างสมดุล

ทิศนา แคมณี (๒๕๔๘) ได้ให้นิยามของการบูรณาการ หมายถึงการทำให้สมบูรณ์โดยการจำหน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์มาหา หน้าทีอย่างผสมผสานกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวให้ครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเองไม่ได้แยกเป็นส่วน ๆ

บีเน่ เอ เจ (Beane, J.A., ๑๙๙๑) การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ในลักษณะผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องสมบูรณ์โดยรวมกันมากกว่าการแยกส่วน

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผนกระบวนการสารสนเทศการจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน (Organization-wide Goal) การบูรณาการที่มีประสิทธิผลเป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน(Alignment) ซึ่งการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายใน ระบบการจัดการ ผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๘)

ดังนั้น สถานะที่ต้องการ (Desired State) ของการบูรณาการตามแนวคิดของพระธรรมปิฎก คือ ความพอดีและความสมดุลขององค์รวมภายหลังจากการรวมตัว ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ประการที่ ๑ เมื่อเป็นองค์รวมแล้ว องค์รวมนั้นจะต้องมีชีวิตชีวาหรือดำเนินไปได้ด้วยดีและ ประการที่ ๒ องค์รวมนั้นเกิดมีภาวะและคุณสมบัติของมันเอง ที่แตกต่างหากจากภาวะและคุณสมบัติขององค์ประกอบ หรือหน่วยย่อยทั้งหลาย

แนวคิดของการบูรณาการจะอิงกับทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ซึ่งว่าด้วยระบบที่ ประกอบด้วยส่วนย่อยต่าง ๆ ที่ทำงานด้วยกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เมื่อระบบได้รับการ กำหนดแล้ว การวิเคราะห์หน้าที่เพื่อจะแบ่งระบบทั้งหมดเป็นส่วนย่อย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะหา ความเข้าใจ สร้างและจัดการกับระบบการบูรณาการโดยนำส่วนย่อย ๆ กลับมารวมใหม่อีกครั้งเพื่อ สร้างให้เกิดตัวแบบของผลการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกัน (Alignment) (Barkley V, and others, ๒๐๐๕)

สรุปจากความหมายที่กล่าวมา การบูรณาการ หมายถึง กระบวนเชื่อมประสานสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งผสมผสานสิ่งที่มีอยู่เข้ามารวมกันให้มีความประสานสัมพันธ์แบบองค์รวมเป็นหนึ่งเดียว ครอบคลุม สมบูรณ์ เป็นเอกภาพในตัวแบบไม่แยกส่วน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือ ส่วนประกอบที่ใหญ่ขึ้น

ประโยชน์ของการบูรณาการ

แนวคิดการบูรณาการถูกนำมาใช้ในการบริหารราชการของรัฐบาลด้านการวางแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การบริหารราชการระดับจังหวัดที่ปรับเปลี่ยนการบริหารงานแบบแยก ส่วนมาเป็นการบริหารงานแบบบูรณาการ (CEO) การที่หน่วยงานนำหลักการบูรณาการมาใช้ในการ ดำเนินงานก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ๒๕๕๖)

๑. เป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เกิดการรวมงานที่ใกล้เคียงกันให้เป็น สิ่งเดียวกันเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่ โดยดูคุณภาพรวมทั้งหมด และมองปัญหาได้ถูกจุดโดยใช้ความ เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับระบบหรือปัจจัยต่าง ๆ ให้มีมุมมองที่กว้าง ครอบคลุม

๒. สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพลดความ ซ้ำซ้อนในการทำงาน การสิ้นเปลืองในการใช้ทรัพยากร ทำให้มีทรัพยากรเหลือใช้อย่างอื่นได้

๓. พนักงานทำงานได้ง่าย สะดวก มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และ ช่วยให้ผู้สามารถแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

๔. ลดความสูญเปล่าของเวลา ความซ้ำซ้อน ในการบริหารช่วยให้การแก้ปัญหาในงานได้ อย่างเบ็ดเสร็จเชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ ให้มีมุมมองอย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง

๕. ลดค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตาม และตรวจประเมินผลที่ต้องดำเนินการตรวจติดตาม และประเมินผลที่ละกิจกรรม หากมีการบูรณาการกิจกรรมหรือโครงการทำให้การดำเนินการติดตาม และตรวจประเมินผลเพียงครั้งเดียวสามารถตอบได้หลายเป้าหมาย

๖. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพภายใน องค์กร

๗. เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์บุคคลที่มีความคิดแบบบูรณาการจะช่วยให้ ลดความผิดพลาดจากการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ มีความเข้าใจเรื่องที่มีความซับซ้อนได้อย่างลึกซึ้ง

และกว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้การตัดสินใจในเรื่องเล็กเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่โดยคุณภาพรวมทั้งหมด ก่อนตัดสินใจและมองปัญหาได้ถูกจุดรู้จักเชื่อมโยงและผลกระทบ

๘. การบูรณาการเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความฉลาดหลักแหลมในการปรับตัวเองอย่างต่อเนื่องด้วยการใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ สติปัญญาและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นให้เข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์แบบ

๙. ช่วยขจัดความขัดแย้ง เนื่องจากการบูรณาการทำให้เกิดความเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ เข้ากันได้อย่างสมบูรณ์

๑๐. รู้จุดเชื่อมโยงของงานและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหได้อย่างชัดเจนเบ็ดเสร็จ เชื่อมโยงงานต่าง ๆ อย่างลงตัว

สรุปการบูรณาการทำให้องค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดผลดีแก่องค์กร หลุดพ้นจากปัญหาความขาดแคลน และสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน อันเกิดจากการบูรณาการงานที่มีอยู่เข้าด้วยกันสามารถลดความซ้ำซ้อนของงาน ความสูญเปล่า เกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณ เวลา ประหยัดทรัพยากร ลดปัญหาความขัดแย้งภายในองค์การเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่รอบคอบ มองงานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบและทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

ลักษณะการบูรณาการ

สภาพในการทำงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในยุคปัจจุบันที่มีงานตามพันธกิจงานตามนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดและงานอื่น ที่เข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้กระแสการบูรณาการถูกกล่าวถึงและนำมาใช้เพื่อลดภาระงาน และเกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงานในลักษณะการบูรณาการงานที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้หลายงาน ลักษณะการบูรณาการมี ดังนี้

นอกจากนี้อาร์มสตรอง (Armstrong, ๒๐๐๕) ได้แบ่งการบูรณาการออกเป็น ๒ รูปแบบได้แก่

๑. การบูรณาการในแนวตั้ง (Vertical Integration) เป็นการบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร และการบูรณาการเข้ากับกลยุทธ์

๒. การบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration) เป็นการบูรณาการระหว่างกระบวนการภายในหน่วยงาน เช่น การบูรณาการระบบการจัดการผลการปฏิบัติงาน

จะเห็นได้ว่าการบูรณาการจะเกิดความสมบูรณ์นั้นประกอบด้วยลักษณะการบูรณาการดังนี้

๑. การมีหน่วยย่อย องค์ประกอบย่อย ระดับชั้นที่นำมาประมวลเข้าด้วยกัน สิ่งที่นำมาประมวลเข้าด้วยกันนั้นเรียกว่าหน่วยย่อย

๒. หน่วยย่อยนั้น ต้องมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยง เป็นหนึ่งเดียวกันและมีความยืดหยุ่นในตัวปรับตัวให้เคลื่อนไหวได้ตลอดเวลา

๓. เมื่อนำหน่วยย่อยเข้ามาจะครบถ้วนสมบูรณ์ พอดี อย่างลงตัว มีความผสมกลมกลืนแบบไม่แยกส่วน และดำเนินไปด้วยดีอันเป็นลักษณะของการบูรณาการ

ในส่วนของการบูรณาการตามตัวชี้วัดการประกันคุณภาพการศึกษา มีลักษณะดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๓)

๑. การบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอน งานวิจัยหมายถึง กระบวนการที่มีระเบียบแบบแผนในการค้นหาคำตอบของปัญหา หรือการเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ รวมถึงการประดิษฐ์คิดค้นที่ผ่านกระบวนการศึกษาค้นคว้าหรือทดลอง วิเคราะห์และตีความข้อมูล ตลอดจนสรุปอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีการบูรณาการดังนี้

๑.๑ การกำหนดให้นักศึกษาบัณฑิตศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในทีมวิจัยของอาจารย์ กระบวนการดำเนินงานโดยอาจารย์มีงานวิจัยในลักษณะชุดโครงการวิจัยที่เป็นร่มใหญ่และมีงานวิจัยย่อย ๆ ที่อยู่ภายใต้ร่มใหญ่ โดยมีนักศึกษาเข้าไปเป็นทีมในการวิจัยของอาจารย์ในชุดย่อย ๆ เหล่านี้ ภายใต้ชุดโครงการชุดใหญ่นั้นและมีอาจารย์ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการชุดใหญ่คอยให้คำแนะนำปรึกษา วิธีการนี้นักศึกษาได้ฝึกฝนกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ กระบวนการวิจัยทำให้นักศึกษาเกิดทักษะในกระบวนการทำวิจัย

๑.๒ การกำหนดให้นักศึกษาปริญญาตรีทำโครงการวิจัย หรืองานสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัย หรืองานสร้างสรรค์ของอาจารย์ เป็นการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการมอบหมายงานนักศึกษาไปทำงานในรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบงานวิจัย โดยมีอาจารย์ควบคุมการดำเนินงานเป็นระยะแต่มีใช้รายวิชาวิจัยหรืออาจารย์มีโครงการวิจัยและให้นักศึกษาร่วมเป็นทีมการทำวิจัยที่มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน หรือให้นักศึกษา เป็นผู้ช่วยนักวิจัย ในโครงการวิจัย (Under Study Concept) ที่มีแผนการวิจัยชัดเจนว่านักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการใดบ้าง เช่น การทบทวนเอกสาร การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งวิธีนี้ต่างจากวิธีแรกที่นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำวิจัยครบทุกขั้นตอน แต่วิธีสองนี้นักศึกษาได้เรียนรู้บางส่วนของการทำงานวิจัยเท่านั้น ดังนั้นอาจารย์ควรดำเนินการเพิ่มเติมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ครบกระบวนการด้วย

๑.๓ กำหนดให้นักศึกษาทุกระดับ ปริญญาตรีโท และเอกเข้าฟังการบรรยายหรือสัมมนาเกี่ยวกับผลความก้าวหน้าในงานวิจัยของอาจารย์ หรือศาสตราจารย์อาคันตุกะหรือศาสตราจารย์รับเชิญหรือเข้าร่วมการจัดแสดงงานสร้างสรรค์ของอาจารย์ เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์โดยตรงจากผู้เชี่ยวชาญ แต่วิธีการนี้นักศึกษาต้องมีค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมงานอาจทำให้นักศึกษาเข้าร่วมงานได้บางส่วนเท่านั้น อาจารย์ควรมอบหมายงานให้ผู้เข้าร่วมงานสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้ารับฟังการบรรยายหรือสัมมนาเกี่ยวกับการทำงานวิจัยและนำมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๑.๔ จัดให้มีการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยหรือแสดงงานสร้างสรรค์ของนักศึกษา หรือส่งเสริมนักศึกษาเข้าร่วมประชุมการเสนอผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ระดับชาติและนานาชาติ

๑.๕ การส่งเสริมให้อาจารย์นำผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัยไปเป็นส่วนหนึ่ง ของเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน หมายถึงอาจารย์มีผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับกับรายวิชาที่สอนและนำองค์ความรู้ที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน เพราะการวิจัยทำให้มีการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้นักศึกษามีความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ในการนำผลงานวิจัยมาใช้สอนนั้นต้องเป็นผลงานวิจัยของอาจารย์ผู้สอนเองไม่สามารถนำผลงานวิจัยของบุคคลอื่นที่เป็นภายนอกมาไม่เรียกว่าเกิดการบูรณาการ

๒. การบูรณาการงานบริการวิชาการแก่สังคม การบริการวิชาการหมายถึง กิจกรรมหรือโครงการให้บริการแก่สังคมภายนอกสถาบันหรือเป็นการให้บริการที่จัดในสถาบันแต่ต้องเป็นการจัดให้กับบุคคลภายนอก ประเภทของการบริการวิชาการมีดังนี้ประเภทให้เปล่าโดยไม่มุ่งเน้นผลกำไร เป็น

ลักษณะงานบริการวิชาการหรือกิจกรรมที่จัดเพื่อบริการสังคม โดยมหาวิทยาลัยได้จัดสรรงบประมาณ และ/หรือมีองค์กรช่วยสนับสนุนในการลงทุนสำหรับการจัดกิจกรรม และให้ผู้ใช้บริการหรือผู้ร่วมกิจกรรมในการออกค่าใช้จ่ายด้วยอีกส่วนหนึ่ง และประเภทหารายได้เป็นลักษณะงานบริการวิชาการหรือกิจกรรมที่จัดเพื่อบริการบุคคล/กลุ่มบุคคล/องค์กร ภาครัฐ และเอกชน โดยผู้เข้าอบรมต้องเสียค่าใช้จ่าย (มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖) ในการบูรณาการวิชาการ แก่สังคม สามารถดำเนินการได้ดังนี้

๒.๑ การบูรณาการงานบริการทางวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอนเป็นการจัดกระบวนการเรียนการสอนปกติ และมีการกำหนดให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้รับจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมไปบริการวิชาการให้กับบุคคลภายนอก

๒.๒ การบูรณาการงานบริการทางวิชาการแก่สังคมกับการวิจัยเป็นการนำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ หรือการนำความรู้ ประสบการณ์จากการบริการวิชาการกลับมาพัฒนาต่อยอดความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการวิจัย

๓. การบูรณาการงานด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการจัดการเรียนการสอน สถาบันควรสนับสนุนให้มีการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไปบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน คือมีการจัดการเรียนการสอนที่นำการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไปผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนเมื่อมีการบูรณาการกำหนดให้มีการประเมินความสำเร็จของการบูรณาการ และมีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการบูรณาการงานด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอน

โดยสรุปการบูรณาการ (Integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผนกระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญขององค์กร การบูรณาการที่มีประสิทธิผล เป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) และจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท

“บทบาท” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Role” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๒๕: ๔๙) ให้ความหมายว่า “การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้” และได้มีผู้ให้ความหมายในแนวคิดของนักจิตวิทยา นักการศึกษา และนักสังคมวิทยาได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับบทบาทไว้หลายความหมายหลายทัศนะ ดังนี้

ไพบูลย์ ช่างเรียน (๒๕๑๖: ๒๙-๓๐) ได้อธิบายความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทโดยทั่วไปจะพิจารณาได้สองนัย คือ นัยแรกพิจารณาโครงสร้างสังคมที่มีชื่อเสียงแตกต่างกันไป ซึ่งแสดงคุณลักษณะและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น และอีกนัยหนึ่งพิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาท หมายถึง ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปฏิสัมพันธ์นั้น บทบาทตามนัยแรกเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลที่อยู่ในสังคม ซึ่งถูกจำแนกโดยคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขาที่อยู่ที่มีปทัสถาน ตามนัยหลังบทบาทเป็นวิธีการแสดงพฤติกรรมของบุคคลว่าจะปฏิบัติอย่างไรหรือคาดหวังว่า

บุคคลอื่นจะปฏิบัติตนอย่างไร บทบาทของบุคคลในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของเขา บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปตามลักษณะสถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุจูงใจ การอบรม ความพอใจ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. บทบาทมีประจำอยู่ทุกสถานภาพของบุคคล
๒. วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมเป็นสิ่งจำเป็นในการกำหนดบทบาท

๓. การที่บุคคลจะทราบได้ต้องทราบสังคมประกิต (Socialization)

๔. บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้น ไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนบทบาทที่คาดหวังหรือที่ควรจะเป็นเพราะบทบาทที่เป็นจริงนั้น เป็นผลแห่งปฏิกริยาแห่งบุคลิกภาพของบุคคลที่ครองสถานภาพของบุคคลที่มีมาร่วมในพฤติกรรม และสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ที่มีในเวลาและสถานที่ซึ่งมีการแสดงบทบาทนั้น

พัทยา สายหู (๒๕๑๖: ๖๘) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับบทบาทว่า ตัวบทบาทคือขอบเขตอำนาจหน้าที่และสิทธิในการกระทำของแต่ละงานที่เรามีต่อบุคคลอื่น สถานภาพคือ ฐานะ ตำแหน่งที่บุคคลได้จากการปฏิบัติตามบทบาทนั้น เมื่อเทียบกับฐานะตำแหน่งของผู้อื่นตามบทบาทอื่น

ภิญโญ สาธร (๒๕๑๙: ๓๐๔) ให้ความหมายบทบาทว่า สิ่งทีบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่ง ๆ โดยถูกผู้อื่นคาดหวังให้กระทำที่เรียกว่า “บทบาทหน้าที่” ซึ่งกำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งซึ่งบุคคลผู้นั้นครองอยู่ หรือหมายถึง หน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องการทำ

อมรา พงศาพิชญ์ (๒๕๒๑: ๙๑-๙๒) ให้ความหมายว่า บทบาทคือ สิทธิหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตัว เช่น บทบาทของพ่อคือทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี และบทบาทของลูกก็คือเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และทำตนเป็นคนดี

อุทัย หิรัญโต (๒๕๒๖: ๑๙๙) ให้ความหมาย บทบาทคือ หน้าที่ (Function) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหวัง (Expected Behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่ง ๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคมหรือวัฒนธรรมบางกลุ่มหรือสังคมนั้น กำหนดขึ้น ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่งที่พึงมีต่อบุคคลอื่นในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (๒๕๒๙: ๑๘) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่ดำรงตำแหน่งตามนัยแห่งสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งนั้น

ทิพวรรณ เคาวางกูร (๒๕๓๑: ๑๕) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น ๆ และพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน คือ ผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

จากความหมายที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของบทบาทว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกตามหน้าที่ของแต่ละบุคคลที่ได้รับมอบหมายตามตำแหน่งหรือสถานภาพ ในการวิจัยนี้ หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่เป็นทางการของหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในพื้นที่ของการศึกษา

เงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่ส่งเสริมบทบาท

พชนี วรกวิน (๒๕๒๒: ๓๖) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขที่สำคัญต่อการแสดงบทบาทของบุคคลที่จะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์การตนเองหรือสังคม ว่ามีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่สำคัญ คือ

๑. ความต้องการ (Need) เป็นแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อสนองความต้องการของผู้แสดงบทบาทให้เป็นที่ยอมรับต่อองค์การหรือสังคม

๒. การสื่อสาร (Communication) ได้แก่ การติดต่อประสานงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทได้ชัดเจน ไม่คลุมเครือ

๓. การคล้อยตาม (Conformity) เป็นปัจจัยทำให้บทบาทของผู้แสดงไม่เกิดความขัดแย้งในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในทางปฏิบัติที่เป็นปทัสถานของกลุ่มหรือสังคม

๔. ความสามารถ (Ability) เป็นปัจจัยที่สร้างบทบาทของผู้แสดงให้เห็นออกมาอย่างชัดเจน (Manifest Role) เพื่อความสำเร็จของงาน

ดังนั้นในการวิจัยนี้ บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-ลาว มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องหลายประการ ประกอบด้วยความต้องการการสื่อสาร การคล้อยตาม และความสามารถ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำชุมชน

ความหมาย คุณลักษณะ และประเภทของผู้นำ

คำว่า “ผู้นำ” ได้มีผู้ให้คำนิยามความหมายไว้มากมายตามทรรศนะของแต่ละคน ซึ่งล้วนแต่มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน จึงได้นำเสนอ ดังนี้

กวี วงศ์พุ่ม (๒๕๔๒ : ๑๔-๑๕) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ ๕ ประการ คือ

๑. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง

๒. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากันไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะนำให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย

๓. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำกลุ่มได้

๔. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่างคือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

๕. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมการเป็นผู้นำ

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (๒๕๓๔: ๙๔) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ดังนี้

๑. ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลในที่ต้องต่อการกระทำของผู้อื่น

๒. ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลในการที่ถูกต้องต่อการกระทำของผู้อื่นมากกว่าคนอื่นๆ ในกลุ่มหรือองค์การซึ่งเขาปฏิบัติงาน

๓. ผู้นำ คือ ผู้ที่ใช้อิทธิพลมากในการกำหนดเป้าหมายหรือปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การ ได้กำหนดปัจจัยของผู้นำ ดังนี้

๓.๑ คุณลักษณะทางร่างกาย เช่น อายุ ส่วนสูง รูปร่าง และน้ำหนักโดยหลายคนเชื่อว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพควรจะเป็นชายรูปร่างใหญ่กำยำ มีเสียงทุ้ม และแข็งแรงกว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ดังเช่น การรับราชการทหารและตำรวจก็ได้วางข้อจำกัดบางอย่างต่อส่วนสูงและน้ำหนักของบุคคลเอาไว้

๓.๒ ภูมิหลังทางสังคม เช่น การศึกษา สถานภาพสังคม และความคล่องตัวสำหรับบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่สูงจะเป็นข้อได้เปรียบต่อการบรรลุสถานภาพของความเป็นผู้นำ บุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่ต่ำสามารถก้าวไปสู่ตำแหน่งระดับสูงภายในอุตสาหกรรมปัจจุบันมากขึ้นกว่าสิบแปดปีที่ผ่านมาและในปัจจุบันผู้นำจะมีการศึกษามากขึ้น

๓.๓ สติปัญญา การศึกษาหลายอย่างที่ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญาและสถานภาพของความเป็นผู้นำได้ชี้ให้เห็นว่าผู้นำจะมีคุณลักษณะ ความเด็ดขาด ความรู้ที่เหนือกว่า

๓.๔ บุคลิกภาพ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะมีลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความตื่นตัว ความเชื่อมั่นตนเองและความซื่อสัตย์

๓.๕. คุณลักษณะทางงาน ผู้นำจะต้องมีความต้องการความสำเร็จและความรับผิดชอบที่สูง ผลลัพธ์เหล่านี้เสนอว่าผู้นำจะเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจที่สูง และต้องการความสำเร็จของงาน

๓.๖ คุณลักษณะทางสังคม ผู้นำจะเป็นส่วนร่วมที่กระตือรือร้นภายในกิจกรรมที่หลากหลายเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมาก ให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่นและสามารถสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ และความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม

เฉลา ประเสริฐสังข์ (๒๕๔๒: ๕๙) แบ่งประเภทของผู้นำที่เป็นที่รู้จักและยอมรับกันทั่วโลกมีอยู่ ๒ แบบ คือ

๑. ผู้นำแบบใช้อำนาจ (Autocratic Style) หมายถึง ผู้นำที่ใช้อำนาจตามแบบอนุรักษนิยมหรือแบบที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นประเพณี ผู้นำมีหน้าที่ตัดสินใจทุกอย่างด้วยตนเองแสดงตัวต่อผู้อยู่ใต้บังคับว่าตนเองเป็นผู้นำและคาดหวังที่จะให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามทุกอย่างตามที่ตนบอก ผู้นำประเภทนี้อาจรับฟังหรือไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาก็ได้ แต่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่เคยได้รับคำบอกให้เขาแสดงความเห็นหรือให้ข้อมูลเพื่ออะไร

๒. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Style) หมายถึง ผู้นำที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ กล่าวคือ ผู้นำแบบนี้จะมีพฤติกรรมการทำงานที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๒.๑ ให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาร่วมในการตัดสินใจ

๒.๒ มีลักษณะเป็นมิตรและสนับสนุนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเมื่อต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะร่วมกันทำดังต่อไปนี้

(๑) พยายามมองหาปัญหาให้ชัดเจน

(๒) เสนอทางแก้ไข

(๓) เลือกแนวทางแก้ไขที่อาจเป็นไปได้

เฉลา ประเสริฐสังข์ (๒๕๔๒: ๖) กล่าวถึงทักษะของความเป็นผู้นำ ได้พิจารณาจากความชำนาญที่ผู้นำใช้ซึ่ง “ความชำนาญ” ในที่นี้หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ได้มาจากความรู้ของ

เขาและปฏิบัติออกมาเป็นการกระทำ โดยผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถพื้นฐาน ๓ ประการ คือ

๑. ทักษะทางอาชีพเฉพาะ (Technical Skills) หมายถึง ความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้นำในเชิงวิชาการเฉพาะหรือเทคโนโลยีเฉพาะสาขา เช่น เป็นนักบัญชี วิศวกร นักกฎหมาย แพทย์ หรืองานประเภทช่างฝีมือต่าง ๆ ซึ่งความชำนาญเฉพาะสาขานี้เป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติตามปกติของเขาในหน่วยงานนั้น ๆ

๒. ทักษะทางด้านความนึกคิด (Conceptual Skills) หมายถึง ความสามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งหมด โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ทางปรัชญา ศาสนา วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ และสังคมศาสตร์อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ทำให้ผู้บังคับบัญชาที่มีความสามารถในการที่จะประสบความสำเร็จทั้งภายในและภายนอกองค์การ

๓. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) หมายถึง ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ผู้นำจะใช้ทักษะแต่ละชนิดเหล่านี้มากน้อยแค่ไหน ย่อมจะขึ้นอยู่กับระดับการบริหาร ตั้งแต่ระดับของหัวหน้างานจนกระทั่งถึงระดับของผู้บริหารสูงสุด ทักษะในการบริหารก็จัดเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานราบรื่นและถ้าทักษะดีแน่นอนบทบาทของผู้นำย่อมดีตามมามาก และการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้นำนั้น ผู้นำจะต้องนำมาใช้ประโยชน์ให้ดี ถูกทางและใช้ให้ถูกกาลเทศะด้วย

บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ

การปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากจะต้องแบ่งระดับการปฏิบัติงานแล้ว ยังจะต้องมีการแบ่งงานที่รับผิดชอบ ซึ่งมีหัวหน้างานหรือผู้ที่หน่วยงานมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบงานตามลักษณะหน้าที่ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามบทบาทและหน้าที่ของผู้นำได้มีผู้จำแนกไว้หลายแบบ ซึ่งบางแบบก็มีความสอดคล้องกัน

สุเมธ เดียววิเศษ (๒๕๒๗: ๗๐-๗๓) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้นำไว้ ๑๔ ประการ ดังนี้

๑. ผู้นำในฐานะผู้บริหาร จะเป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มที่อยู่ในองค์การเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี โดยจะเป็นผู้ที่ควบคุมนโยบายและกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มรับผิดชอบนโยบายให้ดำเนินไปด้วยดี

๒. ผู้นำในฐานะผู้วางแผน จะเป็นผู้วางแผนปฏิบัติงาน เป็นผู้ตัดสินใจว่าบุคคลในกลุ่มของตนผู้ใดควรใช้วิธีการอย่างไร และใช้สิ่งใดมาประกอบเพื่อให้งานบรรลุตามความต้องการ มีหน้าที่ดูแลด้วยว่าแผนที่วางไว้มีการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

๓. ผู้นำในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำมีสิทธิในการกำหนดวัตถุประสงค์หรือการกำหนดนโยบายของกลุ่มหรือหมู่คณะเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย

๔. ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำจำเป็นต้องทำหน้าที่คล้ายกับผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพ เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้ผู้บังคับบัญชา เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้และความชำนาญ

๕. ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับภายนอก สมาชิกภายในกลุ่มย่อมไม่สามารถที่จะทำการติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ในขณะเดียวกันพร้อม ๆ กัน ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและความสามารถที่จะทำหน้าที่แทนกลุ่มได้

๖. ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ผู้นำต้องคอยดูแลความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากร หากสมาชิกภายในกลุ่มไม่มีความเข้าใจแล้วอาจเกิดความแตกแยกขึ้นได้

๗. ผู้นำในฐานะผู้ให้คุณและให้โทษ ผู้เกี่ยวข้องกับการเสนอให้คุณและโทษแก่ผู้อื่นจะกลายเป็นผู้มีอำนาจและเป็นผู้นำในที่สุด คุณและโทษดังกล่าวอาจเป็นการขึ้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน การมอบหมายงานให้มากหรือน้อย ให้งานที่ยากหรือง่ายได้ทั้งสิ้น ซึ่งความเสียหายอาจจะเกิดขึ้นแก่หน่วยงานได้ ถ้าหากผู้นำมอบอำนาจประเภทนี้ให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมากเกินไป

๘. ผู้นำในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย ผู้นำที่เกิดขึ้นในภาวะที่มีการขัดแย้งภายในองค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหาย ผู้นำจึงเป็นผู้ที่คอยประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยการไกล่เกลี่ยคู่กรณีให้มีความเข้าใจกัน

๙. ผู้นำในฐานะที่เป็นบุคคลตัวอย่าง บุคคลที่มีความประพฤติดีหรือปฏิบัติงานดีจนได้รับการยกย่องเสมอว่าเป็นตัวอย่างอันดีของหน่วยงาน มักจะมีโอกาสกลายเป็นผู้นำของผู้อื่นได้โดยง่าย

๑๐. ผู้นำในฐานะสัญลักษณ์ของกลุ่ม ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มมีความสำคัญต่อการดำรงหรือคงอยู่ของกลุ่ม แต่การที่คนหมู่มากมาอยู่รวมกันนั้นจะทำให้มีความสามัคคีกันอยู่ตลอดย่อมเป็นเรื่องลำบาก แต่จะมีบางคนที่ได้รับการยกย่องจากกลุ่มคนทั้งหลายภายในกลุ่มให้เป็นตัวแทนของกลุ่มโดยจะติดกับเขาเสมอไม่ว่าในโอกาสใด ๆ ก็ตาม ขณะเดียวกันบุคคลผู้นี้ก็รักและยึดกลุ่มเป็นสรณะของเขาด้วย บุคคลผู้นี้จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม อำนาจของเขามิใช่จึงสูงสุดเหนือจิตใจของคนทุกคนภายในกลุ่ม

๑๑. ผู้นำในฐานะตัวแทนรับผิดชอบ หน่วยงานบางแห่งจะมีผู้นำที่อาสาเข้ารับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำบางอย่างของบุคคลบางคนในกลุ่มหรืออาจจะรับผิดชอบต่อกิจการทั้งหมดที่คนในกลุ่มนั้นกระทำ โดยเหตุดังกล่าวในบางโอกาสต่อมากลุ่มจึงมอบหมายให้มีอำนาจตัดสินใจกระทำกรใด ๆ แทนกลุ่มได้

๑๒. ผู้นำในฐานะผู้มีอุดมคติ ผู้นำบางคนเป็นผู้กำหนดอุดมคติ สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นแก่บุคคลที่แวดล้อมเขา บางครั้งอาจเป็นผู้กำหนดคุณธรรมประจำใจ และกำหนดขนบธรรมเนียมที่ใช้ปฏิบัติภายในกลุ่ม อุดมคติดังกล่าวในตอนแรกอาจเป็นคำพูดของเขาที่ใคร ๆ พากันนิยมและประพฤติปฏิบัติตาม ต่อมาทำให้กลายเป็นอุดมคติที่เป็นทางการของกลุ่มไป

๑๓. ผู้นำในฐานะบิดาผู้มีแต่ความกรุณา ผู้นำชนิดนี้จะวางตนเป็นผู้อาวุโสของกลุ่ม มีบุคลิกน่านับถือ เป็นบิดาของกลุ่ม จะว่ากล่าวดูดำใครก็ตามจะไม่มีใครถือโกรธ เพราะทุกคนทราบดีทั่วกันว่าเบื้องหลังการดูดำว่ากล่าวนั้น ล้วนแล้วแต่เต็มไปด้วยความรัก ความหวังดีอยู่ด้วยเสมอไป ผู้นำดังกล่าวจะเป็นที่พึ่งทางใจที่คอยช่วยเหลือแก่ทุกคนเมื่อมีความทุกข์

๑๔. ผู้นำในฐานะผู้รับความผิดแทน ผู้นำชนิดนี้เป็นความหวังของกลุ่ม เมื่อใดมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้นำชนิดนี้จะถูกลงโทษหรือรับโทษนั้น ๆ แทนกลุ่ม โดยทั่ว ๆ ไป คนเราต่างก็ไม่ต้องการรับผิดชอบเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น แต่พากันชดทอดความผิดให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งการชดทอดเช่นนี้ ทำให้ผู้ถูกชดทอดกลายเป็นผู้นำขึ้นมา เพราะเมื่อเหตุการณ์ร้าย ๆ นั้น ผ่านพ้นไป ผู้คนก็จะพากันเห็นใจที่เขาต้องรับเคราะห์กรรมแทนพวกตนแต่เพียงผู้เดียว

นพพงษ์ บุญจิตรราตุล (๒๕๒๙: ๙๕-๙๖) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำ ดังนี้

๑. ผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มมีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียว

๒. ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ ความรับผิดชอบในกระบวนการวิธีการทำงานด้วยความมั่นคงและเข้าใจได้ และเขาจะต้องทำให้กลุ่มทำงานนั้นให้บรรลุเป้าหมาย

๓. ผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มจะต้องปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันและปฏิบัติการด้วยดีของสมาชิกในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารที่มีเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในการช่วยให้หน้าที่นี้บรรลุเป้าหมาย

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำ ผู้นำต้องมีบทบาทและหน้าที่โดยเป็นผู้ประสานงาน วางแผน กำหนดนโยบาย ตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับภายนอก คอยดูแลความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดภาวะที่มีการขัดแย้งภายในกลุ่ม เป็นบุคคลตัวอย่าง และเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มที่จะนำพากลุ่มให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

ความหมาย “การป้องกันปัญหาเสพติด”

การป้องกันปัญหาเสพติด หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการล่วงหน้า โดยการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาข้อมูลข่าวสารและความรู้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กันในเรื่องคุณภาพชีวิต ยา และยาเสพติด การป้องกันตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้รอดพ้นจากยาเสพติดด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่บุคคลให้มีความสามารถที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรค และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่มีส่วนผลักดันให้กลุ่มเป้าหมายไปใช้ยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๓)

สำนักงานสหประชาชาติเพื่อปัญหาเสพติดและอาชญากรรม (UNODC, ๒๐๐๔: ๑๒) อธิบายองค์ประกอบของการป้องกันปัญหาเสพติดไว้ ดังนี้

๑. การลดอุปสงค์ (Demand Reduction Strategies) มีจุดประสงค์เพื่อลดความต้องการใช้ยาของบุคคล และเพื่อป้องกัน หรือทำให้มีอายุที่เริ่มเสพยาช้าลง อาจรวมไปถึงวิธีการที่มุ่งหมายเพื่อให้เลิกยา (Abstinence-oriented Approach)

๒. การลดอุปทาน (Supply Reduction Strategies) มีจุดประสงค์เพื่อขัดขวางกระบวนการผลิตและขายยาเสพติด และจำกัดการเข้าถึงยาเสพติด

๓. วิธีการลดผลทางลบที่มีต่อสุขภาพและต่อสังคมจากการเสพยา มีจุดประสงค์เพื่อลดผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อบุคคลและชุมชน

เป้าหมายของการป้องกัน (Goals of Prevention)

นักวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดได้กำหนดเป้าหมายของการป้องกัน (Learning for Life, ๒๐๐๘: ๑๗; J.A. Ford et al., ๒๐๑๒: ๓๕๔) ดังนี้

๑. เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเสพยาเสพติด และเสริมแรงพฤติกรรมทางบวกที่นำไปสู่การปฏิเสธยาเสพติด

๒. เพื่อทำให้บุคคลมีจำนวนภูมิคุ้มกันมากกว่าปัจจัยเสี่ยง

๓. เพื่อเลื่อนอายุที่บุคคลใช้ยาเสพติดครั้งแรกออกไป

๔. เพื่อให้บุคคลเลือกที่จะไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยสมัครใจ

๕. เพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตที่ปลอดยาเสพติด

ประเภทของการป้องกัน

National Institute on Drug Abuse (NIDA), (๒๐๐๓: ๑๐) ได้จัดประเภทของโปรแกรมป้องกันจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายไว้ ๓ ประเภท คือ

๑. โปรแกรมทั่วไป (Universal Program) ใช้กับประชากรทั่วไป เช่น เด็กนักเรียนทุกระดับชั้น
๒. โปรแกรมกลุ่มเสี่ยง (Selective Program) สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด เช่น เด็กที่พ่อแม่เสพยา หรือเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียน

๓. โปรแกรมเฉพาะ (Indicated Program) สำหรับผู้ที่กำลังใช้ยาเสพติดอยู่ และมีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ติดยาเสพติด

ผู้ออกแบบโปรแกรมป้องกันควรเลือกประเภทของโปรแกรมป้องกันให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพราะแต่ละประเภทจะมีวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่แตกต่างกัน

วิวัฒนาการของรูปแบบป้องกันปัญหาเสพยาเสพติด

๑. รูปแบบป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในยุคแรก

ความพยายามในการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในช่วงปี ๑๙๗๐ มีฐานมาจากสัญชาตญาณมากกว่าทฤษฎีทางจิตวิทยา (Botvin, ๒๐๐๐: ๘๘๗) การป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในช่วงแรกเป็นในรูปแบบของการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด (Information Only Model) โมเดลนี้มีสมมติฐานว่า เด็กเสพยาเพราะไม่รู้ถึงอันตรายและผลทางลบที่ตามมาของการใช้ยาเสพติดจึงเชื่อว่าการเพิ่มความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดจะนำไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติและเปลี่ยนพฤติกรรมในที่สุด เนื้อหาที่สอนประกอบด้วย ปฏิบัติที่ยาเสพติดมีต่อร่างกาย วิธีการเสพยารูปแบบต่าง ๆ อันตรายจากยาเสพติดต่อสุขภาพในระยะสั้นและระยะยาว อย่างไรก็ตามวิธีนี้ไม่ได้ผลในเชิงป้องกัน เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่ไม่ค่อยห่วงสุขภาพตนเอง หรืออาจคิดว่าอันตรายดังกล่าวคงไม่เกิดขึ้นกับตน นอกจากจะไม่ได้ช่วยป้องกันเด็กจากการใช้ยาเสพติดแล้วบางงานวิจัยพบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดกลับเป็นการกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเด็กซึ่งนำไปสู่การลองใช้ยา (Hawkins et al., ๑๙๙๒ อ้างถึงใน Norman & Turner, ๑๙๙๓: ๙)

บางโปรแกรมจะเน้นการกระตุ้นให้กลัว (Fear-arousal Techniques) โดยให้ข้อมูลที่เกินจริงเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด เน้นนำเสนอแต่ผลกระทบทางลบ เพื่อมุ่งหวังให้เด็กกลัวและหลีกเลี่ยงการเสพยาเสพติด แต่การวิจัยพบว่า การกระตุ้นให้กลัวก็ไม่มีประสิทธิภาพเช่นกัน เนื่องจากการนำเสนออันตรายที่เกินจริงทำให้เด็กไม่เชื่อถือจะเห็นได้ว่า ทั้งการให้ความรู้และการทำให้กลัวไม่ได้จัดการกับปัจจัยพัฒนาการและอิทธิพลทางสังคมที่เป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุการเสพยา ประเด็นสำคัญที่ทำให้โมเดลนี้ไม่ได้ผลคือ สมมติฐานที่ว่า การฟังบรรยาย ๒-๓ ชั่วโมงเกี่ยวกับยาเสพติดจะเปลี่ยนความคิดของเด็กที่มีต่อยาเสพติดที่เรียนรู้จากเพื่อนและสื่อมาหลาย ๆ ปีได้ แม้งานวิจัยจะพบว่า การให้ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเสพยาของเด็ก แต่โมเดลนี้ก็ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมป้องกันในเวลาต่อมา

ต่อมามีผู้เสนอโมเดลทางเลือก (Alternative Model) ที่มีสมมติฐานว่าการหากิจกรรมที่สร้างสรรค์และสนุกสนานให้วัยรุ่นจะทำให้วัยรุ่นไม่มีเวลาไปใช้ยาเสพติด โมเดลนี้เชื่อว่าการที่วัยรุ่นได้รับมอบหมายความรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยบรรเทาความเบื่อ เพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความผูกพันกับชุมชน โดยที่โมเดลนี้ จะไม่มีการกล่าวถึงยาเสพติดเลย เพราะ

เชื่อว่าการศึกษาที่เด็กใช้เวลาทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์จะช่วยลดแนวโน้มที่จะใช้ยาเสพติดได้เอง (Norman & Turner, ๑๙๙๓: ๑๐)

๒. ก้าวเข้าสู่รูปแบบการป้องกันยาเสพติดที่มีงานวิจัยรองรับ

ในยุคต่อมารูปแบบการป้องกันยาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงไป จากที่นักวิจัยเคยเน้นที่การให้ความรู้เกี่ยวกับผลทางลบจากยาเสพติด รูปแบบการป้องกันในยุคต่อมามุ่งไปที่ปัจจัยเสี่ยงและภูมิคุ้มกันระดับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ยาในวัยรุ่น (Hawkins, Catalano, & Miller, ๑๙๙๒: ๖๖) สิ่งที่ทำให้รูปแบบป้องกันในยุคนี้มีความน่าเชื่อถือ เพราะมีการทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมด้วยระเบียบวิธีวิจัย รูปแบบป้องกันการใช้ยาเสพติดที่ได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่ แนวทางจัดการกับอิทธิพลทางสังคม แนวทางที่เพิ่มศักยภาพของบุคคลและแนวทางการจัดการกับปัจจัยเสี่ยง

๒.๑ แนวทางจัดการกับอิทธิพลทางสังคม (Social Influences Approaches)

แนวทางนี้ให้ความสำคัญกับตัวแปรทางสังคมและตัวแปรทางจิตวิทยาว่าเป็นตัวผลักดันให้บุคคลเริ่มใช้ยาการใช้ยาของวัยรุ่นถูกมองว่าเป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคม ผ่านเพื่อน และสื่อโฆษณา แนวทางนี้ประกอบด้วย ๓องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑.๑ ภูมิคุ้มกันทางจิตวิทยา (Psychological Inoculation) มาจากแนวคิดการป้องกันโรคติดเชื้อด้วยวัคซีน โดยจะจำลองสถานการณ์ให้เพื่อนแกล้งชวนใช้ยาเสพติด หลังจากนั้นเพิ่มความเข้มข้นของการจูงใจ สมมติฐานภายใต้แนวคิดนี้ คือ การถูกจูงใจให้ใช้ยาเสพติดจากสังคมในสถานการณ์จำลอง จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีความต้านทานการเชิญชวนที่รุนแรงมากขึ้นในสถานการณ์จริงที่เด็กอาจจะประสบเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น อย่างไรก็ตามงานวิจัยระบุว่าภูมิคุ้มกันทางจิตวิทยามีผลลดพฤติกรรมใช้ยาได้น้อยกว่าอีกสององค์ประกอบที่ีจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป (Evans et al., ๑๙๗๘ อ้างถึงใน Botvin, ๒๐๐๐: ๘๘๙)

๒.๑.๒ ความรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคม (Normative Education) วัยรุ่นมักประเมินการใช้ยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นและผู้ใหญ่สูงกว่าความเป็นจริง ซึ่งทำให้เขาคิดว่าพฤติกรรมการเสพยาเป็นสิ่งปกติในสังคม และนำไปสู่การมีค่านิยมที่สนับสนุนการใช้ยาเสพติด การให้ข้อมูลจริงเกี่ยวกับจำนวนผู้เสพยาเสพติดซึ่งต่ำกว่าที่พวกเขาคิดว่าจะช่วยลดการรับรู้ที่ผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้รับการยอมรับจากสังคม การแก้ไขการรับรู้ดังกล่าวสามารถทำได้ผ่านการให้ข้อมูลการแพร่ระบาดของยาเสพติดจากผลสำรวจระดับชาติ หรือให้เด็กสร้างแบบสอบถามแล้วไปเก็บข้อมูลในห้องเรียน ในโรงเรียน หรือชุมชนของตนเอง กิจกรรมเหล่านี้จะทำให้เด็กมีมุมมองที่เป็นจริงมากขึ้นเกี่ยวกับความมากน้อยของการแพร่ระบาดของยาเสพติด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดจะทำให้วัยรุ่นเห็นว่า ความเชื่อที่ว่า “ยาเสพติดไม่เป็นอันตราย และใคร ๆ ก็ใช้กัน” นั้นเป็นความเชื่อที่ผิด นอกจากนี้การให้ข้อเท็จจริงดังกล่าวมีความสำคัญต่อผลสำเร็จของโปรแกรมการสอนทักษะการต้านทานยาเสพติด เนื่องจากหากวัยรุ่นเชื่อว่ายาเสพติดเป็นบรรทัดฐานหนึ่งของสังคม ก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะปฏิเสธเมื่อเพื่อนเสนอให้ลองใช้ยา

๒.๑.๓ ทักษะการต้านทาน (Resistance Skills Training) มาจากสมมติฐานที่ว่าวัยรุ่นใช้ยาเพราะขาดความมั่นใจ หรือขาดทักษะที่จะต้านทานอิทธิพลจากสังคมที่ใส่หูบู่หรือดื่มเหล้า และเสพยา ดังนั้นแนวทางนี้จะฝึกทักษะให้เด็กสามารถต้านทานการโน้มน้าวจากเพื่อนและสื่อ ซึ่งทำได้ ๓ วิธีดังต่อไปนี้

๒.๑.๓.๑ สอนให้ตระหนักถึงสถานการณ์ที่มีความเสี่ยง และเทคนิคที่จะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ดังกล่าว การไม่ไปอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกชักชวนให้ใช้ยาถือเป็นข้อควรทำประการแรกสำหรับวิธีการนี้

๒.๑.๓.๒ เพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อ โดยสอนให้วัยรุ่นรู้ทันเทคนิคที่โฆษณาใช้เพื่อจูงใจผู้ซื้อ และเรียนรู้ที่จะมีข้อโต้แย้งกับสารจากโฆษณา

๒.๑.๓.๓ สอนทักษะการปฏิเสธเมื่อเพื่อนชักชวนให้ลองเสพยา วัยรุ่นจะถูกสอนว่าควรจะทำอะไรในสถานการณ์ดังกล่าวและการปฏิเสธอย่างนุ่มนวลต้องทำอย่างไร นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนให้เกิดการวางแผน (Action Plan) ว่าในสถานการณ์ที่ถูกกดดันจากเพื่อนเขาจะมีแผนปฏิเสธอย่างไร (Botvin, ๒๐๐๐: ๘๙๐)

๒.๒ แนวทางเพิ่มศักยภาพของบุคคล (Competence Enhancement Approach)

มีสมมติฐานว่าเด็กและเยาวชนที่ขาดทักษะส่วนบุคคลและทักษะทางสังคมจะเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ใช้ยาเสพติดมากกว่าเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ อาจเห็นยาเสพติดเป็นวิธีหนึ่งในการจัดการกับชีวิต โดยทั่วไปแล้วแนวทางเพิ่มศักยภาพของบุคคลจะสอนทักษะต่อไปนี้ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ การแก้ปัญหา ทักษะที่ช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเอง ทักษะเกี่ยวกับการจัดการกับความเครียดและความกังวล การปกป้องสิทธิ์ของตนเองแนวทางนี้ถูกออกแบบมาเพื่อสอนทักษะทั่ว ๆ ไปที่เด็กและเยาวชนสามารถประยุกต์ใช้ในด้านอื่น ๆ ของชีวิตได้ด้วย ซึ่งแตกต่างกับการสอนทักษะด้านทานยาเสพติดที่มีความเฉพาะเจาะจง อาจกล่าวได้ว่าแนวทางการเพิ่มศักยภาพของบุคคลจะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีทักษะที่จำเป็นที่สามารถนำมาใช้จัดการกับสถานการณ์ท้าทายที่พบเจอในชีวิตประจำวันได้ด้วย อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยรายงานว่า การสอนแต่ทักษะดังกล่าวโดยไม่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับยาเสพติดพบว่ามีประสิทธิภาพในเชิงป้องกันน้อย (Caplan et al., ๑๙๙๒ อ้างถึงใน Botvin, ๒๐๐๐: ๘๙๑) ดังนั้นนักรออกแบบโปรแกรมป้องกันจึงมักนำบางองค์ประกอบของแนวทางการจัดการกับอิทธิพลทางสังคมมาเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางนี้ด้วย

๒.๓ แนวทางการจัดการกับปัจจัยเสี่ยง (Risk-focused Approach) เมื่อสามารถระบุได้ว่าอะไรบางอย่างที่เป็นปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่พฤติกรรมการใช้ยา ก็จะสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาโปรแกรมป้องกันได้ (Hawkins, Catalano, and Miller, ๑๙๙๒: ๖๔) การสร้างรูปแบบป้องกันที่จัดการกับปัจจัยเสี่ยงจะช่วยลดความเสี่ยงก่อนที่พฤติกรรมการใช้ยาจะเกิดขึ้น หากปัจจัยเสี่ยงหนึ่งไม่ได้รับการแก้ไขก็อาจนำไปสู่ปัจจัยเสี่ยงอื่นได้ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กเล็ก อาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เช่น เพื่อนไม่คบ คุณครูลงโทษ และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ลักษณะดังกล่าวอาจเพิ่มปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ ได้แก่ การหนีเรียน คบหาสมาคมกับเพื่อนที่เสพยา เป็นต้น ดังนั้นการจัดการกับปัจจัยเสี่ยงตั้งแต่ต้น (Early Intervention) จะมีประสิทธิภาพมากกว่ารอให้เกิดปัญหาแล้วพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก (NIDA, ๒๐๐๓: ๗) อย่างไรก็ตามเนื่องจากความเสี่ยงมีอยู่ในทุก ๆ ช่วงของการเปลี่ยนผ่าน(Period of Transition) ตั้งแต่เด็กเป็นวัยรุ่นจนเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ออกแบบโปรแกรมจำเป็นต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง และดำเนินโปรแกรมที่ส่งเสริมภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย (NIDA, ๒๐๐๓: ๑๐)

โดยสรุป รูปแบบการป้องกันยาเสพติดในยุคแรกยังไม่มีการวิจัยรองรับ แต่มาจากสัญชาตญาณว่าอะไรน่าจะป้องกันการใช้ยาเสพติดในบุคคลได้รูปแบบดังกล่าว ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การกระตุ้นให้กลัว การให้ทางเลือกอื่นที่สร้างสรรค์ในยุคต่อมาที่การศึกษาเกี่ยวกับ

สาเหตุการใช้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับความพยายามที่จะทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการป้องกัน ทำให้ได้มาซึ่งรูปแบบการป้องกันที่ได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยที่เป็นระบบ ได้แก่ แนวทางจัดการกับอิทธิพลทางสังคม แนวทางที่เพิ่มศักยภาพของบุคคล และแนวทางการจัดการกับปัจจัยเสี่ยง การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันยังคงต้องดำเนินต่อไป เพื่อหาว่าตัวแปรใดบ้างที่สนับสนุนให้รูปแบบการป้องกันนั้น ๆ มีประสิทธิภาพหลักการของการป้องกัน (Prevention Principles)

National Institute on Drug Abuse (NIDA). (๒๐๐๓: ๒-๕) ได้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อสังเคราะห์ตัวแปรที่มีร่วมกันในโปรแกรมป้องกันที่มีประสิทธิภาพรูปแบบต่าง ๆ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้นำชุมชน สามารถนำหลักการเหล่านี้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการสร้างโปรแกรมป้องกันในพื้นที่ของตนได้ หลักการของการป้องกันที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัยมีดังต่อไปนี้

หลักการที่ ๑ โปรแกรมป้องกันควรเพิ่มภูมิคุ้มกันและลดปัจจัยเสี่ยง

หลักการที่ ๒ โปรแกรมป้องกันควรออกแบบให้ครอบคลุมสิ่งเสพติดหลาย ๆ ประเภท ตั้งแต่บุหรี่เหล้าไปจนถึงยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย เช่น กัญชา เฮโรอีน เป็นต้น

หลักการที่ ๓ โปรแกรมป้องกันควรตอบรับชนิดของยาเสพติดที่แพร่ระบาดในชุมชนนั้น ๆ

หลักการที่ ๔ โปรแกรมป้องกันควรมีความเฉพาะเจาะจงต่อกลุ่มเป้าหมาย เช่น โปรแกรมป้องกันสำหรับเด็กประถมควรมีเนื้อหาต่างจากโปรแกรมป้องกันสำหรับเด็กมัธยม

หลักการที่ ๕ โปรแกรมป้องกันสำหรับครอบครัว (Family-based Prevention Program) ควรเสริมสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

หลักการที่ ๖ โปรแกรมป้องกันสำหรับโรงเรียน (School-based Prevention Program) ควรเริ่มกับเด็กอายุน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดในเวลาต่อมา

หลักการที่ ๗ โปรแกรมป้องกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาควรมุ่งที่การสนับสนุนด้านการเรียน การแก้ไขปัญหาการเข้าสังคม การควบคุมตนเอง การตระหนักรู้ทางอารมณ์ การสื่อสาร

หลักการที่ ๘ โปรแกรมป้องกันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายควรมุ่งที่ด้านการเรียน ทักษะทางสังคม สัมพันธภาพกับเพื่อน การปกป้องสิทธิ์ของตนเอง การปฏิเสธยาเสพติด การเสริมแรงพฤติกรรมที่เหมาะสม

หลักการที่ ๙ โปรแกรมป้องกันควรให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน เช่น การเลื่อนระดับชั้นการศึกษา

หลักการที่ ๑๐ โปรแกรมป้องกันสำหรับชุมชน (Community Prevention Program) ที่นำเนื้อหาจากโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพอื่น ๆ มาร่วมด้วย จะได้ผลดีกว่าใช้โปรแกรมเดียว

หลักการที่ ๑๑ โปรแกรมป้องกันสำหรับชุมชนที่จัดขึ้นในหลายสถานที่ เช่น โรงเรียน องค์กรศาสนา และสื่อ จะมีประสิทธิภาพมากหากผู้ดำเนินโปรแกรมให้ข้อมูลที่ตรงกันในทุกสถานที่

หลักการที่ ๑๒ เมื่อชุมชนปรับเปลี่ยนเนื้อหาของโปรแกรมป้องกันให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ควรคงไว้ซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของโปรแกรม ได้แก่ โครงสร้าง เนื้อหา และการดำเนินการ

หลักการที่ ๑๓ โปรแกรมป้องกันควรทำในระยะยาว และควรมีการทำซ้ำเพื่อให้ผลของโปรแกรมคงอยู่

หลักการที่ ๑๔ ครูและผู้ดำเนินโปรแกรมป้องกันจากหน่วยงานอื่นควรได้รับการฝึกอบรมเรื่องเทคนิคการปรับพฤติกรรม เช่น ให้รางวัลเด็กที่ประพฤติดีเหมาะสม

หลักการที่ ๑๕ โปรแกรมป้องกันจะมีประสิทธิภาพเมื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีส่วนร่วม เช่น การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ

แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในบริบทของสังคมไทย

สถาบันศาสนาเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมกล่อมเกล่าพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบศีลธรรมตามความเชื่อและศรัทธาของแต่ละบุคคล ซึ่งทุกศาสนาต่างมุ่งหมายให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุขวัดถือเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนมาช้านาน พระสงฆ์เป็นที่เคารพและศรัทธาของชาวบ้านในเรื่องการเสริมสร้างคุณความดีให้แก่วิถีชีวิตของคน วัด และพระสงฆ์จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนนั้น ฉะนั้นการให้วัดเข้ามามีบทบาทในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดที่Éเป็นคนในชุมชน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลได้ใกล้ชิดพุทธศาสนา ซึมซับหลักธรรม และสามารถเอาชนะจิตใจตนเองจนสามารถเลิกยาเสพติดได้

มีการศึกษาวิจัยในประเทศไทยจำนวนมากเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหลายระดับ ทั้งด้านการป้องกัน การบำบัดและฟื้นฟู ตลอดจนยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด

การวิจัยพบว่า หลักธรรมทางศาสนาสามารถเป็นเครื่องควบคุม กาย วาจา ใจ ได้เป็นอย่างดี ทำให้บุคคลเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาป ซึ่งพุทธวิธีที่นำมาใช้ในการป้องกันคือ หลักศีล สมาธิ ปัญญา การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การเข้าใจกฎและผลของกรรม และการมีสัจจะ (สุภัทรา ลบลีศล้า, ๒๕๔๒) การใช้หลักศาสนาเป็นเครื่องนำทางชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนในโรงเรียนโดยใช้หลักเลือกคบคนดีเห็นโทษอบายมุข กล่าวทำความดีกตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนที่Éก้าวร้าว อันธพาลไปในทางที่ลดความก้าวร้าว มีความรักและเห็นใจเพื่อน และขอยกย่องต่อพ่อแม่ในสิ่งที่ตนทำในอดีต (วัลลภา วรบุตร, ๒๕๔๒) การได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดา มารดา จากโรงเรียน และการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาสามารถทำนายพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดได้ โดยการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดมากกว่าการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดามารดา และจากโรงเรียน (แสงระวี เทพรอด, ๒๕๔๒)

๒. ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

มีการนำหลักธรรมและการปฏิบัติธรรมมาใช้ในกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหลายวิธีการ เช่น การนำวิธีเจริญสติมาพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และลดพฤติกรรม

ทะเลาะวิวาท ลักลอบใช้สารเสพติด ลักขโมย การแสดงทางเพศสัมพันธ์ (กัญญา ภูระหงษ์, ๒๕๔๕) การใช้สมุนไพรควบคู่กับการใช้สัจจะ (สุภัทรา ลบเลิศล้ำ, ๒๕๔๒) และการใช้วิธีประสานกรรมฐานในการลดความเครียดของวัยรุ่นที่ติดสารเสพติดประเภทยาบ้า (พร้อมเพรา ดิษยวนิช และวาสนา พัฒนกำจร, ๒๕๔๒)

๓. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

หลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เคยติดยาเสพติดเกิดความมานะพยายามในการเลิกยาเสพติด และมีกำลังใจต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต (โสภา ชูพิกุลชัย, ๒๕๔๙) การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรและผู้เข้ารับการบำบัด (เดชานนต์ มหาภาพ, ๒๕๔๕) การบรรพชาช่วยให้ผู้เข้ารับการบำบัดรู้สึกดีขึ้นต่อตัวเอง และเป็นการชดเชยความรู้สึกของครอบครัว (อิทธิชัย นาคสมบุญ, ๒๕๔๖)

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด ผู้วิจัยได้ทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน ได้แก่ ความหมาย เป้าหมาย และประเภทของการป้องกัน ผู้วิจัยได้นำเสนอวิวัฒนาการของรูปแบบการป้องกันยาเสพติดจากยุคแรกที่มีฐานมาจากสัญชาตญาณของผู้พัฒนาโปรแกรมมาจนถึงยุคปัจจุบันที่มีงานวิจัยรองรับ และในที่สุดท้ายได้นำเสนอหลักการของการป้องกันที่เป็นสากล

ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงซึ่งแบ่งเป็น ๔ มิติ ได้แก่ มิติเยาวชน มิติปัจจัยเสี่ยง มิติปัจจัยบวกและมิตรณรงค์ประชาสัมพันธ์และให้ตัวอย่างกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในทั้ง ๔ มิติ ผู้วิจัยยังได้รวบรวมตัวอย่างการป้องกันปัญหาเสพติดที่มีประสิทธิภาพของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เห็นวิธีดำเนินการที่หลากหลายในการป้องกันปัญหาเสพติด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

วิลเลียม ดับบลิว รีเดอร์ (William W. Reeder, ๑๙๗๔ อ้างใน ประสบสุข ตีอินทร์, ๒๕๓๑: ๑๘) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

วิลเลียม เออร์วิน (William Erwin, ๑๙๗๔ อ้างใน ประสบสุข ตีอินทร์, ๒๕๓๑: ๑๙) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวข้องกับความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการให้ประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (๒๕๒๖: ๒๐) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า “มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศเพื่อกิจกรรมของชุมชน” ขณะเดียวกันนั้นต้องยอมรับความจริงที่ว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (๒๕๒๒: ๑๙) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะต้องมีความพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ควรจะต้องมีความตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำในการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (๒๕๒๗: ๖-๗) ได้ให้ความหมายและหลักการสำคัญ เรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ว่าหมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน

อคิน รพีพัฒน์ (๒๕๒๗ อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, ๒๕๒๗: ๓๒๐) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมาย ที่ค่อนข้างแตกต่างจากบุคคลอื่นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาเป็นผู้ทำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากบุคคลภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้ามาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่ทุกอย่างประชาชนจะต้องคิดค้นขึ้นมาเอง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือเพื่อกระทำกิจกรรมที่เป็นนโยบายซึ่งกำหนดโดยรัฐบาล หรือกำหนดโดยความคิดเห็นของชุมชนเองซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนมาก โดยกิจกรรมดังกล่าวนั้น เป็นการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกระทำ ซึ่งส่งผลให้ตนเองครอบครัว และชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ จึงถือได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นหัวใจของการพัฒนาและเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๗) เหตุผลของความจำเป็นในการมีส่วนร่วมโดยทั่วไปมีดังนี้

๑. ประชาชนอยู่ใกล้ขีดเหตุการณ์ รับทราบและเผชิญปัญหานั้น ๆ เอง เช่น การรณรงค์ลดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การใช้สิ่งเสพติด การทุจริตการเลือกตั้ง การคอร์รัปชัน เป็นต้น
๒. เมื่อเข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหาแล้ว ต่อไปก็คิดแก้ไขโดยมักพึ่งตนเอง
๓. ทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่จำกัด ทุกคนมีความหวังใย จึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมทำให้ประหยัดงบประมาณลงได้
๔. เป็นหลักการบริหารบนพื้นฐานของความจริงและยุติธรรมภายใต้ระบอบประชาธิปไตย การให้มีส่วนร่วมจากประชาชนเสมือนการให้ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงาน นอกจากนี้การที่ชนกลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมโดยร่วมในการค้นหาปัญหาร่วมวางแผน ฯลฯ หมายถึง การได้ให้ความเป็นธรรมที่จะให้พวกเขา ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น

๕. ทำให้เกิดฉันทามติ ที่คนทั้งหลายทราบเหตุผลกันและกัน ก็มักจะเห็นพ้องที่จะเลือกทางที่ดีที่สุด

๖. จำเป็นต้องมีตัวแทนหลายฝ่ายร่วมดูแลผลประโยชน์ของตน เพราะที่ผ่านมาผลประโยชน์จากการพัฒนามักตกเฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น

๗. เพื่อให้ชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ สนับสนุนต่อผลการตัดสินใจนั้น ๆ หรือในบางกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่อยู่ในสถานะที่จะบังคับใช้การตัดสินใจนั้น ๆ ได้ หรือต้องได้รับการสมัครใจสนับสนุนจากคนส่วนใหญ่ของชุมชน จึงจะสามารถดำเนินการได้มีฉะนั้นกลุ่มที่คัดค้านอาจทำให้โครงการล้มเลิกได้ จึงต้องให้ชุมชนสนับสนุนโครงการให้มาก โครงการจึงยั่งยืน

๘. เมื่อตัดสินใจอย่างไรแล้วจะเกิดผลกระทบที่สำคัญต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ จึงต้องรับทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขให้รอบด้าน

๙. ประชาชนอาจเป็นต้นเหตุของความล้มเหลวของโครงการได้ถ้าไม่ให้มีส่วนร่วม เพราะต้องเป็นผู้ปฏิบัติ เช่น รณรงค์ลดปริมาณขยะ งดสูบบุหรี่ หรือเลิกดื่มสุรา เป็นต้น

รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

กล่าวได้ว่า ในแต่ละชุมชนนั้นมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย

กรณีกา ชมติ (๒๕๒๔: ๑๓) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ๑๐ รูปแบบ คือ

๑. การมีส่วนร่วมประชุม
๒. การมีส่วนร่วมออกเงิน
๓. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
๔. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
๕. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
๖. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
๗. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภคร
๘. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
๙. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง
๑๐. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (๒๕๒๓: ๒๗๒-๒๗๓) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของชนบท
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม
๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ปธาน สุวรรณมงคล (๒๕๒๗ ในทวีทอง หงส์วิวัฒน์, ๒๕๓๑ : ๘๓) กล่าวว่า ชุมชนควรมีขอบเขตของการมีส่วนร่วม ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน
๓. การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์
๔. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

อकिन รพีพัฒน์ (๒๕๒๗: ๑๐๗-๑๑๑) ได้กำหนดช่วงจังหวะและแบ่งระยะการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ไว้ดังนี้

๑. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
๒. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
๓. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
๔. การประเมินผลกิจกรรมพัฒนา

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (๒๕๒๗ ในทวิทอง หงส์วิวัฒน์, ๒๕๒๗ : ๖-๗) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

๑. ร่วมทำการศึกษาค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงตลอดจนความต้องการของชุมชน

๒. ร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

๓. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขและสนองความต้องการของชุมชน

๔. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

๕. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงาน พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๖. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน

๗. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๘. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้ง โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (๒๕๒๗ อ่างโน ทวิทอง หงส์วิวัฒน์, ๒๕๒๗: ๑๘๙) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับตั้งแต่เป็นสมาชิกจนถึงเป็นผู้นำหรือประธานกรรมการ ดังนี้

๑. เป็นสมาชิก
๒. เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมการประชุม
๓. เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วย
๔. เป็นกรรมการ
๕. เป็นประธานกรรมการ
๖. สมาชิกผู้นั้นทำอะไรระหว่างประชุม
๗. สมาชิกผู้นั้นเล่นบทบาทอะไรที่ประชุม

ฉอาน วุฒิกรรมรักษา (๒๕๒๖: ๑๖) ได้แบ่งลักษณะของการเข้าร่วมออกเป็นร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมออกแรง ร่วมออกเงิน พัสตุดุปรกรณ์ ร่วมเป็นกรรมการ

กรรณิกา ชมดี (๒๕๕๒: ๑๓) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ ร่วมเป็นผู้ริเริ่ม หรือผู้เริ่ม ร่วมเป็นผู้ชักชวน ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมเป็นผู้นำ ร่วมสัมภาษณ์ ร่วมประชุม ร่วมออกเงิน วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน และร่วมเป็นผู้บริโภค

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (๒๕๒๗: ๑๘๘) ได้กำหนดรูปของการมีส่วนร่วม (Type of Participation) ว่าสามารถจำแนกออกได้ ๓ ประการ ตามลักษณะของการมีส่วนร่วม ดังนี้

๑. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ

๒. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่น กรรมการกลุ่มหรือชุมชน กรรมการหมู่บ้าน

๓. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไหร่ก็ได้ทุกเวลา บางกรณีก็ได้กำหนดลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็นไปในลักษณะต่าง ๆ เช่น

๓.๑ การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบน หรือเบื้องล่าง

๓.๒ การจูงใจให้มีส่วนร่วมเกิดขึ้นโดยสมัครใจหรือบังคับ

๓.๓ แบบแผนองค์กร

๓.๔ ช่องทางที่มีส่วนร่วมเกิดขึ้น เช่น

๓.๔.๑ การมีส่วนร่วมโดยปัจเจกหรือผ่านกลุ่ม

๓.๔.๒ การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม

๓.๔.๓ การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

๓.๕ ระยะเวลาความต่อเนื่องของกิจกรรม

๓.๖ ขอบข่ายของกิจกรรมครอบคลุมขนาดไหน

๓.๗ อำนาจตัดสินใจในการมีส่วนร่วม

สรุปแล้วผู้ศึกษาเห็นว่า การมีส่วนร่วมก็คือกระบวนการที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน จนทำให้ประชาชนคิดเป็นทำเป็น (Think Right Do Right) สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเองได้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการกระทำ (Learning by Doing) ในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนนั้น ๆ

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีผู้ศึกษาไว้เช่นเดียวกันซึ่งมีเหตุผลแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ที่ได้ไปศึกษาการรวบรวมไว้ในครั้งนี้ เพื่อจะได้นำไปประกอบการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่มีในชุมชนที่ทำการศึกษาวิจัยต่อไป

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (๒๕๒๗) ได้กล่าวว่า เจ้าหน้าที่และระบบราชการเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๒ ด้าน คือ

๑. ปัญหาเกี่ยวกับตัวประชาชนเองถึงความเป็นปัจเจกบุคคล นอกจากนั้นชาวบ้านยังอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์หรือพึ่งบุคคลภายนอกจนเกินไป ตูถูกฐานะของตนเอง เลือกผู้นำที่สามารถอุปถัมภ์ตนเองได้

๒. ปัญหาเกี่ยวกับตัวของเจ้าหน้าที่และระบบราชการ ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะ ดังนี้

๒.๑ นโยบายในระบบราชการมักจะมีมาจากเบื้องบน

๒.๒ การจัดสรรงบประมาณทำมาจากส่วนกลาง คำนึงถึงเฉพาะกิจกรรมที่ส่วนกลางกำหนด

๒.๓ ระบบราชการและเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ขาดการประสานงานและรับปฏิบัติเฉพาะนโยบายหลักของหน่วยงาน

๒.๔ มีความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่น้อย มักจะเชื่อว่าตัวเองมีฐานะสูงกว่าชาวชนบท

๒.๕) เจ้าหน้าที่ราชการชอบทำงานสำนักงาน

๒.๖) ระบบราชการใช้การให้คุณให้โทษ ทำตัวให้พอใจแก่ผู้บังคับบัญชามิได้ ปฏิบัติงานเพื่อชาวชนบทอย่างแท้จริง

๒.๗ บุคคลภายนอกหรือผู้เกี่ยวข้อง ไม่ต้องการให้ชาวชนบทเข้ามาร่วมในการพัฒนา ผลิตชาย รมิตานนท์ (๒๕๒๗: ๑๔๑) ได้กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมว่าถ้าพูดถึงที่สุดความล้มเหลวของการพัฒนาชุมชนในประเทศไทย ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการที่ได้กระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ประชาชน โครงสร้างอำนาจทางการเมือง การปกครอง การบริหารที่ดี โครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจที่ดี โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมที่ดี เหล่านี้ล้วนตกอยู่ในมือของคน ๓ กลุ่ม คือ ทหารระดับสูง นายทุน และข้าราชการ トラบใดที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโครงสร้างที่มีลักษณะผูกขาดดังกล่าวนี้ ยากนักที่จะหวังว่าการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้น เหตุผลง่าย ๆ ก็คือ พวกเขาไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมนั่นเอง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ยูพิน ระพีพันธุ์ (๒๕๔๔: ๒๑-๒๒) เสนอว่าปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ

๑. ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริง ชาวบ้านจะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากรหรืออื่น ๆ นั้นมีเหตุผลอยู่ ๒ ประการ คือ

๑.๑ การมองเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

๑.๒ การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

๒. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าประชาชนเป็นจำนวนมาก จะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมแก้ปัญหา แต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับผลดังที่คาดคิดเอาไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบแบบแผน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะดังนี้

๒.๑ เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้ามามีส่วนร่วมอาจอยู่ในรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยมีตัวแทนก็ได้

๒.๒ ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

๒.๓ กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

๓. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมากิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมายวิธีการหรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

เฮอริชเบิร์ก (Herzberg, ๑๙๕๙ อ้างถึงใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, ๒๕๕๑: ๑๕๘-๑๖๒) ทฤษฎี ๒ ปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน โดยมีสมมติฐานว่าความพึงพอใจในงานที่จะเป็นสิ่งที่มุ่งใจ สำหรับผลการปฏิบัติงานที่ดี องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความสุขจากการทำงานมี ๒ ประเภทคือ

๑. ปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยรักษา (Maintenance Factors) หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่ช่วยป้องกันหรือช่วยรักษาไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานของคนทำงานในองค์กรและทำให้คนเหล่านั้น ยังยอมทำงานที่ได้รับมอบหมายต่อไป ยังไม่คิดที่จะลาออกจากงานหรือหยุดทำงาน และไปหางานอื่นทำ ดังนั้นปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องหาให้ได้อย่างครบถ้วน ถ้าขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปแม้แต่เพียงอย่างเดียว อาจจะมีผลทำให้คนที่ทำงานเกิดความไม่พอใจ เริ่มมีปฏิกิริยาต่าง ๆ เช่น การขาดงาน หยุดงาน อู้งาน ทำงานไม่เต็มที่ หรือคิดลาออกจากงานไปหางานทำใหม่ แต่ถ้าผู้บริหารสามารถจัดหาปัจจัยต่าง ๆ ให้ได้อย่างครบถ้วนแล้วจะมีผลทำให้ความรู้สึกละพอใจที่จะทำงานไม่เกิดขึ้นกับผู้ที่ทำงานอยู่เท่านั้น คือ คนเหล่านั้นจะยอมทำงานตามหน้าที่ต่อไป ประกอบด้วย

๑.๑ นโยบายและการบริหารองค์กร

๑.๒ การปกครองบังคับบัญชา

๑.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

๑.๔ สภาพการทำงาน

๑.๕ ความมั่นคงในงาน

๑.๖ ค่าตอบแทน

๒. ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) ถ้าผู้บริหารต้องการทำให้คนเกิดความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความคิดที่จะพัฒนาตนเอง มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับปัจจัยเสริมเข้าป็นั้น คือ ปัจจัยจูงใจ เพื่อให้คนมีความรู้สึกละดีต่องาน ต่อองค์กร และมีความกระตือรือร้นในการทำงานประกอบด้วย

๒.๑ ความสำเร็จในการทำงาน

๒.๒ การได้รับการยอมรับนับถือ

๒.๓ ด้วงานที่ทำ

๒.๔ ความรับผิดชอบ

๒.๕ ความก้าวหน้า

๒.๖ ความเจริญก้าวหน้าส่วนบุคคล

มาสโลว์ (Maslow, ๑๙๗๐ อ้างถึงใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, ๒๕๕๑: ๑๕๐-๑๕๓) มองความต้องการของมนุษย์เป็นลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด

๑. ความต้องการของร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อความอยู่รอด ได้แก่ อาหาร น้ำ ความอบอุ่น ที่อยู่อาศัย และการนอน การพักผ่อน

๒. ความต้องการความมั่นคงหรือปลอดภัย (Security or Safety Needs) ความต้องการความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ได้แก่ การมีความปลอดภัยในชีวิต การมีสุขภาพดี การปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีอาชีพการงานที่มั่นคง เป็นต้น

๓. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เนื่องมาจากบุคคลในสังคมจะต้องการการยอมรับในผลงาน ความเอื้ออาทร ความเป็นมิตรที่ดี ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความรักจากผู้บริหาร องค์กรและเพื่อนร่วมงาน

๔. ความต้องการยกย่อง (Esteem needs) เมื่อมาจากบุคคลในสังคมจะต้องการยอมรับแล้วจะต้องการยกย่อง จากตัวเองและบุคคลอื่น ความต้องการนี้เป็นความพึงพอใจในอำนาจ (Power) ความภาคภูมิใจ (Prestige) สถานะ (Status) และความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence)

๕. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Need for self-actualization) ความต้องการในระดับ สูงสุด เป็นความปรารถนาที่สามารถจะประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะมีศักยภาพ และบรรลุความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่งสูงสุด

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (๒๕๒๗: ๑๘๓) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

๑. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร

๒. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศตำแหน่งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยทั้งๆ ที่ยังไม่มีศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่อกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วยแรง

๓. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส ฯลฯ

พัทยา สายหู (๒๕๒๙: ๒๔๖) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่ในชุมชน ซึ่งความสำเร็จของโครงการการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ เช่น เป็นโครงการที่ประชาชนต้องการ

๒. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของชาวบ้าน เช่น ชยันขันแข็ง สามัคคี มีผู้นำดี

๓. ปัจจัยที่มาจากทางราชการ ถือเป็นโครงการสำคัญมีงบประมาณเหลือเพียงพอมีเจ้าหน้าที่วิชาการสนับสนุน

๔. ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ เช่น การคมนาคมสะดวก วัสดุพร้อม เศรษฐกิจของหมู่บ้านไม่ฝืดเคือง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องใช้วิธีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการนำพาข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐบาลหรือเอกชน ไปสู่ประชาชนผู้เป็นเป้าหมาย สิ่งสำคัญในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชน หรือชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการสื่อสารนั้น ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะถือว่าเป็นส่วนช่วยให้กระบวนการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์ หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาชุมชน ให้ความเข้มแข็งเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมและประเทศชาติได้

แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ถือเป็นศาสตร์หนึ่งโดยมีการกล่าวไว้หลากหลาย เช่น Absolute Astronomy Reference และ Wikipedia Encyclopedia ซึ่งผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการต่างประเทศในองค์ประกอบ ทั้งที่เป็นรัฐชาติและไม่ใช่อรัฐชาติ โดยมีนัยของพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างองค์ประกอบของประเทศต่าง ๆ ในลักษณะของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้ การพฤติกรรมที่แสดงออกดังกล่าวนั้น อาจจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมของประเทศใดประเทศหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการกำหนดท่าทีและการแสดงออกทางพฤติกรรมดังกล่าวด้วย

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (๒๕๕๗: ๗) พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการความสัมพันธ์ในรูปแบบที่เป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการนั้น หลักการที่ใช้ในการพิจารณาที่สำคัญ คือ การกระทำที่ปรากฏขึ้นตัวแสดง ประเภทใด เป็นผู้กระทำการนั้น ๆ เช่นการแถลงการณ์กับสื่อสารมวลชนของ ประธานาธิบดี บารัค โอบามา (Barak Obama) กับแผนปฏิบัติการปลิดชีพของ นายโอซามา บินลาเดน (Osama BinLadin) หัวหน้าขบวนการก่อการร้าย อัล เคดา หรือ อัล กออีเตะ (Al Qaeda) ในประเทศปากีสถาน ก็ถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ เนื่องจากผู้ออกแถลงการณ์มีตำแหน่ง เป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาซึ่งถือเป็นประมุขของรัฐชาติ และถือเป็นตัวแทนโดยชอบธรรม ในทางตรงข้าม หลังจากการตายของ นายบินลาเดน ไม่กี่วันได้เกิดเหตุการณ์ระเบิดสนามบินของกองทัพปากีสถาน มีทหารเสียชีวิตหลายนาย โดยขบวนการก่อการร้ายที่หวังจะตอบโต้เพื่อเป็นการแก้แค้นให้กับความตายของนายบินลาเดน การกระทำในเหตุการณ์หลังนี้ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ แบบไม่เป็นทางการ เพราะขบวนการก่อการร้ายไม่ได้กระทำในฐานะตัวแทนของรัฐชาติ

๒. ความสัมพันธ์แบบร่วมมือหรือขัดแย้ง หากกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบกว้างๆ รัฐชาติต่างเลือกดำเนินนโยบายแบบร่วมมือหรือไม่ก็ขัดแย้ง สำหรับความสัมพันธ์ แบบร่วมมือก็มีวิธีดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การเปิดสัมพันธ์ทางการทูต การร่วมเป็นพันธมิตร การให้การสนับสนุนทางเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม หรือการถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นต้น ส่วนการทำสงคราม การปิดกั้นทางเศรษฐกิจการติดต่อระหว่างประเทศ การใช้สงคราม จิตวิทยา การโฆษณาชวนเชื่อการแทรกแซงความมั่นคงการขยายจักรวรรดินิยม เหล่านี้ถือเป็นการทำลายรัฐชาติ อีกฝ่ายหนึ่ง จึงถือว่าเป็นความสัมพันธ์แบบขัดแย้งนั่นเอง

๓. ความสัมพันธ์ลักษณะเข้มข้นหรือหมางเมิน สำหรับความสัมพันธ์แบบร่วมมือหรือขัดแย้ง ยังสามารถแบ่งลักษณะของความสัมพันธ์ดังกล่าวออกได้อีก ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะเข้มข้น หรือหมางเมิน เช่น ความสัมพันธ์แบบร่วมมือที่เข้มข้นได้ปรากฏขึ้นอยู่เนื่องๆ ในการเมืองโลก ดังเช่นเหตุการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือต่อประเทศยุโรป ตะวันตกทางด้านเศรษฐกิจ แบบเข้มข้นภายใต้โครงการมาร์แชล (MarshallPlan) หรือความช่วยเหลือทางการทหารภายใต้สนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ : เนโต้ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) ก็ถือว่าเป็น ความร่วมมือแบบเข้มข้นเช่นกัน สำหรับความสัมพันธ์แบบขัดแย้งลักษณะเข้มข้น

เช่น การทำสงคราม การลอบสังหารผู้นำของชาติอื่น นอกจากนี้ความสัมพันธ์ลักษณะหมางเมิน อาจกระทำโดยเรียกนักการทูตของตนกลับจากดินแดนของชาติอื่นก็เป็นได้

ลักษณะของความสัมพันธต่างๆ ก็จำเป็นที่ต้องดำเนินการเพียงรูปแบบเดียวเสมอไป เพราะความสัมพันธ์แบบร่วมมือในมิติใดมิติหนึ่ง ก็ไม่จำเป็นต้องร่วมมือกันในมิติที่เหลือทุกมิติ หรือ หากมีความสัมพันธ์แบบขัดแย้งในมิติหนึ่งแล้ว จะต้องขัดแย้งกันในทุกมิติเช่นกัน ดังนั้น การศึกษา ลักษณะความสัมพันธ์จึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและถี่ถ้วนในแต่ละมิติ โดยไม่ต้องนำมา เชื่อมโยงก็ได้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงชายแดน

ความหมายของความมั่นคงแบบองค์รวม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑) ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้กล่าวถึงความมั่นคงแบบองค์รวมใน แผนย่อยที่ ๕ “การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม” ว่าจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารประเทศและยุทธศาสตร์ชาติด้านต่างๆ ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าหน่วยงานรับผิดชอบทั้งหลักและรองพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวังแจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาความมั่นคงแบบบูรณาการ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเสริมสร้างพร้อมทั้งระดับกลไก หน่วยงาน และกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือที่พัฒนาขึ้นใหม่ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมพัฒนาการวางแผนและเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในทุกระดับ มีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง (๒) การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ โดยพัฒนาส่งเสริมการวางแผน คู่มือแบบบูรณาการให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างผลักดันการบริหารจัดการ ตลอดถึงการบูรณาการการดำเนินการในทุกด้านให้ประสานสอดคล้องและสามารถปฏิบัติร่วมกันได้อย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งครอบคลุมการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติ (๓) การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยพัฒนาและเสริมสร้างหน่วยงาน บุคลากร เครื่องมือระบบการบริหารและการจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่มีอยู่ ให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งมีความพร้อมมีขีดความสามารถที่ทันสมัย มีเอกภาพในการปฏิบัติที่ชัดเจน ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแลปัญหาความมั่นคง พร้อมรองรับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามที่กำหนดอย่างแท้จริง

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้ให้ความหมายความมั่นคงแบบองค์รวมไว้ว่าความมั่นคงโดยรวมมือกัน หรือความมั่นคงแบบองค์รวม หมายถึง การพิจารณาครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ ไม่เฉพาะความอยู่รอดปลอดภัยของรัฐ แต่จะต้องบูรณาการงานความมั่นคงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศให้มีความสอดคล้อง โดยอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติและความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ ดังนั้นความมั่นคงแบบองค์รวมจึงเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของการมองทิศทางความมั่นคงในปัจจุบัน

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ๑๖ ได้กล่าวถึง ความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) ไว้ว่า ความมั่นคงแบบองค์รวม มิได้หมายถึงความมั่นคงของรัฐ (State Security/ Sovereignty) แต่เพียงประการเดียว แต่ยังหมายความรวมถึงความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ความมั่นคงทางสังคมและชุมชน (Social/Community Security) รวมถึงความมั่นคงของภูมิภาค (Regional Security) และความมั่นคงของประชาคมโลก (Global Security) สำหรับความหมายของความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) คือการให้ความสำคัญครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ ไม่เฉพาะความมั่นคงของรัฐ (State Security) แต่หมายรวมถึงการให้ความสำคัญกับ (๑) ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ที่ปลอดภัยจากความหวาดกลัว มีศักดิ์ศรี และหลุดพ้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นต้น (๒) ความมั่นคงทางสังคมและชุมชน (Social/Community Security) คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างกันจนเกิดบรรทัดฐานทางสังคมให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนเกิดขึ้นของกลุ่มประชาสังคม (๓) ความมั่นคงของรัฐหรือของประเทศ (State/National Security) คือการมีอำนาจอธิปไตยในการปกครองดินแดน และการมีขีดความสามารถที่พร้อมเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นต้น (๔) ความมั่นคงของภูมิภาค (Regional Security) เนื่องจากปัญหาความมั่นคงบางประการ ขีดความสามารถของประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงประเทศเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันได้ จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค และ (๕) ความมั่นคงของประชาคมโลก (Global Security) หรือหมายถึงความมั่นคงในระดับนานาชาติ (International Security)

ลักษณะของความมั่นคงแบบองค์รวม

ความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) ที่ให้ความสำคัญครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ ไม่เฉพาะความมั่นคงของรัฐ (State Security) แต่หมายรวมถึงการให้ความสำคัญกับความมั่นคงของมนุษย์ที่ปลอดภัยจากความหวาดกลัว (Freedom from fear) มีศักดิ์ศรี และหลุดพ้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต (Freedom from want) ตลอดจนการที่ประเทศมีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน และประชาสังคมที่สามารถขับเคลื่อนไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความมั่นคงแบบองค์รวมมีลักษณะดังนี้

ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) เป็นความมั่นคงในระดับรากฐานที่สำคัญประการแรก ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติ คือ ความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ตามที่คณะรัฐมนตรีรับทราบจากข้อเสนอของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดของความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่ปรากฏอยู่ในรายงาน “การพัฒนามนุษย์ ค.ศ. ๑๙๙๔” ของสำนักงานโครงการพัฒนา

แห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) โดยมีเป้าหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ไว้ ๒ ประการ คือ (๑) มนุษย์ทุกคนต้องปลอดภัยจากความกลัว (Freedom from Fear) และ (๒) ปลอดภัยจากความขาดแคลนหรือความต้องการ (Freedom from Want)

เป้าหมายทั้งสองประการ นับเป็นการปรับให้ความหมายของความมั่นคงส่งผลต่อผลประโยชน์ของชาติมากกว่าเดิม ทั้งนี้ แนวคิดความมั่นคงของชาติแต่เดิมนั้นประกอบด้วยรัฐและดินแดนเพียงประการเดียว แต่ผลประโยชน์ของชาติในปัจจุบัน จะรวมเอาความมั่นคงของประชาชนในฐานะองค์กรพื้นฐานของชาติเข้าไปด้วย ดังนั้นความมั่นคงในยุคหลังสงครามเย็นจึงเปลี่ยนไปจากเดิมดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการผลักดันแนวคิดใหม่ เรื่อง ความมั่นคงของมนุษย์ในการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยการจัดตั้งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ และความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน

จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์ พอจะกล่าวได้ว่า โดยพื้นฐานของความมั่นคงของมนุษย์จะต้องได้รับการตอบสนองในปัจจุบัน ได้แก่ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย อาหารและยารักษาโรค นอกจากนี้ยังรวมถึงการรับการดูแลจากรัฐในเรื่อง การศึกษา การบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่เป็นสวัสดิการทางสังคมอีกด้วย

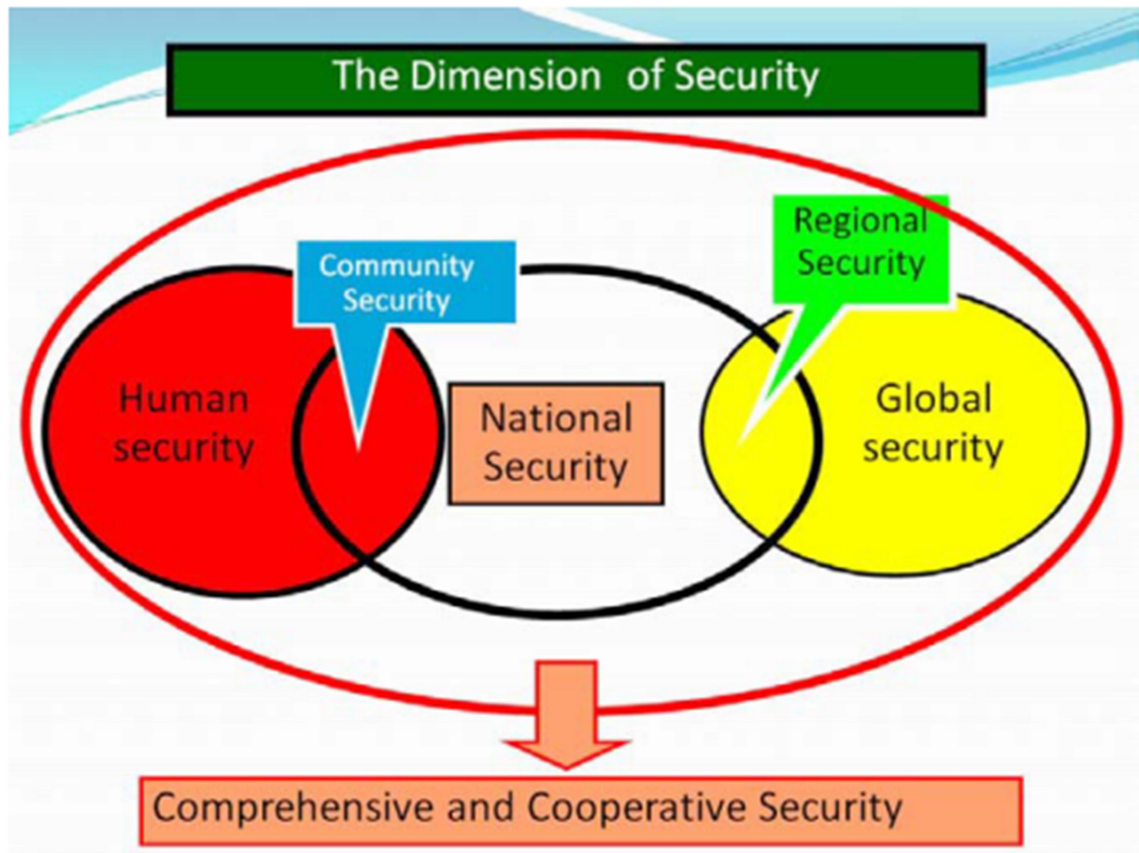
ความมั่นคงทางสังคมและชุมชน (Social/Community Security) ประเด็นสำคัญที่มีผลเชื่อมโยงต่อจากความมั่นคงของมนุษย์ ก็คือ การทำให้ชุมชนในแต่ละท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ดังนั้นหากคนในชุมชนมีความมั่นคง ชุมชนในฐานะที่เป็นหน่วยรวมของคนในสังคม ก็จะมี ความมั่นคงไปด้วย แนวคิดดังกล่าว คือ ความหมายของ “ความมั่นคงของชุมชน (Community Security)” ประเด็นสำคัญในการสร้างความมั่นคงในระดับชุมชน ก็คือ การสร้างกลไกให้ผู้คนในชุมชนเกิดความร่วมมือระหว่างกันจนเกิดบรรทัดฐานทางสังคมให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล (Norm Reciprocal) ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่าการเกิดขึ้นของประชาสังคม (Civil Society) และกลุ่มประชาสังคมนี้จะเป็นพลังสำคัญในการสร้างชุมชนของตนเองให้เกิดความมั่นคง ดังนั้น การเปิดพื้นที่ทางสังคม (Social Space) ให้กับภาคประชาสังคมได้มีบทบาทหน้าในชุมชนของตนเองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ภายใต้ความหมายของความมั่นคงของชุมชน (Community Security)

ความมั่นคงของรัฐหรือของประเทศ (State/National Security) เป็นสภาวะการณ์หรือสภาพที่รัฐชาติภายใต้การนำของรัฐบาล ที่มีอำนาจอธิปไตยในการปกครองดินแดนของตนเอง และสามารถดำรงอยู่ด้วยความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ เช่น ความเคลือบแคลงสงสัย ความกังวลใจ ความเกรงกลัวความหวาดระแวง การมีความเจริญก้าวหน้า การมีสิทธิเสรีภาพภายใต้แรงกดดันต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นหลักประกันที่ก่อให้เกิดหน้าที่และอำนาจของโครงสร้างแต่ละส่วนภายในประเทศให้สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างอิสระ มีความแน่นอนและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปอย่างง่ายดาย มีความเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้น มีความอดทนอดกลั้นต่อแรงกดดันในลักษณะต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบต่อความเป็นบูรณภาพแห่งดินแดนทั้งด้านอธิปไตยและเอกราช ด้านสวัสดิภาพ ด้านความมั่นคงปลอดภัย ประชาชนมีการดำเนินชีวิตอย่างผาสุก และการมีเสถียรภาพด้านการเมืองการปกครอง อีกทั้ง รัฐจะต้องมีศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการหรือเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ

ความมั่นคงในระดับภูมิภาค (Regional Security) การสร้างความมั่นคงของแต่ละประเทศหรือของแต่ละชาตินั้น ต้องยอมรับว่าไม่อาจแยกจากปัญหาความมั่นคงของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคได้ ดังเช่น กรณีของปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หรือปัญหาผู้ลี้ภัยจากการสู้รบในประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น กรณีของเมียนมา ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทย หรือกรณีของชนกลุ่มน้อยโรฮีนจาในรัฐอารากัน (ยะไข่) ของเมียนมา มีการอพยพทางเรือเพื่อหนีภัยจากความอดอยาก รวมถึงการก่อกวนจากรัฐบาลเมียนมาก็อาจส่งผลกระทบต่อไทย มาเลเซีย รวมไปถึงอินโดนีเซีย และอาจส่งผลกระทบต่อออสเตรเลียได้ที่กล่าวเช่นนี้ก็เนื่องด้วยปัญหาของความมั่นคง โดยเฉพาะปัญหาความมั่นคงไม่ตามแบบ (Non-traditional Threat: NTS) ไม่ได้จำกัดอยู่ในเขตแดนของประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่ปัญหาดังกล่าวได้ขยายตัวเป็นปัญหาในระดับภูมิภาค ดังนั้น การให้ความสำคัญเฉพาะความมั่นคงของประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือที่เรียกว่า National Security อาจไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อนได้ การให้ความสำคัญกับความมั่นคงที่เรียกว่า ความมั่นคงในระดับภูมิภาค (Regional Security) จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอีกประการหนึ่ง

ความมั่นคงของโลก (Global Security) ความมั่นคงของโลก หรือหมายถึง ความมั่นคงในระดับนานาชาติ (International Security) แนวคิดนี้มีลักษณะเหมือนกับความมั่นคงของภูมิภาค แต่จะแตกต่างกันที่การรวมตัวเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น คือ ทุกประเทศในโลกนี้ ซึ่งจะรวมความมั่นคงของภูมิภาคแต่ละชาติและความมั่นคงของชาติแต่ละชาติที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความมั่นคงในระดับนานาชาติ (International Security) หรือภายใต้คำจำกัดความว่าเป็นความมั่นคงของโลก (Global Security) นั้น สำคัญก็คือการเน้นความสำคัญของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และอุดมการณ์ทุนนิยมการค้าเสรีโดยประเทศต่าง ๆ ต้องให้ความร่วมมือกันเพื่อให้ประชาคมโลกปลอดภัย และสามารถดำรงอยู่ได้ ทุกชาติในโลกจะต้องให้ความร่วมมือ โดยอาศัยองค์การนานาชาติอย่างเช่น องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ซึ่งเป็นองค์กรกลางในการสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงในระดับนานาชาติ ทั้งนี้เงื่อนไขของความมั่นคงจะเน้นไปที่ผู้คนในแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะอยู่ในกรอบของประเทศ หรือภูมิภาค จะต้องมีความมั่นคงโดยเริ่มตั้งแต่ความมั่นคงของมนุษย์ ความมั่นคงในระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศและระดับนานาชาติในท้ายที่สุด ดังแผนภาพที่ ๒-๒

แผนภาพที่ ๒-๒ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของมิติความมั่นคงรูปแบบต่าง ๆ

ที่มา : คู่มือการกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับชาติ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๔

กล่าวโดยสรุป ความมั่นคงในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อน ดังนั้น การกล่าวถึงความมั่นคงไม่สามารถจะกล่าวในลักษณะแยกส่วนได้ แต่การศึกษาถึงความมั่นคงในปัจจุบันจะต้องทำความเข้าใจ ความมั่นคงอย่างเป็นองค์รวมมากยิ่งขึ้น (Holistic) ทั้งนี้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงมิได้แยกส่วนดังเช่นในอดีต ภายใต้แนวคิดดังกล่าวจึงจำเป็นต้องให้ความหมายของความมั่นคงในลักษณะแบบเบ็ดเสร็จ หรือที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security)” เป็นสำคัญ และผลจากการให้ความสำคัญกับความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จนี้ จำเป็นจะต้องอาศัยความรู้จากหลายศาสตร์และต้องเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ดังนั้นความมั่นคงในยุคปัจจุบันจึงเป็นความมั่นคงบนพื้นฐานของการร่วมมือกันของภาคส่วนต่าง ๆ ทางสังคม จึงนำมาสู่การให้ความหมายของความมั่นคงในแบบที่เรียกว่า “Co-operative Security” อีกประการหนึ่ง ดังนั้นการศึกษาความท้าทายตามแนวแม่น้ำโขงในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องศึกษาความท้าทาย ผลกระทบด้านความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้สามารถพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งในพื้นที่ตามแนวชายแดน

ความหมาย

จากความหมายตามที่มีผู้กล่าวไว้ เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ วันชัย วัฒนศัพท์ (๒๕๔๗: ๑) และพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้คล้ายๆ กันว่า ความขัดแย้ง หมายถึงสิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสดงปฏิกิริยาด้วยการไม่ทำตาม ฝ่าฝืนขึ้นไว้ แยกต่อคนใดคนหนึ่ง หรือต่อผู้นำของรัฐ หรือระหว่างรัฐต่อรัฐ ซึ่งความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา ทั้งในด้านที่ แตกต่างกัน และไม่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความหลากหลายที่ความสมบูรณ์ และไม่สมบูรณ์ ขณะเดียวกันก็รื้อถอน (อ้างใน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, ๒๕๕๐: ๗๐) ก็กล่าวว่า ความขัดแย้ง คือ เรื่องของความไม่ลงรอยกัน ความตรงกันข้ามกัน หรือ การต่อสู้ระหว่าง ๒ ฝ่ายขึ้นไป ซึ่งเกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันทางอิทธิพล และรวมถึงความแตกต่างทางอำนาจของแต่ละฝ่าย

ประเภทของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งแบ่งออกเป็นความขัดแย้งภายในรัฐและความขัดแย้งระหว่างรัฐ ซึ่งความขัดแย้ง ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาข้อพิพาทที่เรื้อรังและสร้างความแตกแยกที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้กับ ประเทศชาติและประชาชนแทบทั้งสิ้น โดยความขัดแย้งนั้นอาจเกิดได้หลายสาเหตุด้วยกัน ซึ่งจากความเห็นของ ลิขิต ธีรเวคิน (๒๕๔๖ : ๗) และ คริสโตเฟอร์ มัวร์ (อ้างถึงใน วันชัย, ๒๕๕๐ : ๒๕) สามารถสรุปและจำแนกความขัดแย้งออกเป็น ๕ ประเภทใหญ่ๆ คือ ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ความขัดแย้งในสถานะทางสังคม ความขัดแย้งในอำนาจ ความขัดแย้งด้านข้อมูลและความขัดแย้งทางสังคม (ในเรื่องของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา และวัฒนธรรม)

สาเหตุของความขัดแย้ง

สำหรับสาเหตุของความขัดแย้งนั้น ผู้ศึกษาขอศึกษาเฉพาะสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศเท่านั้น ซึ่ง ธิติสุ วรรณทัต (๒๕๕๖ : ๑) ได้กล่าวว่า สาเหตุของความขัดแย้งนั้นมาจากสาเหตุทางการเมือง สาเหตุด้านการทหาร สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ และสาเหตุด้านสังคม ศาสนา วัฒนธรรมชาติพันธุ์ การจัดการความขัดแย้ง นักพฤติกรรมศาสตร์เชื่อว่า ความขัดแย้งนั้นมีทั้งคุณและโทษและถ้าหากบุคคลสามารถจัดการปัญหาความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความขัดแย้งก็จะกลายเป็นผลประโยชน์ ต่อส่วนรวม เพราะเหตุว่า ความขัดแย้งเป็นพลวัตอย่างหนึ่งที่สามารถนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคม สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการหรือแสวงหาคือ “วิธีการหรือรูปแบบการจัดการความขัดแย้งนั้นควรเป็นอย่างไร” ซึ่งจะทำให้ความขัดแย้งนั้น เป็นไปในเชิงบวกหรือสร้างสรรค์สังคม ให้ได้รับคุณประโยชน์มากที่สุด การกำหนดแนววิธีการป้องกัน หรือจัดการปัญหาความขัดแย้งนั้นย่อมเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะหากวิธีการจัดการความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะช่วยให้ลักษณะความขัดแย้งกลายเป็นบรรยากาศที่เอื้อประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงกลไกทางสังคม ซึ่ง เนลเจน (Neilgen, ๑๙๗๒ : ๓๐) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งไว้ ๙ ประการ คือ

๑. การแยกกลุ่ม กรณีความขัดแย้งระหว่างบุคคลออกจากกัน เพราะหากปล่อยให้ทำงานร่วมกันอาจเป็นปัญหา ดังนั้น จึงควรแยกหน้าที่การทำงานไม่ให้ทั้งสองฝ่ายต้องพึ่งพากันต่อไป
๒. ยึดมั่นในกฎระเบียบ การตัดสินปัญหาในบางครั้งต้องใช้อำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่อันเรียกว่า “ยึดหลักนิติศาสตร์”

๓. การทบทวนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มขัดแย้ง หมายถึง การกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของบุคคล หรือกลุ่มที่ขัดแย้งโดยทำความเข้าใจร่วมกันและเริ่มต้นทำงานตามข้อกำหนดที่ได้ตกลงกันได้

๔. แต่งตั้งบุคคลประสานความขัดแย้งในบางครั้งบุคคลที่มีอำนาจและมีเป็นที่ยอมรับ นับถือของกลุ่มที่ขัดแย้งจะสามารถทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่าง ๆ ได้

๕. ให้มีการเผชิญหน้ากัน หมายถึง ให้ฝ่ายขัดแย้งได้อภิปรายโต้แย้งหรือเจรจากันเพื่อหา ข้อยุติ กรณีดังกล่าวต้องอาศัยความสามารถของประธานที่ประชุมและต้องยึดหลักการการประชุม ๓ ประการ คือ ปัญญาธรรม ภาวะธรรม และสามัคคีธรรม

๖. ตั้งคนนอกมาร่วมแก้ไข บุคคลภายนอกหมายถึงบุคคลที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียใด ๆ กับประเด็นความขัดแย้งและมีคุณสมบัติชำนาญในเรื่องนั้น ๆ เทคนิควิธีการนี้จำเป็นสำหรับปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดทางตัน

๗. การสับเปลี่ยนตำแหน่ง การหมุนเวียนสับเปลี่ยนตำแหน่งบุคลากรเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน ช่วยสร้างโลกทัศน์ของเขาให้กว้างขึ้น

๘. ผู้บังคับบัญชารับผิดชอบต่อ ในบางกรณีเมื่อเกิดปัญหาขึ้นทุกฝ่ายจะปิดปัญหาความรับผิดชอบหรือต่างฝ่ายต่างโยนกลอง หากเป็นปัญหาของส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องประกาศ ความรับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ ทันที่และอาจสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการแก้ไขปัญหา

๙. จัดโครงการฝึกอบรม การจัดโครงการฝึกอบรมในเชิงปฐมนิเทศ จะช่วยให้บุคลากรได้รับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของตนเอง สร้างจิตสำนึกร่วมกันแก้ไขปัญหา

ดังนั้น สรุปได้ว่า การแก้ไขหรือจัดการกับปัญหาความขัดแย้ง สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งขึ้นบางอย่างอาจจะต้องมีการบูรณาการร่วมกัน หรือผสมผสานวิธีการต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประยุทธ์ จันทร์โอชา (๒๕๕๑ : ก) ขณะดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๑ ได้ศึกษา เรื่อง การปรับบทบาทของกองทัพไทยเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในสังคมไทย บทบาทของกองทัพไทยในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในห้วงที่ผ่านมา การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกองทัพไทย การนำเสนอยุทธศาสตร์ และการปรับบทบาท โครงสร้างการจัดหลักนิยมและการบริหารจัดการของกองทัพไทยที่เหมาะสม พบว่าภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมไทย ๗ ประเภท ได้แก่ ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและโรคระบาด การขาดดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความยากจน โดยภัยดังกล่าว มีแนวโน้มรุนแรงและขยายตัวมากขึ้น ปัญหาที่สำคัญของกองทัพประสบในการบริหารจัดการ ได้แก่ ไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการปฏิบัติงาน กำลังพลส่วนใหญ่ขาดความรู้และประสบการณ์ การขาดแคลนงบประมาณ หลักนิยมทางทหารไม่ชัดเจน ความเห็นต่างของบุคลากรในกองทัพ

การบูรณาการที่ไม่เป็นรูปธรรม นโยบายฝ่ายการเมืองที่ไม่ชัดเจน และไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องปรับโครงสร้างกองทัพ จากงานวิจัยมีข้อเสนอแนะให้กองทัพควรมีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนในการบริหารจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กองทัพควรตีความและใช้ประโยชน์จากพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ผ่านโครงสร้างของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้มีการปรับปรุงและขยายผลหลักนิยม การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติตามประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จัดทำหลักสูตรภัยคุกคามรูปแบบใหม่และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผลงานของกองทัพ

ณัฐพนธ์ ศรีสวัสดิ์ (๒๕๕๘ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรของกองทัพ และภาครัฐเพื่อเอาชนะปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้านี้ ต้องการศึกษาศึกษาและประเมินการเปลี่ยนแปลงของปัญหาภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ โดยเน้นกลุ่มปัญหาที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ซึ่งมีการพัฒนาการและแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรง และเป็นปัญหาสำคัญของประเทศอาเซียน การศึกษากรอบนโยบาย และแนวทางการจัดการปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติที่มีอยู่ในปัจจุบัน พร้อมทั้งเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลรวมทั้งองค์กรของกองทัพและภาครัฐเพื่อเอาชนะปัญหาภัยคุกคาม ผลการศึกษา พบว่าปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาประสิทธิภาพองค์การ ได้แก่ การบริหารจัดการกำลังพลภาครัฐไม่มั่นคงขาดหลักธรรมาภิบาล มีการพึ่งพาเพื่อการอยู่รอด และเกี่ยวข้องกับวงจรทุจริต บุคลากรและองค์การขาดการปรับตัวและไม่สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และขาดการจัดการด้านทรัพยากรบุคคลที่ดี สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาโดยการแก้ไขจุดอ่อน และลดความเสี่ยงที่น้อย ปรับแนวคิด และเข้าจัดการกับสิ่งที่บกพร่อง ประการแรก คือ องค์ความรู้ในการเอาชนะปัญหาภัยคุกคามขององค์การ โดยปรับกลไกการแก้ปัญหาให้ทันเหตุการณ์ มองปัญหาภัยคุกคามแบบองค์รวม ปรับโครงสร้างวัฒนธรรมของหน่วยงานความมั่นคง เสริมสร้างความเข้มแข็งของจุดศูนย์ดุลขององค์การ คือ ส่วนบังคับบัญชา วางแนวทางการเตรียมการพัฒนาบุคลากรและการประยุกต์หลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาใช้เป็นกรอบในการจัดการปัญหาภัยคุกคามควบคู่กับการสร้างฐานองค์ความรู้และขยายผลที่ต่อเนื่องยั่งยืน ควบคู่กับการพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือหลัก ได้แก่ การจัดการความรู้ การวิจัย และการพัฒนาด้านความมั่นคงระดับชาติด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารทุกรูปแบบ รวมถึงการพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสูงสนับสนุนการปฏิบัติการเชิงรุก

อภิรัตน์ นิยมการ (๒๕๕๘ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงของชาติ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว ศึกษาสถานการณ์แรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (เมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา) ในประเทศไทย ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มนโยบายการจัดการแรงงานต่างด้าวของคณะกรรมการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ (กนร.) ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๗๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ และตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๗๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาแรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงของชาติเป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนในชาติจะต้องร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง นายจ้าง/ผู้ประกอบการ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะแก้ไขปัญหา โดยจะต้องมีความรับผิดชอบ และมีสำนึกในหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด ประชาชนทั่วไปต้องให้ความร่วมมือสอดส่อง

ดูแลเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการบูรณาการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐจะต้องมีแนวนโยบายที่ชัดเจนต่อเนื่องและจริงจังในการแก้ปัญหา เพื่อที่จะให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้ามาอยู่ร่วมกับสังคมไทยอย่างปกติสุข เพื่อช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าโดยไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

ธนศักดิ์ ปฏิมาประกร (๒๕๕๗ : ง) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในบริบทประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน โดยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ แล้วมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและความมั่นคง มีการศึกษา ๓ ประการ คือ ๑) ภาพรวมทางยุทธศาสตร์ พบว่านโยบายความมั่นคงในระดับชาติกองทัพไทย รับผิดชอบจัดระเบียบความมั่นคงชายแดน นับเป็นโอกาสที่ดีที่ทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดการบูรณาการร่วมกันมากยิ่งขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคจากภัยคุกคาม ตามแบบและไม่ตามแบบ ซึ่งจุดแข็งของกองทัพไทย เป็นกองทัพชั้นนำของอาเซียนทั้งกำลังพลและยุทธโปกรณ์ อีกทั้งมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนจุดอ่อนคือขาดกฎหมายรองรับและยังขาดยุทธโปกรณ์ที่เหมาะสม ๒) ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพไทยต้องมีวิสัยทัศน์ มีความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ๓) โครงสร้างกองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพไทยที่เหมาะสมคือตัวแบบ Matrix Organization โดยใช้พันธกิจการใช้กำลังเป็นโครงสร้างหลักในแนวตั้งให้กองทัพไทย รับผิดชอบ และใช้ปัญหาเฉพาะตามแนวชายแดนในด้านต่างๆ กำหนดหน่วยงานเพิ่มเติมบูรณาการเป็นโครงสร้างแนวนอน จากการวิจัยเห็นว่าควรมีศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในระดับชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อเตรียมความพร้อมและกำหนดยุทธศาสตร์และมีศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมือง และความมั่นคง เป็นองค์กร รองจากระดับชาติและควรปรับรวมกองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน กับกองกำลังป้องกันชายแดนเป็นศูนย์อำนวยการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน โดยการปรับกฎหมายระเบียบคำสั่งเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์

อภิชัย หงส์ทอง (๒๕๕๒ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง กองทัพพบกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ : แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหารของกองทัพบกในทศวรรษหน้า การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบองค์การ บทบาท ภารกิจขีดความสามารถข้อจำกัดและแนวคิดการดำเนินการของหน่วยที่เกี่ยวข้องด้านหลักนิยมของกองทัพบก ศึกษาปัญหาภัยคุกคาม รูปแบบใหม่ และความท้าทายด้านความมั่นคงในทศวรรษหน้า เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหาร โดยเน้นการศึกษา และวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักนิยมของกองทัพบกที่ได้อนุมัติไว้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมของกองทัพบกนั้น ผลการวิจัยพบว่า กำลังพลยังสับสนในความเข้าใจในเรื่องหลักนิยม การนำหลักนิยมใหม่ๆ มาพิจารณาใช้ทั้งด้านยุทธโปกรณ์และหลักยุทธวิธียังมีได้ใช้กระบวนการพัฒนาตามวงรอบหลักนิยมอย่างแท้จริง ประเด็นเพื่อศึกษาปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และความท้าทายด้านความมั่นคงในทศวรรษหน้า อาจสรุปได้ว่า การแก้ปัญหาความมั่นคงตามรูปแบบใหม่ มีแนวโน้มที่จะต้องร่วมมือและสร้างเครือข่ายในเชิงปฏิบัติการในรูปแบบใช้กำลัง เพื่อป้องกันปรามมากกว่าใช้กำลังเพื่อทำลายในประเด็นศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหาร

สรุปผลเป็นประเด็นหลัก ๒ ประเด็น คือ ควรปรับปรุงเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักนิยม เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงปรับระดับการอนุมัติหลักนิยมให้เป็นไปในลักษณะล่างสู่บนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันของกำลังพลและเกิดแรงศรัทธาร่วมกัน รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์จดหมายเหตุทางยุทธการ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการสนับสนุนงานวิจัยด้านวิชาการของกองทัพบก โดยพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

อัครัง เมฆเฉลิม (๒๕๔๘ : ง) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของกองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในกับภัยคุกคามในยุคโลกาภิวัตน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล และบทบาทตามสภาพจริง และเสนอแนะบทบาทที่เหมาะสม ของกองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรกับภัยคุกคามในยุคโลกาภิวัตน์ ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพและบทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลนั้นเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เคยเป็นองค์กรระดับนโยบาย รับผิดชอบวางยุทธศาสตร์การต่อสู้กับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงภายใน และเป็นองค์กรที่แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยนั้น ได้ถูกลดบทบาท ลงมาเป็นองค์กรที่แปลงนโยบายด้านความมั่นคงมาสู่การปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ในลักษณะอำนวยการ ประสานงาน และส่งเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานอื่น แต่ยังคงเป็นองค์กรที่บูรณาการการปฏิบัติของพลเรือน ตำรวจ ทหาร เช่นเดิม ด้านอำนาจหน้าที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน กิจกรรมโครงการที่ได้รับมอบให้ปฏิบัติ ขาดอำนาจตามกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานและไม่ตรงกับภารกิจหลักในเรื่องการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยเน้นกระทำภารกิจแก้ปัญหา ยาเสพติด การแก้ปัญหาผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การปฏิบัติงานส่งเสริมส่วนราชการอื่น ในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านโครงสร้างในภาพรวม ต้องมีการปรับโครงสร้างให้เป็นหน่วยที่มีอัตรากำหนดที่ถาวร รับผิดชอบ เรื่องงานความมั่นคงภายในทั้งหมด โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงาน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

ณรงค์ฤทธิ์ หอมอ่อน (๒๕๕๗ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของกองทัพไทย พบว่า ปัญหาของกองทัพไทยในปัจจุบัน คือ กองทัพไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งมักจะละเลยในเรื่องความมั่นคง การจัดสรรงบประมาณให้กับกองทัพไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๐ - ๒๕๔๐ นั้น กองทัพได้รับงบประมาณมากกว่า ร้อยละ ๒ ของ GDP แต่หลังจากปี พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้กองทัพไทยน้อยกว่าร้อยละ ๒ ของ GDP ทำให้งบประมาณในการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนากองทัพน้อยลงไปด้วย ค่าเฉลี่ยของงบประมาณที่กองทัพไทยเหลือในการจัดทำโครงการในการพัฒนากองทัพอยู่ในห้วงร้อยละ ๑๕ - ๒๐ ของงบประมาณที่ได้รับ ทำให้การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อเสริมสร้างกำลังกองทัพเป็นไปได้ช้า ไม่ทันกับเทคโนโลยีและความทันสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การดำรงสภาพกองทัพด้วยงบประมาณอันจำกัดทำให้กองทัพไทยขาดแคลนยุทโธปกรณ์ที่สำคัญหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะอาวุธที่ใช้ในทางยุทธการและยุทธศาสตร์ ซึ่งทำให้เป็นข้อด้อยของกองทัพไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศรอบบ้าน จากการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของกองทัพไทย มีอยู่ ๓ แนวทาง แนวทางแรกคือ การทำความเข้าใจกับผู้จัดสรรงบประมาณให้กองทัพ ได้เข้าใจถึงความจำเป็นในการรักษาความมั่นคง การดำรงสภาพกองทัพที่ต้องเผชิญกับรูปแบบภัย

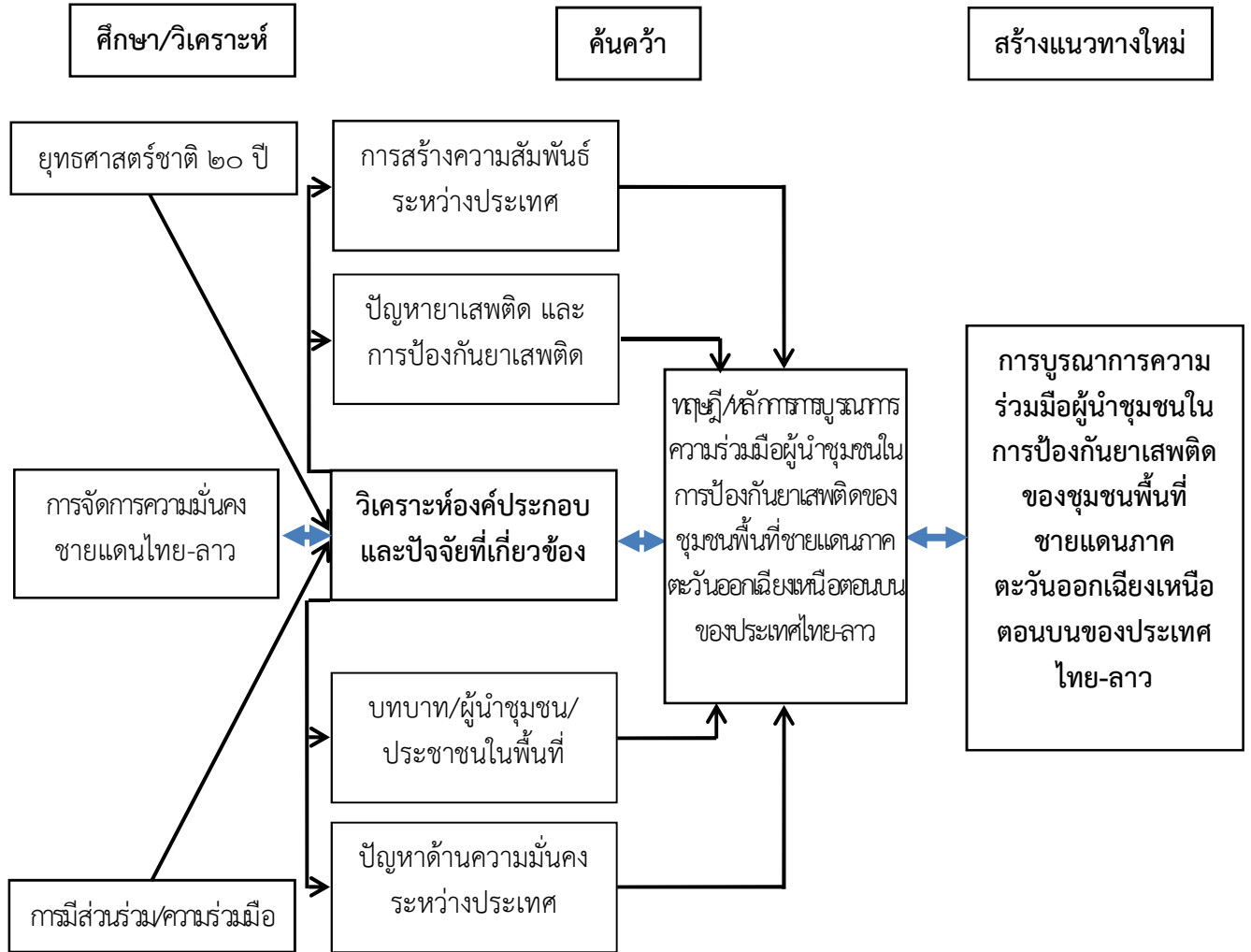

คุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป ค่าใช้จ่ายที่กองทัพไทยควรได้รับ คือ อย่างน้อยควรได้รับร้อยละ ๒ ของ GDP ในแต่ละปี แนวทางที่สองคือ การปรับตัวของกองทัพด้วยการปรับโครงสร้างหน่วยให้มีขนาดที่เหมาะสม มีกำลังรบสมบูรณ์ ความพร้อมรบของกำลังพลสูง หน่วยธุรการต้องลดขนาดให้เล็กลงหน่วยที่มีหน้าที่คล้าย ๆ กัน นำมารวมไว้ที่เดียวกัน เช่น หน่วยพัฒนาประเทศ หน่วยด้านการศึกษา หน่วยงานด้านการวิจัย เพื่อลดความซ้ำซ้อนของงานลงไป และลดการจัดสรรงบประมาณแบบซ้ำซ้อน แนวทางที่สาม เพื่อความยั่งยืนของกองทัพไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ จะต้องทำการวิจัยอย่างจริงจัง เพื่อสร้างอาวุธยุทธโปกรณ์ให้กับกองทัพในระยะยาว โดยไม่ต้องจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์จากต่างประเทศ และสามารถยืนได้ด้วยตนเองในที่สุด

ณัฐพล นาคพาณิชย์ (๒๕๕๙-๒๕๖๐) การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงในอนาคต และเพื่อศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในห้วงที่ผ่านมาและเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมทางความมั่นคง ครอบคลุมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหารและยุทธศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร สำหรับขอบเขตด้านช่วงเวลาได้กำหนดระยะเวลาศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบันปี ๒๕๖๐ การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาเอกสาร งานวิจัย ทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิแล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic Induction) ควบคู่และเชื่อมโยงกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ควรใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้โอกาสที่มีอยู่และการแก้ไขจุดอ่อน โดยมีพันธกิจที่สำคัญ ๒ ส่วน คือ ๑) การเตรียมความพร้อมภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านทักษะและองค์ความรู้ ๒) การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ได้แก่ การพัฒนาสู่องค์การที่เป็นมืออาชีพ ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรโดยการสร้างกลไกคิดไปข้างหน้า การวิจัยและพัฒนาการพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการบูรณาการโดยการสร้างกลไกบูรณาการของบุคลากรทุกฝ่ายและการพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์โดยการประเมินยุทธศาสตร์ในทุกระดับ การประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และการสร้างระบบบริหารจัดการความมั่นคงในยุคประเทศไทย ๔.๐ เพื่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นองค์การแห่งการพัฒนาใน ๓ ด้าน คือ องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์องค์การมืออาชีพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและองค์การแห่งการบูรณาการที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า

สันติพงศ์ ธรรมปิยะ (๒๕๕๙-๒๕๖๐) การวิจัยเรื่อง แนวทางการรับมือต่อผลกระทบด้านความมั่นคงที่เกิดจากภัยคุกคาม กรณีศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบกองกำลังบูรพา การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงและภัยคุกคาม ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงด้านต่าง ๆ ทางทหาร การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และแนวทางการรับมือกับผลกระทบด้านความมั่นคงที่เกิดจากภัยคุกคาม โดยมีขอบเขตของการวิจัยพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังบูรพา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลทางปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ความมั่นคงในศตวรรษที่ ๒๑ ที่เป็นยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายและระบบการติดต่อสื่อสาร ประเด็นความมั่นคงมีความซับซ้อนมากขึ้นมีความเกี่ยวพันกันในทุกมิติจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ ซึ่งแนวโน้มการเผชิญหน้าทางทหารมีแนวโน้มที่ลดลงแต่ปัญหาเส้นเขตแดนยังคงมีอยู่ การแข่งขันพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ทวีความรุนแรงขึ้นที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในด้านทรัพยากร ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงโลกโดยภัยคุกคามเกิดจากตัวแสดงที่เป็นรัฐและตัวแสดงบทบาทที่ไม่ใช่รัฐ โดยแนวทางการรับมือต่อภัยคุกคาม ได้มีการประเมินและกำหนดความสำคัญเร่งด่วนของภัยคุกคาม ในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาภัยพิบัติและสาธารณภัยปัญหายาเสพติด ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติและปัญหาละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและจากปัญหา ดังกล่าว ก่อให้เกิดผลกระทบด้านความมั่นคง ทั้งทางทหารการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่สำคัญ เช่น การก่อวินาศกรรม การสูญเสียงบประมาณรายจ่ายของประเทศ ประชาชนเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนอกจากนี้ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้แก่ ปัญหาความยากจน การก่ออาชญากรรมต่าง ๆ เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อประเทศชาติ รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้และจากการศึกษาการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นของภัยคุกคามได้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการรับมือต่อผลกระทบด้านความมั่นคงจากภัยคุกคาม ทั้งมาตรการป้องกันมาตรการปราบปรามและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและเสริมสร้างการพัฒนาบุคลากรและเครื่องมือเทคโนโลยี รวมไปถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศภายในประเทศทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ ๓

การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการ ด้านความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว

การศึกษาถึงสถานะแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในภาพรวม โดยได้วิเคราะห์จากมิติต่าง ๆ มีรายละเอียดเกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. สถานการณ์ปัญหาการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย
๒. สถานการณ์ความมั่นคงเชิงพื้นที่บริเวณแนวชายแดน
๓. ศึกษาสถานการณ์การจัดการด้านความมั่นคงชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวของกองกำลังสุรศักดิ์มนตรี
๔. วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๕. วิเคราะห์ปัจจัยปัญหาแนวทางการจัดการด้านความมั่นคง ชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่ออธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ
๖. วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคงกับแผนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง ของกระทรวงกลาโหม
๗. วิเคราะห์แผนปฏิบัติการกองทัพบก (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)
๘. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOC) ของกองทัพบก
๙. สรุป

สถานการณ์ปัญหาการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย

ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางบกและทางน้ำซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนและชายฝั่งทะเล เมื่อยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลงพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดมากขึ้น และพื้นที่ชายแดนบางจุดยังมีการพัฒนาจนมีความสำคัญทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ถึงแม้ว่าพื้นที่ชายแดนจะมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดมากขึ้น แต่ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนยังคงดำรงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง นั่นคือ พื้นที่ชายแดนมักเป็นพื้นที่ ที่เข้าถึงได้ยากเนื่องจากสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าเขา ความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นในฐานะของความเป็นรัฐ คือ พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่อำนาจรัฐอ่อนแอ อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีความเจริญทัดเทียมพื้นที่อื่น ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับความมั่นคงของชาติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่อำนวยประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงของชาติให้ได้มากที่สุด (ชูวงศ์ อุบลี และคณะ, ๒๕๕๙, น. ๒๘-๒๙)

ปัจจุบันปัญหาความมั่นคงชายแดนเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงในแทบทุกมิติ ทั้งด้าน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความมั่นคงของมนุษย์และสิทธิมนุษยชน

ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย ประกอบด้วย ๕ ปัญหาสำคัญ ดังนี้ (ระชะศักดิ์ ปฎิมาประกกร, ๒๕๕๗, น. ๘-๑๐)

๑. ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดนและความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดน จากสภาพปัญหาเดิมในเรื่องความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนไม่ว่าจะเป็นทางบกและทางทะเล รวมถึง ปัญหาในการแย่งชิงทรัพยากร มีโอกาสที่จะเกิดข้อพิพาทจนอาจนำไปสู่การใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหา โดยพื้นที่ซึ่งมีแนวโน้มจะมีปัญหาดังกล่าวได้แก่ชายแดนประเทศไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา และชายแดน ประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สำหรับในกรณีของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีปัจจัยสำคัญจากปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหายาเสพติดและผู้หนีภัยจากการสู้รบ ในขณะที่ชายแดนประเทศไทยราชอาณาจักรกัมพูชา พบปัญหาในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การลักลอบตัดไม้พะยุง เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติโดยมีใจกลางของปัญหา คือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลาญศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีโดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรง เป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผล ในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับ ประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กร ระหว่างประเทศที่เพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘, น. ๖)

๒. ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จากสภาพปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและปัจจัยภายในของประเทศเพื่อนบ้านล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เช่น ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮิงญา จากรัฐอาระกัน หรือรัฐยะไข่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา หรือกรณีแรงงานจากชนกลุ่มน้อย รวมถึงแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโรคระบาด อาชญากรรม รวมถึงปัญหาเด็กเกิดใหม่ นอกจากนี้ปัญหาที่ตามมา คือ กระบวนการในการกำหนดสถานะบุคคลของกลุ่มต่าง ๆ ที่ลักลอบเข้าเมือง ไม่สามารถกระทำได้อย่างชัดเจน และอาจเกิดปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน

๓. ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านยาเสพติดนับวันจะมีความรุนแรงและมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งขบวนการผลิตและการลำเลียงเข้าสู่ประเทศไทย นอกจากนี้ปัญหายาเสพติดมีการกระทำกันเป็นขบวนการและเป็นเครือข่าย ทั้งภายในและภายนอกประเทศในลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายอย่างกว้างขวาง พบผู้กระทำผิดโดยเฉพาะ ผู้เสพและผู้ค้ามีแนวโน้มเป็นเยาวชนมากยิ่งขึ้น

๔. ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม การค้าอาวุธสงครามนับเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน ถึงแม้ว่าการค้าอาวุธสงครามกับชนกลุ่มน้อยในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาจะลดลงแต่ปัญหาของการค้าอาวุธสงครามให้กับกลุ่มค้ายาเสพติดกลับมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการค้าอาวุธสงคราม โดยนำเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านเรือสินค้าต่างชาติที่เข้ามารับส่งสินค้าตลอดจนมีการลักลอบนำเข้าผ่านช่องทางตามลักษณะภูมิประเทศ

แนวชายแดนทางบก จะเห็นได้ว่าปัญหาการค้าอาวุธสงคราม เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เชื่อมโยงกับปัญหายาเสพติด รวมไปถึงกลุ่มผิดกฎหมายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายค้ายาเสพติด ซึ่งล้วนมีความเชื่อมโยงกัน ทำให้การบริหารจัดการชายแดนมีความสลับซับซ้อน

๕. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่ ปัจจุบันปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่ส่งผลกระทบต่อข้ามเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ ที่สำคัญส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการดำรงรักษาระบบนิเวศโดยเฉพาะพื้นที่แหล่งต้นน้ำสำคัญ ซึ่งหลายส่วนจะอยู่ในพื้นที่ป่าเขาตามแนวชายแดน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกรลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งผลจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว และวาตภัยขนาดใหญ่ ซึ่งมีแนวโน้มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ความสำคัญในการบริหารงานความมั่นคงตามแนวชายแดนในบริบทนี้ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งหน่วยงาน ด้านความมั่นคงจะต้องเผชิญและปรับสภาพให้พร้อมต่อการเผชิญปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงดังกล่าว

สถานการณ์ความมั่นคงเชิงพื้นที่บริเวณแนวชายแดน

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้จำแนกสถานการณ์ความมั่นคงบริเวณแนวชายแดนแยกเป็นรายภาค สรุปได้ดังนี้

๑. ภาคเหนือ มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศรอบบ้านเป็นแนวยาว เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาในหลายประการ ได้แก่ ยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การลักลอบค้า สิ่งผิดกฎหมาย การค้าอาวุธ สงคราม การลักลอบส่งออร์ถยนต์ที่ถูกโจรกรรม การขยายตัวพื้นที่ชุมชนชายแดน โรคติดต่อชายแดนระหว่าง ประเทศที่ยังไม่สามารถควบคุมได้รวมถึงปัญหาการเข้าถึงบริการของภาครัฐในด้านการศึกษา การสาธารณสุข และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคม

๒. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ เส้นเขตแดนไม่ชัดเจน โดยเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงของเกาะดอนในแม่น้ำโขง การขยายของชุมชนตามแนวชายแดน การลักลอบขนยาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าว และการลักลอบเข้าเมืองจากประเทศรอบบ้านและประเทศเพื่อนบ้าน

๓. ภาคกลาง มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบุกรุกทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข โดยเฉพาะภัยแล้งและภัยน้ำท่วม

๔. ภาคใต้มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนจนทำให้เกิดปัญหา การลักลอบข้ามแดน และปัญหาภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด สินค้าหนีภาษี เป็นต้น

ศึกษาสถานการณ์การจัดการด้านความมั่นคงชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวของกองกำลังสุรศักดิ์มนตรี

ความสัมพันธ์ไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ตั้งแต่ ๑๙ ๕.ค.๒๔๙๓ ภาพรวมความสัมพันธ์ ดำเนินไปอย่างราบรื่น และมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดบนพื้นฐานของการเคารพและผลประโยชน์ร่วมกัน นับเป็นช่วงที่ความสัมพันธ์ทวิภาคีที่ดีที่สุด สถาบันกษัตริย์ของไทยมีบทบาทช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคี เช่นเดียวกับผู้นำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวชุดปัจจุบันมีทัศนคติที่ดีต่อไทยเช่นกัน ในห้วงที่ผ่านมา ไทยให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในเหตุการณ์อุทกภัยในแขวงอัตตะปือ เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๖๑ นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต้องการให้ไทยกลับเข้ามามีบทบาทด้านการค้าและการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สำหรับประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทวิภาคี อาทิ การปักปันเขตแดนทางบก และทางน้ำ ความเคลื่อนไหวของกลุ่มหมิ่นสถาบันฯ ไทยที่อยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และความเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในไทย ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งการลักลอบค้ายาเสพติด และขบวนการค้ายาเสพติด นอกจากนี้ ปัญหาจากการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและบทบาทของสื่อมวลชนไทย โดยต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรม

ด้านการค้า ไทยเป็นคู่ค้าอันดับ ๑ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเป็นทั้งตลาดส่งออกและแหล่งนำเข้าอันดับ ๑ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งนี้ การค้าระหว่างไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อปี ๒๕๖๒ มีมูลค่ารวม ๑๙๙,๔๓๐ ล้านบาท ลดลงจากปี๒๕๖๑ คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๔ แบ่งเป็นไทยส่งออก ๑๒๐,๑๔๘ ล้านบาท ลดลงร้อยละ ๖.๗๓ และนำเข้า ๗๙,๒๘๕ ล้านบาท ลดลงร้อยละ ๒.๘๗ ไทยได้ดุลการค้า ๔๐,๘๘๓ ล้านบาท

การค้าชายแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อปี ๒๕๖๒ มูลค่าการค้าชายแดนรวม ๑๙๗,๔๔๗ ล้านบาท ลดลงร้อยละ ๗.๕ แบ่งเป็นไทยส่งออก ๑๑๗,๘๙๑ ล้านบาท ลดลงร้อยละ ๘.๔๘ และนำเข้า ๗๙,๕๕๕ ล้านบาท ลดลงร้อยละ ๖.๑๔ ไทยได้ดุลการค้า ๓๘,๓๓๕ ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ น้ำมันดีเซล รถยนต์และอุปกรณ์ สินค้า ปศุสัตว์ และน้ำมันสำเร็จรูป ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เชื้อเพลิงอื่น ๆ ทองแดงและผลิตภัณฑ์เครื่องรับ-ส่ง สัญญาณและอุปกรณ์ ผักและของปรุงแต่งจากผัก เป็นต้น

สำหรับครึ่งแรกของปี ๒๕๖๓ (ม.ค.-มิ.ย.) มูลค่าการค้าชายแดนรวม ๙๒,๒๘๔ ล้านบาท ลดลงร้อยละ ๗.๐๙ เมื่อเปรียบเทียบกับห้วงเดียวกันเมื่อปี ๒๕๖๒ โดยไทยส่งออกมูลค่า ๕๒,๔๘๔ ล้านบาท ลดลงร้อยละ ๑๑.๗๕ และนำเข้ามูลค่า ๓๙,๗๙๙ ล้านบาท ลดลงร้อยละ ๐.๑๓ ไทยได้ดุลการค้า ๑๒,๖๘๕ ล้านบาท สำหรับด้านการค้าที่มีมูลค่าการค้าสูงสุด คือ ด้านศุลกากรหนองคาย มูลค่าการค้ารวมในปี ๒๕๖๒ ๕๙,๓๐๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๐.๐๓ ของการค้าชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเห็นพ้องต้องการที่จะร่วมกันผลักดันการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกและทางน้ำระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายใต้กลไกความร่วมมือต่าง ๆ ระหว่างกันให้มีความคืบหน้าต่อไป ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชายแดนระหว่างทั้งสองประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนที่อาศัยบริเวณชายแดนส่วนการหารหรือแบ่งเป็น ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่

๑. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เน้นส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เดินไปข้างหน้า แม้ระบาคอร์วิดยังมีอยู่และการเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งสองประเทศให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น เพื่อมุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ รวมทั้งวางรากฐานสำหรับความร่วมมือในสาขาใหม่ที่มีศักยภาพ

“ไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังคงเป้าหมายทางการค้าร่วมกันอยู่ที่ ๑๑,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ โดยขยายระยะเวลาการบรรลุเป้าหมายไปถึงปี ๒๕๖๘” อาจารย์ระบุและกล่าวว่าการเร่งรัดการพิจารณาในระดับจุดผ่านแดนและการกลับมาเปิดจุดผ่านแดนที่ทั้งสองฝ่ายปิดไปชั่วคราวหลังโควิด-๑๙ เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างกัน เพราะการค้าชายแดนคิดเป็นมูลค่ามากกว่าร้อยละ ๙๖ ของการค้าไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปี ๒๕๖๓ มูลค่าการค้าชายแดน ๒ ประเทศ อยู่ที่ ๑๘๘,๘๓๖ ล้านบาท หรือราว ๖,๓๓๕ ล้านดอลลาร์ ตลอดจนช่วยให้วิถีชีวิตของประชาชนตามแนวชายแดนสามารถกลับสู่สภาวะปกติอย่างไรก็ตาม ทั้งสองเห็นพ้องให้มีการจัดตั้งคณะทำงานหารือรายละเอียดและขั้นตอนการเปิดจุดผ่านแดน โดยจะพิจารณาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ เป็นสำคัญ

๒. การเชื่อมโยงระหว่างประชาชน ในเรื่องการอำนวยความสะดวกการไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนที่ประชุมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อพิจารณาความพร้อมและกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนและการไปมาหาสู่ของประชาชน โดยในระยะแรกอาจมุ่งเน้นการเดินทางในลักษณะเข้าไปเยือนกลับในพื้นที่จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และนครหลวงเวียงจันทน์

ทั้งสองยังเห็นพ้องที่จะกระชับความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการสร้างเชื่อมโยงไร้รอยต่อระหว่างกันในมิติต่าง ๆ ให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมให้มีการเชื่อมต่อระบบรางของสองประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน หลังจากที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะเปิดการเดินทางไฟสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว-จีน รอบปฐมฤกษ์ในวันที่ ๒ ธันวาคมนี้ และมีการหารือ ๓ ฝ่ายร่วมกับจีนเพื่อเชื่อมโยงระบบราง ทั้งยังจะเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การประสานมาตรฐานและกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงและการขนส่งระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เร่งรัดการเปิดใช้งานพื้นที่ควบคุมร่วม ณ จุดผ่านแดนถาวรหรือด่านสากลที่ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกัน

๓. การเมืองและความมั่นคง มีการหารือตั้งแต่การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน อาทิ การยกระดับความเข้มงวดการลาดตระเวนตามแนวชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบข้ามแดนผิดกฎหมายให้มีการปรึกษาหารือและประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างกลไกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสองประเทศทั้งในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ส่งเสริมความร่วมมือด้านแรงงานให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ทั้งสองจะมีการหารือเพื่อเตรียมความพร้อมในการนำเข้าแรงงานสาธารณสุขรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างถูกกฎหมายอีกครั้งเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย ส่งเสริมความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ให้มากขึ้น โดยไทยพร้อมสนับสนุนการก่อสร้างศูนย์พัฒนาสังคมมิตรภาพไทย-สาธารณสุขรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่นครหลวงเวียงจันทน์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแบบครบวงจรแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผู้บัญชาการกองกำลังสุรศักดิ์มนตรี หัวหน้าชุดประสานงานประจำพื้นที่ชายแดนไทย-สาธารณสุขรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (จังหวัดหนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์) มอบหมายให้ พันเอกจักรพงษ์ โพธิ์นาแค ผู้บังคับการกองบังคับการควบคุมที่ ๒ กองกำลังสุรศักดิ์มนตรี เป็นประธานฝ่ายไทย ประชุมทางไกลผ่านระบบจอภาพ ร่วมกับ พันเอกบุญวาน พนมวง หัวหน้าการทหาร กองบัญชาการทหาร นครหลวงเวียงจันทน์ /หัวหน้าหน่วยประสานประจำพื้นที่ เพื่อสกัดกั้น และแก้ไขปัญหายาเสพติดชายแดน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว - ไทย นครหลวงเวียงจันทน์เป็นประธานฝ่ายสาธารณสุขรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยประกอบด้วย พ.ต.อ. อนุศักดิ์ ศักดาวิชราพันธ์ รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดหนองคาย, นาวาเอก ราชมพวณะประทีป ผู้บังคับหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขงเขตหนองคาย, นายภาคิน คันธรินทร์ ผู้ช่วยป้องกันจังหวัดหนองคาย, นายจักรพล พลพาณิชย์ นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค ๔, พันเอกปฏิวัติ ชื่นศรี รองผู้บังคับการกองบังคับการควบคุมที่ ๒, ร้อยโทนันทน์ภัส โมรา นายทหารประสานงานชุดประสานงานฯ, ร้อยโททศพล พลแสน นายทหารยุทธการและการข่าว กองบังคับการควบคุมที่ ๒, ร้อยโทพิชิตพล เคนดา ผู้ช่วยนายทหารยุทธการและการข่าว กองบังคับการควบคุมที่ ๒ เจ้าหน้าที่ฝ่าย สปป. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย พันโท อุบน จุลละมะณี รองหัวหน้ากองบัญชาการป้องกันความสงบนครหลวงเวียงจันทน์/รองหัวหน้าชุดประสานงานประจำพื้นที่ชายแดน นครหลวงเวียงจันทน์, พันโทวันไซ สิลิปัญญา หัวหน้าห้องการป้องกันชาติ - ป้องกันความสงบ นครหลวงเวียงจันทน์, พันโททองสะหวัด แสนสุวาท รองหัวหน้าห้องตำรวจ ป้องกันความสงบ นครหลวงเวียงจันทน์, พันโท บุญมี แก้วพิมพา รองหัวหน้าห้องตำรวจ ป้องกันความสงบนครหลวงเวียงจันทน์, พันโทพุทอน ไซยะท่า รองแผนกตำรวจสกัดกั้นและต้านยาเสพติด นครหลวงเวียงจันทน์, พันโทคำพู คำพะจัน รองแผนกตำรวจสกัดกั้นและต้านยาเสพติด นครหลวงเวียงจันทน์, พันตรีชันไซ แก้วพะจัน รองแผนกทหารชายแดน พันตรีไชยะพอน มะนีลัด รองกองสอบสวน แผนกตำรวจสกัดกั้น และต้านยาเสพติด นครหลวง

ปัจจุบันสถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดนด้านจังหวัดหนองคาย ยังมีการตรวจยึดจับกุมได้เป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดการประชุมร่วมสองฝ่ายขึ้น เพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุดประสานงานประจำพื้นที่ของทั้งสองฝ่าย ตลอดจน ด้านการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ซึ่งจำเป็นต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พื้นที่จังหวัดหนองคาย ในห้วง ๓ เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือน พฤษภาคม ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา มีการจับกุมตรวจยึดยาเสพติด คือ ยาบ้า ๒๖,๙๔๓,๘๙๙ เม็ด เพิ่มขึ้น ๘,๐๗๖,๖๘๐ เม็ด, กัญชา ๔๕.๒๒

กิโลกรัม ลดลง ๓๑๑.๑๓ กิโลกรัม, ไอซ์ ๕๓๗.๖๔ กิโลกรัม ลดลง ๑,๔๐๒.๗๙ กิโลกรัม เคตามีน ๘๗ กิโลกรัม เพิ่มขึ้น ๕๗ กิโลกรัม

จะเห็นว่าปริมาณยาเสพติดเมื่อเปรียบเทียบกับห้วง ๔ เดือนตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม ๒๕๖๕ พบว่า มีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มขบวนการยังคงมีความพยายามที่จะลักลอบลำเลียงนำยาเสพติดตามแนวชายแดน ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ ชุดประสานงานประจำพื้นที่ชายแดน ไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (หนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์) ยังคงเพิ่มมาตรการ การป้องกัน สกัดกั้น การลาดตระเวนเฝ้าตรวจตามแนวชายแดน อย่างต่อเนื่อง รวมถึง การป้องกันการ ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด – ๑๙ และการกระทำผิดกฎหมายต่าง ๆ

โดยในปี ๒๕๖๕ กองทัพบกจัดอัตรากำลังพลในกองกำลัง ป้องกันชายแดนใน ส่วนของกองทัพบก จำนวน ๒๔,๓๐๕ อัตรากำลัง ปฏิบัติภารกิจใน ๗ กองกำลัง ได้แก่ ประกอบด้วย กองกำลังบูรพา, กองกำลังสุรสีห์, กองกำลังสุรศักดิ์มนตรี, กองกำลังสุรนารี, กองกำลังนครสวรรค์, กองกำลังผาเมือง และกองกำลังเทพสตรี ปฏิบัติหน้าที่สำคัญหลายประการ อาทิ

๑. ลาดตระเวนระยะทาง ๕,๖๕๖ กม. ตลอดแนวชายแดนไทยในพื้นที่ ๓๑ จังหวัด ทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งเป็นเส้นทางหลัก, ช่องทางธรรมชาติ, ช่องทางอื่น ๆ ที่ยากต่อการเข้าถึง เช่น เขาสูง, ป่าภูเขา, หุบเขาลาดชัน เป็นต้น

พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา รวมระยะทาง ๒,๔๐๑ กม.

พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา รวมระยะทาง ๗๙๘ กม.

พื้นที่ชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมระยะทาง ๑,๘๘๐ กม.

พื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย รวมระยะทาง ๖๔๗ กม.

๒. ปฏิบัติภารกิจสกัดกั้นยาเสพติด, สินค้าหนีภาษี, การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย และสิ่งผิดกฎหมายทุกรูปแบบ

๓. ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-๑๙ จัดกำลังเฝ้าระวัง ป้องกันตลอดแนวชายแดน ทั้งทางบกและทางน้ำ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อ ป้องกันการระบาดของโรคเข้ามายังพื้นที่ตอนใน

๔. บูรณาการร่วมกับฝ่ายปกครอง และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ตั้งจุดตรวจและตรวจคัดกรองจุดผ่านแดน โดยกำลังพล ๒,๙๑๓ นาย/วัน

๕. จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ปฏิบัติภารกิจเพื่อช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่ อาทิ การช่วยดับไฟป่า, อัคคีภัย, วาตภัย, อุทกภัย เป็นต้น

การทหาร กองทัพประชาชนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ทพล.) ขึ้นตรงต่อกระทรวงป้องกันประเทศ (เทียบเท่า กห.) โดยมี พรรคประชาชนปฏิวัติสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นผู้ชี้แนะและกำหนดนโยบายป้องกันประเทศ ทพล. มีกำลังพลทั้งสิ้น ๖๔,๑๐๐ นาย แบ่งเป็น กำลังทางบก ๖๐,๐๐๐ นาย กำลังทางอากาศ ๓,๕๐๐ นาย และกำลังทางเรือ (ปัจจุบันขึ้นตรงต่อ กระทรวงป้องกันความสงบ (ปกส.)) ประมาณ ๖๐๐ นาย

กำลังทางบก แบ่งออกเป็น ๑) กำลังรบหลัก (ทหารประจำการ) ประมาณ ๒๘,๐๐๐ นาย ทำหน้าที่รักษาความมั่นคงปฏิบัติงานทุกพื้นที่ และ ๒) กำลังประจำถิ่นประมาณ ๒๓,๐๐๐ นาย เป็นกำลัง เคลื่อนที่เร็วของท้องถิ่น ใช้กองพลเป็นผู้นำ ปัจจุบันมี ๑๗ บก.ทหารแขวง ๑ บก.ทหาร นครหลวง นอกจากนี้ ทพล. ยังจัดตั้งกรมทหารชายแดน (กทต.) เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการรักษา อธิปไตยทั้งเขตแดนทางบก และทางน้ำ

ยุทธโธปกรณ์ที่สำคัญ : ปฟ. ๖.๓๓ มม. (MAKAROF) ปลย. AK-๔๗ ปตอ. ๑๒.๗ มม. ปตอ. ๓๗-๒ จรวดสแตนล่า ถ. T-๓๔ ถ. T-๗๒ B๑MS ยานยนต์หุ้มเกราะ BTR-๑๕๒ ป. ๕๕ D๔ ป. อัดตากร ขนาด ๑๕๒ มม. จรวดหลายลำกล้อง BM-๒๑ (๔๐ ท่อยิง) บ. ฝึก/โจมตีขนาดเบา Yak-๑๓๐ และ ฮ. ลำเลียง รวมทั้งเรือตรวจการณ์ ในแม่น้ำโขงซึ่งได้รับมอบจากจีนตามแผนปฏิบัติการรักษา ความปลอดภัยในแม่น้ำโขง

วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ด้วยสถานการณ์ของโลกที่ผ่านจากยุคสงครามเย็นเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการเมืองโลก ซึ่งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงคือการเปลี่ยนแปลง จากลักษณะ World Politics มาเป็น Global Politics ซึ่งคำว่า World Politics เป็นผลที่ได้รับ อิทธิพล ของพัฒนาการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมยุคใหม่ อันได้แก่ลัทธิทุนนิยม อุตสาหกรรมนิยม เทคโนโลยีขั้นสูง เพศภาวะ อุดมการณ์และสื่อ ซึ่งปรากฏการณ์ทั้งหมด กระทำ ผ่านตัวแทนของรัฐ ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่วนที่เรียกว่า Global Politics หมายถึงการที่การเมืองระหว่างประเทศดำเนินผ่านองค์กรโลก อย่างเช่น องค์กรสหประชาชาติ และการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในปี ค.ศ. ๑๙๓๘ (พ.ศ. ๒๓๘๑) ในลักษณะเช่นนี้ ย่อมหมายความว่ากิจกรรมทางการเมือง ในลักษณะ Global Politics ไม่ใช่เป็นการต่อสู้กัน ระหว่าง รัฐกับรัฐ แต่เป็นการแก้ปัญหามองการณ์ โดยอาศัยองค์กรโลก ซึ่งรัฐเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกอยู่ เช่น องค์กรการค้าโลก (WTO) พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ว่าด้วยปัญหาภาวะโลกร้อน เป็นต้น (วิทยา สุจริตธนาภิรักษ์, ๒๕๕๗: ๒-๓) เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่าง ประเทศขึ้นดังกล่าวเป็นผลมาจากความต้องการของสังคมโลกที่ปรารถนาให้เกิดความยุติธรรมใน ประชาคมโลก ประเทศที่ด้อยกว่าไม่ถูกเอาเปรียบจากประเทศที่มีอำนาจมากกว่า โดยเฉพาะ สหรัฐอเมริกา

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกดังกล่าว นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งหลังจากยุคสงครามเย็นความมั่นคงทางการเมืองก็มีสูงขึ้นเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันสหรัฐ ก็ได้พยายามขยายบทบาทของตนเองในด้านความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้ก็ไปในลักษณะของการช่วยเหลือทางทหารมากขึ้น เช่น กรณีที่สหรัฐให้ความช่วยเหลืออินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และยกให้ประเทศเหล่านี้เป็นพันธมิตรรวมทั้งประเทศไทยด้วย อีกทั้งสหรัฐก็ได้ขยาย บทบาทในการให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น ดังเช่น การริเริ่มการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐกับประเทศกลุ่มอาเซียน รวมทั้งการให้ความสนใจ เกี่ยวกับอนุภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) โดยได้ริเริ่มโครงการความร่วมมือระหว่างลุ่มแม่น้ำโขงกับลุ่มแม่น้ำ มิสซิสซิปปีจากการที่สหรัฐได้พยายามขยายบทบาทตัวเองมากขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทำให้กลุ่มประเทศในภูมิภาคนี้ต้องหันมา พิจารณาแล้วว่าท่าทีของสหรัฐที่พยายามเข้ามาบีบคั้นในภูมิภาคนี้เป็นเพราะเหตุใด ในขณะที่เดียวกันจีนก็เป็นหนึ่งในประเทศที่อยู่ในภูมิภาคนี้และกำลังแสดงศักยภาพและบทบาทตัวเองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากกรณีการเกิดข้อพิพาทขึ้นในหมู่เกาะสแปรตลีย์ในทะเลจีนใต้ โดยจีนพยายามอ้างสิทธิ์เหนือน่านน้ำทะเลจีนใต้ทั้งหมด ขณะที่ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซียและบรูไนก็อ้างสิทธิ์บางส่วนเช่นกัน ซึ่งกรณีข้อพิพาทดังกล่าวที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเป็นการพยายามแย่งชิงเพื่อให้ตนเองได้ผลประโยชน์จากการครอบครองทรัพยากรทางธรรมชาติในเรื่องของแหล่งน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ การทำการประมงและความสำคัญในเรื่องของเส้นทางและพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

เห็นได้ว่าแม้ปัญหาความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียนหลังสงครามเย็นจะหมดไป แต่ปัญหาอื่น ๆ ยังคงมีอยู่และอาจส่งผลกระทบต่อความเสถียรภาพความมั่นคงในภูมิภาคนี้ขึ้นอยู่กับเวลา ดังเช่นกรณีการเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจในเอเชีย ซึ่งเป็นผลมาจากการก้าวขึ้นมาบีบคั้นและแสดงอิทธิพลของจีน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างของอำนาจจากรูปแบบ Bipolar ในช่วงของสงครามเย็นมาเป็น Multipolar ซึ่งคงมีมหาอำนาจทั้งใหม่และเก่าที่กำลังพยายามแข่งขันกันที่จะมีบทบาทและอิทธิพล อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยตรง (วิจิต ศรีสุข, ๒๕๕๗ : ๒) และยังมีปัญหาดังเดิมที่เกี่ยวข้องกับเขตแดนและพื้นที่ติดต่อกันทั้งทางบกและทางทะเลที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ อีกทั้งปัญหาภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นภายในประเทศและอาจส่งผลกระทบต่อประเทศใกล้เคียง ดังนั้น ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกันในระดับประเทศและระดับภูมิภาคในอาเซียน เพื่อลดปัญหาที่จะนำไปสู่การสร้างความขัดแย้งที่ขยายใหญ่ขึ้น

จากนโยบายของรัฐบาลในยุคปัจจุบัน (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้กำหนดนโยบายในการรักษาความมั่นคงของรัฐและต่างประเทศ โดยถือเป็นเรื่องที่สำคัญและให้ ความเร่งด่วน คือ การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจกรรม ๕ ด้าน คือ การบริหารจัดการชายแดน การสร้างความมั่นคงทางทะเล การแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ข้ามชาติการสร้างควมไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านและการเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียน โดยเน้นความร่วมมือและป้องกัน แก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดน โดยใช้กลไกทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคีที่จะจัดระเบียบการพัฒนาตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล รองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนโดยใช้ระบบการเฝ้าตรวจที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ขณะเดียวกันก็เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศด้วย

จากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว หากพิจารณาถึง ความหมายของความร่วมมือก่อนว่ามีความหมายอย่างไร และมีวิธีการบูรณาการอย่างไรบ้าง ความหมายของคำว่า ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึงการทำ กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กรตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ยอมรับร่วมกันว่าการร่วมมือจะมีผลให้สมาชิกของทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์นั้นได้ ซึ่งหากพิจารณาถึงต้นแบบแห่งการบูรณาการความร่วมมือระหว่างประเทศให้กับองค์กรความร่วมมือในภูมิภาคอย่างอาเซียนและภูมิภาคอื่น ๆ ในโลก คือ ประชาคมยุโรป เนื่องจากการบูรณาการของประเทศสมาชิกเป็นองค์กรขนาดใหญ่ของประชาคมยุโรป

ทำให้สิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้อย่างกรณีประเทศเคยเป็นศัตรูกัน เช่น เยอรมันกับฝรั่งเศส กลับเป็นพันธมิตรกันและทำให้ทวีปยุโรปมีสันติภาพ ความมั่นคง และความเข้มแข็งในเชิง การต่อรองทาง เศรษฐกิจ ซึ่งกระบวนการในการบูรณาการนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้วิเคราะห์ กระบวนการ บูรณาการของประชาคมยุโรปอาศัยแนวคิดทฤษฎีสหพันธ์นิยม ทฤษฎีภารกิจนิยมใหม่ และทฤษฎี คมนาคมนสื่อสาร เพื่อประโยชน์ของความร่วมมือของกลุ่มภูมิภาคนี้ (บรรจง อมรชีวิน และ หทัย ศิริวัฒน์กุล, ๒๕๕๘ : ๑๕)

สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนได้ก่อตั้งประชาคมอาเซียนขึ้นก็อาศัยแนวคิดทฤษฎี ทั้ง ๓ ทฤษฎีมาเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือและการบูรณาการ โดยสะท้อนจากการใช้ “ปฏิญญากรุงเทพฯ” เพื่อจัดตั้งกลุ่มสมาคมอาเซียน โดยมีสมาชิกผู้ก่อตั้ง ๕ ประเทศในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๆ คือ เน้นความร่วมมือกันในการรักษาสันติภาพในภูมิภาคและส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ต่อมาการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเกิดขึ้น กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นกระแสของการไร้ซึ่งพรมแดน ทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้นเนื่องจากปัญหา ระดับภายในประเทศอาจส่งผลกระทบต่อประเทศข้างเคียง และนำไปสู่ระดับภูมิภาคได้ เช่น ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหา ภัยพิบัติอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ระดับภูมิภาค และระหว่างนานา ประเทศ จึงทำให้ประเทศสมาชิกในอาเซียนได้หันมาให้ความสนใจ และรวมตัวกันเข้าเป็นประชาคมที่ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้น และความซับซ้อนในการรวมตัวกันก็ดูจะขยายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นความซับซ้อนของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สำหรับประเทศไทยปัจจุบันได้พัฒนาความร่วมมือ กับประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติและ ประชาชน ซึ่งความร่วมมือทั้งในด้านเพื่อการพัฒนาภายใต้กรอบ ทวิภาคีกรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาค ต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญของการดำเนินตาม นโยบายของรัฐบาลในด้านความ ร่วมมือระหว่างประเทศ และเป็นการขับเคลื่อนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ การส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศรวมทั้งการมีส่วนร่วมช่วยอย่างสำคัญในประชาคมโลก ในการส่งเสริมการพัฒนาเพื่อลดปัญหาความยากจน การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ด้าน ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านปัจจุบันก็มีกลไกสำคัญหลาย ๆ กลไกเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านอันจะนำไปสู่การสร้างควมไว้วางใจระหว่างกัน เช่น การ ประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคี (Joint Boundary Commission – JBC) ไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อพิจารณาผลักดันให้เกิดความคืบหน้าในการ สำรวจและจัดทำหลักเขตแดนไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งทางบกและทางน้ำ นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้รับทราบความคืบหน้าของกลไกการทำงานต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการ เขตแดนร่วมไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของประโยชน์สูงสุดของประชาชนของทั้งสองประเทศ ในส่วนของการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนทางน้ำ (แม่น้ำโขง และแม่น้ำเหือง) ทั้งสองฝ่ายได้จัดทำแผนที่แม่น้ำโขงฉบับใหม่ ร่วมระหว่างไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การเจรจาจัดทำร่างแผนแม่บทและ ข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ (TOR) ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางน้ำร่วมระหว่างไทย –

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยทั้งสองฝ่ายมีความมุ่งมั่น ตั้งใจและจริงใจที่จะร่วมกันสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนระหว่างกันให้แล้วเสร็จโดยเร็ว อันจะทำให้เส้นเขตแดนไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความชัดเจนเป็นเอกภาพ ซึ่งจะนำไปสู่เขตแดนแห่งความร่วมมือและมิตรภาพอันดีระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสืบไป

วิเคราะห์ปัจจัยปัญหาแนวทางการจัดการด้านความมั่นคง ชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่ออธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ

การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติของคนรุ่นใหม่ต่อยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๗๐) เกิดการขับเคลื่อนและนำยุทธศาสตร์ไปใช้นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือกันในทุกภาคส่วน ในการกำจัดอุปสรรค จึงขอเสนอแนะแนวทางในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ตามผลที่ได้จากการศึกษาฉบับนี้เทียบเท่ากับแผนระดับ ๒ ภายใต้ยุทธศาสตร์ ชาติ(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) จำเป็นต้องมีการนำไปถ่ายทอดสู่แผนระดับ ๓ ซึ่งเป็นแผนแม่บทระดับ กระทรวง/ทบวง/กรม เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงรับไปดำเนินการให้เกิดมรรคผล อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาความเหมาะสมกับบริบทและสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ของแต่ละหน่วยงานที่มีความแตกต่างกันเป็นสำคัญ

๒. การปกป้องอธิปไตยและรักษาผลประโยชน์ของชาติของคนรุ่นใหม่ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล ซึ่งต้องมีการสื่อสารนโยบาย (Policy Communication) ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ในระดับผู้ปฏิบัติรวมทั้งมีช่องทาง และกลไกในการควบคุมกำกับการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปในทิศทางเดียวกัน

๓. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ เพิ่มโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาททางการเมือง และบูรณาการการทำงานร่วมกับภาครัฐ ในการสร้างความพร้อมด้านความมั่นคงแบบองค์รวมอาจต้องจัดทำแผนระยะยาวรองรับ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์ เนื่องจากความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เกี่ยวข้องกับทุกองคาพยพในสังคมอย่างไม่อาจ หลีกเลี่ยงได้ทุกภาคส่วน จึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพ ความตระหนักรู้ ความเข้าใจ ตลอดถึง ยกกระดับจิตสำนึกและการมีส่วนร่วม ในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงส่วนรวม อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความพร้อม มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที ตลอดถึงมุ่งมั่นในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติให้ยั่งยืนสืบไป

๔. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ ขยายการลงทุนธุรกิจด้านดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในระดับชุมชน จังหวัด และเขตเศรษฐกิจพิเศษ ต้องเร่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการและรูปแบบธุรกิจ หรือพัฒนาไปสู่นวัตกรรมสินค้าและบริการ และในเชิงธุรกิจ ภาคธุรกิจต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital

Economic) โดยเริ่มปรับตัวเข้ากับการทำธุรกิจผ่าน ช่องทางอินเทอร์เน็ต เช่น การค้าขายออนไลน์ หรือพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เป็นสำคัญ การหันมาเป็น Startup Accelerator/Incubator จะเป็นตัวเร่งช่วยส่งเสริมให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจได้ (Innovative Firms) ซึ่งผู้ประกอบการรุ่นใหม่ และผู้บริหารต้องรู้และมีความชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายขององค์กรว่าดิจิทัลควรถูกนำมาใช้กับงานในส่วนใด บางส่วนหรือทั้งหมด ต้องการผลลัพธ์รวดเร็วและมากเพียงใด สิ่งที่ต้องการจะนำไปสู่การปรับโมเดลธุรกิจหรือสินค้าและบริการอย่างไร

ข้อเสนอแนะการขยายการลงทุนในอุตสาหกรรมดิจิทัล ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมใหม่ที่เปลี่ยนแปลง ตลอดเวลาตามพลวัตของเทคโนโลยี และสำหรับการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ควรให้ครอบคลุมถึงทั้ง อุตสาหกรรมการผลิต และบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล หรือการใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีดิจิทัลใน ๕ สาขา ได้แก่ กลุ่มฮาร์ดแวร์และอุปกรณ์อัจฉริยะ (Hardware & Smart Device) กลุ่มอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ (Software) กลุ่มอุตสาหกรรมด้านการสื่อสาร (Communications) กลุ่มอุตสาหกรรมบริการด้านดิจิทัล (Digital Service) และกลุ่มอุตสาหกรรมดิจิทัลคอนเทนต์ (Digital Content)

๕. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ที่เกิดผลสัมฤทธิ์จะช่วยเสริมการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๑, ๒ และ ๔ และโครงข่ายโทรคมนาคมและการสื่อสาร ทั้งในระบบไร้สายจากภาคเอกชน และระบบสายจากภาครัฐในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงการรักษาความปลอดภัยโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จะส่งผลบวกต่อเนื่องต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ และเร่งนำยุทธศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาที่ว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตค่อนข้างสูง แต่ทักษะด้านดิจิทัลของประชาชนยังคงต่ำแบบย่ำแย่ และยังไม่เกิดการใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน ส่วนกำลังคนด้านดิจิทัลนั้นขาดแคลนเป็นอย่างมากในเชิงคุณภาพ

๖. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาช่องทางสื่อสารสร้างสรรค์ให้คนรุ่นใหม่ เข้ามามีบทบาทในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะช่วยส่งเสริมการดำเนินกลยุทธ์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ได้เป็นอย่างดี การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น เป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ การมองปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั้งในลักษณะความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษในสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะมองในแง่ใด ในที่สุดปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์เอง การพัฒนาแนวนิเวศ (Eco-Development) ประเทศโลกที่สามที่กำลังพัฒนา มีความรู้สึกลัวปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ปัญหาสำคัญเท่าใดนัก ความต้อพัฒนา ความล้ำหลังและความยากจนเป็นปัญหาที่สำคัญกว่า ฉะนั้นในการวางแผนและการจัดการเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานั้น จำเป็นต้องให้ความสนใจในเรื่องการคุ้มครองและการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

๑. ด้านความมั่นคงและการปกป้องอธิปไตย

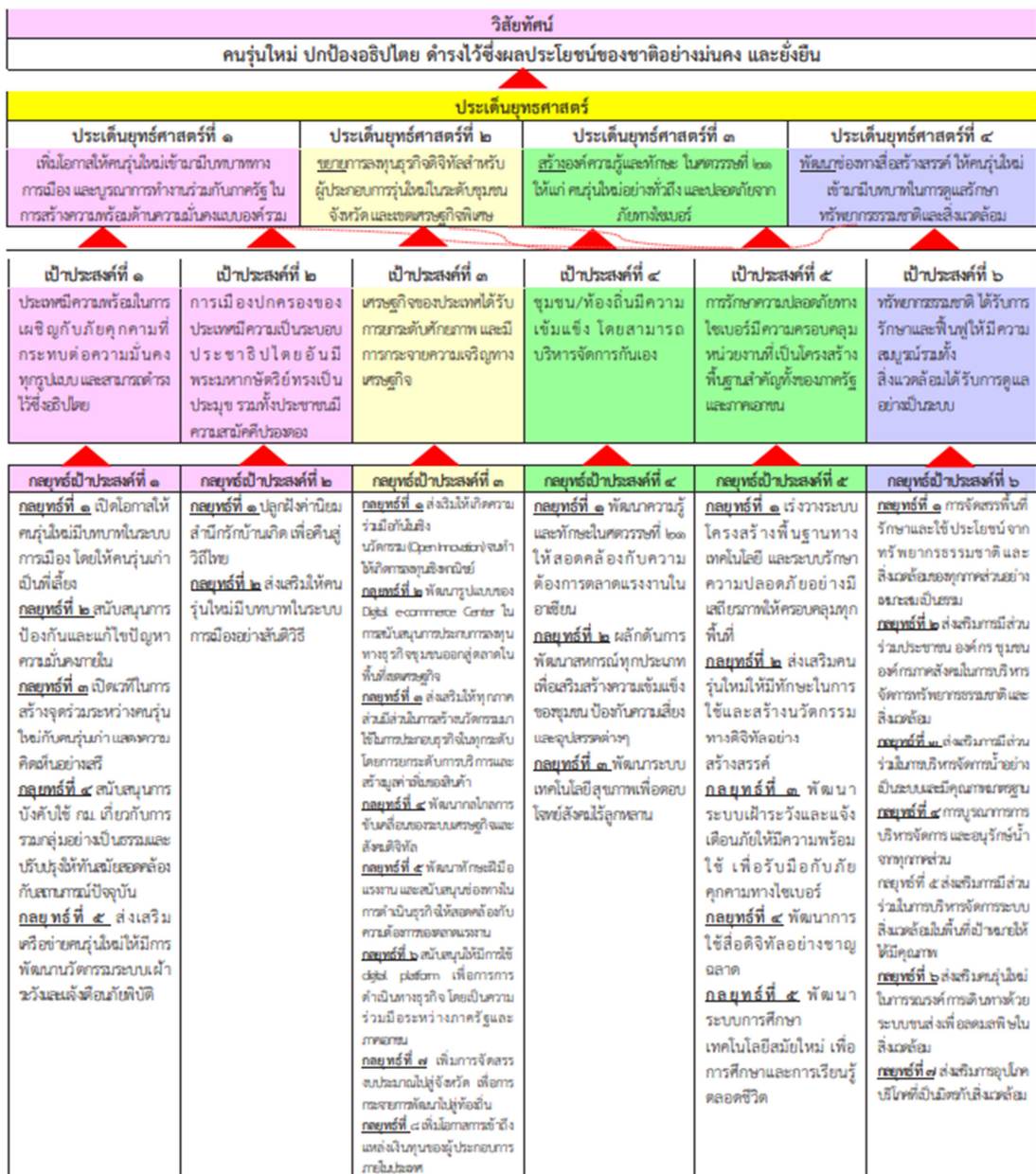
๑.๑ รัฐบาลควรมีการส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านบุคลากร รวมทั้งเตรียมความพร้อมรับมือต่อภัยคุกคามและภัยพิบัติทุกรูปแบบ อาทิ การรับมือกับโรคระบาดโรคอุบัติใหม่ซึ่งปัจจุบัน คือ COVID-19 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและปกป้องอธิปไตยของประเทศ

๑.๒ Vision Without Action is a day Dream Action Without Vision is a Nightmare

๑.๓ คนรุ่นใหม่จำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจรากเหง้าและประวัติศาสตร์ชาติ รวมทั้งคนรุ่นใหม่ ควรได้รับโอกาสให้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง (Learn by Experience)

๒. แผนที่ยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของคนรุ่นใหม่ต่อยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๗๐

แผนภาพที่ ๓-๑ ยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของคนรุ่นใหม่ต่อยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๗๐

วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคงกับแผนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคงของกระทรวงกลาโหม

๑. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔

๑.๑ เสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง และกระชับความร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้านในการแก้ปัญหาข้ามพรมแดน เช่น การลักลอบเข้าเมือง ปัญหาแรงงานข้ามชาติการค้าการร้าย การค้าสิ่งของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์โรคระบาด และโรคติดต่อร้ายแรง รวมถึงร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนา และเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการไม่นำประเด็นเส้นเขตแดนมาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญเติบโตร่วมกันบนพื้นฐานการรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับการรักษาความมั่นคงของชาติ

๑.๒ ปรับปรุงกลไก และพัฒนาศักยภาพการตรวจคนเข้าเมือง การติดตามตรวจสอบ การเข้า-ออก การขอยุติต่อในประเทศไทย และพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด

๑.๓ ส่งเสริมการใช้มิติทางสังคมและวัฒนธรรมในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ชายแดนร่วมกัน

๑.๔ จัดระเบียบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีศักยภาพด้านเศรษฐกิจ และการเป็นประตูเชื่อมโยงการค้าที่มีความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมกับมิติความมั่นคง และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการบริหาร จัดการชายแดน การพัฒนาด่านชายแดน และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๑.๕ ส่งเสริมบรรยากาศที่นำไปสู่การสำรวจและจัดทำหลักเขตและเส้นเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุผล โดยการกำหนดแนวทางและเป้าหมายการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนและเส้นเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านแต่ละด้านอย่างชัดเจน และรักษาความต่อเนื่องของคณะเจรจา รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการสนับสนุนเครื่องมือที่ทันสมัย การเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยงจากการสู้รบและกบฏระบอบการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

๒. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๒.๑ บูรณาการในการจัดทำความเชื่อมโยงของฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน อาทิ สินค้าและยานพาหนะระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในบริเวณพื้นที่ชายแดนประเทศไทยและประเทศรอบบ้าน และให้ประชาชนตามแนวชายแดนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันภัยจากอาชญากรรมที่จะเข้าสู่ประเทศไทยผ่านช่องทางชายแดน

๒.๓ จัดระเบียบพื้นที่ชายแดนด้านการพัฒนาให้มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ และการเป็นประตูเชื่อมโยงการค้าที่มีความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมกับมิติความมั่นคง และ

ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการบริหารจัดการชายแดน การพัฒนาด่านชายแดน และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๒.๔ ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศรอบบ้านในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ทางน้ำ เพื่อไม่ให้ปัญหาเขตแดนเป็นอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน รวมถึงให้มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องเขตแดนประเทศไทยกับประเทศรอบบ้านแก่ประชาชนในบริเวณพื้นที่ชายแดน เพื่อมิให้เกิดปัญหา ชายแดนขึ้น

๒.๕ ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศรอบบ้านในการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยงจากการสู้รบ

๓. แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔

๓.๑ จัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนให้สามารถต้านทานภัยความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของพื้นที่ชายแดน และสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนของไทยกับประเทศรอบบ้าน รวมถึงการพัฒนาข้ามแดน และบูรณาการการดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี รวมทั้งการดำเนินการด้านกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช ๒๔๖๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒ พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานโดยนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและมีระบบตรวจการณ์ปัญหาความมั่นคงบริเวณช่องทางสัญจรข้ามแดน และพื้นที่ชายฝั่งทะเล เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

๓.๓ จัดทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน อาทิสินค้าและยานพาหนะให้มีข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ เช่น ข้อมูลปริมาณสินค้า ข้อมูลการพัฒนาระบบ CCTV ข้อมูลการจัดทำระบบพื้นที่ควบคุมร่วมกัน (Common Control Area) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศรอบบ้าน และข้อมูลยานพาหนะผ่านเข้า-ออก ด่านชายแดน เพื่อเฝ้าระวังภัยความมั่นคงที่อาจจะแฝงมากับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชน ได้แก่การค้ายาเสพติดการค้าอาวุธการค้าสิ่งผิดกฎหมาย

๓.๔ พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศไทย ได้แก่ การค้ามนุษย์และการเคลื่อนไหวของกลุ่ม/ขบวนการที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ตลอดจนดำเนินการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวดในการป้องกัน สกัดกั้น และระงับยับยั้งการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การพัฒนาระบบการสัญจรหรือการพัฒนาการจัดทำเอกสารผ่านแดนประเภทบัตรผ่านแดน (Border Pass) และ บัตรผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Border Pass) ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกด้าน ให้ความสำคัญในการตรวจลงตรา เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมิให้แสวงหาประโยชน์จากข้อยกเว้นต่าง ๆ โดยจัดกลุ่มประเภทการตรวจลงตราให้เหมาะสม และเชื่อมโยงฐานข้อมูลรองรับอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล รวมถึงการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙ เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติ ในการพิจารณาการเปิด-ระงับหรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ

๓.๕ จัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดน เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาความมั่นคง โดยจะจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานตามบริเวณชายแดนในลักษณะไป-กลับ แรงงานต่างด้าว ที่เข้ามาทำงานตามฤดูกาลและรายปีรวมถึงการพัฒนาฝีมือแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดน ให้เหมาะสมกับพื้นที่ชายแดนและความต้องการของตลาดแรงงาน

๓.๖ พัฒนาระบบตรวจโรคระบาดและระบบส่งต่อผู้ป่วยข้ามพรมแดน เพื่อป้องกันการแพร่โรคระบาดที่เป็นภัยคุกคามต่อประชาชน โรคระบาดสัตว์โรคพืช และแมลงศัตรูพืช โดยเฝ้าระวังและตรวจตราการเข้า-ออก ของคน การขนย้ายสัตว์และพืชผ่านแดนอย่างเข้มงวด และพัฒนาระบบการป้องกันการระบาดในสัตว์ตามแนวชายแดนร่วมกับการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์อย่างยั่งยืน รวมไปถึงการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามแนวชายแดนและการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยข้ามพรมแดนได้อย่างทันที่

๓.๗ ดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหา เส้นเขตแดนทับซ้อน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศคู่กรณี ตลอดจนปรับปรุงระบบเฝ้าระวัง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่

๓.๘ พัฒนาระบบการข่าว รองรับการเพิ่มขึ้นของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน บูรณาการงานข่าวภายในพื้นที่ชายแดนและประเทศรอบบ้านเพื่อลดช่องโหว่ด้านการข่าว และการข่าวของการทำงาน เพิ่มความแม่นยำของการข่าว และเพิ่มทรัพยากรด้านการข่าวในทุกพื้นที่

๓.๙ สนับสนุนและพัฒนาปฏิบัติการจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดน เพื่อเฝ้าระวังประชาสัมพันธ์และ ปฏิบัติการจิตวิทยา (Information Operation) ให้เกิดการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในพื้นที่ชายแดนให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงขึ้นในชุมชน

๓.๑๐ จัดเฝ้าตรวจพื้นที่ชายฝั่งทะเล เพื่อเสริมประสิทธิภาพการป้องกันภัยความมั่นคงทางทะเล โดยจัดระเบียบพื้นที่ชายฝั่ง การตรวจตราคน สินค้า และยานพาหนะ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ รวมไปถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๒๐ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ซึ่งการพัฒนานั้นจะเน้น ในเรื่องการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ สังคมมีความสมานฉันท์ประชาชนมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคง ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ประเทศไทยมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับนานาประเทศในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติมีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคาม ทั้งภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามอื่น ๆ และแผนงานด้านความมั่นคงมีการบูรณาการสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางดำเนินการที่สำคัญ ๕ ประการ สรุปได้ดังนี้

๔.๑ การรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ

๔.๒ พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคาม ทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ

๔.๓ ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง เพื่อบูรณาการความร่วมมือกับมิตรประเทศ เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ

๔.๔ รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและสิทธิอธิปไตยในเขตทะเล

๔.๕ บริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

วิเคราะห์แผนปฏิบัติการกองทัพบก (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ตามที่แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ซึ่งเป็นการดำเนินการตามนัยมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒ ทั้งนี้ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเห็นว่ามีจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทให้สอดคล้องกับความจำเป็นของประเทศ ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีก่อน และเมื่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว จึงดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้

บัดนี้ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๖ ตามที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเสนอ ดังมีสาระสำคัญแนบตามท้ายนี้ จึงให้ประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ในราชกิจจานุเบกษาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

๑. บทนำ

ภัยคุกคามด้านความมั่นคงส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทุกมิติให้มีความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและรวดเร็ว ทัดเทียมในระดับสากล ท่ามกลางสถานการณ์และแนวโน้มพลวัตความมั่นคงที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง จึงมีเป้าหมายภายใต้กรอบแนวคิดด้านความมั่นคงแบบองค์รวมให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมทั้งประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขยิ่งขึ้น

สถานการณ์ด้านความมั่นคงภายในประเทศมีความเชื่อมโยงหลายมิติและมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยได้รับผลกระทบจากพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านความมั่นคงในระดับโลกและระดับภูมิภาคขณะที่ต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงภายในประเทศที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ขยายเพิ่มเป็นวงกว้าง อาทิ ความมั่นคงของสถาบันหลัก ความขัดแย้งทางการเมือง การทุจริตและคอร์รัปชัน และความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อน ประกอบกับประเทศไทยยังมีปัญหาพื้นฐานและปัญหาภัยแทรกซ้อน อาทิ ปัญหายาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ ความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน สะท้อนได้จากคะแนนสันติภาพโลกในปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ ๒.๒๐๕ ซึ่งอยู่ในอันดับ ๑๑๓ จาก ๑๖๓ ประเทศ ถึงแม้ว่ามีอันดับดีขึ้นจากปี ๒๕๖๓ แต่ก็จัด

อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีสันติภาพปานกลาง นอกจากนี้ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศที่สามารถสะท้อนได้จากความอยู่ดีมีสุขของประชากร พบว่าในปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๔ จาก ๑๔๙ ประเทศ มีค่าคะแนนอยู่ที่ ๕.๙๘๕ คะแนน ซึ่งมีค่าคะแนนลดลงจากปี ๒๕๖๓ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาความมั่นคงแบบองค์รวมภายในประเทศให้ดีขึ้นในทุกมิติ สามารถรับมือภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การพัฒนาประเทศไทยในมิติอื่น ๆ ยังคงดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อย่างบูรณาการ อาทิ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานด้านความมั่นคง การสร้างตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลัก การให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงของประเทศ การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การมีกลไกสำหรับการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นของภาคส่วนต่าง ๆ และสำหรับการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง จึงเป็นกลไกที่สำคัญเพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางในภาพรวมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนตามที่ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงกำหนด โดยใช้แนวคิด “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ซึ่งได้ขยายขอบเขตความมั่นคงของชาติให้ครอบคลุมเกี่ยวข้องกับมิติต่าง ๆ ในทุกองคาพยพ โดยจะเน้นการดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เอื้อต่อการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานด้านความมั่นคง บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ และพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการและขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงของประเทศ ให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ในการที่จะขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

การดำเนินการตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๑.๑.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

๑.๑.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๑.๑.๓ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค

ประชาชนมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๑.๑.๔ ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

๑.๑.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๑.๒.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ

๑) การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๒) การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ

๓) ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

๔) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

๑.๒.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง

๑) การแก้ไขปัญหาคความมั่นคงในปัจจุบัน

๒) การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหที่อาจอุบัติขึ้นใหม่

๓) การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่

จังหวัดชายแดนภาคใต้

๔) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

๑.๒.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การพัฒนาและฝึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ

๓) การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ

๑.๒.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ

๑) การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ

๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

๓) การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ

๑.๒.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๑) การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม

๒) การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ

๓) การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง กำหนดแผนย่อยไว้ ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างความสงบให้เกิดขึ้นในประเทศชาติ บ้านเมือง เอื้อต่อการบริหารและพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่กำหนด สังคมมีความเข้มแข็งสามัคคีปรองดอง ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความรักความสามัคคี ความสำนึก จงรักภักดีและความภาคภูมิใจในชาติให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกหมู่เหล่า ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนการพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (๒) การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ (๓) การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และ (๔) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญสำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๔ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความมั่นคงของมนุษย์ (๒) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๓) การพัฒนาการเมือง และ (๔) การสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ

๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างจริงจัง ให้หมดไปในที่สุด พร้อมทั้งพัฒนากลไกเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์และระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน วางแผนบูรณาการในการแก้ไขปัญหาตามลำดับความเร่งด่วนของปัญหา มีการติดตามตรวจสอบที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนพัฒนากลไกในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและอาจจะเกิดขึ้นใหม่ ให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน (๒) การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ (๓) การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (๔) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๑๖ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ (๓) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (๔) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง (๕) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย (๖) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๗) การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (๘) การเฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง (๙) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๑๐) การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (๑๑) การรักษาความ

มั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน (๑๒) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (๑๓) การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน (๑๔) การพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๑๕) แผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ (๑๖) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี

๓) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติเพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ สามารถติดตาม แจ้งเตือน ป้องกัน แก้ไขปัญหา และรับมือกับภัยคุกคาม รวมทั้งปัญหาที่อาจกระทบต่อความมั่นคงในทุกมิติทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนสามารถพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บุรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ได้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคือพัฒนาระบบงานด้านการข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระวังภัยภัย ป้องกันปัญหาและภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์หรือเหตุการณ์จะลุกลามต่อไป ในขณะเดียวกัน จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง ทั้งคน เครื่องมือ/ยุทธโศปกรณ์แผนปฏิบัติการ ตลอดจนการฝึกและระบบการบริหารจัดการ ให้มีความพร้อมอย่างเพียงพอ และเป็นรูปธรรมในการเผชิญกับภัยคุกคามต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น ภัยจากการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ ตลอดจนสาธารณภัยและภัยพิบัติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดทำแนวทางในการบริหารจัดการ และ/หรือแผนปฏิบัติการ ในการเผชิญกับภัยคุกคามแต่ละมิติให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ และ (๓) การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๕ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ (๒) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ (๓) การพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง (๔) การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และ (๕) การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการทหารกับประเทศเพื่อนบ้านมิตรประเทศ และองค์การนานาชาติ

๔) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์การภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน ตลอดจนให้สามารถร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติวิธีอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ อาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในทุกระดับและทุกด้านกับนานาชาติ ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียน พร้อมยึดมั่นในหลักความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมไปถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับทุกประเทศ ให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามหลักกฎหมายและหลักการสากลบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้

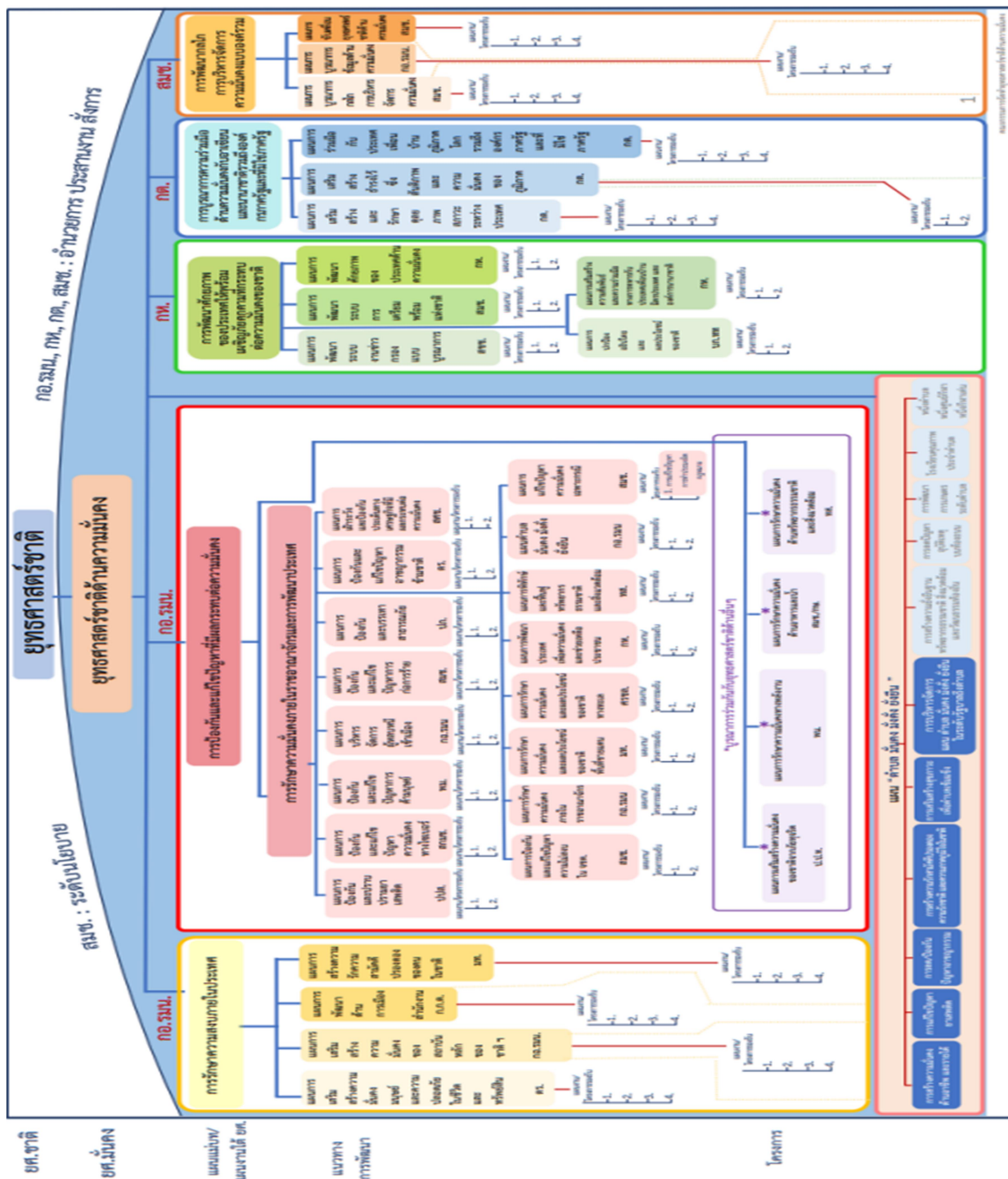

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๒ ประเด็น ได้แก่ (๑) การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และ (๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๓ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ (๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และ (๓) การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

๕) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีกลไกในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคือการปรับโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ และระบบการบริหารจัดการของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม (๒) การบริหารจัดการความมั่นคงให้อำนาจต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ และ (๓) การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๓ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง (๒) การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง และ (๓) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ซึ่งครอบคลุมทั้ง ๕ แผนย่อยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง เชื่อมโยง และส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เนื่องด้วยถึงแม้จะมียุทธศาสตร์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่หากมิได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติ หรือนำไปปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนทั้ง ๕ แผนย่อยแล้วก็จะทำให้การดำเนินการไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ได้

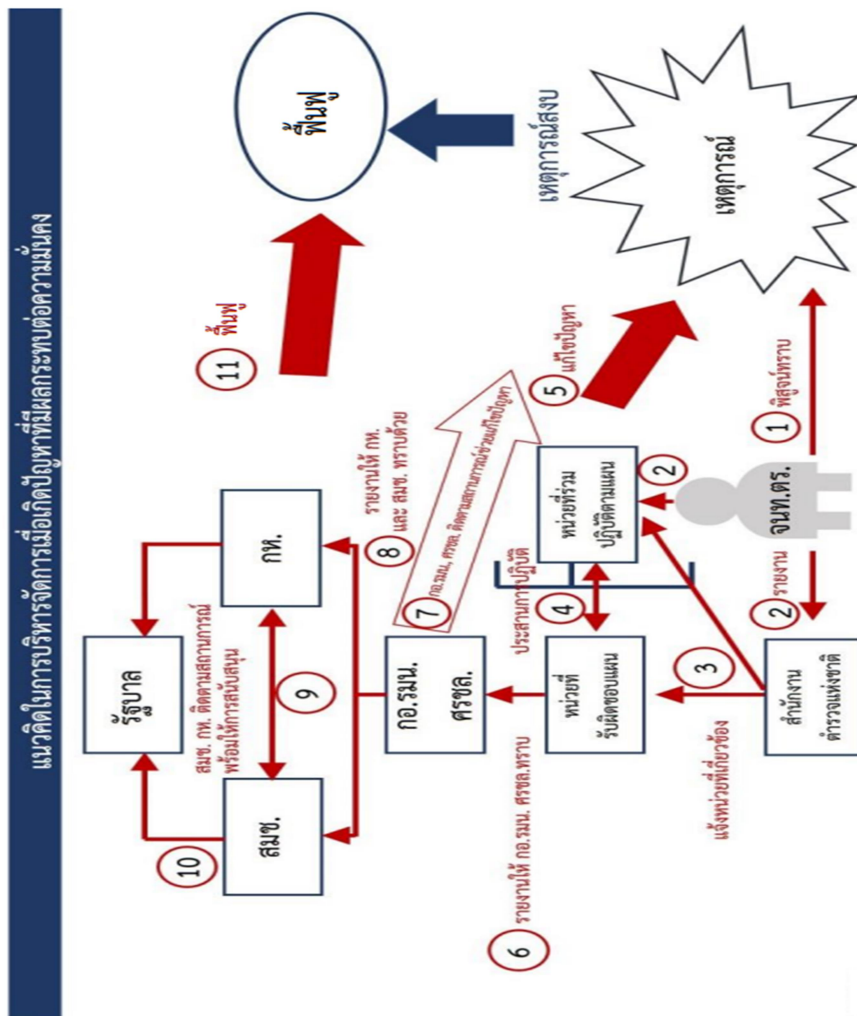
แผนภาพที่ ๓-๒ : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง

ที่มา : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๖, หน้า ๖.

นอกจากนั้น ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่ปกติ “แนวความคิดในการบริหารจัดการ ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง” จะปรับเปลี่ยนจากที่ในทุกหน่วย/ทุกส่วนราชการ ติดตาม ฝ้าระวัง สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในกรณีเหตุการณ์ปกติ เป็นให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ/เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ตามขั้นตอนเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ปกติ โดยประสานการปฏิบัติและรายงานให้ กอ.รมน./ศรชล. สมช. และ กท. ทราบตามลำดับ จนกระทั่งถึงระดับรัฐบาล เพื่อทำการติดตามสถานการณ์ พร้อมให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา

แผนภาพที่ ๓-๓ : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง

ที่มา : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ราชกิจจานุเบกษา. ๒๕๖๖. หน้า ๗

๒. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (๐๑) ความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง มีเป้าหมายให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น และประชาชนอยู่ดีกินดี และมีความสุขดีขึ้น โดยการดำเนินงานที่สำคัญของยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง คือ ต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ให้มีความพร้อมรองรับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและรวดเร็ว ทัดเทียมในระดับสากล และบรรลุในแต่ละช่วงเวลา โดยในหัวข้อที่ ๒ จะเน้นการดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เอื้อต่อการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นฐานนำไปสู่เป้าหมายในช่วงปี พ.ศ.๒๕๗๑ - ๒๕๗๕ ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศชาติพัฒนา ปวงประชารวมผลกัตัน” จนกระทั่งสามารถบรรลุเป้าหมายสุดท้าย ในหัวข้อปี พ.ศ.๒๕๗๖ - ๒๕๘๐ ที่ว่า “ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข” ในที่สุด

ตารางที่ ๓-๑ : เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๑) ความมั่นคง

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๐๐๑	ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น	ดัชนีสันติภาพโลก (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐ / ๒๕๗๕ / ๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๑.๘๘	ไม่เกิน ๑.๗๓	ไม่เกิน ๑.๕๗
๐๑๐๐๐๒	ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น	ดัชนีชี้วัดความสุขโลก (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐ / ๒๕๗๕ / ๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๓๐	ไม่เกิน ๒๐	ไม่เกิน ๒๐

ที่มา : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๖ หน้า ๘

๓. แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (๐๑) ความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ประกอบไปด้วย แผนย่อยจำนวน ๕ แผนย่อยดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เพื่อให้คนไทยมีความจงรักภักดีซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น และมีเป้าหมายเพื่อให้การเมืองมีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาลสูงขึ้น การรักษาความสงบภายในประเทศ เป็นการเสริมสร้างความสงบเรียบร้อย และสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมืองให้สถาบันหลักมีความมั่นคงเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง

สามัคคีปรองดองและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพร้อมที่จะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ มีการพัฒนาเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล มีการพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ เพื่อให้ประเทศชาติมีกลไกเฉพาะเจาะจงที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขต้นเหตุที่เป็นรากเหง้าของปัญหาภายในประเทศทั้งปวงให้หมดไปอย่างแท้จริง โดยมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นเจ้าภาพการดำเนินการในภาพรวม

ทั้งนี้ เพื่อให้การรักษาความสงบภายในประเทศบรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวความคิดในการดำเนินการที่กำหนด จึงได้มีการจัดทำแนวทางการพัฒนาขึ้นรองรับ จำนวน ๔ แนวทาง โดยมีรายละเอียดการดำเนินการของแต่ละแนวทางการพัฒนา รวมถึงเป้าหมายและตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ

ตารางที่ ๓-๒ : เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๑๐๑	ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น	ดัชนีสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๖	ไม่เกิน ๕.๕	ไม่เกิน ๔.๕
๐๑๐๑๐๒	คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น	ดัชนีสถาบันหลัก (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๕
๐๑๐๑๐๓	การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้น	ดัชนีเสถียรภาพทางการเมือง (คะแนนภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐	ไม่น้อยกว่า ๐.๕	ไม่น้อยกว่า ๑
		ดัชนีการมีสิทธิมีเสียงของประชาชนและการรับผิดชอบ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐	ไม่น้อยกว่า ๐.๕	ไม่น้อยกว่า ๑

ที่มา : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๖, หน้า ๙

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงของมนุษย์ มุ่งใช้เทคโนโลยีและการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมปัญหาการจราจร ปัญหาความรุนแรงในสังคม โดยมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึก และเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์ในระยะยาว รวมทั้งใช้หลักการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังเป็นการสนับสนุน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ในด้าน อยู่ดี กินดี และมีสุข โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การแก้ไขปัญหาด้านอาชญากรรม (๒) การแก้ไขปัญหาด้านจราจรและอุบัติเหตุทางถนน (๓) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคม (๔) การเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (ในด้าน ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย รู้สิทธิและหน้าที่ รักษาชาติ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง) (๕) มีงาน มีอาชีพ และรายได้ ละครายจ่ายในครอบครัว

๒) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยปลูกฝังและสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติธรรมาภิบาลเสริมสร้างความรักและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและชาติไทย ผ่านทางกลไกต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ในเชิงสร้างสรรค์ น้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปประยุกต์ปฏิบัติใช้อย่างกว้างขวาง จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติและพระราชกรณียกิจอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับสถาบันพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปโครงสร้างและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์ขาดพระธรรมวินัยได้ ตลอดจนการให้ความรู้เรื่องของศาสนพิธีแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้รับรู้เรื่องงานพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การปฏิรูปโครงสร้างและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ในโลกยุคดิจิทัล (๒) การบังคับใช้ระเบียบพระสังฆาธิการอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม (๓) การปฏิรูประบบการศึกษาของคณะสงฆ์ (๔) การจัดทำข้อห้ามปฏิบัติต่าง ๆ ของงานศาสนพิธีให้ชัดเจน (๕) การสร้างองค์ความรู้ด้านงานศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา (๖) การสร้างแนวทางการบริหารจัดการศาสนสมบัติและเงินบริจาคให้ถูกต้องและโปร่งใส (๗) การสร้างแนวทางคุ้มครองพุทธศาสนาและองค์กรทางพุทธศาสนาโดยการบังคับใช้กฎหมาย (๘) การพัฒนาวิธีการ/รูปแบบการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนขององค์กรที่เกี่ยวข้อง (๙) การส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมอย่างถูกต้อง เกี่ยวกับกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่าง ๆ และ (๑๐) การชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของพุทธศาสนาที่มีต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงการเสริมสร้างความเข้าใจ ทศนคติเชิงบวก และความเคารพในความหลากหลายระหว่างศาสนิก ผู้ที่มีความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา

๓) พัฒนาการเมือง มุ่งพัฒนานักการเมืองให้มีความรู้ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรมปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างพรรคการเมืองให้มีธรรมาภิบาล และพัฒนาปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพสามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อการเป็น “รัฐธรรมาธิปไตย” โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การเผยแพร่ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกัน

เกี่ยวกับแนวคิดประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง (๒) การให้ภาคประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งอย่างโปร่งใสทุกขั้นตอน (๓) การเสริมสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง/จิตสาธารณะ ให้แก่นักการเมือง สมาชิกพรรค และประชาชนทั่วไป (๔) การกำหนดมาตรการ ขั้นตอนวิธีการ และบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับงานทางการเมืองอย่างเข้มข้นจริงจัง (๕) การผลักดันการเป็นสถาบันของพรรคการเมืองให้มีวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการออกระเบียบ/ข้อบังคับ

๔) สร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ มุ่งให้ความสำคัญกับการที่ประชาชนและหน่วยงาน/องค์กรทุกภาคส่วน ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความรักสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ตามบทบาทอำนาจหน้าที่ เพื่อบูรณาการการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) กำหนดองค์กร/กลไกบริหารจัดการความขัดแย้งแบบบูรณาการ บนหลักนิติธรรมและหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย ตลอดถึงการเคารพต่อความเห็นต่าง (๒) ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสามัคคีปรองดองในทุกระดับ พร้อมกับสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน (๓) ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และสิทธิหน้าที่ของประชาชน ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๔) ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย (๕) มุ่งเน้นการบริหารและการดำเนินการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล สนับสนุนกระบวนการยุติธรรมชุมชน (๖) มุ่งเสริมสร้างผู้นำต้นแบบในระดับต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศของความสามัคคีปรองดอง (๗) มุ่งเสริมสร้างจิตสำนึกเกิดทุนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ (๘) ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมของคนในสังคม เพื่อเสริมสร้างความรักสามัคคีและความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๓.๒ แผนย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

มีเป้าหมายแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ และเพื่อให้ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงเป็นการบูรณาการนโยบายและการดำเนินการในภาพรวมของทุกหน่วยงาน ในทุกพื้นที่และทุกมิติของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถทำงานประสานสอดคล้องกันได้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามที่แผนแม่บทกำหนด เพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนด ตลอดถึงการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตยบูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อย่างครบถ้วนทุกประการ โดยมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นเจ้าภาพการดำเนินการในภาพรวมมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๑๖ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ (๓) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (๔) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง (๕) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย

(๖) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๗) การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (๘) การเฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง (๙) การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาสิโนไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๑๐) การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (๑๑) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน (๑๒) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (๑๓) การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน (๑๔) การพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๑๕) แผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ (๑๖) การแก้ไขปัญหาคาสิโนเฉพาะกรณี

นอกจากนี้ยังมีแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งได้ถูกนำไปบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ตามขอบเขตความรับผิดชอบหลัก อันได้แก่ การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต (บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ) การรักษาความมั่นคงทางพลังงาน (บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม) การรักษาความมั่นคงทางอาหารและน้ำ (บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม) และการรักษาความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม)

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาสิโนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

ตารางที่ ๓-๓ : เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาสิโนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๒๐๑	ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติดความมั่นคงทางไซเบอร์การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ	ดัชนีความปลอดภัยจากภัยคุกคาม(คะแนนภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๖	ไม่เกิน ๕	ไม่เกิน ๔
๐๑๐๒๐๒	ภาคใต้มีความสงบสุขร่มเย็น	ดัชนีความสงบสุขภาคใต้ (คะแนนภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

ที่มา : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ราชกิจจานุเบกษา. ๒๕๖๖. หน้า ๑๒.

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มุ่งยึดแนวความคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ-ปลายน้ำ ในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ (๑) ในพื้นที่แหล่งผลิตภายนอกประเทศ ใช้การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อกดดันและยุติบทบาทแหล่งผลิตภายนอกประเทศ ด้วยการอาศัยงานการข่าว การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวชายแดนรวมไปถึงการสกัดกั้นสารตั้งต้น เคมีภัณฑ์ อุปกรณ์การผลิต และนักเคมี ไม่ให้เข้าสู่แหล่งผลิต (๒) การสกัดกั้นการนำเข้าส่งออกยาเสพติดทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการสกัดกั้นตามจุดตรวจ/จุดสกัดของเส้นทางคมนาคมและพื้นที่ตอนใน (๓) การปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติด โดยมุ่งเน้นการทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติด ผู้มีอิทธิพล และเจ้าหน้าที่รัฐที่ปล่อยปละละเลย ทุจริต หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านทางการบูรณาการด้านการข่าวการสืบสวนทางเทคโนโลยี การสืบสวนทางการเงินและสกุลเงินดิจิทัล รวมไปถึงการปราบปรามยาเสพติดในแหล่งพักเก็บยาเสพติดภายในประเทศ (๔) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน โดยใช้กลยุทธ์ตามแนวทางการพัฒนาทางเลือก เพื่อพัฒนาพื้นที่และประชาชนตามแนวชายแดนและพื้นที่พิเศษที่มีปัญหายาเสพติด ด้วยการสลายโครงสร้างปัญหา และบูรณาการการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ตามแนวพระราชดำริหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์แนวทางการดำเนินงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นกรอบการแก้ไขปัญหายาเสพติด และลดปัญหาเชิงโครงสร้างหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสร้างการเป็นอาสาป้องกันการใช้ยาในทางที่ผิดในหมู่บ้านตามแนวชายแดน (๕) การป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรม โดยการปลูกฝังค่านิยมและองค์ความรู้ที่เหมาะสม อันจะส่งผลกระทบต่อความคิดและโน้มน้าวให้เกิดความเห็นที่คล้อยตามอย่างถูกต้อง (๖) การปรับระบบนิเวศ (สภาพแวดล้อม) ที่เหมาะสมโดยการเสริมสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย อาทิ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และ (๗) การดูแลผู้ใช้ ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ให้เข้าถึงการบำบัดรักษา และการลดอันตรายหรือผลกระทบจากยาเสพติด โดยการคัดกรอง ประเมินวินิจฉัยที่มีประสิทธิภาพ กำหนดแผนการดูแลและให้การบำบัดรักษาที่เหมาะสม มีมาตรฐาน พร้อมทั้งให้การติดตามช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพที่ครอบคลุมทุกมิติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมชุมชน ได้อย่างปกติสุขและเท่าเทียม

๒) ป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความมั่นคงทางไซเบอร์ มุ่งเน้นการวางกลยุทธ/ยุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ ให้ครอบคลุมสภาพปัญหาของภัยคุกคามทางไซเบอร์ ได้แก่ การโจมตีทางไซเบอร์ของกลุ่มแฮกเกอร์ การจารกรรมหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล การโจมตีต่อกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ และการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อความปั่นป่วนอันกระทบต่อประชาชน รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง โดยมีแนวคิดในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคาที่สำคัญ ประกอบด้วย (๑) กำหนดแนวความคิด มาตรการ มาตรฐาน ระบบบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความมั่นคงทางไซเบอร์ในภาพรวม (๒) จัดองค์กร โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ชัดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความมั่นคงทางไซเบอร์ (๓) กำหนดระบบ

บริหารจัดการในแต่ละระดับให้ชัดเจน (๔) เสริมสร้างและพัฒนาระบบการรายงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน (๕) ยกระดับแนวความคิดในการปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (๖) พัฒนาการป้องกันแก้ไขปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลที่กระทบต่อความมั่นคง (๗) สร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงาน (๘) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ (๙) พัฒนาศักยภาพบุคลากรและเทคโนโลยีให้ทันสมัยพร้อมรองรับสถานการณ์ทุกรูปแบบ

๓) ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ มุ่งเน้นการวางแผนและยกระดับวิธีการแก้ไข รวมทั้งให้มีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างแท้จริง โดยมีแนวคิดการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การพัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ (๒) การบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ (๓) การเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ (๔) การป้องกันและปราบปรามการทุจริต/คอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ (๕) การบริหารจัดการแรงงานกลุ่มเปราะบางให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน (๖) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (๗) การบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งในและระหว่างประเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ (๘) การพัฒนากลไกและเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นระบบ และ (๙) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยการบูรณาการระบบฐานข้อมูลในทุกมิติ

๔) บริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง มุ่งให้การพัฒนากลไกการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นเอกภาพ โดยเน้นการพัฒนาฐานข้อมูล ผ่านทางการบูรณาการฐานข้อมูลผู้หลบหนีเข้าเมืองของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีกระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลัก และประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นภารกิจ เพื่อบูรณาการการดำเนินการต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองทุกกลุ่ม โดยแนวคิดการดำเนินการที่สำคัญภายใต้แนวทางการพัฒนา นี้ ประกอบด้วย (๑) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มชาติพันธุ์/ชนกลุ่มน้อย โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความมั่นคงและหลักสิทธิมนุษยชน (๒) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มแรงงานต่างด้าว (๓) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเฉพาะ (ชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์) (๔) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มอื่น ๆ (๕) ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเมืองและพำนักอยู่ในราชอาณาจักรอย่างเคร่งครัด (๖) เสริมสร้างความร่วมมือด้านการข่าว และการลาดตระเวนร่วมบริเวณชายแดน (๗) พัฒนาระบบฐานข้อมูล และเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๘) ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (๙) แสวงหาความร่วมมือจากประเทศต้นทาง/องค์การระหว่างประเทศ ในการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง (๑๐) พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (๑๑) พัฒนาการบริหารจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยทุกภาคส่วน และ (๑๒) ทบทวนปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้ทันสมัยสอดคล้องกับนานาชาติ และสามารถจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองได้อย่างสมบูรณ์

๕) ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการก่อการร้าย ซึ่งเน้นการก่อการร้ายที่มีส่วนเชื่อมโยงมาจากต่างประเทศ ที่อาจใช้ประเทศ

ไทยเป็นสถานที่ก่อเหตุเป็นทางผ่าน หรือเป็นแหล่งระดมเงินทุนสนับสนุนแหล่งพักพิง แหล่งจัดหา อาวุธและทรัพยากร รวมทั้งการแสวงประโยชน์ของประเทศให้สนับสนุนแก่การก่อการร้ายในทุกด้าน ตลอดทั้งการบ่มเพาะแนวคิดสุดโต่งนิยมความรุนแรงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ไปจนถึงการเกิดขึ้นมาของเทคโนโลยีใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ และโดรน โดยเข้าใจถึงความสำคัญของ ไซเบอร์ ซึ่งในทางหนึ่งสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเทคโนโลยีและคุณประโยชน์ในการพัฒนาให้ เกิดความสะดวกสบายแก่ชีวิต แต่อีกทางหนึ่งก็มีแนวโน้มที่จะก่อผลคุกคามด้านก่อการร้ายที่สำคัญได้ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือการก่อเหตุรุนแรง (๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือการก่อการร้ายรูปแบบใหม่ (๓) การป้องกันและแก้ไขการโฆษณาชวน เชื่อของกลุ่มก่อการร้าย (๔) การป้องกันและรับมือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกิจกรรมสนับสนุนการ ก่อการร้าย (๕) การสกัดกั้นและเฝ้าระวังคนในประเทศสนับสนุนกิจกรรมการก่อการร้ายทั้งทางตรง และทางอ้อม และ (๖) การสกัดกั้นและเฝ้าระวังการเป็นทางผ่านและแหล่งจัดหาทรัพยากร อาวุธ และ ที่พักพิงของกลุ่มผู้ก่อการร้าย

๖) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มุ่งนำแนวทางการรับรู้ ปรับตัว พื้นตัว เร็วทั่วถึงอย่างยั่งยืนภายใต้หลักการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยในระดับสากล มาดำเนินการให้ สามารถรองรับปัญหาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพครบถ้วน โดยมีแนวคิดใน การดำเนินการที่สำคัญภายใต้แนวทางการพัฒนาดังกล่าวนี้ประกอบด้วย (๑) ส่งเสริมการลดความ เสี่ยงจากสาธารณภัย ด้วยการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมด้านการจัดการสาธารณภัย (๒) บูรณาการ ระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉินให้ประเทศไทยมีมาตรฐานระบบบัญชาการเหตุการณ์ที่มีเอกภาพ รองรับสาธารณภัยรูปแบบใหม่ได้ครอบคลุมทุกมิติ (๓) เพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืนด้วยการ พัฒนาระบบและมาตรการในการฟื้นฟูที่ดีกว่าเดิมและปลอดภัยกว่าเดิม เพื่อตอบสนองความต้องการ ผู้ประสบภัยอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม (๔) ส่งเสริมมาตรฐานความร่วมมือระหว่างประเทศในการ จัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศด้านมนุษยธรรม มีความเป็น เอกภาพ และได้มาตรฐานโลก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย และ (๕) ขับเคลื่อนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเพิ่มขีด ความสามารถและนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาพัฒนางานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๗) ป้องกันและแก้ไขปัญหาคืออาชญากรรมข้ามชาติ มุ่งเน้นให้เกิดการ บริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย การบูรณาการการทำงาน การส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการแสวงความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ที่พร้อมรองรับปัญหาได้ทุกรูปแบบ โดยมี แนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การบริหารจัดการข้อมูล ฐานข้อมูล และระบบที่เกี่ยวข้อง (๒) การปรับปรุง พัฒนา และทบทวนกฎหมายเกี่ยวข้อง รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ (๓) การบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนในทุกระดับและทุกมิติ (๔) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัย และ (๕) การแสวงความร่วมมือในระดับต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ

๘) เฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความ มั่นคง มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถ และการบูรณาการงานของหน่วยงานด้านเศรษฐกิจ ต่าง ๆ ให้มีความพร้อมรับมือและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และมีแนวโน้มส่ง ผลกระทบต่อความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ปัจจุบันสถานการณ์ทาง

เศรษฐกิจของโลกโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประเทศมหาอำนาจ สามารถส่งผลกระทบต่อทุกประเทศอย่าง ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การตั้งกลไกหรือหน่วยงาน เฉพาะ เพื่อดำเนินการเฝ้าระวังทางเศรษฐกิจ (๒) การจัดทำและบริหารจัดการฐานข้อมูลด้าน เศรษฐกิจที่เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ เพื่อการเฝ้าระวัง เตือนภัย เพื่อการป้องกันภัยทางเศรษฐกิจ และการวางแผนในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ (๓) การทบทวน และปรับปรุงกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดที่จะส่งผลกระทบต่อความเสียหาย ด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน (๔) การพัฒนามาตรการ กลไกการป้องกัน ปรามปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และ (๕) การ เตรียมพัฒนาทักษะบุคลากรและปฏิรูปองค์กรให้พร้อมรับนวัตกรรมเศรษฐกิจแบบพลิกผัน

๙) ป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่ง จัดการกับเงื่อนไขปัญหาที่มีอยู่เดิมทั้งปวงให้หมดสิ้นไป และเฝ้าระวังมิให้เกิดเงื่อนไขใหม่ขึ้น โดยน้อม นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาเป็นกรอบแนวทางนำในการดำเนินงาน แก้ไขและป้องกันปัญหา ตลอดไปจนถึงการผลักดันยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุอย่าง แท้จริง พร้อมนำความสงบสันติสุขอย่างยั่งยืนกลับคืนสู่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้ง สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทั้งประเทศ และนานาชาติต่อไป โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่ สำคัญ ประกอบด้วย (๑) การมุ่งดำเนินการต่อจุดศูนย์กลางหลักของปัญหาและแนวทางการปฏิบัติของ ขบวนการในพื้นที่ ด้วยการลดขีดความสามารถของขบวนการและแนวร่วมในทุกกระดับ (๒) ดำเนินการ ป้องกันเหตุรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ และกับประชาชนกลุ่มเสี่ยง (๓) ระวังยับยั้งการบ่มเพาะ เยาวชน เพื่อจัดตั้งมวลชนสนับสนุนในอนาคต (๔) ยุติการขยายแนวคิดที่ถูกบิดเบือนจากหลักศาสนา ที่ถูกต้อง และ (๕) ให้ความสำคัญกับการขยายความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ นานาชาติและภาค ประชาชน

๑๐) รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มุ่งให้สามารถอำนวยความสะดวก กำกับ ประสานงาน ติดตาม ประเมินผล และสั่งการ ในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามเป้าหมายที่กำหนด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อ แผนย่อยด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อ ความมั่นคง ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง โดยมีแนวคิดในการ ดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย (๑) ติดตาม แจ้งเตือน และประเมินสถานการณ์ภัยคุกคามความ มั่นคงอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อสถานการณ์ (๒) ผนึกกำลังและบูรณาการแนวทาง แผนงาน ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพ (๓) อำนวยการ กำกับ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเชิงรุกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และ (๔) ทำการ ติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

๑๑) รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน มุ่งสร้าง กลไกให้เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน หน่วยงานหลักมีการท างานที่มีความสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน องค์กรต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนมีศักยภาพตามมาตรฐานสากล มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยเท่าทันต่อภัยคุกคาม มีการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่

บุคลากรให้เท่าทันต่อสถานการณ์ และมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญประกอบด้วย (๑) การแก้ไขปัญหา โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน สร้าง ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานของด่านพรมแดน จัดสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง และการจัดการปัญหาเขตแดน (๒) การป้องกันปัญหา โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้านและสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันภัยจากอาชญากรรม จัดระเบียบพื้นที่ชายแดนด้านความมั่นคงให้พร้อมต่อการพัฒนาให้มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ และ (๓) การเสริมความมั่นคงโดยจัดหาเพิ่มศักยภาพ และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศรอบบ้านในการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยง เสริมสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาประสิทธิภาพผู้ปฏิบัติงาน

๑๒) รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มุ่งเน้นการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย สิทธิอธิปไตย รวมถึงสิทธิหน้าที่อื่นใดตามที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนด โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การจัดการกับภัยคุกคามผลประโยชน์ต่าง ๆ ของชาติทางทะเล ด้วยแนวคิดเชิงป้องกันและป้องปราม ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาล (๒) ทำการเฝ้าระวังและตรวจการณ์ทุกมิติที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ (๓) การแสวงหาและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ (๔) การสร้างและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศ และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ (๕) การรณรงค์ให้ความรู้ การศึกษา และการประชาสัมพันธ์กับประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียรวมทั้งเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของชาติทะเล และ (๖) การส่งเสริมและสนับสนุนกิจการพาณิชย์นาวี เพื่อเป็นการสร้างผลประโยชน์ของชาติทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนภารกิจด้านความมั่นคงในภาวะไม่ปกติ

๑๓) พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน มุ่งให้สามารถสนับสนุนภารกิจความมั่นคงในภาพรวม โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีแนวความคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ (๑) วางแผน เตรียมการ และบริหารจัดการให้สามารถตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และ (๒) บริหารจัดการให้มีความพร้อมในการปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติ

๑๔) พิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งบูรณาการการดำเนินการ ตลอดถึงทรัพยากรต่าง ๆ ในการพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า และแร่ธาตุ ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดและสอดคล้องกับเป้าหมายในภาพรวมตามที่กำหนดอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๕ การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวความคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ (๑) วางแผนและบูรณาการ การดำเนินงานพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับทุกภาคส่วน

อย่างเป็นทางการและ (๒) บูรณาการการฝึกกำลังในการป้องกันปราบปราม และฟื้นฟู ความเสียหายจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมบูรณ์แบบและเป็นระบบ

๑๕) แผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบลให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้ตำบลเป้าหมายเป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคง ประชาชนมีความปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข กินดี อยู่ดี มีความสุข เกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ ประกอบด้วย (๑) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบล อาทิ การแก้ไขปัญหาเสียดิน การค้ามนุษย์ การลัด/ป้องกันปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความมั่นคงชายแดนและทางทะเล (๒) การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ (๓) การสร้างความรักความสามัคคีปรองดอง ความรักชาติและความภูมิใจในชาติ (๔) การเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร และส่งเสริมเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ และ (๕) การบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับตำบลและจังหวัดให้มีความสอดคล้องกัน ให้สามารถตอบสนองต่อบริบทความมั่นคงระดับพื้นที่อย่างเหมาะสม

๑๖) แก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี มุ่งให้สามารถอำนวยความสะดวก กำกับ การ ประสานงาน ติดตาม ประเมินผล และสั่งการ ในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นใหม่ เป็นการเฉพาะรายกรณี ซึ่งมีความสำคัญเร่งด่วนต่อความมั่นคง การพัฒนาประเทศ และ/หรือ การดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการในภาพรวม อาทิ การแก้ไขปัญหการทำประมงผิดกฎหมาย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย (๑) ติดตาม แจ้งเตือน และประเมินสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงในภาพรวม และเฉพาะเป็นรายกรณีที่อาจขยายผลกระทบในวงกว้างต่อไปได้ (๒) บูรณาการแนวทาง แผนงาน ในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องในทุกมิติ(๓) อำนาจการ กำกับ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง จนปัญหากลับสู่สภาพปกติ และ (๔) ทำการติดตาม ประเมินผล ปรับปรุง พร้อมทั้งรายงานผลการปฏิบัติและแนวทางการพัฒนาต่อไปอย่างบูรณาการให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

มีเป้าหมายให้หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง จึงต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ เป็นการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศ ให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ ตลอดจนการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน รวมถึงการพัฒนาประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งสามารถติดตาม แจ้งเตือน ป้องกัน แก้ไขปัญหา และรับมือกับภัยคุกคามตลอดจนปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรงทั้งใน

ปัจจุบันและอนาคตได้อย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด โดยมีกระทรวงกลาโหม เป็นเจ้าภาพการดำเนินการในภาพรวม

แผนย่อยด้านนี้เป็นเสมือนแผนเตรียมการ/พัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานด้านความมั่นคง ให้พร้อมที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากไม่ได้รับการพัฒนาตามแผนและแนวทางที่กำหนดแล้ว ก็จะทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศชาติก็จะตกอยู่ในความเสี่ยงและเกิดอันตรายได้ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการของแต่ละแนวทางการพัฒนา เป้าหมายและตัวชี้วัดของทั้ง ๕ แนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

ตารางที่ ๓-๔ : เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๓๐๑	หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	ประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง(คะแนนภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๕
๐๑๐๓๐๒	กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง	ดัชนีความแข็งแกร่งทางกำลังทหาร (อันดับของโลกภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๒๕	ไม่เกิน ๒๐	ไม่เกิน ๑๕

ที่มา : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๖ หน้า ๑๘

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้าง พัฒนา และบูรณาการขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง หน่วยงานข่าวกรอง และประชาคมข่าวกรองในประเทศให้ทันสมัย ทันสถานการณ์ ทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร ยุทธโศปกรณ์ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถครอบคลุมการใช้งานได้อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง มีการบูรณาการข้อมูล

และนำผลผลิตด้านข่าวกรองไปใช้ในการบริหารจัดการปัญหาและความมั่นคงของชาติในทุกมิติและทุกด้าน รวมทั้งให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในรูปแบบประชารัฐและประชาคมข่าวกรองต่างประเทศ อย่างแน่นแฟ้น โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การดำเนินการข่าวกรองอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) การเสริมสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการในประชาคมข่าวกรองและพัฒนาเครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสารกับภาคเอกชนและภาคประชาชน (๓) การพัฒนาขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง (๔) เสริมสร้างสถานะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการท างานข่าวกรอง และ (๕) พัฒนาเครื่องมือการประเมินสถานการณ์ในระดับยุทธศาสตร์

๒) พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาปรับปรุงนโยบาย แนวทาง ระบบ กลไกการบริหารจัดการ ตลอดถึงแผนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และพร้อมรองรับภัยทุกประเภททั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลักดันให้ทุกภาคส่วนมีการฝึกร่วมกันในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจริงจังจนสามารถปฏิบัติได้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันอย่างบูรณาการของทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้มีประสิทธิภาพชัดเจนเป็นรูปธรรม ยกระดับการแบ่งปันข้อมูล ทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยี และการฝึกอบรมให้ทุกส่วนรู้จักและเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างแท้จริง สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการได้ทุกรูปแบบ ตั้งแต่ในระดับชาติไปจนถึงระดับท้องถิ่น ตลอดถึงพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการ มุ่งเน้นให้หน่วยงานได้มีการพัฒนา ทบทวน และปรับปรุงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทางปฏิบัติ ให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ การพัฒนาและเชื่อมโยงระบบการแจ้งเตือนและเฝ้าระวัง ระบบการสื่อสาร การมีเลขหมายฉุกเฉินเลขหมายเดียวทั่วประเทศ การจัดการข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การพัฒนาทีมปฏิบัติการเฉพาะกิจ การบูรณาการการท างานระหว่างพลเรือนและทหารการจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรให้ความรู้ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรมและการฝึกซ้อมในการทดสอบแผน แนวทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการจัดฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ (๒) การเสริมสร้างความเชื่อมั่น ภูมิคุ้มกัน และศักยภาพของทุกภาคส่วนให้มีความตระหนักรู้และความเข้มแข็งร่วมกันในลักษณะประชารัฐ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชน การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและกลไกการประสานงาน การเสริมสร้างการตระหนักรู้และจิตสำนึกด้านความมั่นคง การกระจายข้อมูลข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมที่หลากหลายให้ประชาชนได้รับทราบ อาทิ แผนที่พื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่หลบภัย และแผนอพยพ และส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชนเพื่อสนับสนุนในการบริหารจัดการและฟื้นฟูชุมชนจากภัยพิบัติ (๓) การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคามกับต่างประเทศโดยส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือ เพื่อพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมกับต่างประเทศ ภายใต้กลไกความร่วมมือระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และกลุ่มภูมิภาคอื่น เสริมสร้างความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ ผ่านการฝึกซ้อมร่วม และการมีแผนอพยพคนไทยในต่างประเทศกรณีเกิดวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อคนไทยในต่างประเทศ และ (๔) การบริหารจัดการยุทธศาสตร์มีการบูรณาการและผนึกกำลังในลักษณะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ โดยการบูรณาการการท างานทุกภาค

ส่วนสนับสนุนการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ การผนึกกำลังร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายในลักษณะ หุ่นส่วนยุทธศาสตร์ การเชื่อมโยงการทำงานกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้มีการกำหนดแผนหรือแนวทางดำเนินการแผนบริหารธุรกิจต่อเนื่อง ตลอดจนมีการบูรณาการแผนในทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่นจนถึงส่วนกลาง

๓) พัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง มุ่งจัดทำแผนพัฒนา และผนึกกำลังทรัพยากร รวมถึงขีดความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม ชัดเจน สอดคล้องกับการ บริหารราชการยุคใหม่ที่มุ่งเน้นความคล่องตัว พร้อมให้มีการพัฒนาระบบทหารกองประจำการ อาสาสมัครอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถรับมือกับภัย คุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อการป้องกันภัย แก่ไข และยุติความขัดแย้งด้วยการปฏิบัติการร่วม เป็นหลัก (๒) พัฒนาปฏิบัติการไซเบอร์เพื่อความมั่นคง และพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ เพื่อการใช้งาน ดาวเทียมสื่อสาร ดาวเทียมถ่ายภาพด้านความมั่นคง และการสังเกตการณ์ทางอวกาศ ด้วยความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (๓) พัฒนาระบบข่าวกรองเพื่อการแจ้งเตือน ภัยคุกคามทางทหาร โดยจัดให้มีระบบฐานข้อมูลข่าวกรองร่วม ด้วยความร่วมมืออย่างเป็นเอกภาพใน ประชาคมข่าวกรอง หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานข่าวกรองต่างประเทศ และพัฒนาระบบข่าว กรองทางยุทธศาสตร์ในทั้งในระดับนโยบาย ระดับอำนาจการข่าว และระดับปฏิบัติการข่าว (๔) ส่งเสริมการวิจัยพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ มาตรฐานทางทหาร กิจกรรม อุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร เพื่อสร้างหลักประกันให้แก่กองทัพบนพื้นฐาน การพึ่งพาตนเอง โดยบูรณาการขีดความสามารถของทุกภาคส่วน มุ่งเน้นการสนับสนุนให้ภาคเอกชน สามารถทำการผลิตเพื่อใช้ในราชการและเพื่อการพาณิชย์ในเชิงอุตสาหกรรมโดยการร่วมทุน (๕) พัฒนาระบบกำลังสำรอง ระบบทหารกองประจำการอาสาสมัคร และระบบการระดมสรรพกำลังอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อมุ่งไปสู่การบรรจุกู้ทดแทนกำลังประจำการบางตำแหน่งในยามปกติ โดยมีระบบการตอบ แทนที่เหมาะสม และสามารถรองรับการขยายกำลังในยามสงครามสำหรับการปฏิบัติการทางทหาร ทุกด้านที่มีความขัดแย้ง (๖) พัฒนาเสริมสร้างกำลังประชาชน ทหารกองหนุน ทหารนอกประจำการ ทหารผ่านศึก ทุกประเภท เพื่อมุ่งไปสู่การอ้อมกำลังและชดเชยอำนาจกำลังรบของกองทัพที่มีอยู่อย่าง จำกัดในยามสงคราม รวมทั้ง การแจ้งเตือนด้านการข่าวด้วยการเสริมสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ป้องกันประเทศ รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูล อย่างเป็นระบบ (๗) พัฒนาการผนึกกำลังและทรัพยากรจาก ทุกภาคส่วน เพื่อเตรียมพร้อมช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ (๘) พัฒนา เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิก อาเซียน มิตรประเทศ ประเทศมหาอำนาจ และองค์การระหว่างประเทศ และ (๙) ในยามสงบใช้กำลังกองทัพ ในการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน (ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ)

๔) ปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ มุ่งปกป้อง รักษา และ แก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ โดยครอบคลุมทั้งการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข การใช้ การอนุรักษ์ และการแสวงหาผลประโยชน์ อย่าง สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนดโดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่

(๑) การจัดการภัยคุกคามด้านความมั่นคงทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ด้วยแนวคิดเชิงป้องกันและป้องปราม (๒) การเฝ้าระวังและตรวจการณ์ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ในทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพ (๓) การแก้ไขปัญหาเขตแดนทางบก ทางทะเล และทางอากาศกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสันติวิธี (๔) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพของไทยกับกองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และมหาอำนาจ (๕) การแสวงหาและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงอย่างมีประสิทธิภาพ (๖) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ให้สอดคล้องกับกฎหมาย และพันธกรณีระหว่างประเทศ และ (๗) การรณรงค์ให้ความรู้ การศึกษา และการประชาสัมพันธ์กับประชาชน และผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

๕) เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และองค์กรนานาชาติ มุ่งเน้นการดำเนินการเสริมสร้างบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศ พัฒนาคือความร่วมมือต่าง ๆ ในทุกรูปแบบกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และมหาอำนาจ ให้มีการบูรณาการการปฏิบัติร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ ของต่างประเทศ ตลอดถึงองค์การนานาชาติ อย่างเป็นมิตรและเหมาะสม บนพื้นฐานของการดำรงเกียรติยศและศักดิ์ศรีของประเทศ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักการและพันธกรณีต่าง ๆ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความไว้วางใจระหว่างประเทศ ผ่านทางความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ (๒) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีและยั่งยืนกับประเทศมหาอำนาจ (๓) การแสวงหาและใช้ประโยชน์จากบทบาทและความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการปกป้องอธิปไตยและรักษาผลประโยชน์ของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และ (๔) การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ ตลอดถึงกระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๓.๔ แผนย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

มีเป้าหมายประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้นและประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของสถานะภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกมีความเชื่อมโยงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า ความท้าทายด้านความมั่นคงที่ไทยจะต้องเผชิญจะเปลี่ยนแปลงไปจากในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในมิติของภัยความมั่นคงรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ดังนั้น การเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับทุกมิติเพื่อรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบโดยในส่วนของความมั่นคงรูปแบบเดิม โดยที่โลกกำลังก้าวสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ ไทยจึงต้องมุ่งรักษาจุดแข็งของการทูตไทย คือ การรักษาดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจ นอกจากนี้ การส่งเสริมและรักษาความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านก็ยังคงมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากมีผลประโยชน์ร่วมกันในทุกมิติ โดยเฉพาะจากการมีชายแดนร่วมกัน สำหรับประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่นั้น จะทวีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีความเชื่อมโยง

ระหว่างปัจจัยภายนอกประเทศกับปัจจัยภายในประเทศ และมีผู้เล่นที่ไม่ใช่รัฐเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาการของเทคโนโลยีด้านไซเบอร์ ซึ่งไร้พรมแดนและสามารถปกปิดอัตลักษณ์ นอกจากนี้ ความขัดแย้งในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ส่งผลให้โลกเผชิญกับวิกฤตผู้ลี้ภัยที่รุนแรงที่สุดตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ และเปิดพื้นที่ให้การก่อการร้ายสากลและแนวคิดสุดโต่งสามารถบ่มเพาะและขยายวงกว้างมากขึ้น

แผนย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ รวมทั้งองค์การภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ จึงต้องมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับเพื่อเตรียมความพร้อมของไทยในการรับมือต่อความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต โดยส่งเสริมความมั่นคงแบบองค์รวม รวมถึงความมั่นคงของโครงสร้างพื้นฐานและของมนุษย์ควบคู่กับความมั่นคงทางทหาร และนอกเหนือจากการเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศไทยในการรับมือภัยคุกคามจากภายนอกแล้ว ยังจะต้องดำเนินการเชิงรุกในด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในภูมิภาคไปพร้อมกันด้วย เพื่อมุ่งลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคตได้ ซึ่งมีกระทรวงการต่างประเทศ รับผิดชอบที่เป็นเจ้าภาพการดำเนินการในภาพรวม โดยมีรายละเอียดการดำเนินการของแต่ละแนวทางการพัฒนา เป้าหมายและตัวชี้วัดของทั้ง ๓ แนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์การภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

ตารางที่ ๓-๔ : เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์การภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๔๐๑	ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น	ดัชนีรัฐเปราะบาง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๖๐	ไม่เกิน ๕๐	ไม่เกิน ๔๐
๐๑๐๔๐๒	ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน	จำนวนเป้าหมายย่อยของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในเป้าหมายที่ ๑๗ บรรลุตามที่กำหนด (บรรลุเป้าหมายภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๓)	ไม่น้อยกว่า ๑๗	ไม่น้อยกว่า ๑๙ (ปี ๒๕๗๓)	พิจารณา จัดหา ตัวชี้วัดใหม่ ที่ เหมาะสม ต่อไป

ที่มา : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ราชกิจจานุเบกษา. ๒๕๖๖. หน้า ๒๒.

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ มุ่งให้ไทยในฐานะประเทศขนาดกลาง ดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศได้อย่างสมดุล และเชื่อมโยงกันทั้งในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ยังต้องให้มีการกระจายความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสโดยการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและประเทศยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่อยู่นอกภูมิภาค พร้อมคงบทบาทแนวหน้าของไทยในกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อผนึกพลังในทุก ๆ ด้าน ให้นำมาสู่เสถียรภาพของภูมิภาค โดยเฉพาะในกรอบอาเซียน ตลอดจนส่งเสริมระบบพหุภาคี กฎหมายระหว่างประเทศ และระบบกฎเกณฑ์ ที่เป็นเสมือน “เกราะป้องกัน” สำหรับประเทศขนาดกลาง โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) สร้างเสริมความร่วมมือที่สมดุลกับนานาประเทศ เพื่อส่งเสริมสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เหมาะสมสำหรับการรักษาอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย และเสริมสร้างความมั่นคงภายใน (๒) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ (๓) ส่งเสริมความเชื่อมโยง โดยมุ่งพัฒนาความเชื่อมโยงในหลากหลายมิติ และ (๔) ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภูมิภาค

๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เน้นความเป็นปึกแผ่นและความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในการส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาค และบทบาทเชิงรุกที่สร้างสรรค์ของไทยในกรอบการทูตทุกระดับ ให้สามารถสร้างศักยภาพและส่งเสริมความร่วมมือในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคีรวมทั้งส่งเสริมความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ โดยเฉพาะมิติการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และความมั่นคงของมนุษย์ ให้สามารถป้องกันและรับมือกับภัยความมั่นคงทุกรูปแบบ รวมถึงภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด ภัยคุกคามด้านสุขภาพและภัยพิบัติ เป็นต้น โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคง/ข่าวกรองกับประเทศเพื่อนบ้าน (๒) ป้องกันการแพร่ขยายของแนวคิดสุดโต่งที่นิยมใช้ความรุนแรงทั้งภายในประเทศและในภูมิภาคอาเซียนในเชิงรุก โดยการแลกเปลี่ยนข่าวกรองและกรณีศึกษากับต่างประเทศ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลางเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ (๓) ผลักดันความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศต้นทาง (๔) สร้างเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลในภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงทางทะเล การค้าทางทะเล และการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน และ (๕) ดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในบริบทที่เหมาะสม

๓) การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐ และที่มีใช้ภาครัฐ เน้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชนต่อประชาชนผ่านการส่งเสริมความร่วมมือกับนานาชาติ ในการป้องกันและระงับภัยคุกคามทุกรูปแบบ พร้อมพัฒนาความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผ่านการทูตเชิงมนุษยธรรมและการทูตเพื่อการพัฒนา รวมไปถึงการส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศ และการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติโดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) เสริมสร้างความร่วมมือในลักษณะผลประโยชน์ร่วมกันบนพื้นฐานความไว้วางใจ (๒) สร้างศักยภาพและส่งเสริมความร่วมมือในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคีเพื่อส่งเสริมความมั่นคง

แบบองค์รวม (๓) ส่งเสริมความสัมพันธ์ในทุกกระดับ และสานความสัมพันธ์กับผู้นำรุ่นใหม่ (๔) ขยายความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสร้างศักยภาพของระบบเตือนภัยล่วงหน้าของหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทย เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในเชิงรุก (๕) มีการแลกเปลี่ยนระดับประชาชนเพื่อเสริมสร้างให้ไทยเป็นพหุสังคมที่เข้มแข็ง และ (๖) กระชับความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ กับกลุ่มเยาวชน/นักเรียนไทย/กลุ่มเป้าหมายในต่างประเทศด้วยการพัฒนาศักยภาพ หรือการเสริมสร้างขีดความสามารถทางด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการพัฒนาอาชีพ

๓.๕ แผนย่อย การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

มีเป้าหมายให้กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เป็นการเสริมสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงแบบองค์รวม ให้เป็นรูปธรรม พร้อมตอบสนองต่อปัญหาในทุกมิติ รวมทั้งสามารถรองรับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้บังเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนตามเป้าหมายที่กำหนดมี “แนวความคิดในการบริหารจัดการฯ” โดยอาศัยการแบ่งมอบความรับผิดชอบให้หน่วยงานในระดับต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อันประกอบไปด้วย

๑) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) รับผิดชอบกำกับดูแลด้านนโยบาย ความมั่นคงทั้งปวง และกำกับดูแลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในภาพรวมด้วย

๒) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) รับผิดชอบในการอำนวยการประสานงาน สั่งการ ปฏิบัติการ และกำกับดูแล ในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ

๓) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน สั่งการ ปฏิบัติการ และกำกับดูแล ในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๔) กระทรวงกลาโหม รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการ และกำกับดูแลในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศ ให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๕) กระทรวงการต่างประเทศ รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการ และกำกับดูแลในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

๖) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการ และกำกับดูแล ในการขับเคลื่อนแผนย่อยการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม ถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงประการหนึ่ง เพราะถึงแม้จะมีการวางแผนที่ดี แต่

หากมิได้มีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความล้มเหลวได้ ซึ่งกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมจะเป็นปัจจัยที่ช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการของแต่ละแนวทางการพัฒนา เป้าหมายและตัวชี้วัด ของทั้ง ๓ แนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

ตารางที่ ๓-๕ : เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๕๐๑	กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น	ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

ที่มา : แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๖, หน้า ๒๓

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) บูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง มุ่งเน้นการเสริมความพร้อม รวมทั้งยกระดับกลไกหน่วยงาน เช่น กองทัพอากาศ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เสริมสร้างความพร้อม รวมทั้งยกระดับกลไกหน่วยงาน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือ และการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม พัฒนาการวางแผนและเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและตัวผู้รับผิดชอบในทุกระดับ พร้อมมีกรอบรับปัญหา สัมมนาระดมความคิดเห็น ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุกด้านอย่างต่อเนื่องจริงจัง ตั้งแต่ยามปกติหรือยามสงบ มีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การพัฒนาปรับปรุงกลไก โครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ ของ กอ.รมน. ศรชล. และ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (๒) การพัฒนาระบบบริหารจัดการและสภาพแวดล้อม

ในการปฏิบัติงานร่วมกัน (๓) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานด้านความมั่นคง (๔) การพัฒนาศักยภาพของข้าราชการ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของ กอ.รมน. ศรชล.และ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และ (๕) การพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

๒) บูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง มุ่งพัฒนาส่งเสริมการวางแผน คู่ขนานแบบบูรณาการ ให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการบริหาร ประเทศที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างผลักดันการบริหาร จัดการตลอดถึงการบูรณาการการดำเนินการในทุกด้าน ให้ประสานสอดคล้องและสามารถปฏิบัติ ร่วมกันได้อย่างใกล้ชิด ระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งครอบคลุมการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติอย่างยั่งยืน โดยการวางระบบ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพสามารถสนับสนุนการวางแผนและแก้ไขปัญหา ความมั่นคงได้ทุกมิติทุกรูปแบบ โดยจัดทำแผนย่อย การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคงขึ้นรองรับ พร้อมทั้งกำหนดแผนงาน/โครงการสำคัญไว้อย่างชัดเจนด้วย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การวางแผนคู่ขนานกันทั้งทางตั้งและทางระดับ เพื่อให้แผนทุกระดับเสร็จสมบูรณ์ในเวลา ไหล่เดียวกัน สามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว (๒) การทำงานแบบบูรณาการร่วมกันตั้งแต่ขั้นการวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ (๓) การบริหารจัดการข้อมูลด้าน ความมั่นคงแบบบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้มีข้อมูลที่ทันสมัย ถูกต้อง และสมบูรณ์เพียงพอที่จะใช้ใน การแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้ การดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีเอกภาพ และเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ พัฒนาและ เสริมสร้างหน่วยงาน บุคลากร เครื่องมือ ระบบการบริหาร และการจัดสรรงบประมาณ ในการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดการบูรณาการความร่วมมือ ของทุกภาคส่วน รวมทั้งให้มีความพร้อม มีขีดความสามารถที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ และ คล่องตัว มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ตลอดจนการมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแล ปัญหาความมั่นคงทุกมิติในระดับนโยบาย พร้อมรองรับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตได้ อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังให้มีการกำหนดแผนย่อยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงขึ้นรองรับ พร้อมทั้งกำหนด แผนงาน/โครงการสำคัญไว้อย่างชัดเจนด้วย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การ พัฒนาปรับปรุงกลไก โครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ ของ สมช. และ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (๒) การพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคง และระบบการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคง (๓) การพัฒนาศักยภาพของข้าราชการ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของ สมช. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (๔) การพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิบัติ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOC) ของกองทัพบก

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงและข้อมูลของกองทัพบกผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายในด้านจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) และสภาพแวดล้อมภายนอกด้านโอกาส (Opportunity) และความท้าทาย (Challenge) สรุปประเด็นที่มีความสำคัญในลำดับแรก ๆ และตำแหน่งทาง ยุทธศาสตร์ของกองทัพบก (Strategic Position) ได้ดังนี้

๑. จุดแข็ง (Strength)

๑.๑ บุคลากรส่วนใหญ่ของกองทัพบก มีความชำนาญในงานในหน้าที่ เนื่องจากมีประสบการณ์ และมีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจทำงานสูงและมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การติดต่อ ประสานงาน และทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยรวดเร็ว

๑.๒ กองทัพบกมีการจัดโครงสร้างของหน่วยงานที่ดีมีระบบสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

๑.๓ กำลังพลของกองทัพบก มีความภาคภูมิใจในเกียรติยศและศักดิ์ศรีขององค์กรที่มีมาอย่าง ยาวนาน

๑.๔ การมีแนวทางปฏิบัติงานบนพื้นฐานของความถูกต้องตามแบบแผน โดยยึดถือกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ หลักฐาน และหลักนิยม อย่างเคร่งครัด

๑.๕ กองทัพบกเป็นองค์กรที่มีระเบียบวินัย มีความอ่อนตัวสูงสามารถตอบสนองภารกิจได้รวดเร็ว

๑.๖ กองทัพบกมีระบบการตรวจสอบกลั่นกรองหลายชั้นซึ่งช่วยให้เกิดความรอบคอบ

๑.๗ กำลังพลภายในหน่วยงานมีความรักความสามัคคี มีระเบียบวินัยเชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา และมีการดูแลกันทั้งในระดับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา รุ่นพี่รุ่นน้องทำให้มีความรักใคร่ สามัคคี

๑.๘ กองทัพบกมีหลักสูตรฝึกศึกษาเพิ่มพูนทักษะให้กับกำลังพลทุกเหล่า

๑.๙ กำลังพลของกองทัพบกทุกนายมีสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๑.๑๐ กองทัพบกมีจำนวนกำลังพลและยุทธโปกรณ์และได้รับงบประมาณสูง เมื่อเทียบกับกองทัพของหลายประเทศ

๑.๑๑ กองทัพบกมีผู้ช่วยทูตทหารบก ๑๗ ประเทศ ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน

๑.๑๒ กองทัพบกมีระบบการเรียกเกณฑ์และระบบกำลังสำรอง สำหรับการเรียกเกณฑ์/ ใช้ประชาชนเพื่อปฏิบัติภารกิจกองทัพบก

๑.๑๓ กองทัพบกมีหน่วยงานสำหรับสื่อสารมวลชน

๑.๑๔ กองทัพบกได้รับความไว้วางใจจากประชาชน

๒. จุดอ่อน (Weakness)

๒.๑ นโยบายและกลยุทธ์ของกองทัพบกมีการเปลี่ยนแปลงตามผู้บังคับบัญชา

๒.๒ กองทัพบกมีระบบอุปถัมภ์ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานภายในกองทัพ ทำให้การบริหารจัดการกำลังพลไม่มีประสิทธิภาพ

๒.๓ ปริมาณงานตามนโยบายมีมาก ทำให้ปริมาณงานไม่สมดุลกับปริมาณคน บุคลากรมีภาระงาน หลายหน้าที่ทำให้ไม่มีเวลาคิดแผนการดำเนินงานเชิงรุก

๒.๔ สถานภาพยุทธโธปกรณ์บางส่วนไม่เหมาะสม (การขาดอัตรา, ขำรุงฯ)

๒.๕ กองทัพบกยังขาดระบบปลดถ่ายกำลังพลที่มีประสิทธิภาพ

๒.๖ ขาดระบบการหมุนเวียนกำลังพลระหว่างหน่วยปฏิบัติกับฝ่ายอำนวยการ/อาจารย์ ทำให้ กำลังพลเบื่อหน่ายขาดขวัญกำลังใจ โดยเฉพาะในกำลังพลประเภทอาจารย์ในสวนการศึกษา

๒.๗ กองทัพบกมีการบรรจุคนไม่ตรงกับสายงานเป็นจำนวนมาก จึงไม่มีความรู้ความชำนาญเพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ

๒.๘ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของกองทัพบกเป็นเชิงพรรณนา ไม่สามารถจับต้องหรือนำไปปฏิบัติได้และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละปีแม้จะมีความชัดเจน แต่ขาดการสื่อสารทำความเข้าใจ เพื่อให้กำลังพลเข้าใจกลยุทธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

๒.๙ การจัดทำ Job Description และคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละตำแหน่งหน้าที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่องเมื่อต้องส่งต่อสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่

๒.๑๐ การสนับสนุนกำลังพลช่วยราชการนอกหน่วยทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนกำลังพลปฏิบัติงานในหน่วย

๒.๑๑ กำลังพลบางส่วนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพจึงต้องหาอาชีพเสริม ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มขีดความสามารถ และในภาพรวมกำลังพลของกองทัพบกส่วนใหญ่มีหนี้สินจำนวนมากส่งผลทำให้ขาดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน

๒.๑๒ การประเมินค่ากำลังพลยังขาดความเป็นมาตรฐานสากล

๒.๑๓ ขาดระบบการบันทึกเทคนิคความรู้ประสบการณ์ของกำลังพลที่เชี่ยวชาญ รวมทั้งขาดระบบ การจัดการความรู้ที่เป็นรูปธรรม

๒.๑๔ กองทัพบกยึดถือระบบอาวุโสเป็นหลักในการพิจารณาการเลื่อนยศหรือตำแหน่ง โดยไม่นำผลการปฏิบัติงานมาร่วมพิจารณาควบคู่ไปกับระบบอาวุโสทำให้กำลังพลขาดขวัญกำลังใจ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

๒.๑๕ การบริหารจัดการระบบการศึกษาของกองทัพบกขาดประสิทธิภาพ

๒.๑๖ คุณภาพของกำลังพลทหารที่มาจากเกณฑ์ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก และการปลดประจำการเร็วทำให้ขาดความชำนาญและประสบการณ์

๓. โอกาส (Opportunity)

๓.๑ บทบาทของทหารในปัจจุบันที่มีต่อสังคมในการช่วยเหลือประชาชนในด้านบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติภารกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้กองทัพบกได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนและให้ความช่วยเหลือจากประชาชนในการสนับสนุนกิจการของหน่วยมากขึ้น

เช่น การบริจาคเงินช่วยเหลือให้กับกำลังพลที่ปฏิบัติงานภาคใต้เป็นการสนับสนุนงานด้านขวัญกำลังใจ กำลังพลของกองทัพบก

๓.๒ กองทัพบกได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากประชาชนและสังคมเนื่องจากวางตัวเป็น กลางทำงานตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็น โอกาสให้กองทัพบกให้การช่วยเหลือประชาชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดภาพลักษณ์ที่ดีของ กองทัพ

๓.๓ รัฐบาลไว้วางใจให้กองทัพบกมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงการ พัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน

๓.๔ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และการ บริหารงาน ภาครัฐแนวใหม่ ทำให้กองทัพบกมีโอกาสในการปรับปรุงองค์กรให้มีความทันสมัย พัฒนา คน และพัฒนา กระบวนการวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

๓.๕ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นโอกาสให้กองทัพบกพัฒนาประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน เช่น พัฒนาบุคคล พัฒนาระเบียบหลักเกณฑ์ และพัฒนาการบริหารจัดการกำลังพล นอกจากนี้ ยังเป็นแรงกระตุ้นให้กำลังพลของกองทัพบกเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานสูงขึ้น

๓.๖ การให้การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิด ความศรัทธา ในกองทัพบก

๓.๗ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทำให้เกิดการติดต่อและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ กองทัพมิตรประเทศและทำให้เกิดความร่วมมือในด้านการศึกษาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และฝึกอบรม ทางทหารกับกองทัพมิตรประเทศเป็นโอกาสพัฒนากำลังพลเพิ่มขึ้น

๓.๘ การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้การป้องกันประเทศมีความ สะดวกและ ทันสมัย เช่น การใช้ UAV เป็นต้น

๓.๙ เทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสารที่ก้าวหน้าในปัจจุบันทำให้การรับรู้ด้านข่าวสาร ข้อมูล ตลอดจนการติดตามการปฏิบัติการกิจของหน่วยเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ช่วยลดขั้นตอนการ ปฏิบัติงานเสริมสร้างภาพลักษณ์ในเรื่องความทันสมัยสามารถตอบสนองนโยบายผู้บังคับบัญชาได้ อย่างทันท่วงที

๓.๑๐ นโยบายการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “รู้จักพอ” มาใช้ในกระบวนการทำงาน และวิถีชีวิตช่วยปลูกฝังจิตสำนึกกับกำลังพลของกองทัพบก

๓.๑๑ เทคโนโลยีสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าเป็น อย่างมากเป็นโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบถึงข้อมูลและสามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง และทำให้การ รับรู้ ด้านข่าวสารข้อมูลตลอดจนการติดตามการปฏิบัติการกิจของหน่วยเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ลด ขั้นตอนการปฏิบัติงานเสริมสร้างภาพลักษณ์ในเรื่องความทันสมัย

๓.๑๒ สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้กองทัพบกมีบทบาทในประเทศและ ต่างประเทศมากยิ่งขึ้น

๓.๑๓ การเกิดวิกฤตของการเมืองที่รุนแรงและการเปลี่ยนผ่านรัฐบาล ทำให้มี นโยบายออกมาใหม่ ๆ ซึ่งกองทัพบกได้ปรับตัวและปรับการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นได้ และได้มีการบูรณาการและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ในการพัฒนากองทัพบก

๓.๑๔ สังคมที่มีปัญหามากขึ้นทำให้กองทัพพบกมืบพบาทในการแก้ไขปัญหามากขึ้น และได้รับ งบประมาณจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากขึ้น

๓.๑๕ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางด้านการเมืองในระดับมหภาค ลดข้อพิพาทในระดับทวิภาคีได้มากขึ้น

๓.๑๖ นโยบาย Digital Economy ของรัฐบาล ทำให้กองทัพพบกมืโอกาสพัฒนาระบบสารสนเทศ

๔. ความท้าทาย (Challenge)

๔.๑ ภัยคุกคามในรูปแบบใหม่มีมากขึ้นทำให้กองทัพต้องเพิ่มภาระงานมากยิ่งขึ้น

๔.๒ ความไม่แน่นอนทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองบ่อยครั้ง เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างภายในกองทัพเนื่องจากในบางเรื่องอยู่ในขั้นตอนของการเสนอเรื่องเพื่อดำเนินการตามนโยบายแต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล อาจถูกให้ชะลอโครงการของรัฐบาลก่อนหน้านี้ออกไปก่อนเสมอ

๔.๓ ปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน ผลประโยชน์ตามแนวชายแดนและการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในพื้นที่จำกัดในระดับไม่รุนแรงไปจนถึงระดับรุนแรงได้ในห้วงเวลาสั้น ๆ

๔.๔ สภาวะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี และการที่รัฐบาลมีโครงการหรือการใช้จ่ายเงินจำนวนมากอาจทำให้กระทรวงกลาโหม และกองทัพถูกปรับลดงบประมาณลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การขึ้นเงินเดือน หรือการจัดทำนโยบายหรือหลักเกณฑ์ในการขอเพิ่มสิทธิให้กับกำลังพล

๔.๕ ภาวะทางเศรษฐกิจที่ค่าครองชีพสูงรวมถึงราคาสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลทำให้ กำลังพลผู้ที่มีรายได้น้อยต้องแบกรับภาระเพิ่มมากขึ้นมีผลให้ภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้นก่อให้เกิด ความเครียดส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยตรงและเกิดปัญหาครอบครัวขึ้นตามมา ภายหลัง

๔.๖ สังคมไทยยังมีระบบพวกพ้องหรือระบบศักดินาอยู่โดยเฉพาะระบบราชการ ก่อให้เกิดอภิสิทธิ์ชน ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาของกองทัพ

๔.๗ เทคโนโลยีไร้พรมแดนล่อแหลมต่อการคุกคามองค์กรและสถาบัน ตลอดจน กระแสสังคมออนไลน์ ทำให้การเผยแพร่และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารง่ายขึ้นข้อมูลในทางลบของ กองทัพถูกเผยแพร่ไปอย่างรวดเร็ว โดยไม่ได้ผ่านการกลั่นกรอง หรือตรวจสอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ภาพลักษณ์ขององค์กรกองทัพ

๔.๘ ความแตกแยกของความคิดของประชาชน ทำให้ประชาชนมีอคติต่อทหารและ กองทัพได้

๔.๙ เทคโนโลยีมีทั้งคุณและโทษ มีความเสี่ยงต่อการรักษาความปลอดภัยด้านข้อมูล ข่าวสารและการรักษาความลับทางทหาร และที่สำคัญคือมีราคาแพงจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ในการจัดทำระบบ การนำเทคโนโลยีมาใช้ จะต้องมีการศึกษาและต้องพิจารณาให้คนที่มีความรู้ ความสามารถมาปฏิบัติงาน รวมทั้ง จัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ และมีการกำหนดมาตรการในทุกด้าน

๔.๑๐ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ส่งผลให้การกำกับดูแลการเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างประเทศทำได้ยากขึ้นเสี่ยงต่อการเกิดภัยคุกคามในรูปแบบใหม่มากขึ้น เช่น ยาเสพติด ผู้หลบหนี เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การก่อการร้ายสากล โรคอุบัติใหม่

๔.๑๑ ค่านิยมวัฒนธรรมองค์กร การใช้ชีวิตของบุคคลยุคใหม่ ส่งผลให้สรรหากำลังพลที่มีคุณภาพ เข้าสู่กองทัพได้ยากขึ้น

๔.๑๒ ปัญหาสังคมที่เสื่อมโทรม ได้แก่ ยาเสพติด การพนัน บ่อนและอาชญากรรมที่อาจมีกำลังพลส่วนน้อยเข้าเกี่ยวข้อง เป็นความเสี่ยงต่อภาพลักษณ์ของกองทัพ ให้ถูกมองไปในทางลบ ทำให้การปฏิบัติงานของ กองทัพบกเป็นไปด้วยความยากลำบาก และถูกขัดขวางจากประชาชนที่เสียผลประโยชน์

๔.๑๓ การเป็นสังคมผู้สูงอายุในอนาคตส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทัพ

๔.๑๔ เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีเพิ่มมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการปรับตัวของกำลังพลโดยเฉพาะกำลังพลของกองทัพบกที่มีอายุค่อนข้างมากจึงอาจก่อให้เกิดความเปราะบางหรือเฉื่อยชาในการปฏิบัติงาน

๔.๑๕ การเมืองการปกครองของประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนบางประเทศมีปัญหาภายในส่งผลให้การดำเนินการด้านนโยบายระหว่างประเทศไม่ราบรื่น

๔.๑๖ การเปลี่ยนสังคมของโลกจากเกษตรกรรมสู่อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อการสรรหากำลังพลเข้าสู่กองทัพ

จากผลการประเมินสภาพแวดล้อมข้างต้นสามารถกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของกองทัพบก (Strategic Position) กล่าวคือ กองทัพบกมีจุดแข็งและโอกาสอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกได้ เช่น การขยายงาน การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการนั้น ๆ โดยที่จุดอ่อนของ กองทัพบกอยู่ในระดับต่ำ จึงไม่น่าเป็นกังวลมากนัก แต่ควรที่จะปรับปรุง พัฒนา ทบทวน หรือยกเลิกกิจกรรมในบางรายการ อย่างไรก็ตามกองทัพบกมีความท้าทายในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงสมควรจัดการหรือจัดทำแผนรองรับความท้าทายเหล่านั้นอย่างรอบคอบ โดยสามารถใช้ทั้งยุทธศาสตร์การป้องกัน รักษา หรือการทบทวน ชะลอ หรือยกเลิกกิจกรรมบางอย่างออกไป

สรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าวโดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อมีพระบรมราชโองการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ให้มีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติโดยมีราชกิจจานุเบกษาประกาศใช้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ในการพัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่บัญญัติให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทฯ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงหรือความจำเป็นของประเทศได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีแล้ว

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงจำนวน ๒๓ ประเด็น โดยเป็นแผนระดับที่ ๒ ที่มีผลผูกพันให้ทุกหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องแปลงไปสู่การปฏิบัติร่วมกันอย่างบูรณาการ รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทฯ เพื่อบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และส่งผลให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อไป

นอกจากนี้ในปัจจุบันปัญหาความมั่นคงชายแดนเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงในแทบทุกมิติทั้งด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความมั่นคงของมนุษย์และสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการจัดการด้านความมั่นคงชายแดนของประเทศไทยประกอบด้วย ๕ ปัญหาสำคัญ ดังนี้ (๑) ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดนและความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดน (๒) ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (๓) ปัญหายาเสพติด (๔) ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม (๕) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่ หนึ่งในมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันและนำมาซึ่งภัยแทรกซ้อนในรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งในทุกระดับ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศเป็นสำคัญ ความร่วมมือนี้ควรถูกขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเทศและระหว่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศและภูมิภาคร่วมกัน ดังนั้นการสร้างความร่วมมือจึงเป็นหน้าที่ที่รัฐบาลและองค์กรระดับประเทศจะต้องให้ความสำคัญและแสดงบทบาทของประเทศในการขยายความร่วมมือนี้ ให้เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคนี้ต่อไป เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประเทศชาติและประชาชนรวมทั้งผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาคร่วมกัน การรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจทุกฝ่าย ซึ่งเป็นโอกาสที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชาอาณาจักร ซึ่งหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงภายในจะใช้ในการวางแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงภายใน ราชาอาณาจักรและเพื่ออธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติสืบต่อไป

บทที่ ๔ การวิเคราะห์ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว โดยมีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาถึงสภาพการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว (๒) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยปัญหาและการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว และ (๓) เพื่อกำหนดแนวทางในการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว การในครั้งนี้ผู้ศึกษานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพและวิเคราะห์ ติความ การสังเคราะห์ความ และการสรุปความ เพื่อให้เห็นข้อมูลเชิงลึกที่มุ่งสู่การตอบโจทย์ในวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และการรับรู้สาระสำคัญของวัตถุประสงค์แต่ละข้ออยู่ในระดับใด อันจะทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ตามประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสภาพความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว
๒. สภาพการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว
๓. ปัจจัยปัญหาและการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว
๔. การพัฒนารูปแบบในการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว
๕. ข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกัน

สภาพความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว ที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

๑. บริบทสภาพความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว

ในการเปิดประชาคมอาเซียนทำให้สภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและได้ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่างๆ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการแก้ไขของทุกฝ่ายอีกทั้งแนวโน้มที่มีความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินของประชาชน ผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งจะส่งผลต่อสภาพจิตใจของประชาชนในชุมชนจนทำให้ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิตจากการเกิดความไม่สงบสุขอันเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศ (กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๖๒: ๑-๓) โดยเฉพาะยาเสพติด ที่เป็นการบ่อนทำลายศีลธรรม ความสงบเรียบร้อย และสร้างความเสียหายให้กับประชาชน เกิดการเสียชีวิตหรือหวาดกลัววันไหวในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเป็นต้นเหตุของคดีอุกฉกรรจ์ เช่น การฆ่าคนโดยเจตนา การข่มขืน กระทำชำเรา การลักทรัพย์ชิงทรัพย์ การชิงและปล้นทรัพย์ และอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะของ

องค์กรข้ามชาติ และการก่อการร้าย โดยจัดเป็นปัญหาทางสังคม เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชน ดังนั้น เพื่อป้องกันและปราบปรามไม่ให้เกิดขึ้น และหมดไป จึงต้องหาแนวทางเตรียมการหรือยับยั้ง การกระทำความผิดมิให้เกิดขึ้น ซึ่งการปราบปรามหรือควบคุมยาเสพติด จะกระทำได้ด้วยการสืบสวน จับกุม การฟ้องร้อง และการพิพากษาคดีกิจกรรมเหล่านี้เป็นการตอบสนองการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น ซึ่งการดำเนินการป้องกันและปราบปรามหรือการควบคุม จะต้องดำเนินการโดยเคร่งครัดเท่าเทียมกัน ทุกคนเพราะเป็นหน้าที่หลักในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อสร้างความสงบสุขของ ประชาชนและคนในชุมชน ดังนั้นการเรียนรู้หลักการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจึงเป็นสิ่งที่ ฝ่ายจะต้องศึกษา เรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (บุชรา สุวิบูลย์, ๒๕๖๒)

ปัจจุบันผู้ค้ายาเสพติดในชุมชนมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น อีกทั้งพยายามหาหนทางในการหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกจับกุมหรือใช้วิธีต่าง ๆ ให้การกระทำการก่ออาชญากรรมไม่ผิดกฎหมาย โดยใช้วิธีการใหม่ ๆ หลากหลายมากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหานี้โดยตรงต้องศึกษาหาความรู้ เพื่อที่จะตามให้ทันจะได้นำมาจัดใช้ในการป้องกันและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยต้องทราบทิศทางและจุดเน้นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะยุทธศาสตร์สำคัญในการป้องกันยาเสพติดทุกประเภท (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๖๒: ๑๙) ซึ่งปัญหายาเสพติดเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกชุมชนและอยู่คู่กันมาทุกยุคทุกสมัย ในการต่อสู้ป้องกันตนเองจากบรรดาผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งฉกฉวยโอกาสหากินบนผลประโยชน์ของสุจริตชน ในการป้องกันและปราบปรามจึงเป็นความรับผิดชอบของแต่ละท้องถิ่น แต่ละชุมชนโดยอาศัยกฎหมาย และผู้เป็นหัวหน้าในระดับตำบลและหมู่บ้าน ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยอย่างสมบูรณ์ โดยกำหนดเป็นนโยบายสำคัญให้ปฏิบัติงานสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการควบคุมและบำบัดผู้ติดยาเสพติดทุกประเภทเพราะเป็นเรื่องสำคัญต่อความสำเร็จทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือ ศรัทธาและให้ความร่วมมืออย่างจริงจังและเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน (อชิรวิทย์ สุพรรณเภสัช, ๒๕๕๕: ๒๐)

การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บรรลุเป้าหมายหรือผลสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันให้ “ถูกจุดและตรงประเด็น” ทั้งนี้ การท างานจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีการจัดการที่ดี มีการบูรณาการให้ทุกภาคส่วนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดตามแผนงานยุทธศาสตร์ป้องกัน ปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้อัตราความเสี่ยงในการเกิดผู้ติดยาเสพติดลดลงได้ ปัญหายาเสพติดเกิดขึ้นได้ง่ายในทุกชุมชน (ปวีณา ครุฑเผือก, ๒๕๖๐) ซึ่งเห็นได้จากสถิติของคดีอาญาของสถานีตำรวจทุกแห่งที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งในแต่ละปีสถิติการเกิดคดีเกี่ยวกับยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเสี่ยงมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง ส่งผลให้ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านการป้องกันตนเองและครอบครัว ดังนั้นการพัฒนาการในโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดตามแผนงานยุทธศาสตร์ป้องกัน ปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้กับตำรวจเพื่อลดความเสี่ยงในการกระทำผิดของผู้ค้ายาเสพติด และลดค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหายาโดยจะเกิดผลดีกับประชาชนในชุมชนให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากยิ่งขึ้น (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๖๒)

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของทุกรัฐบาลจะมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันจากกระบวนการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชนอย่างครบวงจรเพื่อป้องกันจุดอ่อนและสร้างเกราะป้องกันที่สกัดกั้นไม่ใหยาเสพติดมีการเพิ่มขยายตัว ประเด็นปัญหาสำคัญคือยาเสพติดส่วนใหญ่

มีแหล่งผลิตมาจากตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน (ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด แห่งชาติ, ๒๕๖๒) การกักกันในการป้องกันปัญหาเสพติดจะมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.) เป็นหน่วยงานหลักในการสกัดกั้นและปลุกพลังหมู่บ้าน/ชุมชน ตามแนวชายแดนมาเป็นแนวร่วมสำคัญเพื่อป้องกันยาเสพติดไม่ให้แทรกซึมเข้ามาหมู่บ้าน/ชุมชน การส่งเสริมและเสริมสร้างความเข้มแข็งจะช่วยให้การแก้ปัญหาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการสนับสนุน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มจะมีบทบาทสำคัญที่จะ ประสานความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และ อสม. ในการสร้างรั้วให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน ในการป้องกันภัยยาเสพติด (สิงห์ ปานะชา, ๒๕๕๘: ๑๙๕-๒๒๐) โดยมุ่งเน้นไปที่เด็กและเยาวชนเป็น สำคัญคือ การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ ดำเนินการขยายพื้นที่และกิจกรรมเชิงบวกแก่เยาวชนให้มาก ขึ้น เช่น ลานกีฬา ลานดนตรี ลานกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อดึงออกมาให้ไกลจากยาเสพติด การกักกันแล้วมี บทบาทสำคัญในการลดพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องของเสพยาเสพติด การมุ่งเน้นไปที่ผู้มีส่วนได้เสียทุกระดับ การกัก ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในหมู่บ้าน/ชุมชน จัดอบรมให้ความรู้ในการป้องกันยาเสพติด ครอบครัวกลับคืนมาเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความพร้อมในการดูแลสมาชิกอย่างแท้จริง (สันติ เกษะกาวิ, ๒๕๕๙: ๑-๒) แต่ปัญหาเสพติดยังคงขยายตัวอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และศักยภาพการพัฒนาของประเทศ รัฐบาลจึงถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาเสพติด ให้หมดสิ้นไป โดยได้กำหนดกระบวนการงานในการแก้ไขปัญหามา ประกอบด้วย การอำนวยการโดย เสริมสร้างสมรรถนะ สร้างกระแสต่อต้านยาเสพติดตรวจสอบข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง โดยการปราบปราม และสนับสนุนการหาข่าวการจับกุมดำเนินคดี รวมทั้งเสริมสร้างบทบาทของเจ้าพนักงาน ฝ่ายปกครอง และอาสาสมัครต่าง ๆ การบำบัดฟื้นฟูโดยนำผู้เสพ ผู้ติดยา เข้ารับการบำบัดรักษาเน้นการใช้หมู่บ้าน/ ชุมชน บำบัดเพื่อฟื้นฟูด้านจิตใจและอาชีพ การป้องกัน ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันหมู่บ้าน/ ชุมชน เพื่อป้องกันไม่ให้คนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติด สัมฤทธิ์ผลได้อย่างแท้จริง (พัฒนธรร ตันติเวชยานนท์, ๒๕๖๐: ๑-๒)

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาดังกล่าวรัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการจัดการ กับปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังมากขึ้น เนื่องจากเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหาย และสูญเสียแก่ ครอบครัว ชุมชน และสังคมของประชาชนในชาติอย่างรุนแรง ทำให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) โดย ส่วนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์ประสานการ ปฏิบัติที่ ๒ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.) จึงได้จัดทำ แผนงาน/การจัดตั้งหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดขึ้น และได้กำหนดเป้าหมายการสร้าง ความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน โดยใช้หมู่บ้าน/ ชุมชนเป็นศูนย์กลางด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามา เพื่อสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมุ่งให้ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ ด้วยตนเอง และกำหนดมาตรการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดระยะยาวในพื้นที่ เพื่อเป็นการสนองพระราช ประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ที่ทรงห่วงใยพสกนิกรชาวไทยที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติด นอกจากนี้เพื่อ เป็นการสนองนโยบายรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖- ๒๕๗๐) และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๕-๒๕๗๑) รวมถึงการดำเนินตามวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๙) เพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามแผน

พระราชรัฐของรัฐบาล (ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๒ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๒ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.), ๒๕๖๒) ด้วยความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในระดับหมู่บ้าน ชุมชนตามแนวชายแดนมีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในพื้นที่ตามแนวชายแดนที่มีการแพร่ระบาดและมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดที่เป็นต้นตอของปัญหาการแพร่ระบาดในประเทศไทย เป็นการหยุดยั้งปัญหาที่ต้นเหตุ จากปฏิบัติการในช่วงปีที่ผ่านมาจึงสมควรต้องมีการวิจัยและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปพัฒนาแนวทางในการแก้ปัญหาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

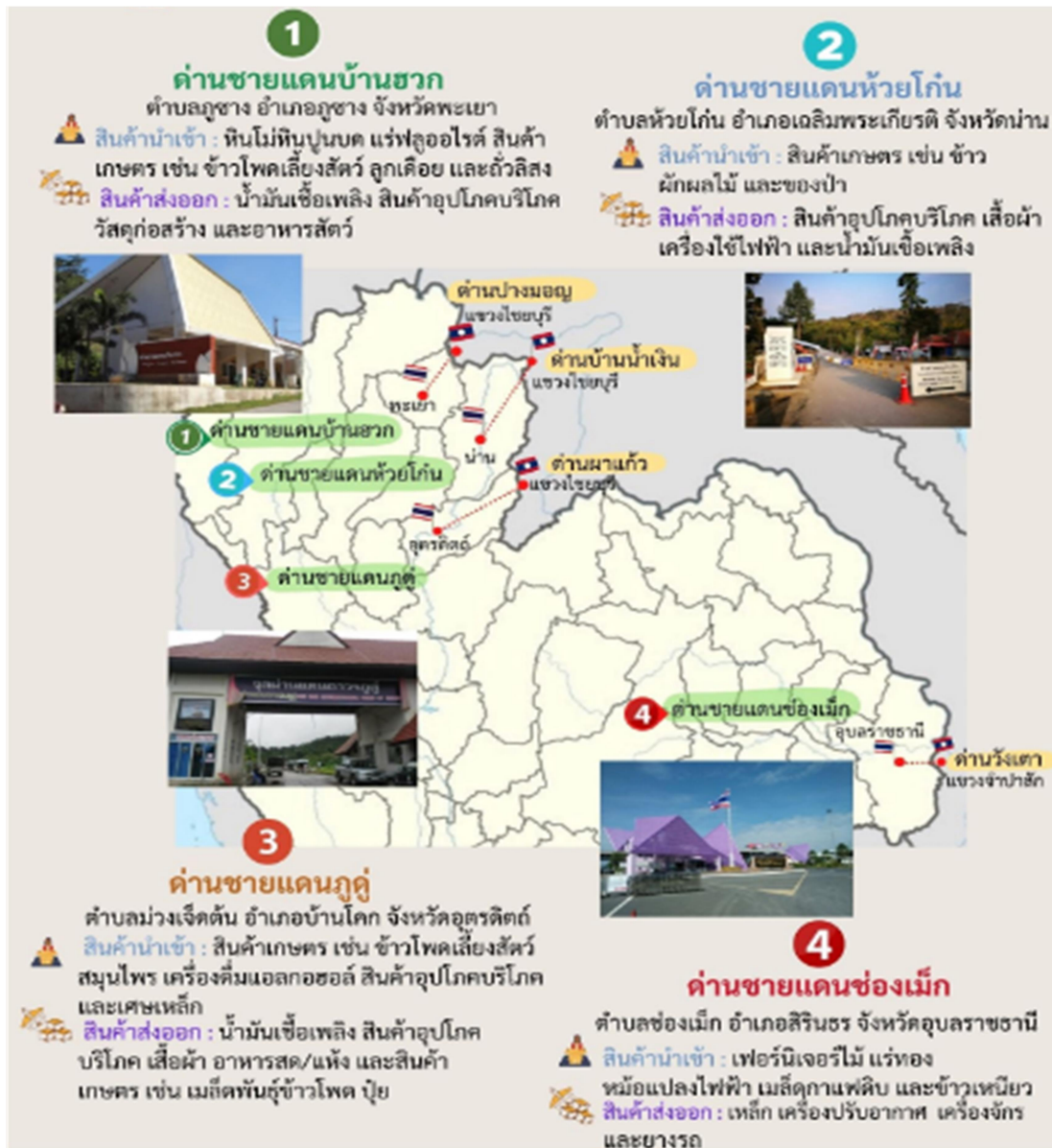
๒. ปัญหาและอุปสรรคความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในภาพรวมดำเนินไปอย่างราบรื่นบนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกันและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีความคล้ายคลึงด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสนับสนุน ส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายมีความร่วมมือกันอย่างกว้างขวางครอบคลุมทุกมิติ และสามารถใช้กลไกความร่วมมือด้านต่าง ๆ ผลักดันความร่วมมือ รวมถึงปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาและหาทางออกร่วมกันได้อย่างสันติ ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ประเด็นที่คั่งค้างและมีนัยละเอียดอ่อนในความสัมพันธ์ไทย-ลาว ได้แก่ ความไม่ไว้วางใจไทยเกี่ยวกับขบวนการต่อต้านรัฐบาลลาว ซึ่งทางการไทยได้แสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนว่าไม่สนับสนุนขบวนการดังกล่าว ตลอดจนการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับลาวของสื่อไทย นอกจากนี้ปัญหาที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของไทยมีดังนี้ ...”

๒.๑ ปัญหาการข้ามแดนผ่าน ๔ ด้านชายแดนไทย-ลาว ที่แผ่นดินติดกันโดยไม่มีแม่น้ำโขงกั้นกลาง

ด้านชายแดนไทย-ลาว มีพรมแดนติดกันยาวถึง ๑,๘๑๐ กิโลเมตร ครอบคลุมทั้งหมด ๑๐ จังหวัด ได้แก่ เชียงราย ,พะเยา, น่าน, อุตรดิตถ์, พิษณุโลก, เลย, หนองคาย, บึงกาฬ, นครพนม, มุกดาหาร, อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี มีด้านชายแดนถาวร จำนวน ๔๙ ด้าน โดยมีด้านชายแดนสากล จำนวน ๔ ด้าน ที่สามารถข้ามแดนได้โดยไม่ต้องเดินทางข้ามแม่น้ำโขง ได้แก่

แผนภาพที่ ๔-๑ ๔ ด้านชายแดนไทย-ลาว ที่แผ่นดินติดกันโดยไม่มีแม่น้ำโขงกั้นกลาง

ที่มา : สำนักพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจบริการ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, ๒๕๖๔

๑. ด้านชายแดนบ้านฮวก จ.พะเยา

ด้านชายแดนบ้านฮวก อ.ภูซาง จ.พะเยา ตรงข้ามกับด้านสากลบ้านปางมอญ แขวงไชยบุรีของฝั่งลาว อยู่ห่างจากตัวจังหวัดพะเยา ประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร ตามถนนสาย พะเยา-จุน-เชียงคำ-ภูซาง เปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๐๖.๐๐-๑๘.๐๐ น. ประเภทสินค้ามีทั้งสินค้าส่งออกและนำเข้า ประกอบด้วย สินค้าส่งออกที่สำคัญ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง และอาหารสัตว์ เป็นต้น และสินค้านำเข้าที่สำคัญ เช่น หินโม้หินปูนบด แร่ฟลูออไรต์ สินค้าเกษตร เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลูกเดือย และถั่วลิสง เป็นต้น

๒. ตำนชายแดนห้วยโก๋น จ.น่าน

ตำนานชายแดนห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน ตรงข้ามกับตำบลบ้านน้ำเงิน แขวงแขวงไชยบุรีของฝังบลาว อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดน่าน ประมาณ ๑๔๐ กิโลเมตร ตามถนนสายบัว-ทุ่งช้าง-ห้วยโก๋น เปิดทำการทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐-๒๐.๐๐ น. และทุกวันเสาร์เวลา ๐๘.๐๐-๑๒.๐๐ น. ประเภทสินค้ามีทั้งสินค้าส่งออกและนำเข้า ประกอบด้วย สินค้าส่งออกที่สำคัญ เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า และน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น และสินค้านำเข้าที่สำคัญ เช่น สินค้าเกษตร เช่น ข้าว ผักผลไม้ และของป่า เป็นต้น

๓. ตำนชายแดนภูตู๋ จ.อุดรดิตถ์

ตำนานชายแดนภูตู๋ อ.บ้านโคก จ.อุดรดิตถ์ ตรงข้ามกับด่านผาแก้ว แขวงไชยบุรีของฝังบลาว อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุดรดิตถ์ ประมาณ ๑๖๐ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๑๑๗ ท่าปลา-น้ำป่าด-ปากท่า-บ้านโคก เปิดทำการตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐-๒๐.๐๐ น. ประเภทสินค้ามีทั้งสินค้าส่งออกและนำเข้า ประกอบด้วย สินค้าส่งออกที่สำคัญ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สินค้าอุปโภคบริโภค เสื้อผ้า อาหารสด/แห้ง และสินค้าเกษตร เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด ปุ๋ย เป็นต้น และสินค้านำเข้าที่สำคัญ เช่น สินค้าเกษตร เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สมุนไพร เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สินค้าอุปโภคบริโภค และเศษเหล็ก เป็นต้น

๔. ตำนชายแดนช่องเม็ก จ.อุบลราชธานี

ตำนานชายแดนช่องเม็ก อ.สิรินธร จ.อุบลราชธานี ตรงข้ามกับ ด่านวังเต่า เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดอุบลฯ ประมาณ ๙๐ กิโลเมตร ตามถนนทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ เปิดทำการตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐-๒๐.๐๐ น. ประเภทสินค้ามีทั้งสินค้าส่งออกและนำเข้า ประกอบด้วย สินค้าส่งออกที่สำคัญ เช่น เหล็ก เครื่องปรับอากาศ เครื่องจักร และยางรถ เป็นต้น และสินค้านำเข้าที่สำคัญ เช่น เฟอร์นิเจอร์ไม้ แร่ทอง หม้อแปลงไฟฟ้าเมล็ดกาแฟดิบ และข้าวเหนียว เป็นต้น

แผนภาพที่ ๔-๒ แผนผลักดันเปิดช่องทางผ่านแดนของประเทศไทย

ผลักดันเปิดด่านทั้งหมด 11 แห่ง ดังนี้

1. **ด่านเมียนมา : จำนวน 1 แห่ง**
  - (1) จผถ. สะพานข้ามแม่น้ำ แห่งที่ 1 อ.แม่สาย จ.เชียงราย **ตรงข้าม** เมืองท่าซี้เหล็ก รัฐฉาน
2. **ด่าน สปป.ลาว : จำนวน 7 แห่ง :**
  - (1) จปค. บ้านแจมป็อง อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย **ตรงข้าม** ด่านท้องถิ่นบ้านด่าน เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว
  - (2) จผถ. อ.เชียงคาน จ.เลย **ตรงข้าม** ด่านท้องถิ่นเมืองसानะคาม แขวงเวียงจันทน์
  - (3) จปค. บ้านหม้อ อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย **ตรงข้าม** ด่านประเพณีหนองตา เมืองสีโคตตะบอง นครหลวงเวียงจันทน์
  - (4) จผถ. ท่าเรือหนองคาย อ.เมือง จ.หนองคาย **ตรงข้าม** ด่านท้องถิ่นท่าเตือ นครหลวงเวียงจันทน์
  - (5) จผถ. ท่าเทียบเรือเทศบาลนครพนม อ.เมือง จ.นครพนม **ตรงข้าม** ด่านท้องถิ่นเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน
  - (6) จผถ. ท่าเทียบเรือมุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร **ตรงข้าม** ด่านท้องถิ่นนครโกสอนหมิวหาร แขวงสะหวันนะเขต
  - (7) จผถ.บ้านปากแซง อ.นาตาล จ.อุบลราชธานี **ตรงข้าม** ด่านท้องถิ่นปากตะพาน เมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน
3. **ด่านกัมพูชา : จำนวน 1 แห่ง**
  - (1) ชทช.บ้านท่าเส้น อ.เมือง จ.ตราด **ตรงข้าม** บ้านทมอตา อ.เรียลแวง จ.โพธิสัต
4. **ด่านมาเลเซีย : จำนวน 2 แห่ง :**
  - (1) จผถ. ด่านตากใบ (ท่าเรือ) อ.ตากใบ จ.นราธิวาส **ตรงข้าม** ด่านเป็งกาลันกูโบ
  - (2) จผถ. ด่านบูเก๊ะตา จ.นราธิวาส **ตรงข้าม** ด่านบูกิตบุหงา

หมายเหตุ : ● จุดผ่านแดนถาวร (จผถ.)   ■ จุดผ่อนปรนการค้า (จปค.)   ⬡ ช่องทางธรรมชาติ (ชทช.)

๒.๒ ปัญหาเขตแดน

สถานการณ์ที่ผ่านมาไทยและลาวเห็นชอบร่วมกันให้มีการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนไทย-ลาว ตลอดแนวตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๙ และได้มีการดำเนินการตามความตกลงดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยมีความคืบหน้าที่เป็นผลสำเร็จแล้วดังนี้

๒.๒.๑ เขตแดนทางบก ชุดสำรวจร่วมไทย-ลาว ได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๐ เป็นต้นมา สามารถดำเนินการได้ถึงร้อยละ ๙๖ ของระยะทางทั้งหมด และอยู่ระหว่างการดำเนินการแก้ไขปัญหาเขตแดนคงค้าง เพื่อเร่งรัดให้การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย-ลาวแล้วเสร็จตามที่ทั้งสองฝ่ายได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันไว้

๒.๒.๒ เขตแดนทางน้ำ ขณะนี้ทั้งสองฝ่ายได้จัดทำร่างแผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ (TOR) ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางน้ำร่วมไทย-ลาว และเห็นชอบให้มีการจัดทำแผนที่แม่น้ำโขงฉบับใหม่ร่วมไทย-ลาว มาตราส่วน ๑ : ๒๕,๐๐๐ เพื่อใช้ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางน้ำแล้ว จากปัญหาเรื่องเส้นเขตแดน ทา ให้เห็นว่าการดำเนินงานที่ผ่านมา มีความคืบหน้าค่อนข้างมาก ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานเรื่องปัญหาเส้นเขตแดนมีความต่อเนื่องจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ โดยเฉพาะกรมแผนที่ทหารอยู่ในโครงสร้างกองกำลังฯ รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานงานระหว่างชายแดนไทย-ลาว จะต้องเชื่อมโยงบูรณาการการทำงานร่วมกับกองกำลังฯ ด้วยเช่นกัน

๒.๓ ปัญหาแรงงานต่างด้าวลาว

ปัจจุบันยังมีชาวลาวลักลอบเข้ามาขายแรงงานในภาคบริการบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยและเขตภายใน ทั้งในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเมืองใหญ่ อย่างไรก็ตาม ทางประเทศไทยได้ดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว โดยให้แรงงานต่างด้าวชาวพม่า ลาว และลาว ทั่วประเทศมาจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว และให้ประเทศเจ้าของสัญชาติแรงงานเหล่านี้มาพิสูจน์สัญชาติแรงงานและออกเอกสารประจำตัวที่จำเป็น ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “...ในห้างที่ผ่านมาทางการไทยดำเนินการในเรื่องนี้เป็นอย่างดีจากปัญหาเรื่องแรงงานต่างด้าวทำให้เห็นว่ามี ความจำเป็นต้องจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านแรงงานโดยเฉพาะกระทรวงแรงงานอยู่ในโครงสร้างกองกำลังฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบตรวจคนเข้าเมืองโดยเฉพาะในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทยจะมีต้องส่วนเชื่อมโยงกับโครงสร้างการจัดกองกำลังฯ ...”

๒.๔ ปัญหาขบวนการต่อต้านรัฐบาลลาว

ที่ผ่านมารัฐบาลไทยและกองทัพ ได้ยืนยันการดำเนินนโยบายไม่ให้กลุ่มบุคคลหรือบุคคลใดเข้ามาใช้ดินแดนไทยเป็นฐานเข้าไปก่อความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน และช่วงเวลาที่ผ่านมาทางการไทยได้สกัดกั้นชาวม้งลาวในประเทศที่สามที่มีพฤติกรรมเป็นกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวไม่ให้เข้าประเทศ ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “...กลุ่มเล็ดลอดไปปฏิบัติการในลาว ซึ่งอาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้สองประเทศมีความกังวลใจหน่วยงานด้านความมั่นคงของทั้งสองประเทศได้มีการติดต่อประสานงานข่าวระหว่างกัน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ จากปัญหาขบวนการต่อต้านรัฐบาลลาวที่อาจจะเป็นเงื่อนไขต่อความไว้วางใจระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นจะต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการประสานงานชายแดนไทย-ลาว เชื่อมโยงบูรณาการการทำงานร่วมกับกองกำลังฯ ทั้งนี้เพื่อจะได้สร้างความไว้วางใจและแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน ...”

๒.๕ ปัญหาการผลิตและลักลอบค้ายาเสพติด

จากการที่ไทยมีนโยบายการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะแหล่งผลิตยาเสพติดบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์ ทำให้แหล่งผลิตยาเสพติดย้ายฐานเข้าไปผลิตยังบริเวณชายแดนไทย-ลาว รวมทั้งเปลี่ยนเส้นทางลำเลียงมายังประเทศลาว ซึ่งทางการลาวได้ดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการลดการปลูกฝิ่นในประเทศที่ผ่านมามีความร่วมมือไทย-ลาว ในการปราบปรามยาเสพติดอยู่ในขั้นดี ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีความต่อเนื่องจึงจำเป็นต้องให้หน่วยงานด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเชื่อมโยงบูรณาการการทำงานร่วมกับกองกำลังฯ ...”

จากแนวคิดในการออกแบบโครงสร้างกองกำลังป้องกันชายแดนทำให้เห็นว่า มีงานที่กองทัพและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการบริหารจัดการชายแดนไทย-ลาว ทำให้เห็นว่าจะต้องดำเนินการตามพันธกิจ ๔ ประการ ซึ่งกองทัพจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในขณะที่ปัญหา ๓ ประการที่ได้จากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ชายแดนไทย-ลาว จะต้องอาศัยส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการของกองทัพอย่างเป็นทางการในลักษณะขององค์กรผสมแบบ

๓. การบริหารงานขององค์การบริหารในการปฏิบัติหน้าที่การจัดการด้านความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... สถานการณ์ภัยคุกคามด้านความมั่นคงของประเทศปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างภัยความมั่นคงทางการทหาร และภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลายเพิ่มขึ้น ภัยความมั่นคงในรูปแบบใหม่ได้ถูกให้คำจำกัดความในมุมมองที่เป็นเรื่องของความสงบสุขภายในประเทศ มีความแน่นอนในชีวิตและเศรษฐกิจของพลเมือง คาดหมายรายได้ของรัฐได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง ประชาชนพลเมืองรู้สึกมีความปลอดภัย มีความหวังและความไว้วางใจในอนาคต และยังไว้วางใจว่าถึงแม้ความผันผวนหรือเหตุร้ายอันใดจะเกิดขึ้นมา รัฐสามารถจะป้องกันได้ โดยได้จำแนกความมั่นคงแห่งชาติออกเป็น ๔ ด้าน ...” คือ

๓.๑ ความมั่นคงด้านการเมือง หมายถึง ความมั่นคงในการดำเนินการปกครองของรัฐหรือบ้านเมืองโดยตรง และยังรวมถึงงานฝ่ายบริหารที่ต้องใช้วิโศบายกับต่างประเทศ ได้แก่ การเมืองภายในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนในชาติ

๓.๒ ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความมั่นคงในการดำเนินการของรัฐที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความสำคัญเกี่ยวกับการเงินของรัฐ ทรัพยากร การเพิ่มผลผลิตทางเกษตรและอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และรวมทั้งรายได้ของประชากรและรายได้ของประชาชาติ ซึ่งรัฐจะนำมาใช้ในการทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง และให้ประชากรของชาติมีฐานะอันสมบูรณ์พูนสุขด้วย

๓.๓ ความมั่นคงด้านสังคมจิตวิทยา หมายถึง ความมั่นคงในการดำเนินงานของรัฐที่มุ่งตรงต่อสถานะความสงบสุขในสังคมและในชีวิตจิตใจของประชากร เพื่อเสริมสร้างให้ประชากรในชาติมีความรู้ความสามารถ ศาสนา ศิลธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วกัน และให้ได้รับความยุติธรรมเสมอภาคเท่าเทียมกัน

๓.๔ ความมั่นคงด้านการทหาร หมายถึง ความมั่นคงในการดำเนินการของรัฐที่เกี่ยวกับการทหารของชาติ ได้แก่ การปรับปรุงการเสริมสร้างกิจการด้านการทหารให้เป็นกำลังเข้มแข็งของชาติ และเป็นกำลังที่สามารถในการรบ การสงคราม และการปราบปรามจลาจล ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ รักษาเอกราช และรักษาความมั่นคงของชาติไว้ให้ยั่งยืนถาวรต่อไป

จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามิติปัญหาความมั่นคงไม่ได้เป็นเพียงปัญหาทางการทหารหรือการสงครามอีกต่อไป ปัญหาความมั่นคงได้กลายเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคน หรืออาจกล่าวได้ว่าความมั่นคงของประชาชนก็คือความมั่นคงของประเทศชาติ สำหรับประเทศไทยหากประเมินสภาพปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นแบ่งตามระดับพื้นที่ที่มีแนวโน้มต่อการเกิดขึ้นของปัญหาดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือพื้นที่ชายแดนถือว่าเป็นพื้นที่ที่สุ่มเสี่ยงจะเกิดปัญหามากที่สุดเนื่องจากสภาพพื้นที่ดังกล่าวมีปัจจัยที่หลากหลายอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านความมั่นคง เช่น ความห่างไกลอำนาจรัฐ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จึงกลายเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ที่จะขยายวงกว้างในระดับประเทศได้มากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ลักษณะของพื้นที่ชายแดนของไทยในช่วงที่มีการสู้รบถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะปิด แต่เมื่อช่วงยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลงได้ส่งผลให้พื้นที่ชายแดนมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดมากขึ้น และพื้นที่ชายแดนบางแห่งยังมีการพัฒนาในพื้นที่จนมีความสำคัญทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ดังเช่นในกรณีการค้าเมืองชายแดนด้านตะวันออกระหว่างประเทศไทยกับลาว ที่ส่งผลให้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชายแดนอย่างกว้างขวาง ...”

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าพื้นที่ชายแดนจะมีลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่เปิดมากขึ้น แต่ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนยังคงดำรงอยู่มาอย่างต่อเนื่องไม่เปลี่ยนแปลงนั่นคือพื้นที่ชายแดนนั้นมักเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ยาก เนื่องจากสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นป่าเขาช่องว่างของความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ผลที่เกิดขึ้นในฐานะของความเป็นรัฐก็คือพื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่อำนาจรัฐอ่อนแอ หรือในบางพื้นที่อาจอยู่ในสภาพที่เป็นเขตปลอดอำนาจรัฐก็ได้ อีกทั้งชายแดนยังเป็นแหล่งรวมของปัญหาภัยคุกคามไม่ว่าจะเป็นปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาแรงงานต่างชาติ การค้าสินค้าผิดกฎหมาย หรือแม้กระทั่งเป็นแหล่งหลบซ่อนของอาชญากร ฯลฯ อย่างไรก็ตามความจำเป็นในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีความเจริญทัดเทียมกับพื้นที่อื่น ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับความมั่นคงของชาติ เพื่อใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่อำนวยความสะดวกต่อการรักษาความมั่นคงของชาติให้ได้มากที่สุด ...”

จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทยที่เอื้ออำนวยให้ไทยเป็นศูนย์กลางของกลุ่มประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยมีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านประกอบด้วย พม่า ลาว ลาว และมาเลเซีย ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงโดยเฉพาะตามบริเวณแนวพื้นที่ชายแดน ในประเด็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ๆ อาทิ ปัญหาการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของกลุ่มคน ปัญหาการเคลื่อนย้ายทุน แรงงานทางเศรษฐกิจ ปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเชื้อชาติและกลุ่มชาติพันธุ์ ปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาอ่อนพ่นัน เป็นต้น

ขณะที่นโยบายเกี่ยวกับปัญหาความมั่นคงชายแดนที่กำหนดขึ้นโดยสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติได้พยายามเสนอและมุ่งเน้นการเพิ่มบทบาทของภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาด้วยตนเองมากขึ้นบนพื้นฐานแนวคิดการมีส่วนร่วมในทุกระดับของ

ประชาชน นับตั้งแต่การรับรู้ปัญหา การเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา เนื่องจากปัจจุบันจะพบว่ากลไกรัฐที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างแท้จริงด้วยภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ และความมีพลวัตของปัญหา ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาได้ดีที่สุดก็คือผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือคนในพื้นที่ ดังนั้นในระยะยาวจำเป็นต้องพึ่งพาทบพาทภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับ และมีการเตรียมความพร้อมรับมือกับสิ่งที่จะเกิดเนื่องจากมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของชุมชนโดยตรง (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๔๙: ๑)

การสร้างระบบการบริหารจัดการของรัฐในพื้นที่ชายแดนให้เกิดประสิทธิภาพจึงเป็นภารกิจที่รัฐต้องให้ความสำคัญ มิเช่นนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นอาจขยายวงกว้างสู่พื้นที่ใจกลางของประเทศได้ โดยเฉพาะกระแสการเกิดภูมิภาควิวัตน์หรืออาเซียนที่มีแนวโน้มการก่อเกิดของปัญหาตามมาในอนาคต เนื่องจากพื้นที่ชายแดนถือเป็นปราการด่านแรกในการสกัดกั้นปัญหาที่จะเกิดขึ้นจะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชน เพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศภายใต้แนวโน้มขยายด้าน ความมั่นคงของชาติที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน” มีการวางกรอบการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่พยายามมุ่งเน้นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาด้วยตนเองมากขึ้น เนื่องจากกลไกรัฐที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น การขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ การขาดแคลนงบประมาณ การมีพลวัตของปัญหาในระยะยาวจำเป็นต้องพึ่งพาและเพิ่มบทบาทของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๔๙: ๑)

จากสภาพปัญหาแนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาของชาติ รวมถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการเปิดประชาคมอาเซียนทำให้ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นทางการ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นแบบไม่เป็นทางการที่มีอยู่ในชุมชนระดับตำบล หมู่บ้าน ต้องเริ่มปรับตัวและเข้ามามีบทบาทในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมาเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดเนื่องจากชุมชนท้องถิ่นจะเป็นปราการด่านแรกที่จะต้องรับมือกับปัญหาที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่นโดยตรง การเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชายแดนเพื่อปรับตัวรองรับกับการขยายตัวทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ภายใต้กรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนที่อาจนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็น ประกอบกับปัจจุบันจะพบว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลายเป็นศูนย์กลางการจัดการปัญหาทุกระดับและทุกประเภท เนื่องจากทุกหน่วยงานในระดับกระทรวง ทบวง กรมต่างคาดหวังที่จะพึ่งพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นเจ้าของพื้นที่ในการเป็นกลไกที่จะช่วยจัดการปัญหาในความรับผิดชอบของตน หากพิจารณาในแง่ที่จะต้องเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องปรับบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาความมั่นคงโดยตรง ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่คงต้องมีบทบาทมากขึ้นในการเป็นกลไกหลักสำหรับการรับมือกับปัญหา ไม่ว่าจะถือเป็นการปฏิบัติตามบทบาท และอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด หรือเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมชุมชนในฐานะที่เป็นผู้บริหารของท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง ...”

๔. จำนวนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่การจัดการด้านความมั่นคงชายแดน

ไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... สอดคล้องกับข้อมูลที่กองทัพอากาศที่ ๓ ระบุว่าถึงหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ตามแนวชายแดนเขตติดต่อกับสหภาพเมียนมาร์และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งทางบกและแนวลำน้ำรวมประมาณ ๒,๐๖๒ กิโลเมตร และรับผิดชอบพื้นที่ความมั่นคงภายใน ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ โดยมีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศที่ ๓ ในแผนงานป้องกันชายแดนเป็นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ ๓ ในแผนงานการรักษาความมั่นคงภายใน และเป็นศูนย์ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ในแผนงานการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ ...”

โดยทำหน้าที่วางแผน ควบคุม อำนวยการ ประสานงาน ด้วยการบูรณาการแผนงานหน่วยกำลังและส่วนราชการให้สอดคล้องทั้งภารกิจในแต่ละบทบาท พื้นที่รับผิดชอบ และงบประมาณในทุกแผนงาน โดยได้ดำเนินการภายใต้แนวทางยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนด้วยแนวคิดทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา เพื่อสถาปนาความมั่นคงพื้นที่อย่างสอดคล้องทั้งในมิติกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมเข้ามาสนับสนุนเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติการทางทหาร ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ในพันธกิจการป้องกันประเทศที่ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบกกำหนดให้ ได้แก่ การปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระวางป้องกัน การเฝ้าตรวจป้องกันชายแดน การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งภารกิจการรักษาความมั่นคงภายในทั้ง ๑๗ จังหวัด และการปฏิบัติพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ได้มอบหมายให้กองพลทหารราบที่ ๔ จัดตั้งกองกำลังนเรศวร กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ ๓ ส่วนแยก ๑ ศูนย์ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกองกำลังนเรศวร รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน และกองพลทหารม้าที่ ๑ จัดตั้งกองกำลังผาเมือง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ ๓ ส่วนแยก ๒ ศูนย์ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกองกำลังผาเมือง รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก รวมทั้งการขับเคลื่อนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ทั้ง ๑๗ จังหวัดในการประสานงานให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อใช้กลยุทธ์และแนวทางมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงและแผนการป้องกันประเทศ ...”

ทั้งนี้ปัญหาในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องประเมินสถานการณ์และภัยคุกคาม ปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ระบุได้เป็นภัยคุกคามทางทหาร ภัยคุกคามไม่ใช่ทางทหารและภัยคุกคามจากสาธารณภัยและภัยพิบัติขนาดใหญ่ ได้แก่ การสู้รบในประเทศเพื่อนบ้านกับกลุ่มต่อต้านที่สร้างความหวาดระแวงว่าประเทศไทยให้การสนับสนุนและก่อให้เกิดปัญหาต่อไทยตามมา คือ ผลกระทบการสู้รบโดยตรง รวมทั้งปัญหาผู้หลบหนีภัยการสู้รบตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ จนปัจจุบันยังคงมีพื้นที่พักพิงตามแนวชายแดนไทย รวม ๗ พื้นที่ในจังหวัดตาก และแม่ฮ่องสอน มีผู้หลบหนีภัยรวม ๑๑๑,๓๐๓ คน โดยเคยมียอดสูงสุดจำนวน ๑๔๐,๔๓๐ คน แต่บางส่วนมีความสมัครใจไปประเทศที่ ๓ รวม ๑๐ ประเทศแล้ว เมื่อช่วงปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๓ จำนวน ๔๒,๘๘๕ คน

ตั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ปัญหาความไม่ชัดเจนในข้อตกลงเส้นเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง ๒ ประเทศยังคงเป็นปัญหาที่สามารถนำไปสู่การ

กระทบกระทั่ง และการสู้รบโดยกำลังระหว่างกันในพื้นที่จนไปถึงเป็นความขัดแย้งระดับประเทศได้ แต่ทั้งนี้ความสัมพันธ์ที่ติระหว่งทหารในพื้นที่ การดำเนินงานผ่านหน่วยประสานงานชายแดน ตลอดจนการดำเนินงานตามโครงสร้างกองอำนาจการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และคณะกรรมการความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานตามนโยบายตามลำดับ โดยด้าน สปป.ลาว มีคณะกรรมการปักปันเขตแดนร่วมกันดำเนินการปักปันเขตแดน จัดทำหลักเขตมาโดยต่อเนื่อง...” ปัจจุบันยังคงค้างในพื้นที่รับผิดชอบอีก ๗ จุดที่กำลังดำเนินการต่อไป พร้อมกับการเยือนในการตรวจพื้นที่ร่วมกันทุกปี ส่วนในพื้นที่ด้านเมียนมาร์ไม่มีการจัดคณะกรรมการปักปันเขตแดนร่วมกันมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ ภายหลังที่มีการดำเนินการแก้ปัญหาบริเวณแม่น้ำสาย-แม่น้ำรวกเมื่อปี ๒๕๔๓ เสร็จ โดยในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์ปฏิบัติการกองทัพภาคที่ ๓ ยังมีปัญหาค้างรวม ๑๐ จุดในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตากต่อไป ด้านฝั่ง สปป.ลาว ปัญหาเรื่องการปักปันเขตแดนก็มีผลต่อปัญหาความมั่นคงเช่นกัน ...”

ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรประเทศเพื่อนบ้าน นอกเหนือจากผู้หนีภัยจากการสู้รบดังที่กล่าวแล้ว ยังมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายชาวเมียนมาร์ ชาวลาวจำนวนมากและต่อเนื่อง ม้งลาว ซึ่งดำเนินการส่งกลับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหมดเมื่อปี ๒๕๕๑ หลังที่รวบรวมอยู่ในศูนย์พักพิงบ้านห้วยน้ำขาว จังหวัดเพชรบูรณ์นาน ๓ ปี นอกจากนั้นยังมีการนำชาวโรฮิงญาเข้ามาผลักดันในพื้นที่จังหวัดตาก รวมถึงม้งเวียดนาม ชาวเกาหลีเหนือ และชนเผ่าไม่มีสัญชาติประชากรแฝงในพื้นที่อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งล้วนเป็นต้นเหตุของปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น อาชญากรรม การค้าสิ่งผิดกฎหมาย โรคระบาด การทำลายทรัพยากรป่าไม้ เป็นต้น

ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องขับเคลื่อนพร้อมกัน เนื่องจากแหล่งผลิตอยู่ภายนอกประเทศและมีการขนย้ายส่งซื้อขายยาเสพติดอย่างเป็นกระบวนการ ในขณะที่ความต้องการของผู้เสพยาเพิ่มสูงขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจากผลการสอบสวนชัดเจนว่ามีการนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านลำเลียงเข้ามาทางภาคเหนือมีจำนวนถึงร้อยละ ๘๘ การสกัดกั้นจึงต้องกระทำทั้งตามแนวชายแดนและเส้นทางลำเลียงภายในประเทศ ...”

นอกจากนี้ปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การรุกป่าพื้นที่ต้นน้ำยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องในพื้นที่จากความสมบูรณ์ของทรัพยากรในอดีต ประกอบกับความต้องการที่ทำกินและนายทุนผู้มีอิทธิพลยังคงลักลอบดำเนินการก่อให้เกิดภัยพิบัติดังที่ปรากฏในทุกปี ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีไม่เพียงพอจึงต้องมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานและกระทรวงกลาโหมในการดำเนินการร่วมกันในพื้นที่ ไปพร้อมกับการปลูกจิตสำนึกการรักษาทรัพยากรของคนในพื้นที่

ปัญหาการลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมายหรือสินค้าต้องห้ามระหว่างประเทศยังคงมีปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะช่องทางที่มีอยู่ร่วมกันสามารถขนย้ายสินค้าได้ง่ายหรือช่องทางข้ามที่อนุญาตก็มีความพยายามในการลักลอบหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่และวิธีการที่ตกลงร่วมกันของผู้ประกอบการระหว่างประเทศ ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... แนวทางการดำเนินการในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายในและการสกัดกั้นยาเสพติด โดยใช้หลักการแนวคิดที่ทุกภาคส่วนร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ เพื่อสถาปนาความมั่นคงพื้นที่อย่างสอดคล้องทั้งในมิติกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เข้ามาสนับสนุนเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติการทางทหารดังที่กล่าวมาแล้ว การบริหารจัดการที่ดี การติดตามประเมินผล และการทบทวนการดำเนินงานของทุกภาคส่วน

เป็นความสำคัญ ในพื้นที่เพราะทุกปัญหามีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ และรูปแบบของภัยคุกคามอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ รวมทั้งวิกฤตต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ยังคงมีอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ...”

๕. ระบบการสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่การจัดการด้านความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ประเทศไทยได้เสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน โดยนำปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายให้บรรลุได้ตามที่กำหนดมาพิจารณาดำเนินการ พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาค้นพบจากการดำเนินการในอดีตที่ผ่านมา อาทิเช่น การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญตามหลักการความมั่นคงและสอดคล้องกับภัยคุกคามความมั่นคงและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ผ่านการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในชุดปฏิบัติการสืบสวนสอบสวน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมข้ามชาติและให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวน โดยใช้ระบบบริหารจัดการข้อมูลและข่าวกรองอย่างทันสมัยและปฏิบัติได้จริงการพัฒนาฐานข้อมูลการข่าว เพื่อสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลต่อความมั่นคง การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการข่าว สร้างเครือข่ายและประชาคมข่าวกรองกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การพัฒนากลไกการติดตามเผ่าละวางและการแจ้งเตือนภัยคุกคามทุกรูปแบบ ...” สำหรับการดำเนินการตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ประสานการปฏิบัติและบูรณาการการดำเนินการตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ กฎหมาย ประกาศ และแนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ฝึกกำลัง และทรัพยากรในการจัดการและป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ และการฝึกซ้อมเพื่อพร้อมรองรับภัยคุกคามต่อความมั่นคงและภัยพิบัติต่าง ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติอย่างแท้จริง สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการและมีความพร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติได้อย่างมีเอกภาพตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ อาทิเช่น การพัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการภัยพิบัติในชุมชนของตนเองการฝึกซ้อมการป้องกันและระงับอัคคีภัยในอาคารสูง การฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติด้านการบริหารจัดการ

๖. การประสานงานระหว่างส่วนราชการในการปฏิบัติหน้าที่การจัดการด้านความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว

ปัจจุบันรัฐบาลลาวจะยังไม่มียุทธศาสตร์นโยบายอนุญาตให้แรงงานชาวลาวสามารถสมัครงานโดยตรงกับนายจ้างชาวไทย เนื่องจากเป็นแรงงานทักษะต่ำและมีการศึกษาน้อย การสมัครงานยังคงต้องสมัครงานผ่านบริษัทจัดหางานอยู่ต่อไป จะมีการแก้ไขปัญหาความล่าช้าโดยทำให้ขั้นตอนการดำเนินการสะดวกรวดเร็วขึ้นและมีค่าธรรมเนียมลดลงหรืออยู่ในระดับที่เหมาะสม ในอนาคตการจัดทำหนังสือเดินทางใน สปป. ลาว จะสามารถทำได้ในเมืองใหญ่ ประชาชนลาวไม่ต้องเดินทางมายังนครหลวงเหมือนในอดีต จะมีปรับปรุงระบบการออกบัตรประจำตัวประชาชนลาวให้ครอบคลุมประชากรเกือบทั้งหมด ซึ่งจะเอื้อต่อการจัดทำหนังสือเดินทางของแรงงานที่ต้องการมาทำงานในประเทศไทย

ตั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ในอนาคตในแง่ดีว่าการเดินทางข้ามประเทศระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว จะสะดวกขึ้น ประชาชนลาวจำนวนมากขึ้นสามารถมีบัตรประชาชนและหนังสือเดินทางเดินทางเข้าประเทศไทยทำให้ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อขออนุญาตมาทำงานในประเทศไทยจึงมีความสะดวกรวดเร็วขึ้น แต่แรงงานชาวลาวจะยังคงต้องสมัครงานผ่านบริษัทจัดหางาน ศูนย์จัดหางานที่ตั้งขึ้นใหม่ใน สปป.ลาว จะช่วยให้ชาวลาวเข้าถึงข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งและรายละเอียดของตำแหน่งงานในประเทศไทยและในประเทศอื่น ๆ ได้สะดวกมากขึ้น ...”

อย่างไรก็ตามเนื่องจากระดับการพัฒนาประเทศที่ยังแตกต่างกันอยู่มากในกลุ่มประเทศอาเซียนการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรียังคงเป็นเรื่องที่ต้องการเวลานานกว่าจะเกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... สำหรับประเด็นและกิจกรรมอื่นที่มีความเชื่อมโยงกันจะมีความร่วมมือกับ สปป. ลาว มากขึ้นในการพัฒนาฝีมือแรงงาน การจัดทำฐานข้อมูล การศึกษาวิจัย (Cross-cutting Issues) การดูแลในด้านสุขภาพของแรงงานที่เข้ามาทำงานตามกฎหมายจะเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ สำหรับผู้หลบหนีเข้าเมืองจะมีการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นตามหลักมนุษยธรรม ในด้านสัญชาติมีการบันทึกข้อมูลของเด็กลูกของแรงงานต่างด้าวในทะเบียนราษฎร ซึ่งเป็นการให้สถานะบุคคลโดยมีสัญชาติตามบิดามารดาอยู่แล้ว ...”

จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ระบบฐานข้อมูลแรงงานจะได้รับการพัฒนาขึ้น ระบบฐานข้อมูลจะมีรายละเอียดของแรงงานแต่ละคนทำให้สามารถตรวจสอบประวัติผู้กระทำความผิด และควบคุมไม่ให้เดินทางกลับมายังประเทศไทยอีก การบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยที่เป็นไปอย่างเข้มงวดทำให้ชาวลาวตระหนักว่าจะได้รับการคุ้มครองสิทธิดีกว่าหากเข้ามาทำงานตามช่องทางของกฎหมาย ...”

นอกจากที่กล่าวมา แม้จะเป็นการสร้างภาพอนาคตในแง่ดี ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลก็มีความเห็นว่าการที่ประเทศไทยและ สปป. ลาวมีชายแดนที่ติดต่อกันเป็นระยะยาวมาก ก็จะทำให้มีแรงงานส่วนหนึ่งที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทย นอกจากนี้แล้ว จะยังคงมีปัญหาค่าครองชีพสูง แสวงหาประโยชน์อย่างมิชอบจากแรงงานต่างด้าวชาวลาว ปัญหาในเรื่องการค้ามนุษย์ การใช้แรงงานเด็ก การขายบริการทางเพศ ปัญหาเรื่องโรคติดต่อ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง รวมทั้งการที่คนลาวเข้ามาในประเทศไทยเพื่อก่ออาชญากรรม การค้ายาเสพติดต่อไป

๗. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่การจัดการด้านความมั่นคงชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... ประเทศไทยมีนโยบายที่ชัดเจนในการนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็ยังมีความท้าทายอย่างมากในการที่จะสามารถดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากการมีค่าใช้จ่ายสูงทำให้มีแรงงานชาวลาวจำนวนไม่มากนักที่เข้าร่วมโครงการ และยังคงมีแรงงานต่างด้าวชาวลาวจำนวนมากที่ลักลอบทำงานโดยไม่เข้าร่วมการพิสูจน์สัญชาติ จะมีการบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัดขึ้นและจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนต่อแรงงานชาวลาวส่วนใหญ่ที่ยังไม่มีเอกสารที่ถูกต้องและไม่อยู่ในระบบของทางราชการ ...”

นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในแง่ดีคือกฎหมายไทยจะสอดคล้องกับกฎหมายสากลและจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักในระยะเวลาสิบปี มีผู้เชี่ยวชาญที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องกฎหมายคนเข้าเมืองในเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิด ให้สิทธิในการเข้าสมาคม ในด้านระเบียบน่าจะมีการขยายเวลาอนุญาตทำงานให้การ

คุ้มครองและสวัสดิการแก่แรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย ใน สปป. ลาวจะมีการออกกฎหมายการจัดหางานและกฎหมายแรงงานรวมทั้งมีการออกประกาศอื่น ๆ เกี่ยวกับการจ้างงานตามความเหมาะสม ...” ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวมองว่าภาพอนาคตในแง่ดีได้ว่าน่าจะปรับสถานะและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) ใหม่ และผู้เชี่ยวชาญคาดหวังว่าจะมีการปรับยกสถานะของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวขึ้นจากที่เป็นอยู่ จะมีการกระจายอำนาจการบริหารงานจากส่วนกลางไปยังต่างจังหวัดใน สปป. ลาวมีความคาดหวังว่าจะมีการแยกกระทรวงแรงงาน จัดตั้งหน่วยงานระดับกรมและตั้งศูนย์จัดหางานและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ความก้าวหน้าในการดำเนินการรับแรงงานเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แรงงานที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายจะกลายเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดโดยการจับกุม จับปรับและส่งกลับต่อแรงงานที่ไม่มีเอกสารการทำงานอย่างถูกต้องจะทำให้เกิดการเสียชีวิตของแรงงานต่างด้าว การละเมิดสิทธิมนุษยชนและเอาผิดเอาเปรียบแรงงาน เกิดปัญหาการทุจริต การที่มีแรงงานจำนวนมากที่ไม่มีเอกสารอนุญาตทำงานอย่างถูกต้องจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความยากลำบากและจะมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบาย

นโยบายการจ้างงานชาวลาวอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจ้างงานกับ สปป. ลาวต่อไป เนื่องจากการนำเข้าแรงงานตามข้อตกลงกับ สปป.ลาว มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการลักลอบเข้ามาทำงานหลายเท่า และยังมีต้นทุนที่เชื่อว่าจะมีการพยายามอย่างจริงจังเพื่อลดค่าใช้จ่ายซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับบริษัทจัดหางานลาวลง จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะมีแรงงานชาวลาวเป็นจำนวนมากที่จะเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมาย ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบว่า “... การที่มีแรงงานชาวลาวอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีเอกสารการขึ้นทะเบียนกับทางราชการและไม่เข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติที่กำลังดำเนินการอยู่ ทำให้ประเทศไทยจะต้องดำเนินการกับผู้ทำผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัด การที่แรงงานชาวลาวส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพที่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็จะเป็นอุปสรรคที่ทำให้ประเทศไทยจะสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร รวมทั้งอาจต้องกำหนดมาตรการใหม่ที่จะดำเนินการกับแรงงานที่ไม่ขึ้นทะเบียนกับทางราชการใหม่ในอนาคตต่อไป ...”

สภาพการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว

สำหรับผลการวิเคราะห์การประเมินเชิงคุณภาพจากการสำรวจเพื่อประเมินผลในพื้นที่จังหวัดบริเวณชายแดนของประเทศไทย-ลาว และในบางจังหวัดที่เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงโดยมีรายละเอียดของแต่ละจังหวัด ดังต่อไปนี้

๑. จังหวัดที่เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยง

๑.๑ จังหวัดนครพนม

ปัญหาเสพติดในจังหวัดนครพนมเป็นปัญหาที่เรื้อรังสะสมอย่างต่อเนื่องยาเสพติดมีการแพร่ระบาดเป็นระยะเวลานาน ยิ่งจะทวีความรุนแรงและแพร่ระบาดมากขึ้นไปตามกาลเวลา นโยบายด้านยาเสพติดของศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๒ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.) จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำไปปฏิบัติอย่าง

จริงจังเพื่อลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติด โดยกำหนดให้ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันแก้ไขและป้องกันปราบปราม ยึดหลักในการปราบปรามลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพลและผู้ประพฤตินิยมชอบ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม ถ้าหากทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันอย่างจริงจังแล้วก็จะสามารถจัดปัญหาเสพติดได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ถ้าความร่วมมือของทุกฝ่ายไม่บังเกิดขึ้นแล้ว ปัญหาของยาเสพติดก็จะมีคงอยู่ต่อไปและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตตามปกติสุข ซึ่งการขยายตัวของปัญหาเสพติดส่วนใหญ่จะถูกลักลอบนำเข้ามาและผ่านประเทศไทยโดยขบวนการค้ายาเสพติดระดับต่าง ๆ ที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันอยู่ทั้งในประเทศและนอกประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีโครงสร้างด้านการคมนาคมที่สมบูรณ์และสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกลายเป็นเส้นทางผ่านเส้นทางหนึ่งในการลักลอบลำเลียงขนส่งยาเสพติด และเป็นประเทศหนึ่งที่เผชิญกับปัญหาเสพติดอย่างครบวงจร

ถ้าหากพิจารณาตลอดจนเส้นทางลำเลียงยาเสพติด ต้องยอมรับว่าขบวนการค้ายาเสพติดได้ปรับเปลี่ยนช่องทางในการลำเลียงขนส่งยาเสพติดอยู่เสมอ จนเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามไล่ตามแทบไม่ทัน จากเดิมยาเสพติดจะถูกลำเลียงจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ชายแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่เมื่อรัฐบาลได้เข้มงวดในการป้องกันปราบปรามและตรวจตราเข้มงวดทุกตารางนิ้ว ขบวนการค้ายาเสพติดจึงได้ปรับเปลี่ยนเส้นทางการค้าและการลักลอบลำเลียงขนส่งยาเสพติดผ่านแนวชายแดนแม่น้ำ มาอยู่บริเวณพื้นที่ ๕ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหารทะลัดผ่านแนวชายแดนแม่น้ำโขงเข้ามาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมากยิ่งขึ้น โดยถูกส่งมาจากขบวนการค้ายาเสพติดในประเทศพม่าเพื่อข้ามมายังประเทศลาว แล้วพักยาไว้ในบริเวณพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามของ ๕ จังหวัดชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนดังกล่าวของประเทศไทย ก่อนจะลักลอบขนยาเสพติดแบบที่เรียกว่า กองทัพมด ได้ขนย้ายยาเสพติดมาไว้ที่สันดอนกลางแม่น้ำโขงเพื่อรอจังหวะและโอกาสขนยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย โดยพื้นที่ที่พบว่ามีการลักลอบขนยาเสพติดเข้ามามากที่สุดโดยเฉพาะยาบ้า คือ จังหวัดนครพนม

ยาเสพติดถือในจังหวัดนครพนมเป็นภัยคุกคามที่ก่อกวนบ่อนทำลายและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งต่อบุคคล สังคมส่วนรวม และการพัฒนาพื้นที่นั้น ทำให้สูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศในอนาคต อีกทั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิ ไม่เป็นที่ไว้วางใจในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนทางการค้าและธุรกิจต่าง ๆ

ความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดนครพนม เป็นความสามารถในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแบบบูรณาการ ทั้งในด้านการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด การป้องกันและปราบปรามการแพร่กระจายของตัวยา การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในทุกกระบวน และการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด โดยมีผลงานในระดับดีขั้นกว่าปีงบประมาณที่ผ่านมา กำหนดแนวทางการดำเนินการเป็นระดับขั้นตอนของความสำเร็จ และพิจารณาจากความก้าวหน้าของขั้นตอนการดำเนินงานตามเป้าหมายของแต่ละระดับ จากนโยบายด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติด เป็นประเด็นด้านความมั่นคงของชาติที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.) ได้ให้ความสำคัญตลอดมา ซึ่งมีการกำหนดแผน

ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศชัดเจน โดยมีจังหวัดเป็นกลไกสำคัญที่จะร่วมผลักดันการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่กำหนดไว้คือ ปัญหายาเสพติดหมดไปจากประเทศไทย หรือมีอยู่ในระดับเบาบาง

๑.๒ จังหวัดมุกดาหาร

สถานการณ์ในจังหวัดมุกดาหารปัจจุบันต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เพราะปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดนับได้ว่ามีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น และเป็นปัญหาระดับชาติ ตามนโยบายของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.) ที่เร่งด่วนให้ภาครัฐและประชาชนร่วมกันแก้ไข ซึ่งในขณะนี้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานทุกภาคส่วน จะได้พยายามเร่งระดมสรรพกำลังและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการป้องกันปราบปรามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แต่ก็ปรากฏได้ว่าความพยายาม ดังกล่าวได้ผลเพียงในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากการปฏิบัติมีข้อจำกัดหลายประการโดยเฉพาะในเขตชุมชนและหมู่บ้านรวมทั้งพื้นที่ที่มีสถานบริการและมั่วสุมต่าง ๆ เช่น ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต และสถานที่ลับตาผู้คน ประชากรกลุ่มเสี่ยงยังคงเป็นเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา ตลอดจนผู้ใช้แรงงาน และผู้ว่างงาน อีกทั้งผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งผู้ค้าและผู้เสพ และเพื่อเป็นการมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่ยังมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้หมดสิ้นไปทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความรุนแรง และผลกระทบของปัญหายาเสพติดในระยะยาวซึ่งอาจจะหวนกลับมาแพร่ระบาดเข้าไปสู่กลุ่มอื่นอีก ซึ่งจะต้องสร้างระบบเฝ้าระวังควบคุมแหล่งเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้ได้โดยเด็ดขาด โดยได้รับความร่วมมือจากหมู่บ้านหรือชุมชน และสถานประกอบการร่วมกันเข้าแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้เป็นเรื่องยากในการที่จะดำเนินการแต่เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในลักษณะของหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ ในหมู่บ้านจัดทำโครงการดังกล่าวขึ้น การประสานงานกับภาคประชาชน ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.) เพื่อให้มีบทบาทและส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ การติดตามผู้เสพที่ผ่านการบำบัดรักษา การช่วยเหลือและให้โอกาสผู้เสพหรือผู้ติดที่ผ่านการบำบัดรักษาเข้าทำงาน การดำเนินการบูรณาการแผนงานโครงการจากทุกแหล่งของทุกหน่วยงานภายในจังหวัดหรืออำเภอ ตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้มีการปฏิบัติเพื่อเอาชนะยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลจากหลายฝ่ายพบว่าสถานการณ์ยาเสพติดยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้น ยาเสพติดที่สำคัญคือ ยาบ้า ซึ่งมีการลักลอบนำเข้าอย่างต่อเนื่อง ขบวนการค้ายาเสพติดมีทั้งประชาชนชาวนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการเป็นกลไกสำคัญในการค้ายาเสพติด รูปแบบการลักลอบการค้ายาเสพติดพบว่า ขบวนการการค้ายาเสพติดมีการจัดองค์กรที่ซับซ้อนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ทำให้ยากแก่การเข้าถึงในการขยาเสพติดจะว่าจ้างราษฎรล่าเสียงมาในลักษณะกองทัพนวด ซุกซ่อนไว้ตามร่างกาย เครื่องใช้ต่าง ๆ และมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการค้ายาเสพติด ในการปราบปรามยาเสพติดต้องส่งเสริมความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะเจ้าหน้าที่ทุกคนรับรู้นโยบายการปราบปรามยาเสพติดแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากเจ้าหน้าที่ ไม่บังคับใช้กฎหมายจริงจัง ผู้ปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดมีน้อย ขาดแคลนเครื่องมือ และขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่บางส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับ

ขบวนการค้ายาเสพติด และไม่ได้รับความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้านและยังพบปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของนโยบายการปราบปรามยาเสพติดงบประมาณในการปราบปรามการจัดกระจายในหลายหน่วยงาน การจัดสรรล่าช้า และมีจำนวนจำกัดไม่เหมาะสมกับภารกิจที่ต้องเสี่ยงกับอันตราย สัดส่วนงบประมาณด้านการปราบปรามน้อยกว่างบประมาณด้านการป้องกันปัญหาเสพติด เนื่องจากรัฐบาลมองว่าควรป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าการปราบปราม การสื่อสารระหว่างองค์กรและการควบคุม ปราบปรามยาเสพติดมักประสบปัญหาในการประสานงาน ทำให้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปราบปรามยาเสพติดรวมทั้งภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลให้ทั้งราษฎรหันมาค้ายาเสพติด เพราะเห็นว่ารายได้ดี ขณะที่กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดฉวยโอกาสจากความไม่สงบของสังคม การเมืองในประเทศจึงทำการลักลอบขนยาเสพติดเข้ามาในพื้นที่รวมทั้งสภาพภูมิประเทศก็เป็นอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากแนวพรมแดนจะเป็นแหล่งพักยาเสพติดที่สำคัญ มีเมืองคู่ขนานตลอดแนวพรมแดน ทำให้มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่องที่สำคัญบุคคลสองสัญชาติ จะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในขบวนการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน เนื่องจากสามารถเดินทางเข้าออก โดยใช้ช่องประเพณีทำให้สามารถติดต่อซื้อขายยาเสพติด หรือลักลอบขนยาเสพติดได้โดยง่าย

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการลงพื้นที่ในเขตพื้นที่ที่ติดต่อกันที่จังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลทางจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มเติม ซึ่งในบริเวณนี้มีจุดผ่านแดนที่เชื่อมต่อกัน จากการสำรวจข้อมูลโดยทั้ง ๓ จังหวัดนี้มีลักษณะของปัญหาเสพติด ประเภทของยาเสพติด และการปฏิบัติหน้าที่ของชุดปฏิบัติการฯ ที่มีความคล้ายคลึงกันในหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือมีปัญหาเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดและการค้ายาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง และให้ความร่วมมือกับชุดปฏิบัติการฯเป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้าน มีการประชุมและการตั้งหน่วยเฝ้าระวังอย่างเข้มข้น ทำให้ยาเสพติดไม่สามารถเข้ามาแพร่ระบาดในพื้นที่เหล่านี้ได้จากสถิติข้อมูลในช่วงปีที่ผ่านมา มีการจับกุมทั้งผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดได้น้อยมาก ถือเป็นความสำเร็จของความร่วมมือระหว่างชุดปฏิบัติการฯ และชุมชนที่ช่วยกันป้องกันปัญหาเสพติดอย่างได้ผล เป็นข้อพิสูจน์ถึงความสำเร็จของแนวคิดในการริเริ่มโครงการจัดตั้งหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการป้องกัน และแก้ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่ห่างไกล โดยการสนับสนุนในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาเสพติด แนวทางในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และผู้นำชุมชน ที่เฝ้าระวังป้องกันบ้านของตนเอง ลูกหลาน ญาติพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในชุมชน ไม่ได้ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้เข้ามาจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุ ความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงอนาคตของเยาวชนที่ตกเป็นทาสยาเสพติด ได้ถูกจัดการอย่างเป็นระบบด้วยฝีมือและความร่วมแรงร่วมใจของชุมชนเป็นหลัก โดยมีชุดปฏิบัติการพัฒนาสัมพันธ์มวลชนเป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา และผู้ช่วยแนะแนวทาง รวมถึงช่วยแก้ปัญหาอย่างเช่นการนำผู้ติดยาเข้าสู่การบำบัดเพื่อให้ไม่ต้องตกเป็นทาสยาเสพติดไปตลอดชีวิต

สถานการณ์ด้านยาเสพติดในหมู่บ้านลดลงมากในปัจจุบัน ไม่มีผู้ค้ารายใหญ่ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้เสพยาเสพติดมาจากท้องที่อื่นเข้ามาเสพในช่วงเทศกาลกับเพื่อนฝูง หรือนำมาขาย

เพื่อหารายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ อ้ายมากกว่าที่จะค้ายาเสพติดแบบจริงจัง ยาเสพติดที่ตรวจพบในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นยาบ้า ที่สันนิษฐานว่าถูกนำมาจากทางฝั่ง สปป.ลาว ผู้ติดยาส่วนใหญ่เป็นหนุ่มสาวที่จบการศึกษาแล้วไม่ใช่เยาวชนในสถานศึกษา ส่วนมากการติดยาเริ่มจากการชักชวนของเพื่อนฝูงจึงได้ทดลองโดยไม่คิดว่าการเสพเพียงครั้งเดียวจะทำให้ติดได้ ทางกลุ่มเฝ้าระวังจะไปพูดคุยกับผู้ปกครองของคนที่คิดว่าอยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยมีการตักเตือนและกลุ่มใจให้เลิกเสพและมีการนำมาอบรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดมากขึ้นเพื่อที่จะเอาไปแนะนำคนอื่น ๆ ด้วยต่อไปได้อีก ผู้ค้าส่วนใหญ่มาจากนอกพื้นที่และคาดว่ามีส่วนอยู่เบื้องหลังที่ออกคำสั่งอยู่ทางฝั่ง สปป.ลาว สำหรับผู้นำชุมชนที่มีบทบาทเป็นอย่างมากคือผู้ใหญ่บ้าน และกำนันที่จะคลุกคลีอยู่กับการแก้ปัญหาและการลงมือปฏิบัติ ในส่วนของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนหมู่บ้าน จะให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าที่จะลงมาคลุกคลีและช่วยปฏิบัติงานในเรื่องนี้ ในเรื่องของกฎระเบียบต่าง ๆ คณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละแห่งได้มีการตั้งกฎของหมู่บ้านและชุมชนขึ้นมาเอง โดยที่แต่ละแห่งมีข้อตกลงร่วมกัน เฉพาะชุมชน มีการฝึกอบรมราษฎรอาสาป้องกันยาเสพติด รุ่นละประมาณ ๔๐ คน เพื่อให้ช่วยกันสอดส่องดูแลและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ หากตรวจพบผู้เสพจะแจ้งมาที่ชุดปฏิบัติการพัฒนาสัมพันธ์มวลชนเพื่อให้เข้ามานำตัวไปบำบัด แต่หากตรวจพบผู้ค้าจะแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ดำเนินการจับกุมดำเนินคดี ในส่วนของการใช้กองทุนแม่ของแผ่นดินของแต่ละชุมชน เป็นหน้าที่ของผู้นำและคณะกรรมการแต่ละชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจในการใช้จ่าย และหารายได้เข้ามาสมทบในกองทุน

ในส่วนของ การบำบัดผู้ติดยาเสพติดยังไม่มีปัญหา เนื่องจากมีผู้เสพน้อยมากที่ตรวจพบจึงไม่ใช่ปัญหาที่น่าหนักใจ ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่รู้สึกยินดีที่มีชุดปฏิบัติการพัฒนาสัมพันธ์มวลชนเข้ามาช่วยเหลือให้ชุมชนมีความเข้มแข็งร่วมแรงร่วมใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไม่เฉพาะแต่เรื่องยาเสพติดเท่านั้นแต่รวมไปถึงปัญหาอื่น ๆ ที่แต่ละชุมชนต้องเผชิญอยู่ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกอุ่นใจ และมีที่พึ่งพาได้ยามมีปัญหา การแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนแต่ละแห่งมีวิธีการของตนเอง หากพบว่ามีผู้เสพออยู่ในหมู่บ้านผู้นำชุมชนและกรรมการหมู่บ้านจะมีการพูดคุย และใช้กฎของชุมชนในการแก้ปัญหา หากว่าผู้เสพยาเสพติดยังคงไม่เลิกพฤติกรรมในการเสพยาจะถูกกดดันให้ออกจากหมู่บ้านไป และชาวบ้านมีความเห็นว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดกับเยาวชนทั้งในครอบครัวและสถานการศึกษา จะช่วยเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้เยาวชนหลงผิดไปเสพยาเสพติดซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาในระยะยาว

สำหรับปัญหา ยาเสพติดในบริเวณเขตจังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหารซึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งมีเส้นเขตแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดนครพนม ด้านในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นด่านถาวรที่มีประชาชนจากทั้งสองประเทศเดินทางผ่านเพื่อทำการค้า การท่องเที่ยว ในส่วนของพื้นที่นี้เป็นจุดผ่านแดนขนาดใหญ่ มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวถึง ๒ แห่งคือสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ๒ ที่เชื่อมต่ออำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารเข้ากับแขวงสะหวันนะเขต และสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ๓ ที่เชื่อมต่ออำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนมเข้ากับเมืองท่าแขก แขวงคำม่วนของ สปป.ลาว เป็นเส้นทางที่ทำให้ประชาชนของทั้งสองประเทศเดินทางไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวกมีผู้คนเดินทางผ่านนับล้านต่อปีเป็นสะพานที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจชายแดนเป็นอย่างมาก

ปัญหา ยาเสพติดในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เรื้อรังสะสมมาอย่างต่อเนื่องยาเสพติดมีการแพร่ระบาดเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ยิ่งจะทวีความรุนแรงและแพร่ระบาดมากขึ้นไปตามกาลเวลา นโยบายด้านยาเสพติดของศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๒ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

ราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.) จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติด โดยกำหนดให้ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันแก้ไขและป้องกันปราบปราม ยึดหลักในการปราบปรามลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพลและผู้ประพฤตินิยมชอบ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม ถ้าหากทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันอย่างจริงจังแล้วก็จะสามารถขจัดปัญหายาเสพติดได้อย่างเป็นรูปธรรมแต่ถ้าความร่วมมือของทุกฝ่ายไม่บังเกิดขึ้นแล้ว ปัญหาของยาเสพติดก็จะมีคงอยู่ต่อไปและส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตตามปกติสุข ซึ่งการขยายตัวของปัญหายาเสพติดส่วนใหญ่จะถูกลักลอบนำเข้ามาและผ่านประเทศไทยโดยขบวนการค้ายาเสพติดระดับต่าง ๆ ที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันอยู่ทั้งในประเทศและนอกประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีโครงสร้างด้านการคมนาคมที่สมบูรณ์และสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกลายเป็นเส้นทางผ่านเส้นทางหนึ่งในการลักลอบลำเลียงขนส่งยาเสพติดและเป็นประเทศหนึ่งที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดอย่างครบวงจร

ถ้าหากพิจารณาตลอดจนเส้นทางลำเลียงยาเสพติด ต้องยอมรับว่าขบวนการค้ายาเสพติดได้ปรับเปลี่ยนช่องทางในการลำเลียงขนส่งยาเสพติดอยู่เสมอ จนเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามไล่ตามแทบไม่ทัน จากเดิมยาเสพติดจะถูกลำเลียงจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ชายแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่เมื่อรัฐบาลได้เข้มงวดในการป้องกันปราบปรามและตรวจตราเข้มงวดทุกตารางนิ้ว ขบวนการค้ายาเสพติดจึงได้ปรับเปลี่ยนเส้นทางการค้าและการลักลอบลำเลียงขนส่งยาเสพติดผ่านแนวชายแดนแม่น้ำ มาอยู่บริเวณพื้นที่ ๕ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหารทะลักผ่านแนวชายแดนแม่น้ำโขงเข้ามาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมากยิ่งขึ้น โดยถูกส่งมาจากขบวนการค้ายาเสพติดในประเทศมาเพื่อข้ามมายังประเทศลาว แล้วพักยาไว้ในบริเวณพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับจังหวัดชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนดังกล่าวของประเทศไทย ก่อนจะลักลอบขนยาเสพติดแบบที่เรียกว่า กองทัพมด ได้ขนย้ายยาเสพติดมาไว้ที่สันดอนกลางแม่น้ำโขงเพื่อรอจังหวะและโอกาสขนยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย โดยพื้นที่ที่พบว่ามี การลักลอบขนยาเสพติดเข้ามามากที่สุดโดยเฉพาะยาบ้า คือ จังหวัดนครพนมจังหวัดชายแดนฝั่งที่มีเขตแดนติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งประกอบไปด้วยจังหวัดอุบลราชธานี เชียงราย เชียงใหม่ ระนอง และชุมพร ซึ่งมีสถานการณ์ด้านยาเสพติดค่อนข้างแตกต่างไปจากจังหวัดชายแดนทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือพอสมควร

สำหรับสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่นั้นถือว่าค่อนข้างรุนแรงเนื่องจากมีพื้นที่สีแดงและยังมียาเสพติดเข้ามาในพื้นที่โดยส่วนใหญ่แล้วมาจากชายแดน กลุ่มที่เสี่ยงในการติดยาส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นอายุระหว่าง ๑๕ ถึง ๒๐ ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยรักสนุกมีเพื่อนมาก บางคนก็มีปัญหาครอบครัวพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลจึงปล่อยปละละเลย ยาเสพติดที่ระบาดส่วนใหญ่เป็นยาบ้าที่มีราคาไม่แพงทำให้เยาวชนสามารถซื้อหาได้ง่าย รองลงมาซื้อกัญชาและฝิ่น น่าจะเป็นแรงงานต่างด้าวแต่ก็มีจำนวนน้อย ยาบ้าส่งผลให้เด็กวัยรุ่นไม่เรียนหนังสือรวมตัวมั่วสุมเกะกะเกร แต่ชาวบ้านก็ช่วยกันส่งเบาะแสโดยการเขียนจดหมายมาใส่กล่องเอาไว้เพื่อบอกว่าใครเป็นผู้เสพยาเสพติดและอยู่ที่ไหนเพื่อให้ทางเจ้าหน้าที่เข้ามาจัดการ มีการทำประชาคมเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดและมีการประชุมกันทุกเดือน โดยผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านจะร่วมกันจัดการกับปัญหา ยาเสพติดโดยมีชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชนคอยช่วยเหลืออีกทางหนึ่ง โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะเน้นที่การให้ข้อมูลกับทางเจ้าหน้าที่เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้ามาจัดการมากกว่าที่จะจัดการกันเอง เพราะชาวบ้านมักคิดว่าแก้ไขอะไรไม่ได้ปล่อยให้

หน้าที่ของเจ้าพนักงานตึกว่า ในส่วนของผู้ค้ายาเสพติดส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ที่รักษาเสพติดมาจากคนนอก แต่ไม่สามารถบอกได้ว่ามีใครอยู่เบื้องหลังในเรื่องนี้บ้าง

สำหรับการแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนแต่ละแห่งนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดคือผู้นำชุมชนเนื่องจากเป็นที่รู้จักและได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน และเป็นบุคคลที่ทุกคนให้ความเกรงใจจึงสามารถเป็นผู้นำในการผลักดันให้ชาวบ้านช่วยกันแก้ปัญหา อย่าน้อยก็คอยเป็นหูเป็นตาให้กับทางเจ้าหน้าที่เพื่อจะนำเสนอส่งผู้เสพเข้ารับการรักษาบำบัดก่อนที่จะสายเกินไป ในส่วนขององค์การบริหารส่วนหมู่บ้านหรือเทศบาลก็จะให้การสนับสนุนในส่วนของการฝึกอบรม และจัดกิจกรรมอย่างเช่นกีฬาต้านยาเสพติด ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และให้ความร้ายแรงของปัญหา ยาเสพติดที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือกฎของชุมชนที่ร่วมกันตั้งขึ้นมาสามารถช่วยลดปัญหาให้น้อยลงได้ และทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นเนื่องจากทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยที่ผู้นำชุมชนและพวกคณะกรรมการหมู่บ้านได้ปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีทำให้ทุกคนอยากทำตาม

ในส่วนของการบำบัดของพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีหัวหน้าชุดปฏิบัติการบอกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีพฤติกรรมนอกกรอบ หัวดีและไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ อีกทั้งระยะเวลาในการบำบัดตามปกติครั้งละประมาณ ๑๕ วัน ซึ่งมองว่าเป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป ผู้ติดยาเสพติดยังไม่ทันปรับตัวให้เคยชินกับการไม่เสพยา ควรจะให้มีการบำบัดนาน ๓-๔ เดือนมากกว่า การกลับมาสู่สิ่งแวดล้อมเก่า ๆ ก็จะทำให้ผู้เข้ารับการรักษาบำบัดกลับไปเสพยาอีกนับว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่สามารถกำจัดให้ยาเสพติดหมดไปจากพื้นที่ได้ ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ หัวหน้าชุดปฏิบัติการทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าอยากให้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานอย่างต่อเนื่องในพื้นที่เป็นระยะเวลามากกว่า ๒-๓ ปีขึ้นไป เพื่อที่จะทำงานได้อย่างต่อเนื่อง เพราะการย้ายพื้นที่ทุกปีทำให้ทุกอย่างต้องเริ่มต้นใหม่หมดทุกครั้ง ทั้งชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชนก็ต้องสร้าง ความเชื่อถือไว้วางใจให้กับชาวบ้านและผู้นำชุมชนใหม่ทุกครั้งที่มีการย้ายพื้นที่ทำงาน ต้องมาเรียนรู้สภาพปัญหา สภาพพื้นที่ และข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลซึ่งต้องใช้เวลาหลายเดือนกว่าที่จะเข้าถึงปัญหา พอทุกอย่างเริ่มเข้าที่เข้าทางก็ต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น ฉะนั้นอยากให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้ทำงานอย่างต่อเนื่องในพื้นที่เดิมจะทำให้แก้ปัญหาทั้งในเรื่องยาเสพติดและเรื่องอื่น ๆ ได้ดีกว่าที่เป็นอยู่

๒. ลักษณะสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่

๒.๑ ลักษณะและสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน ๕ จังหวัด

ปัญหาเสพติดถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human Security) และยาเสพติดยังเป็นตัวการสำคัญในการทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ ปัญหาความรุนแรงของการแพร่ระบาด และสถานการณ์ยาเสพติดที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จึงเป็นที่มาให้ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย มีนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective Regulatory Policy) โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ถึงแม้ทุกรัฐบาลจะมีการกำหนดนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมาโดยตลอด จากสถิติของสำนักงานแผนงาน

และงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม (กลุ่มระบบข้อมูลและสถิติ, ๒๕๕๗) ได้สรุปสถิติคดีที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยระบุว่าสถิติคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลระหว่างปี ๒๕๕๕ และ ๒๕๕๖ ข้อหาในอันดับหนึ่งเหมือนกันทั้งสองปีคือ คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายในฐานการกระทำผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ รายงานสถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมของประเทศยังคงความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสถิติทั่วประเทศในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อมูล ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ มีจำนวนการจับกุมเพิ่มสูงขึ้นมากถึง ๑๙๒,๖๑๓ คดี โดยเป็นการจับกุมคดียาเสพติด ๕ ข้อหาสำคัญ (ครอบครองเพื่อจำหน่าย ผลิต นำเข้า ผู้จำหน่ายและส่งออก) มากถึง ๘๓,๖๑๔ คดี ผู้ต้องหา ๙๘,๗๘๘ คน (กรมราชทัณฑ์, ๒๕๖๐) มีผู้ต้องหาคดีตามพระราชบัญญัติยาเสพติดทั่วประเทศ ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ จำนวน ๒๐๓,๓๕๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๐ ของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด จากสถิติข้างต้นประมาณได้ว่ายังคงมีผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดที่ยังไม่ถูกจับกุมได้อีกจำนวนมาก จึงพอสรุปได้ว่าปัญหาเสพติดในสังคมไทยได้เข้าสู่ภาวะวิกฤติแล้ว ซึ่งรัฐบาลได้ใช้จ่ายงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในด้านการป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยไปแล้วมากกว่า ๓ หมื่นล้านบาท จากสถิติดังกล่าวจะเห็นว่าปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาที่มีอันตรายร้ายแรงและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นสร้างความเสียหายต่อครอบครัว สังคมและประเทศโดยเฉพาะการแพร่ระบาดในหมู่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ และเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญและมีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามอย่างต่อเนื่อง สำหรับในรัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยมีนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดตามยุทธศาสตร์ล้างแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้กำหนดปัญหาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติซึ่งรัฐบาลตั้งเป้าหมายที่จะทำให้ยาเสพติดลดความรุนแรงร้อยละ ๘๐ ใน ๖๐,๐๐๐ หมู่บ้านทั่วประเทศ ลดปริมาณการลักลอบนำเข้าทุกจังหวัดตามแนวชายแดน ซึ่งกำหนดเป็นแผน ได้แก่ แผนสร้างพลังสังคม และพลังชุมชน แผนการแก้ไขปัญหาผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด แผนสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกัน แผนปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย แผนความร่วมมือระหว่างประเทศ แผนสกัดกั้นตามแนวชายแดน และแผนบริหารจัดการแบบบูรณาการ อีกทั้งรัฐบาลยังปรับการทำงานด้านปัญหาเสพติด ๔ เรื่องได้แก่ปรับปรุงข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัย ปรับบทบาทพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปรับกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับ และปรับทัศนคติของสังคมและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อเป็นพลังของแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดให้หมดสิ้นไป ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายมาโดยตลอดแต่ปัญหาเสพติดในประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และนับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน ๕ จังหวัด ปัญหาเสพติดซึ่งเป็นเขตที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูง เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ซึ่งเป็นเส้นทางหนึ่งที่สามารถลำเลียงยาเสพติดไปสู่ภาคต่าง ๆ ซึ่งสามารถเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดไปยังจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศโดยทางน้ำ ทางถนน และทางอากาศได้จากผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีความสลับซับซ้อนด้านประชากร แนวโน้มสถานการณ์ปัญหาเสพติดในระดับพื้นที่พื้นที่ชายแดน ๕ จังหวัด เครือข่ายการค้ายาเสพติดยังคงนำยาเสพติดที่มีปริมาณมากมาพักคอยเพื่อส่งต่อไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ชายแดน ๕ จังหวัด เพื่อนำไปจำหน่ายให้กับผู้ค้าระดับกลางและรายย่อยในชุมชน นักค้าระดับกลางและรายสำคัญที่ยังไม่ถูกจับกุมยังอยู่ในพื้นที่ และยังมี การเคลื่อนไหวอยู่อย่างต่อเนื่อง กลุ่มนักค้ายาเสพติดที่ยังคงมีบทบาทสำคัญได้แก่ เครือข่ายนักโทษในเรือนจำ กลุ่มนักค้ารายเก่ายังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีผลประโยชน์และเกี่ยวข้องกับขบวนการค้า

ยาเสพติดในพื้นที่ กลุ่มการค้ายาเสพติดใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะผู้เสพพัฒนาตนเองเป็นนักค้ารายใหม่ และยังมีพื้นที่เสี่ยงมากมายหลายแหล่งที่เอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด เช่น สถานบริการ สถานบันเทิง หอพัก ที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ ร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่นำไปสู่วงจรปัญหาเสพติด ยังมีชุมชนแออัดที่เป็นแหล่งจำหน่ายและแพร่ระบาดของยาเสพติดกระจายครอบคลุมทั่วประเทศ นอกจากนั้นพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ยังถูกใช้ในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากภายนอกประเทศไทยไปยังภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศและนำยาเสพติดจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยอีกด้วย ซึ่งสามารถสรุปลักษณะและสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ได้หลายหลายมิติทั้งด้านกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด ประเภทยาเสพติดและพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด

ในด้านของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในพื้นที่ที่มีผู้เกี่ยวข้องรายใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีสัดส่วนสูงขึ้นทั้งในกลุ่มผู้ค้า และกลุ่มผู้เสพ แต่ในทางกลับกันกลุ่มผู้เข้าบำบัดรักษามีแนวโน้มลดลง และขณะที่กลุ่มผู้ต้องหามีถึงร้อยละ ๗๐ เป็นกลุ่มเยาวชนมีช่วงอายุระหว่าง ๑๕-๒๔ ปีรวมทั้งพบว่าเป็นกลุ่มเยาวชนช่วงอายุ ๑๕-๑๙ ปี และน้อยกว่า ๑๕ ปี มีการเข้ามาใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เยาวชนกลุ่มอายุดังกล่าวถือเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งพบทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ซึ่งจากช่วงอายุจะเห็นได้ว่ายังอยู่ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และหากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในช่วงนั้นนี้มักจะออกจากการศึกษา ไม่ได้เรียนต่อในมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งหากสามารถผลักดันให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเรียนต่อถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้จะทำให้อัตราการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลงมากยิ่งขึ้น ส่วนในกลุ่มเยาวชนหญิงช่วงอายุ ๑๕-๑๙ ปี มีพฤติกรรมเสี่ยงทั้งการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรรภ์ก่อนวัยอันควรสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวผลจากการวิจัยระบุว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กมีโอกาเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากขึ้น สำหรับกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษาโดยเฉพาะกลุ่มช่วงอายุ ๑๕-๑๙ ปี พบว่ามีถึงร้อยละ ๗๗.๗ ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาถือเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเพราะมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการค้าและเสพยาเสพติด โดยเฉพาะกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่ชอบมั่วสุมในร้านเกมส์/อินเทอร์เน็ต การเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งคราว และการแข่งรถ เป็นต้น ขณะที่พื้นที่เสี่ยงที่ต้องให้ความสนใจ ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดคือ สถานบันเทิง/สถานบริการ และหอพัก

สำหรับประเภทยาเสพติด ยาเสพติดประเภทยาบ้ายังคงมีการแพร่ระบาดสูงสุดมีส่วนแบ่งทางการตลาดที่สูงกว่าตัวยาเสพติดอื่นอย่างชัดเจน รองลงมา ยาไอซ์ ในขณะที่ยาเคตามีนกลับมาได้รับความนิยมมากขึ้นอีกครั้งในกลุ่มวัยรุ่นนักศึกษาที่วัยกลางคืน ในส่วนของผู้ค้ายังคงใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเดิมๆ เพื่อที่จะสร้างความต้องการในตลาดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ยาเสพติดทั้ง ๓ ได้แก่ ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเคตามีน ยังคงเป็นตัวยาที่ผู้เสพต้องการและเข้าถึงได้ง่าย ถึงแม้จะมีการเร่งรัดจับกุมและการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ก็ยังคงมีการแพร่ระบาดสูง ส่วนเฮโรอีนก็เป็นยาเสพติดอีกตัวยาหนึ่งที่ถึงแม้จะพบการแพร่ระบาดน้อยกว่า ๓ ประเภทที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ก็ยังคงต้องเฝ้าระวัง เนื่องจากพบแนวโน้มการปลูกฝิ่นเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศเมียนมาร์ และลาว ขณะที่พืชกระท่อมและสีคุณร้อยเข้ามาสอดแทรกแม้ว่าสถิติการจับกุมและสถิติการบำบัดรักษา จะไม่เพิ่มขึ้นแต่พบการกระจายตัวของผู้เสพได้ขยายวงกว้างออกไปยังภูมิภาคอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งเสพติดที่มีราคาไม่สูง สามารถจัดหาหาเสพติดเองได้ง่าย เป็นปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการแพร่ระบาดในอนาคตที่จะเพิ่มมากขึ้น

รวมทั้งพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดที่พบว่ามีความเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดคือ พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของผู้เสพมีมากกว่าหนึ่งชนิดมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เช่น ใช้ยาบ้าผสมไอซ์ อันจะส่งผลทำให้การบำบัดรักษามีความยากและความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และมีผลเสียต่อสุขภาพรุนแรงมากขึ้น รวมถึงผลการประเมินการใช้ยาเสพติดของผู้เข้าบำบัดรักษากลุ่มผู้ติดและกลุ่มผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประสิทธิภาพของการบำบัดรักษาลดลง และข้อมูลด้านการบำบัดรักษาของผู้เสพลดลง จากข้อมูลการเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติดพบว่าในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา ผู้เสพในเขตพื้นที่ชายแดน ๕ จังหวัด มีสัดส่วนของการเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูที่ระบุว่าหลังการบำบัดรักษาฟื้นฟูแล้วสามารถอดยาได้ไม่เกิน ๑ เดือน ยังคงมีสัดส่วนที่ไม่เปลี่ยนแปลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๔๐ จึงเป็นสิ่งที่ต้องมีการทบทวนถึงกระบวนการบำบัดรักษาฟื้นฟู รวมถึงกระบวนการติดตามที่โดยข้อเท็จจริงไม่สามารถดำเนินการตามที่กำหนดไว้ได้แบบยั่งยืน

สภาพภูมิศาสตร์พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๕ จังหวัด การป้องกันปัญหาเสพติดที่เข้ามาแพร่ระบาดในชุมชนมีหลายชนิดตามยุคสมัยของกลุ่มวัยรุ่นที่นิยมเสพ ทำให้ลำบากและยุ่งยากต่อการจับกุมในเรื่องของสารเสพติด เขตพื้นที่ ๕ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนยังมีถนนที่เชื่อมโยงไปยังแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตพื้นที่หลายแห่งในชุมชน ตลอดจนเชื่อมโยงไปยังจังหวัดอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงในพื้นที่ และยังมี การนำยาเสพติดเข้ามาจากต่างประเทศ โดยสนามบินตั้งอยู่ใกล้การเดินทางสะดวกประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีการอาศัยลำน้ำโขงและแม่น้ำสาขาที่ไหลผ่านหลายสายที่สามารถเดินทางโดยเรือลำเลียงยาเสพติดหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ได้อย่างง่ายดาย ประชาชนและชุมชนต่าง ๆ จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการลำเลียงยาเสพติดจากภายนอกเข้ามาในชุมชนได้สะดวกและยากต่อการจับกุมในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด บางจุดยังต้องอาศัยการเดินทางแบบสมัยดั้งเดิมคือ นั่งเรือยนต์ หรือเดินเท้าเข้าไปยังชุมชน ดังนั้นในการเข้าจับกุมแต่ละครั้งจึงเป็นปัญหาใหญ่สำหรับเจ้าหน้าที่ ซึ่งในบางกรณีการล่อซื้อยาเสพติดจากผู้จำหน่ายยาเสพติดที่อาศัยตามชุมชนไม่ได้ผลตามเป้าหมาย เนื่องจากผู้จำหน่ายใช้เรือแจวมาส่งมอบยาเสพติดแล้วแจวเรือกลับทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถทำการจับกุมตัวผู้จำหน่ายยาเสพติดได้ ทำให้ยาเสพติดยังคงแพร่ระบาดในชุมชนที่การสัญจรลำบากและขยายออกไปสู่ภายนอกชุมชนเป็นวงกว้างทำให้ยาเสพติดไม่หมดไปจากชุมชนชายแดนได้

๒.๒ ลักษณะและสภาพการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่

การดำเนินงานในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ที่มีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ในด้านการปราบปรามเป็นภารกิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งในพื้นที่ที่มีการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จำนวน ๙,๒๒๖ คดี ผู้ต้องหา จำนวน ๙,๙๒๔ คน แยกเป็นคดีเมทแอมเฟตามีน จำนวน ๕,๒๓๙ คดี คดีไอซ์ จำนวน ๓,๑๗๘ คดี คดีกัญชาแห้ง จำนวน ๘๐๐ คดี พบของกลางเป็นกัญชาแห้ง ๒,๙๖๗,๓๐๗.๘๙๕ กรัม ยาบ้า ๑,๐๗๔,๕๘๘.๗๗๘ กรัม และไอซ์ ๓๔๕,๙๕๔.๗๓๕ กรัม จากสถิติการจับกุมจำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และยังมียาเสพติดชนิดใหม่เข้ามาแพร่ระบาดในชุมชนมากขึ้น เช่น น้ำต้มพืชกระท่อม/สีคุณร้อย ยาแก้ไอหรือยาแก้ปวดเม็ดเขียว-เหลือง (ترامาดอล) ผสมชาลิปัสหรือผสมน้ำอัดลม โดมิคุม (Domicum) และอัลปราโซแลม (Alprazolam) เป็นต้น

ซึ่งในส่วนของพื้นที่ ๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการลงพื้นที่เฝ้าระวังและจัดตั้งศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู

และศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูเขต โดยมีนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล หัวหน้าฝ่ายการศึกษา หัวหน้าฝ่ายเทศกิจ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการศูนย์สาธารณสุขในพื้นที่ ประธานอาสาสมัครองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเผ่าระวังภัยและยาเสพติดเขต หัวหน้าฝ่ายปกครอง ผู้แทนสถานีตำรวจในพื้นที่ ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ ผู้แทนสถานประกอบการในพื้นที่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกเทศบาล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนเป็นแกนนำในการจัดการแบบมีส่วนร่วมดำเนินงานด้านป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด

ด้านการบำบัดรักษาฟื้นฟูในพื้นที่ ๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักอนามัยในพื้นที่ให้คำแนะนำและจัดหาผู้เสพยาเสพติดที่อยู่ในเกณฑ์สมัครใจเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูให้กับศูนย์บริการสาธารณสุข ให้การคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูซึ่งสามารถรองรับผู้เข้าทำการบำบัดฟื้นฟูได้เพียงพอกับจำนวนประชาชนในพื้นที่และประชากรแฝงในส่วนของสถานีตำรวจในพื้นที่รับผิดชอบได้จัดทำโครงการสมัครใจเข้ารับการบำบัดตามคำสั่ง คสช. ที่ ๑๐๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ และชุมชนตามโครงการบ้านสีขาวปลอดยาเสพติด โดยนำผู้เสพยาเสพติดในชุมชนหรือประชากรแฝงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ประสงค์สมัครใจเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ใกล้บ้านและอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น มียาเสพติดของกลางเกินกว่าที่กำหนดหรือไม่ เข้ารับการบำบัดมาแล้วกี่ครั้ง และสมัครใจหรือไม่ มาเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูให้ครบตามจำนวนงบประมาณที่วางไว้ในแต่ละปี

๒.๓ สภาพการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบเลือกตัวแทนของตนเข้าป็นคณะกรรมการใดคณะหนึ่งที่มีอำนาจตัดสินใจรวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายการดำเนินงานว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด ซึ่งแก้ไขปัญหามาในเชิงพื้นที่โดยการสำรวจพื้นที่นำมาจัดทำผังครัวเรือนของชุมชนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเฝ้าระวัง มีประชุมประชาชนในทุกชุมชนโดยประธานชุมชนเป็นแกนนำเพื่อร่วมกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการประชุมทุกครั้งจะมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์บริการสาธารณสุข และประชาชนที่เกี่ยวข้องจากการลงพื้นที่ร่วมดำเนินการแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคี ในกระบวนการร่วมคิดร่วมตัดสินใจโดยให้ประธานชุมชนเชิญหัวหน้าครอบครัวเข้าร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนการดำเนินงานอย่างน้อยร้อยละ ๖๐ ของหลังคาเรือนทั้งหมด ซึ่งเรียกการจัดประชุมนี้ว่า “การจัดเวทีประชาคม” เป็นเวทีเพื่อให้มีการระดมสมองและให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยงโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม สร้างระบบเครือข่ายครอบครัว โดยการออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ซึ่งยังไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงาน จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการจัดเวทีประชาคม โดยเชิญตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วม ครัวเรือนละ ๑ คน มีตัวแทนครัวเรือนให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... การจัดกิจกรรมหรือโครงการต่อต้านยาเสพติดในชุมชนปัจจุบันทำได้ยากมาก เพราะทุกคนห่วงเรื่องปากท้องของตนเองเป็นหลัก เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการมาดำเนินการก็จะได้แต่บุคคลเต็ม ๆ มาทำกิจกรรมทำให้ชุมชนไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงของชาวบ้านว่าต้องการสิ่งใด จัดทำกิจกรรมหรือโครงการรูปแบบใดจะเหมาะสมกับชุมชนของเรา อย่างน้อยผมอยากให้มีครูเรือนละ ๑ คน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อจะได้ทราบปัญหาที่แท้จริง ....”

“... ประชาชนทุกคนในชุมชนมีสิทธิ์และเสียงเท่าเทียมกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาหลักเล็กขโมยน้อยที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เมื่อมีปัญหาจึงอยากให้ทุกคนทุกภาคส่วนเสนอแนะปัญหาหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาไปยังประธานหรือกรรมการชุมชน ได้ตลอดเวลา เพื่อที่จะได้ดำเนินการแก้ไขได้แบบทันที่ตรงตามสภาพพื้นที่ของแต่ละชุมชนที่อาศัยอยู่ ...”

“... การเสนอตัวเข้ามาเป็นกรรมการชุมชน อาสาสมัครตำรวจบ้านหรืออาสาสมัครแม่บ้านของชุมชนเพื่อร่วมกับหน่วยงานอื่นในการนำความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดหรือการประกอบอาชีพเสริมในแขนงต่าง ๆ มาเผยแพร่ให้กับคนในชุมชน ช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะทำให้ได้รับการยอมรับจากประชาชน มีสิ่งใดเดือดร้อนเขาเหล่านั้นจะนึกถึงคนเหล่านี้เป็นลำดับแรกในการให้ข้อมูลหรือขอความช่วยเหลือ ...”

“... ข้อมูลข่าวสารในด้านปัญหายาเสพติดในชุมชนจะถูกเก็บเป็นความลับเมื่อได้รับแจ้ง และจะถูกถ่ายทอดไปยังเจ้าหน้าที่ของรัฐในช่องทางที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม เพราะบางหน่วยงานมีเจ้าหน้าที่บางรายเป็นคนที่รู้จักคุ้นเคยกัน ญาติ หรือผู้มีพระคุณก็แล้วแต่จะเรียกกัน บางครั้งแจ้งข้อมูลไปยังตำรวจท้องที่เรื่องเจ็บหายไปไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาตรวจสอบชุมชนอาจเลือกแจ้งไปยังหน่วยงานอื่น เช่น เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เจ้าหน้าที่ทหาร สายด่วนรัฐบาล ๑๕๕๕ หรือ ๑๙๑ เป็นต้น ...”

“... ชุมชนจะนำอยู่และปราศจากยาเสพติดทุกฝ่ายควรหันหน้ามาร่วมมือกันแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการมีองค์กรรวมหรือแมงงานที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกิจกรรมหรือโครงการ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำในแบบปัจจุบันนี้ ทำไปก็ไม่ก่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมไม่ได้ผลเท่าที่ควร ...”

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติการ โดยยึดกระบวนการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่และพื้นฐานของความเสมอภาคและความสามารถพึ่งตนเองซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนักรับรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเองเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่ให้ทุกภาคส่วนในชุมชนรวมพลังกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรหลังจากมีการร่วมคิดร่วมตัดสินใจแล้ว ยังร่วมทำ ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชนตนเอง โดยเน้นบทบาทภาคประชาชนและแกนนำชุมชน เป็นหลักในการดำเนินงาน ส่วนภาครัฐและการเมือง เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ มีกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

เริ่มต้นจากต้องมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน โดยแต่งตั้ง คณะทำงานฯ ระดับชุมชน โดยประชาชนในชุมชนเลือกตัวแทนจากชุมชนฯ ละ ๑๐ คน เรียกว่า “คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดระดับชุมชน” มีหน้าที่ดำเนินการตั้งจุดตรวจร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและชุดปฏิบัติการของในเขตพื้นที่ชายแดน ๕ จังหวัด

เมื่อมีคณะทำงานชัดเจนเป็นรูปธรรม คณะกรรมการชุดนี้ได้จัดให้มีการประชุมชี้แจงสถานการณ์ปัญหาเสพติดในกลุ่มแกนนำชุมชน โดยชี้แจงสถานการณ์ปัญหาเสพติด

ความสำคัญและวัตถุประสงค์การดำเนินงานจัดกระบวนการเรียนรู้ บันทึกความเข้าใจและกำหนดแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ระยะเวลา ๑ วัน ซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุก ๓ เดือน

คณะทำงานระดับชุมชน การดำเนินงานสำรวจข้อมูลผู้เสพยาเสพติดและผู้ค้ายาเสพติดทุกหลังคาเรือนและจัดทำทะเบียน “การจัดเวทีประชาคม” เป็นเวทีเพื่อให้มีการระดมสมองและให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม สร้างระบบเครือข่ายครอบครัว โดยการออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดมีการประชุมชี้แจงสถานการณ์ปัญหาเสพยาเสพติดความสำคัญและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน และขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อสร้างรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาเสพยาเสพติดในพื้นที่ ทบทวนบทบาทหน้าที่ และสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพยาเสพติด ร่วมกันสร้างกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนสร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในระยะยาว ร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนมิให้เป็นผู้เสพยาใหม่ และเสริมสร้างมาตรฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเน้นความอบอุ่นและการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ทักษะการปฏิเสธให้กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ร่วมกันสร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยงโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาเสพยาเสพติด มาตรการของชุมชนควบคุมความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาเสพยาเสพติดเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับสังคม โดยมุ่งลดอัตราเสี่ยงต่อเสพยาเสพติดของกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติด ลดผู้เสพยาใหม่ผู้กระทำความผิดรายใหม่ และแนวทางการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชน การป้องกันชุมชนจากปัญหาเสพยาเสพติดทำได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ โดยการอบรมแก่ทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากสิ่งเสพยาเสพติด มีการอบรมส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า การซ่อมและทำรองเท้า เป็นต้น มีการจัดตั้งศูนย์รับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับสิ่งเสพยาเสพติด เมื่อพบว่ามี การซื้อขายหรือเสพยาสิ่งเสพยาเสพติดภายในชุมชน ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... องค์กรภาครัฐและและองค์กรเอกชนที่มาให้ความรู้ในด้านการจัดกิจกรรมหรือจัดทำโครงการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชนยังดำเนินการไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการประสานงานกัน ในหน้าที่และบทบาทของตนเอง ไม่รู้จะประสานไปยังใครดี ยกตัวอย่างในกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ทหาร ร่วมมือกันจัดทำโครงการ “ชุมชนบ้านสีขาวปลอดยาเสพติด” เริ่มแรกการดำเนินการดีมากเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารคัดกรองผู้เสพยาเสพติดในชุมชนไปเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูด้วยการสมัครใจในศูนย์บริการสาธารณสุขสุขในเขตใกล้บ้าน ทำให้สะดวกในการเดินทางไปรับการตรวจรักษา ทำให้กลุ่มผู้เสพยาเสพติดทุกชนิดลดลง และไม่มีปัญหาหลักเล็กขโมยน้อยภายในชุมชน เจ้าหน้าที่มาตรวจอย่างสม่ำเสมอ พอระยะเวลาในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการสิ้นสุดลง ไม่มีเจ้าหน้าที่มาเดินให้คำแนะนำหรือคอยกระตุ้นเตือนกลุ่มผู้เสพยาเสพติดไปเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู เมื่อเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูหายแล้วไม่มีอาชีพทำกิน จึงหันกลับไปเสพยาเสพติดหรือขายยาเสพติดซ้ำ ปัญหาต่าง ๆ จึงตามมาอยากให้ภาครัฐดำเนินการให้ต่อเนื่องมากกว่านี้ ....”

“... ชุมชนทุกชุมชนต่างรับรู้ปัญหาภายในชุมชนของตนเองดีอยู่แล้วทั้งในด้านภูมิศาสตร์หรือประชากรใครทำดีทำชั่วอย่างไร รู้ดีหมด ต้องยอมรับชุมชนในเขตพื้นที่มีสภาพความเป็นอยู่ตามริมคลองทำให้การเดินทางหรือจับกุมผู้กระทำความผิดได้ค่อนข้างลำบากเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐมาขอข้อมูลหรือให้คำแนะนำจะต้องเปิดเผยความจริง เพราะกรรมการชุมชนทุกคนมีข้อมูลบ้าน หรือตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติดอยู่แล้ว ควรหันหน้ามาจับมือกันแก้ไขปัญหาร่วมกันให้เป็นระบบมีการ

จัดการแบบมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนให้หมดไปโดยเริ่มจากครอบครัว โรงเรียน สถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา (มัสยิด วัด คริสตจักร) สถานที่เหล่านี้จะต้องให้คำแนะนำบิดามารดา คอยสอดส่องดูแลบุตรหลานให้ห่างไกลยาเสพติด เมื่อทุกคนหันหน้ามาร่วมมือกันความสุขจะเกิดขึ้นในชุมชนระยะยาวต่อไป ...”

“... พี่น้องที่พักอาศัยในชุมชน เจ้าของบ้านเช่า ห้องพักจะต้องคอยสอดส่องดูแลลูกบ้านผู้พักอาศัยที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ตาม เช่น กลุ่มเด็กวัยรุ่นนั่งมั่วสูมตีมน้ำต้มพืชกระท่อมผสมยาแก้ไอ หรือกลุ่มวัยรุ่นหญิงนั่งมั่วสูมตีมน้ำชาลิปัสผสมยาแก้ปวดเม็ดเขียว-เหลือง (ทรามาตอล) ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่จะเป็นต้นเหตุนำไปสู่ยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ควรว่ากล่าวตักเตือนหรือกระทำบ่อยครั้งควรให้ออกจากบ้านเช่า ห้องพักเป็นการตัดไฟแต่ต้นลม ...”

“... ปัจจุบันคณะกรรมการชุมชนซึ่งประกอบไปด้วยประธานชุมชน กรรมการชุมชน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในที่ของมูลนิธิ และมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นมาดูแลในส่วนของที่ดินเช่าได้มีข้อตกลงร่วมกันว่าใครที่เช่าที่ดินของมูลนิธิอยู่ในชุมชน เมื่อบุคคลในบ้าน บุตร หลาน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนถูกจับกุมในความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่ว่าชนิดใดในฐานะความผิด เสพ ครอบครอง จำหน่ายผลิตหรือนำเข้าจากต่างประเทศ เมื่อหลักฐานชัดเจนครอบครัวของผู้กระทำความผิดจะต้องย้ายออกจากชุมชนตามมติของกรรมการชุมชนที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว ซึ่งเป็นการปรามไม่ให้กระทำความผิดในปัจจุบันค่อนข้างได้ผลเพราะมีตัวอย่างให้เห็นหลายครอบครัวที่ต้องย้ายออกจากชุมชนไป...”

“... การเกณฑ์สมาชิกหรือบุคคลในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาร่วมกิจกรรมและทำโครงการต่อต้านยาเสพติด เพื่อให้ได้ทราบถึงโทษที่ได้รับเมื่อทำผิดและผลที่ตามมาของการใช้สารเสพติดซึ่งเป็นการแก้ปัญหาชั่วคราวแต่มีผลระยะยาวกับบุตรหลาน หรือคนในชุมชน ...”

๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

เมื่อมีการดำเนินงานและผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในชุมชน โดยจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมป้องกันและรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น การประกวดคำขวัญ โดยให้ทุกชุมชนส่งเข้าประกวด รางวัลที่ ๑-๓ ผู้นำชุมชนที่ได้รับรางวัลได้นำโลรางวัลมอบให้และถือเป็นผลงานของทุกคน สร้างความภาคภูมิใจร่วมกัน จะได้เผยแพร่สื่อถือเป็นคุณภาพของสื่อให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้างขวางเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกัน ยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวเสี่ยง และประชาชนทั่วไป ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“.... เมื่อก่อนชุมชนเราเป็นชุมชนสีแดง เราก็แอบเคืองใจ แต่ตอนนี้ชุมชนเราเป็นชุมชนสีขาวไม่ต้องกลัวว่าลูกหลานจะไปมั่วสูมตีดยา จุดที่มันมืด ๆ อับ ๆ ลับสยาดาคันก็ช่วยกันทำให้มันดูดี มีแสงสว่างพอ ดูไม่มีอันตรายพวกเราไปไหนมาไหน มันก็รู้สึกปลอดภัยขึ้น วันนั้นหลานชายกับเพื่อน ๆ มาช่วยกันแต่งคำขวัญ เขาบอกว่า ลุง ประธานชุมชนให้ช่วยแต่งส่งประกวดในวันต่อต้านยาเสพติดเขตมีรางวัลให้ก็ยังคงคิดว่าคงไม่ได้รางวัลกับเขาหรอกชุมชนเรา แต่ผลปรากฏว่าได้ที่ ๒ ดีใจกันยกใหญ่ฉันไม่ได้ทำอะไรมากแต่ก็ภูมิใจกับพวกเด็กและก็แกนนำชุมชนที่เขาเหนี่ยวนำกันไม่ต้องเป็นเงินเป็นทองแต่ถือว่ามีความสุข ....”

“... ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของชุมชนปัจจุบันสามารถทำได้หลายช่องทางและหลายหน่วยงานมาก ทำให้สะดวกในการแจ้งข้อมูลข่าวสารไม่ตกเป็นเป้าสายตาหรือถูกมองว่าเป็นสายลับเมื่อคนในชุมชนพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นในชุมชนทำให้ผู้กระทำความผิดระวังตัว ทำผิดน้อยลงชุมชนอยู่อย่างสงบ ...”

“... วิทยุรุ่นตอนกลางคืนจะมานั่งจับกลุ่มตีม้าย้ำตีมพิชกระท่อมที่ว่างท้ายชุมชน ขับรถส่งเสียงดังเป็นแหล่งมั่วสุมตั้งแต่ชุมชนมีการจัดตั้งอาสาตำรวจบ้านมาให้คำแนะนำและเดินตรวจ ทำให้กลุ่มวิทยุรุ่นไม่กล้าออกมานั่งเหมือนแต่ก่อนเขาไปเยอะ ถ้าวันไหนมีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเดินในชุมชน ชุมชนจะเจียบสงบไปหนึ่งคืน คนเสพหรือคนขายจะไม่ไหลออกมาให้เห็น ...”

“... การแก้ไขปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดภายในชุมชนทำได้ยากในช่วงระยะหลัง หลัก ๆ เป็นเรื่องของรายได้และอาชีพ เพราะปัญหาเรื่องปากท้องเป็นปัญหาหลักของคนในครอบครัวที่มีภาระรายจ่ายไม่เพียงพอต่อรายรับในยุคที่ค่าครองชีพสูงขึ้นรายได้เท่าเดิมหรือลดลง ควรส่งเสริมการประกอบอาชีพให้คนที่อาศัยในชุมชนได้ทำมาหากินพออยู่ได้ไม่ต้องถึงกับร่ำรวย เมื่อทุกคนมีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ก็จะไม่หันไปพึ่งรายได้จากการขายยาเสพติดลูกหลานก็ไม่เสี่ยงที่จะต้องติดยา ...”

“... โครงการชุมชนบ้านสีขาวปลอดยาเสพติดเป็นโครงการที่ดีมาก เพราะได้คัดแยกผู้เสพ ผู้ค้าออกไปจากชุมชน และเข้ารับการรักษาฟื้นฟูตามโครงการซึ่งเป็นการให้โอกาสกับบุคคลเหล่านั้นได้มีที่อยู่ในสังคมไม่พลัดถิ่นให้เกิดปมด้อย โดยมีคนในครอบครัวให้กำลังใจ และสังคมรอบข้างให้การสนับสนุนด้านอาชีพถือเป็นโอกาสที่ดีให้กับสังคมอีกช่องทางหนึ่ง ...”

“... ประธานชุมชน กรรมการชุมชน และอาสาสมัครประจำชุมชนถือเป็นตัวแทนหลักของชุมชนที่เสียสละเวลาส่วนตัวมาก ๆ ในการรับเรื่องและประสานงานด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอยากให้เจ้าหน้าที่เขตหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเปิดรับสมัครจิตอาสาเพิ่มเติมเพื่อชุมชนของเราจะได้มีตัวแทนหรือจิตอาสารุ่นใหม่ไฟแรงเข้ามาบริหารงานสลับหมุนเวียนกันทำงานในบางรายที่ติดภารกิจเรื่องครอบครัวหรือทำงานประจำ ทำให้การเฝ้าระวังหรือออกเยี่ยมเยียนพี่น้องประชาชนไม่ครบทุกครัวเรือนแต่ละเดือน ทำให้ตัวแทนของชุมชนห่างเหินชาวบ้าน ...”

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

คณะทำงานระดับชุมชนร่วมกันสร้างกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน สร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในระยะยาวโดยมีการประเมินสถานการณ์ต่าง ร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์จากการดำเนินการตามกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด โดยการประเมินสภาพปัญหา ยาเสพติดใน ชุมชนประกอบด้วยผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดและผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดสำหรับเกณฑ์ประเมินสถานะ ชุมชนจากสภาพปัญหา ยาเสพติด จะแยกเป็น ๔ ประเภทคือ

สีเขียว : ก ไม่มีผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดและไม่มีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

สีเหลือง : ข ไม่มีผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดและมีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ไม่เกิน

๓ คนต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน

สีแดง : ค ไม่มีผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดและมีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดตั้งแต่

๓ คน แต่ไม่เกิน ๕ ต่อ ประชากร ๑,๐๐๐ คน

สีแสด : ง มีผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดหรือมีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเกิน ๕ คน

ขึ้นไปต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน

ในการประเมินชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ปีงบประมาณ ๒๕๖๕-๒๕๖๖ ด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งชุมชนให้ชุมชนประเมินตนเอง (Self-Evaluation) โดยการประเมินสถานะชุมชน กำหนดให้ดำเนินการปี ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ รอบ ๖ เดือนแรก (ตุลาคม ๒๕๖๔ - มีนาคม ๒๕๖๕)

ครั้งที่ ๒ รอบ ๖ เดือนหลัง (เมษายน ๒๕๖๕-กันยายน ๒๕๖๕)

สถานะ ชุมชนที่ได้จากการประเมินสามารถเปลี่ยนแปลงปรับขึ้นลดลงคงเดิมได้ตามรอบของการประเมินแต่ละครั้งเนื่องจากการดำเนินงาน ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด เป็นการประเมินกระบวนการที่ ชุมชนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กรณีผลการประเมินพบชุมชนใดมีความเข้มแข็งน้อยและเป็นสีแดงพื้นที่ดังกล่าวต้องเน้นหนักในการจัดการกับผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดและผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดอย่างเร่งด่วน

ปัจจัยปัญหาและการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว

๑. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการปัญหาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

๑.๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

ด้วยสถานการณ์ปัญหาเสพติดของประเทศในปัจจุบันจัดได้ว่าอยู่ในขั้นวิกฤต โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะมีการผลิตยาเสพติดทั้งภายในประเทศและมีการลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศมากมายหลายชนิด เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาไอซ์ เป็นต้น ถึงแม้เจ้าหน้าที่จะได้ปราบปรามจับกุมการค้ายาเสพติดอย่างเข้มงวดและจริงจัง แต่ก็ไม่ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงเลยแต่กลับทำให้ผู้ผลิตได้พัฒนายาเสพติดให้ออกฤทธิ์ได้แรงขึ้นและการตรวจพบสารเสพติดในตัวผู้เสพได้ยากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่จับกุมได้ยากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่น้อยเข้าไปมีผลประโยชน์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดเสียเอง ทำให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไม่สัมฤทธิ์ผล

จากสภาพปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่นับจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งจากสถิติพบว่าผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากจะเป็นผู้ก่อคดีอุกฉกรรจ์ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรข้ามชาติและปัญหาความมั่นคงแห่งชาติอีกด้วย หากปล่อยไว้ให้เนิ่นช้าจะก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมอย่างรุนแรงจนไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะปัญหาเสพติดมิใช่เรื่องที่จะสามารถควบคุมให้อยู่ในวงจำกัดได้อีกต่อไป แต่กลับจะเป็นปัญหาระดับชาติที่ลุกลามอย่างไม่จบสิ้น ดังนั้นจึงเห็นสมควรที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งหามาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้บรรลุผลอย่างจริงจัง

รัฐบาลที่ผ่านมามองปัญหาเสพติดเป็นลักษณะแยกส่วน ทั้งด้านการป้องกันการปราบปรามการบำบัดรักษาและฟื้นฟู โดยแต่ละเรื่องก็มอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบไปดำเนินการเองตามงบประมาณที่ได้รับ ไม่มองและพิจารณาปัญหาในแบบองค์รวม ไม่มีการบูรณาการ การแก้ปัญหาจึงไม่ครบวงจรซึ่งทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จนโยบายของรัฐบาลต่าง ๆ ที่ผ่านมา มุ่งเน้นด้านการปราบปรามมากกว่าการป้องกัน โดยมองว่าปัญหาเสพติดเป็นเรื่องของอาชญากรรมที่ต้องใช้มาตรการปราบปราม

กล่าวคือหากสามารถปราบปรามจับกุมผู้ค้าได้ปัญหาก็จะหมดไป ซึ่งเป็นความคิดที่ผิดเพราะตราบไต่ที่คนซื้อยังมีอยู่และเพิ่มขึ้น ตราบนั้นย่อมจะมีผู้ขายอยู่เสมอ นอกจากนี้กลไกด้านการปราบปรามเองก็ยังไม่เอื้ออำนวยทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่จะให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคน เงิน หรืออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ นโยบายของรัฐบาลต่าง ๆ ที่ผ่านมามุ่งเน้นให้ราชการเป็นผู้ลงไปดำเนินการเป็นหลัก โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมายในการดำเนินการมิใช่เป็นผู้มีส่วนร่วม มีการสั่งการจากระดับบนลงล่าง แต่ละหน่วยงานมีงบประมาณของตนเองในการดำเนินงานและไม่มี การประสานงาน ทำให้ขาดเอกภาพต่างคนต่างทำ เกิดความซ้ำซ้อน และประชาชนไม่เกิดความรู้สึกร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหา ไม่เกิดความรับผิดชอบและความผูกพันกับการแก้ไขปัญหา เห็นว่าการแก้ไขปัญหาเป็นหน้าที่ของรัฐ ไม่ใช่ของตนเองหรือของชุมชนที่จะต้องเข้าไปรับผิดชอบ

มาตรการในการป้องกันนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จากการจัดเวทีประชาคมเพื่อสร้างระบบเครือข่ายครอบครัว โดยการออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคม เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ซึ่งยังไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงาน จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการจัดเวทีประชาคม โดยเชิญตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วม ครัวเรือนละ ๑ คน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชนยังน้อย ผู้ที่เข้าร่วมร่วมแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... การจัดเวทีประชาคม กว่าจะนัดหมายประชาชนให้เขามาร่วมประชุมให้เขาเห็นความสำคัญของยาเสพติดและความปลอดภัยของลูกหลานมันยากมากยิ่งในยุคที่ต้องทำมาหากินกันตัวเป็นเกลียวแบบนี้ คนก็ไปทำงานนอกบ้านกันหมด เข้าบ้านก็มีดีค่าแล้ว ...”

“... ทางเราได้ทำหนังสือเชิญส่งให้กับประธานชุมชนเพื่อให้เข้ามาประชุมร่วมกันที่เรียกกันติดปากว่าจัดประชาคม จะได้ช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผน เกณฑ์ที่ตั้งไว้อยากให้มากที่สุด เพราะมันเป็นปัญหาใหญ่และมีความซับซ้อน ต้องทำไปพร้อมๆกัน และต้องอาศัยพลังของชุมชนในการเป็นหูเป็นตา ลำพังเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวคงไม่เป็นผลตำรวจแค่จับกุมคดีต่าง ๆ ก็มากมายและถ้าถึงทีคดีแล้วแสดงว่าการป้องกันปัญหายังไม่ดีพอ ถ้าดีพอคดีต้องลดลงพ่อแม่ไม่ต้องกังวลว่าลูกหลานจะติดยา ...”

“... กรรมการชุมชนหรือผู้นำชุมชนบางคนยังบิดบังข้อมูลของตนเองอยู่ อาศัยช่องว่างของตนเองเอาข้อมูลของทางราชการไปบอกญาติของตนเองให้ระวังตัว กลับกันแจ้งข้อมูลของคนอื่นให้ถูกจับทำให้ตนเองลดคู่แข่งลง ขายอยู่เจ้าเดียว เมื่อแจ้งเจ้าหน้าที่ไปก็มาจับไม่ได้เพราะมีคนในคอยส่งข่าวสารของเจ้าหน้าที่ให้ทราบทำให้การปราบปรามไม่หมดไปจากชุมชน ...”

“... ภาครัฐที่เข้ามาจัดกิจกรรมในชุมชนมาทำแล้วทิ้งไปไม่มีการสานต่อ งาน ต่างคนต่างทำ ทำไม่มีแผนงานให้คนที่สมัครใจเลิกพอทำได้ซักระยะก็หายไป ทำแบบไม่ต่อเนื่อง เมื่อไม่มีใครมากำกับดูแลหรือให้คำแนะนำอีก จึงหันกลับไปทำผิดซ้ำ หนักไปกว่าเดิมจากคนเสพ เป็นคนขาย ...”

“... อยากให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทหาร ตำรวจ ฝ่ายพัฒนาชุมชน เข้ามาทำกิจกรรมให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ประชาชนมีอาชีพทำมาหากินและยังทำให้ผู้ทำผิดจะได้เกรงกลัวต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ชุมชนจะได้สงบสุขกลุ่มวัยรุ่นจะได้ไม่นั่งตามมุมต่าง ๆ หรือออกมาซักรถจักรยานยนต์เร่งเครื่องส่งเสียงดังภายในชุมชนอยากให้มาตรวจตอนกลางคืนด้วย ...”

“... กรรมการชุมชนต้องเป็นแบบอย่างที่ตีให้กับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่ทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพลหรือชักนำลูกบ้านให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี หรือแบ่งพรรคแบ่งพวกคอยบิดบังข้อมูลให้กับพวกพ้องหรือญาติของตนเอง ผิดว่าไปตามผิด ถูกว่าไปตามถูกไม่เอาอำนาจหน้าที่ของตนไปแสวงหา

ผลประโยชน์ทำให้ลูกบ้านไม่มีใครกล้าที่จะให้ข้อมูล เพราะการให้ข้อมูลไปแล้วตนเองได้รับอันตรายจึงเกิดปัญหาตามมาต่างคนต่างอยู่ ...”

๑.๒ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)

ด้านการบริหารจัดการ

- การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ผ่านมานี้เนื่องจากนโยบายมองปัญหาแยกส่วน การดำเนินงานจึงทำแบบแยกส่วน ต่างคนต่างทำ ขาดเอกภาพในการดำเนินการ ไม่มีหน่วยงานหลักในการรวมหรือบูรณาการ ไม่มีแผนรวม จึงขาดการเดินไปสู่ว่าเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน ต่างคนจึงต่างทำตามอำนาจหน้าที่และงบประมาณที่ตนมี โดยไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ยังขาดดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน ขาดการติดตามประเมินผล และขาดรูปแบบแนวทางในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่ชัดเจน เช่น การจะสร้างชุมชนเข้มแข็งจะต้องทำอย่างไร เป็นต้น

- การแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่มุ่งไปที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นปัญหาโดยแท้จริง โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชน หมู่บ้าน การดำเนินการมักเป็นลักษณะเน้นเฉพาะกิจกรรม กล่าวคือเน้นว่าจะทำอะไร โดยมีได้ค้ำประกันว่าจะต้องไปทำที่ไหนหรือทำกับใคร มาตรการต่าง ๆ จึงลงไปสู่พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น ป้องกันไปทำในชุมชนหนึ่งในขณะที่ปราบปรามไปทำในอีกชุมชนหนึ่งและบำบัดรักษา ไปเน้นในอีกชุมชนหนึ่ง ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาและรักษาพื้นที่ใดได้เลย ปัญหาจึงลามไปสู่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ

- การแก้ไขปัญหายาเสพติดขาดพลังในการบริหารจัดการ เพราะขาดการผนึกกำลังของทุกฝ่ายเข้าร่วมดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นครัฐ ภาคเอกชน องค์กรประชาชน และประชาชน

- การสนับสนุนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาครัฐเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง และบางครั้งไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ที่มีความหลากหลาย การสนับสนุนก็ไม่ได้มาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะขาดการประสานระหว่างภาครัฐกับประชาชน

- การบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้งผู้นำชุมชนในบางพื้นที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดเสียเองและผู้กระทำความผิดซ้ำซ้อนควรได้รับโทษที่หนักขึ้น

- นโยบายบางเรื่องยังไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ เช่น การกำหนดนโยบายว่าผู้เสพคือผู้ป่วย แต่ พ.ร.บ. พินปู้ๆ ก็ยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้เพราะหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่ครอบคลุมในกรณีของผู้ที่ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ จึงเป็นปัญหาสำหรับผู้ปฏิบัติเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงยังมีผลการจับกุมผู้เสพอยู่ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... การแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน ยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นต้นแบบที่ชัดเจน ซึ่งได้ทำกันมาทุกปีตามงบประมาณของหน่วยงานตนเองที่ได้รับมอบหมายในแต่ละปีมีหลายหน่วยงานเข้ามาจัดทำโครงการในชุมชนพอทำแล้วไม่มีการสานต่อจึงทำให้โครงการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรผลที่ได้รับไม่บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งในด้านการป้องกัน ด้านการบังคับใช้กฎหมาย และด้านการบำบัดฟื้นฟูอยากให้เข้ามาทำแบบต่อเนื่องทุก ๆ ๓ เดือน ๖ เดือน ไม่ใช่ปีละ ๑ ครั้ง เหมือนกับมาใช้งบประมาณให้หมดไป ...”

“... ผู้นำชุมชนทุกคนถือเป็นตัวแทนที่เสียสละและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนในชุมชน เมื่อได้รับเลือกหรือเสนอตนเข้ามาเป็นตัวแทนของชุมชนจะต้องทำให้เต็มที่ทั้งด้านร่างกาย กำลังทรัพย์ และเสียสละความเป็นส่วนตัวอุทิศกายและใจให้กับพี่น้องในชุมชน การทำงานทุก

ขั้นตอนจะต้องโปร่งใสมีประโยชน์ต่อชุมชนและสามารถตรวจสอบได้ จึงจะได้รับความเชื่อถือและให้ความร่วมมือในทุกๆด้าน ชื่อเสียงดีงามองค์กรอื่นชื่นชมยินดีเสนอตัวเข้ามาช่วยเหลืองานในชุมชนเมื่อมีการร้องขอหรือประสานงานในด้านต่าง ๆ ...”

“... องค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชนเมื่อมีการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการในด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน จะต้องเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ประจำจังหวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่เทศกิจ เจ้าหน้าที่ทหารประจำพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่ ร่วมกับกรรมการชุมชนหรือตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทางตรงและทางอ้อมนำปัญหาที่เกิดขึ้นจัดทำบันทึกลำดับความรุนแรงก่อน/หลังพร้อมข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหามาจัดทำเวทีชาวบ้านร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนใช้มาตรการหรือข้อตกลงร่วมกันของชุมชนดำเนินการด้วยตนเองก่อน เมื่อใช้แนวทางของชุมชนยังไม่บรรลุผลที่ตั้งไว้หรือปัญหารุนแรงกว่าที่ชุมชนจะดำเนินการได้ นำปัญหาเสนอหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขหรือใช้มาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ ...”

องค์กรปฏิบัติ

องค์กรในการนำนโยบายและแผนของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ คือ ศูนย์ป้องกันปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของอำเภอหรือจังหวัด ซึ่งที่ผ่านมามีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ เช่น ขาดบุคลากรและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์ ขาดระบบข้อมูลชุมชนที่ชัดเจนที่จะสามารถนำมาใช้ในการวางแผนปฏิบัติการ ขาดเอกภาพในการบริหารจัดการ เพราะงบประมาณยังเป็นของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนระบบการให้ความดีความชอบและการปกครองบังคับบัญชายังเป็นไปตามสายงานปกติของแต่ละหน่วยงานยังขาดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานใดเป็นแม่งานหลักในการดำเนินการแบบบูรณาการ

สำหรับโรงเรียน และสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการดำเนินงานด้านการป้องกันให้แก่เด็กและเยาวชน ก็มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ เช่น การป้องกันและแก้ไขปัญหายาในสถานศึกษายังมีบางโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือโดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาที่มองว่าจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง ทำให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายังน้อย อีกทั้งความตระหนักและการยอมรับสภาพปัญหารวมทั้งความเข้าใจที่ถูกต้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของผู้บริหาร ครู อาจารย์ ยังมีน้อย มีโรงเรียนจำนวนมากที่ยังไม่ยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในโรงเรียน หรือมีการปกปิดกลบเกลื่อนปัญหาเพื่อรักษาชื่อเสียง นอกจากนี้ยังมักใช้มาตรการไล่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติดออกจากสถานศึกษา ซึ่งเป็นการผลักและเพิ่มปัญหาให้แก่สังคมโดยรวมโรงเรียนขาดการประสานงานและความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกับฝ่ายปราบปรามครู อาจารย์ ที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดจึงมักถูกข่มขู่คุกคาม จากกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหายาได้อย่างเบ็ดเสร็จครบวงจรและยั่งยืน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ยังไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมผู้บริหาร ครู อาจารย์ทุกคนได้ โรงเรียนจะให้ความร่วมมือในบางกิจกรรมเช่น กิจกรรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด กิจกรรมด้านการป้องกัน สำหรับความร่วมมือด้านการปราบปรามยังน้อย ตลอดจนข้อมูลยาเสพติดในโรงเรียนและสถานศึกษาไม่มีความชัดเจนและไม่มีการจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหา

และกำหนดหรือวางแผนการดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและยังขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... ปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนเขตพื้นที่ชายแดนพบว่าองค์กรที่เข้ามาจัดทำกิจกรรมยังไม่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ชัดเจน สถานศึกษามองในแง่มุมมองของครอบครัวที่ต้องดูแลบุตรหลาน ศูนย์บริการสาธารณสุขเน้นการบำบัดรักษาฟื้นฟู เจ้าหน้าที่ตำรวจเน้นผลการจับกุมมากกว่าการป้องกันปราบปรามเพราะเห็นผลได้รวดเร็วกว่า องค์กรเอกชนจะเน้นเรื่องการให้ความรู้ถึงพิษภัยและโทษของยาเสพติด ควรนำข้อมูลของแต่ละองค์กรมาสังเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกันจะได้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่เหมาะสมกับชุมชนซึ่งจะเป็นผลดีต่อประชาชนที่ได้รับผลกระทบที่อาศัยในชุมชนอย่างแท้จริง ...”

“... เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับให้กับประชาชนผู้ที่แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับยาเสพติดในชุมชนด้วย เพราะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายหน่วยงานบางรายเมื่อได้รับข้อมูลแล้วไปทำการตรวจสอบข้อมูลได้เปิดเผยชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรของผู้แจ้ง ทำให้ประชาชนผู้แจ้งเบาะแสถูกดำเนินคดี ถูกเกลียดชัง ถูกทำร้าย โทรมก่อนทรมาน หรือถูกกดดันให้ผู้แจ้งอยู่ในชุมชนอย่างลำบาก สุดท้ายต้องย้ายหนีออกจากชุมชนไปทำให้ตนเองเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย จึงขอวิงวอนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรักษาความลับของผู้แจ้งด้วย ...”

๑.๓ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

ด้านการบริหารจัดการของชุมชนยังขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ จึงทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมป้องกันการระบาดของยาเสพติดตามโครงการของพื้นที่ได้ เนื่องจากประชาชนมีภารกิจสำคัญคือการประกอบอาชีพของประชาชน ซึ่งการดำเนินโครงการทำให้ประชาชนมีโอกาสพบปะ พูดคุย และเป็นการสร้างสัมพันธภาพและสร้างความสามัคคีกันมากขึ้นในชุมชน ประชาชนในพื้นที่ยังมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่เต็มที่ ทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน ชุมชนทำได้ยากและไม่บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

องค์กรปฏิบัติ

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย แต่การรณรงค์ประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างกิจกรรมทางบวกให้กับเด็กและเยาวชนยังคงเป็นลักษณะต่างหน่วยต่างทำ ยังไม่เกิดการบูรณาการและยังไม่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... ชุมชนจะสงบสุขได้เพราะมีกรรมการและชาวบ้านที่เข้มแข็งในการบริหารจัดการคนที่มาอยู่อาศัยในชุมชนเมื่อกระทำความผิดจะถูกต่อต้านจากชุมชนและให้ย้ายออกจากชุมชนไป ทุกคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้บุตร หลาน ปลอดภัยไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อเกิดการกระทำผิดก็จะมีคนคอยเตือน คอยดูแล ให้คำแนะนำจึงทำให้ปัญหาต่างๆ ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ...”

๑.๔ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ด้านการบริหารจัดการ

คณะกรรมการชุมชนไม่สามารถดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานในด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน ประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วมในการแจ้งแนวทางและทราบการประเมินผลการปฏิบัติการป้องกันการระบาดของยาเสพติดให้หน่วยงานรับทราบได้ ไม่มีส่วนร่วมในการรายงานผลหรือสรุปผลการป้องกันการระบาดของยาเสพติดที่ได้ปฏิบัติตามแผนการป้องกันการระบาดของยาเสพติด ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... ภายในชุมชนมีปัญหาต่าง ๆ มากมายหลายด้านเพราะประชากรที่อาศัยอยู่มีทั้งประชาชนในพื้นที่และประชากรแฝง บ้านเช่าและอพาร์ทเมนต์ เกิดขึ้นจำนวนมากทำให้เป็นอุปสรรคต่อการควบคุมจำนวนประชากรแฝงที่เข้ามาเช่าอาศัยอยู่ ประชากรมากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมากตามไปด้วย แต่จำนวนผู้ควบคุมคงเดิม ผู้ประกอบการบางรายเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนไม่คัดกรองและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ที่เข้ามาพักอาศัย นำยาเสพติดเข้ามามั่วสุมในชุมชนชักนำคนในชุมชนกระทำความผิดขยายเป็นวงกว้างการป้องกันปราบปรามจึงไม่ได้ผลเพราะคนในพื้นที่ทำผิดเสียเอง ...”

องค์กรปฏิบัติ

การป้องกันปัญหายาเสพติดในระดับครอบครัวยังมีแนวทางการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน มีกิจกรรมการป้องกันไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ไม่ต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ และทักษะในการดำเนินงานในชุมชนแต่ละพื้นที่ การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนขาดการเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... การจัดกิจกรรมหรือโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐและองค์กรเอกชนยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ต้องแยกกลุ่มเสี่ยงในเด็กออกจากกลุ่มผู้เสพยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น และประชาชนทั่วไปซึ่งแนวทางในการให้ความรู้กับกลุ่มเสี่ยงกับผู้เสพยาที่ต้องเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูจะต้องแยกออกจากกันให้ชัดเจนโดยจะใช้ทักษะในการให้ความรู้ในการป้องกันและการบำบัดฟื้นฟูที่แตกต่างกันออกไป ...”

“... ครอบครัวถือเป็นสถาบันต้นแบบในการป้องกันปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะเกิดขึ้นกับครอบครัวที่แตกแยก พ่อ แม่ เลิกกันขาดเสาหลักของครอบครัว หรือครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ่อ แม่ บุตร หลานจะมีพฤติกรรมตามต้นแบบสืบต่อกันมาเพราะมีแบบอย่างที่ไม่ดีให้เห็นอยู่เป็นประจำ ...”

๒. ปัญหาและการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดน

๑) ชุมชนพัฒนาสัมพันธ์มวลชนควรมีการดำเนินการในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อยู่ประจำที่หมู่บ้านตลอดไป เพราะจะเป็นการสร้างความพึงพอใจในการดำเนินงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่ได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านต่างๆ ในชุมชน

๒) ต้องมีการดูแล และควบคุมเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามเรื่องยาเสพติดอย่างจริงจัง เช่น มีการจับกุมผู้ค้ามาลงโทษเพื่อให้ยาเสพติดหมดไปจากหมู่บ้าน มีตู้ร้องทุกข์เกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

๓) ควรจัดชุดปฏิบัติการในการตรวจตรารอบๆ หมู่บ้านทั้งช่วงกลางวันและกลางคืนและอื่นๆ และควรมีการแจ้งที่ประชุมในหมู่บ้านทราบเกี่ยวกับทุนแม่ของแผ่นดิน จัดสรรที่ดินทำกินและออกเอกสารสิทธิ์ จัดที่ทิ้งขยะแต่ละจุดในหมู่บ้าน

๔) ควรมีการสอดส่องวัยรุ่นที่เกี่ยวกับยาเสพติดในเรื่องควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าในปัจจุบัน

๕) ควรจัดเวทียะชาคมเพื่อแก้ปัญหาผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้านและมีผู้ที่สามารถให้การบำบัดรักษา หรือหน่วยรักษา ในหมู่บ้านเพื่อรับทราบเรื่องการบำบัดรักษาให้กับผู้เสพยาเสพติดและให้คนในชุมชนทราบหรือมีส่วนร่วมและเป็นกำลังใจให้ตลอดห้วงการบำบัดรักษา

๖) ควรจัดประชุมผู้นำหรือแกนนำในหมู่บ้านเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดและพัฒนากฎ/ระเบียบ/คำสั่งของชุมชนในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับทราบและมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

๗) ควรจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่ตรงกับสถานการณ์และสาเหตุของปัญหาด้วยการสำรวจปัญหาเสพติดและยอมรับ ไม่มีการปิดบัง

๘) ควรจัดตั้งกองทุนเฝ้าระวังหมู่บ้าน/ชุมชนและมีสถานที่ใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๙) สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อประชุมและศึกษาปัญหาเสพติดอาจมีการศึกษาดูงานหรือเรียนรู้ร่วมกับหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินที่อื่น

๑๐) มีการระดมทุนหรือร่วมทุนกับเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด

๑๑) ควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายให้ชัดเจน และนโยบายควรเป็นนโยบายที่ส่งผลกระทบทางจิตวิทยา เช่น การดำเนินการทางกฎหมายที่เด็ดขาดต่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มาตรการยึดทรัพย์ และการไม่ให้ประกันตัวกับผู้ต้องหาคดียาเสพติด

๑๒) ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการบูรณาการด้านแผนงาน การปฏิบัติการ การงบประมาณ และการบริหารงานในระดับพื้นที่อำเภออย่างจริงจัง

๑๓) สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับผู้นำชุมชนเกิดความตระหนักของพิษภัยยาเสพติดและมีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

๑๔) สนับสนุนการจัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ วิเคราะห์สถานการณ์และทำนายแนวโน้มของปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๑๕) สนับสนุนให้มีระบบการเฝ้าระวังในกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาและผู้ติดยาในชุมชนและกลุ่มคนที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด

๑๖) สนับสนุนให้มีการจัดทำระบบข้อมูลระดับชุมชนและให้มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลมีกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

๑๗) ควรกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไว้เป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน และควรมีการยกเลิกระเบียบข้อบังคับเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในบางกรณี รวมทั้ง ควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำงาน

๑๘) ควรเผยแพร่ความรู้ด้านยาเสพติดและโทษจากการเสพยาเสพติดให้กับหมู่บ้านและชุมชนเพื่อป้องกันมิให้เกิดผู้เสพรายใหม่ ส่งผลให้จำนวนผู้เสพลดลงและเพิ่มประสิทธิภาพในการจับกุมผู้เสพยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อให้จำนวนผู้เสพลดลง

๑๙) พื้นที่ หมู่บ้าน แต่ละแห่งมีบริบท รูปแบบการบริหารจัดการของหมู่บ้านที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ชุด ควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านก่อนเข้าไปดำเนินการ

๒๐) การเดินทางเข้าหมู่บ้าน/ชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ทั้งเส้นทางการคมนาคมระยะทาง การยากง่ายในการเข้าถึงหมู่บ้าน/ชุมชน ดังนั้น ควรจัดสรรทรัพยากร พาหนะ และงบประมาณในการบริหารจัดการหมู่บ้าน/ชุมชนแตกต่างกัน

๒๑) การประเมินผลและการรายงานผลการประเมิน ควรกำหนดให้มีเอกสารหรือหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หรือ การรายงานผลโดยมีคนในชุมชนรับรู้ รับทราบอย่างเป็นทางการด้วย

๒๒) ตัวชี้วัดที่ทำการประเมิน เช่น แบบฟอร์มการประเมินที่เจ้าหน้าที่ชุด ต้องรายงานกลับ ส่วนกลางควรมีรายละเอียดชัดเจนมากกว่านี้ และควรมีการอธิบาย หรือชี้แจงทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานเกิดผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัด

๒๓) ควรมีการประเมินผลเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการเป็นรายชุด หรือ รายบุคคล เพื่อคัดกรองเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒๔) การจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการควรมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สถานะทางเศรษฐกิจ เช่น ค่าครองชีพในพื้นที่นั้นด้วย ซึ่งเป็นการเอื้ออำนวยให้การปฏิบัติงานสามารถครอบคลุมและก่อให้เกิดประสิทธิผลที่แท้จริงของโครงการฯ เนื่องจากปัญหาที่พบคือ ในบางพื้นที่การเดินทางลำบาก ห่างไกล มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก ทำให้การเดินทางเข้าไปดำเนินกิจกรรมให้กับชุมชนขาดความต่อเนื่อง หรือไปดำเนินกิจกรรมได้น้อยลง

๒๕) ความล่าช้าของงบประมาณในการดำเนินงานที่ส่งไปยังชุดปฏิบัติการ เนื่องจากระหว่างการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจำนวนมาก ซึ่งเจ้าหน้าที่บางชุดสามารถสนับสนุนหรือสำรองไปก่อนได้ แต่บางชุดไม่สามารถสำรองงบประมาณได้ ก็อาจจะมีผลทำให้การดำเนินงานล่าช้า ติดขัด หรือความถี่ในการเดินทางเข้าทุกหมู่บ้านไม่เป็นไปตามแผนงานที่ชุดปฏิบัติการกำหนดไว้ได้ รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมกับชุมชนอาจทำได้ไม่เต็มที่นัก แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการใช้งบประมาณ ควรมีการตรวจสอบ และติดตามผลการใช้จ่าย การดำเนินงานอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันปัญหาการใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสมและไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

๒๖) เครื่องมือ อุปกรณ์ พาหนะ และทรัพยากรที่ช่วยในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ควรมีความพร้อม และเอื้ออำนวยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วย เช่น ในบางพื้นที่จำเป็นต้องใช้รถยนต์เฉพาะในการเดินทางเข้าหมู่บ้าน แต่หากไม่มีประจำหน่วย ก็อาจจะทำให้การเข้าถึงหมู่บ้านน้อยลง ไม่ต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาจะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

๒๗) จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนชายแดนพบว่าเจ้าหน้าที่ที่ต้องมีการแต่งตั้งควรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะตามที่ต้องการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีความสำคัญต่อการตอบสนองพันธกิจ และควรมีการฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพอย่างสม่ำเสมออย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

๒๘) จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนชายแดน พบว่าควรมีการวางแผนในการพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับการกระทำผิดในอนาคต และต้องให้เจ้าหน้าที่ทำงานภายใต้ กฎ ระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนตายตัวในสายการบังคับบัญชาที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้เป็นอย่างดี สามารถทำงานร่วมกัน ประสานงานกัน และเชื่อมต่องานกันได้ดีที่ทุกฝ่ายมีทักษะ ความสามารถและบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน สามารถทำงานประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒๙) จากผลการวิจัยพบว่าควรมีการติดตามและประเมินการพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นการสร้างการพัฒนาเจ้าหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนชายแดนในอนาคต โดยการมุ่งเน้นผลลัพธ์ในสิ่งที่ทำได้ดีเป็นพิเศษหรือมีความโดดเด่น

๓๐) จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพบว่าควรการสรรผู้ที่ได้ผ่านการหล่อหลอมทั้งกลยุทธ์การบริหาร ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ที่จะถ่ายทอดให้กับเจ้าหน้าที่ในรุ่นต่อไปทั้งทางด้านทัศนคติ ทักษะ ประสบการณ์แนวคิดและมุมมองใหม่ ๆ มาแนะนำเสนอในการปรับปรุงระบบงานที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้มากกว่าเดิมได้

๓๑) จากผลการวิจัย พบว่าควรส่งเสริมต่อยอดจากความรู้และประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ให้เกิดความเชี่ยวชาญเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนด้วยการฝึกอบรมหรือให้การศึกษาต่อเพิ่มเติมความรู้ ทักษะให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงและการบรรลุเป้าหมายตามแผนงานของโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด

๓๒) จากผลการวิจัย พบว่าควรพัฒนาแนวทางการทำงานที่เน้นการเสริมสร้างประสบการณ์การมอบหมายงานเพื่อให้กับเจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสแสดงความสามารถที่แท้จริงอย่างเต็มที่ตามความถนัดเพื่อให้ทำประโยชน์สูงสุดในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนได้

๓๓) จากผลการวิจัย พบว่าต้องมีการปรับปรุงกลยุทธ์การพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการท างานให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้นทำให้เป้าหมายและพันธกิจสำเร็จตามเป้าหมาย

๓๔) ผู้นำระดับสูงควรกำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ ค่านิยมในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนและนำไปปฏิบัติที่เป็นสะท้อนถึงความมุ่งมั่นต่อค่านิยมขององค์กร และให้เจ้าหน้าที่ทุกคนมีอุดมการณ์ในการทำงานแบบมีอาชีพในการสร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชน

๓๕) ควรมีการสร้างสรรค์และสร้างเสริมยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้เป็นมืออาชีพ โดยสร้างการเรียนรู้งาน เพื่อพัฒนาทักษะในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนชายแดนและยกระดับมาตรฐานการทำงานเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถเจ้าหน้าที่

๓๖) ควรพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่สามารถร่วมกันนำ มาปฏิบัติ ที่มีความเหมาะสมที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพดีขึ้น

๓๗) ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่สูงขึ้น ต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การบริหาร ให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ทั้งพฤติกรรมและกระบวนการทำงานและถ่ายทอดต่อกันมาเพื่อทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ

๓๘) ผู้นำระดับสูงกำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ ค่านิยมและถ่ายทอด เพื่อนำไปปฏิบัติที่เป็นสะท้อนถึงความมุ่งมั่นต่อค่านิยมขององค์กร และให้บุคลากรทุกคนมีอุดมการณ์ในการทำงานแบบในการสร้างผลประโยชน์ให้กับประชาชน

๓๙) เจ้าหน้าที่ทุกคนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการมุ่งเน้นการแบ่งงานกันทำทั้งภายในและภายนอกเน้นการสร้างประสิทธิผลและบรรยากาศบนพื้นฐานของการกระจายอำนาจ มีการจูงใจเจ้าหน้าที่ให้ทำงานอย่างทุ่มเทมากขึ้น มีการจัดออกแบบงานได้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของคนทำงาน

๔๐) ควรมีแผนงานที่จะนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเจ้าหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดใน

ชุมชนตามที่ตั้งไว้ มีการพัฒนาให้มีศักยภาพระดับสูงสุดในการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดที่มีความซับซ้อนสูง

๔๑) โครงการหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ควรมีเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้ป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกระตุ้นและปลุกเร้าให้เจ้าหน้าที่ยึดมั่นในอุดมการณ์เพื่อเปลี่ยนแปลงวิถีการทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทำงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี

๓. แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด

แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาประเทศและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาในเชิงพื้นที่โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ในการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมด้วยการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบครบวงจร ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

๓.๑ การมีส่วนร่วมโดยการตัดสินใจ

ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแผนการป้องกันการระบาดของยาเสพติดให้ชุมชน โดยการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการปฏิบัติการป้องกันการระบาดของยาเสพติด หาสาเหตุของปัญหาการป้องกันการระบาดของยาเสพติด รวมทั้งเสนอปัญหาการป้องกันการระบาดของยาเสพติดผ่านตัวแทนชุมชน ร่วมคิดและกำหนดแนวทางพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีการเข้าร่วมการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการวางแผนการป้องกันการระบาดของยาเสพติด รวมถึงในการกำหนดขอบเขตของนโยบายการป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... กระบวนการในการป้องกันการระบาดของยาเสพติดในชุมชนนั้นประชาชนในชุมชนทราบดีว่าเป็นเช่นไร แต่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมในการวางแผนหรือทำประชาคมเพื่อวางแผนป้องกันเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพซึ่งไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในเวลากลางวันได้ ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการจัดทำประชาคมควรดำเนินการในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือเวลาว่างคืน ...”

“... การแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดของประชาชนในชุมชนในช่วงกิจกรรมทางศาสนา “ระหมาด” ตอนเย็นให้คณะกรรมการหรือประธานชุมชนทราบในกรณีที่อาศัยอยู่ในที่ดินของศาสนา “ที่วากบ” แล้วนำข้อมูลของลูกบ้านมาบันทึกไว้ กรรมการชุมชนจะคอยสอดส่องดูแลลูกบ้านอย่างใกล้ชิดโดยใช้มาตรการของชุมชนเรียกมาพูดคุยตักเตือนก่อนก่อน หากยังไม่เลิกพฤติกรรมดังกล่าว ถ้าถูกจับกุมดำเนินคดีครอบครัวจะต้องย้ายออกจากชุมชนไป ...”

๓.๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ควรส่งเสริมให้ประชาชนร่วมคัดเลือกเป็นกรรมการในการจัดทำแผนการป้องกันการระบาดของยาเสพติด มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคระหว่างการดำเนินป้องกัน

การระบาดของยาเสพติดตามนโยบายให้ประสบผลสำเร็จ ประสานงานเกี่ยวกับนโยบายในส่วน การป้องกันการระบาดของยาเสพติดอื่นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ร่วมโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้ป้องกันการระบาดของยาเสพติดประสบผลสำเร็จ เสนอความคิดเห็นถึงกิจกรรมที่จะนำมาพัฒนา ชุมชนว่ามีความเหมาะสมกับปัญหาความต้องการของคนในชุมชน ร่วมคิดหาวิธีการที่จะได้ งบประมาณเพื่อดำเนิน กิจกรรมตามแผนการป้องกันการระบาดของยาเสพติด ร่วมบริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติการป้องกันการระบาดของยาเสพติดตามแผนการป้องกันการระบาดของยาเสพติด ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... คณะกรรมการป้องกันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนควร ประสานการปฏิบัติให้ประชาชนเข้าร่วมในการประชุม ปรึกษาหารือ หรือทำประชาคมร่วมกันเพื่อหา แนวทางในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน รวมทั้งแนะนำให้ประชาชนคอยพูดคุยกับ บุตรหลานถึงภัยของยาเสพติด ...”

“... พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองเป็นจุดเริ่มต้นของการป้องกันปัญหา ยาเสพติดได้ เป็นอย่างดี โดยเริ่มจากครอบครัวที่อบอุ่นคอยให้คำปรึกษา แนะนำให้ห่างไกลยาเสพติดทุกชนิดซึ่งจะ ส่งผลเป็นเกาะป้องกันต่อไปยังโรงเรียน สังคมภายนอกที่เขาอาศัยอยู่ถึงแม้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่มีขนาดเล็ก ต้นทุนน้อยแต่ได้ผลในระยะยาวถึงอนาคต ...”

“... ปัจจุบันศาสนสถานทางศาสนาถือเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่ให้ความรู้แก่เด็ก และเยาวชน นอกจากให้ความรู้ทางด้านศาสนาแล้วยังสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติดที่ แฝงมาในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ผู้นำชุมชนหรือผู้นำทางศาสนาที่มีบทบาทและหน้าที่ก่อนหรือหลังทำ กิจกรรมทางศาสนาได้ใช้โอกาสนี้ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลของยาเสพติดไปในคราว เดียวกันทุกครั้งที่มีกิจกรรมทางด้านศาสนา ...”

๓.๓ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ควรส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของเขตที่ช่วยส่งเสริมให้การ ดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้รับความสำเร็จ ประชาชนมีรายได้มีอาชีพที่มั่นคง มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชนแสวงหาความร่วมมือจากองค์กร ภายนอกมาให้ความรู้และส่งเสริมอาชีพที่มั่นคงให้กับชุมชน เมื่ออยู่แล้วรู้สึกปลอดภัยจากสิ่งที่จะเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการติดยาเสพติดของประชาชนในชุมชน ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... ประชาชนทุกคนได้รับประโยชน์ที่ได้จากการช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้ บุตรหลาน คนใกล้ชิดไปนั่งมั่วสุมหรือยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้ชุมชนปลอดภัยอยู่กันอย่างสงบสุข ปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ แม้ในยามค้าคืนก็สามารถเดินทางได้อย่างปลอดภัย ...”

“... ประธานชุมชน กรรมการชุมชนและอาสาตำรวจบ้านจะต้องเสียสละเวลา ของตนเองให้กับชุมชนที่ได้เสนอตัวเข้ามารับใช้พื้นที่ในชุมชนของตนเอง ไม่ว่าจะปัญหา ยาเสพติด หรือปัญหาทั่วไปของชุมชนจะต้องประสานงานให้ครอบคลุมทุกระดับ ถ้าปัญหาไม่เกิดชุมชนสงบทุกคน มีความสุขร่วมกัน ...”

“... ชุมชนจะสงบสุขหรือปราศจากปัญหา ยาเสพติดได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับทีมงาน ของภาคประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนก่อนที่จะไปพึ่งพาท้องถิ่นจากภายนอก เพราะตนเองย่อมทราบ ปัญหาดีกว่าจุดใดเป็นแหล่งมั่วสุม จุดใดเป็นแหล่งขายยา จุดใดเป็นแหล่งที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นใน ชุมชน ชุมชนจะต้องดำเนินการจุดล่อแหลม จุดเสี่ยงเหล่านั้นให้หมดไปจากชุมชน บางกรณีที่ชุมชนไม่

สามารถดำเนินการได้ให้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการแทน ซึ่งจะตัดแหล่งมีผู้สม ออกไปทำให้ปัญหาต่างๆ เหล่านั้นจะไม่เกิดขึ้นในชุมชน ...”

“... ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนที่มาดำเนินการ จัดกิจกรรมหรือโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนหรือส่งเสริมอาชีพในชุมชน ยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นแม่งานที่ชัดเจนที่จะเข้ามาดำเนินการแบบต่อเนื่องหรือติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพียงแต่มาทำ ปีละครั้งตามงบประมาณที่หน่วยงานได้รับ การดำเนินงานจึงไม่ต่อเนื่องต่างคนต่างทำผลที่ได้รับจึงไม่บรรลุผลเท่าที่ควรชุมชนจึงต้องพึ่งตนเอง เองงบประมาณที่ชุมชนมีอยู่มาจัดกิจกรรมในการต่อต้าน ยาเสพติดเอง ทำให้บุตรหลานและกลุ่มวัยรุ่นนสามัคคีกัน มีอะไรจะคอยช่วยเหลือหรือดูแลกันเองแทน พ่อแม่ที่ออกจากบ้านไปทำมาหากิน ...”

๓.๔ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน มีส่วน ร่วมในการรายงานผลหรือสรุปผลการป้องกันการระบาดของยาเสพติดที่ได้ปฏิบัติตามแผนการป้องกัน การระบาดของยาเสพติด แบบมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลว่าโครงการที่บรรจุในแผน การป้องกันการระบาดของยาเสพติดในเขตพื้นที่ชายแดนสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ตามแผน ยุทธศาสตร์ชาติ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“... ในการประเมินกิจกรรมการป้องกันการระบาดของยาเสพติดในชุมชน ประชาชนแต่ละคน มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทาง ปรับปรุงการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยนำ ผลจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขในการรายงานความเห็นใน มาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้กับหน่วยงาน ราชการทราบ และมีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหายาเสพติด ในระดับชุมชน ...”

“... ประชาชนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล ในกิจกรรมหรือโครงการต่อต้านยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ที่ชุมชนร่วมดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของ ภาครัฐหรือองค์กรเอกชนได้ทุกระยะ โดยการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่ตนเองถนัดหรือคอย เสนอแนะให้ข้อมูลที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของชุมชนที่เป็นประโยชน์ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กร เอกชนได้ทราบข้อมูลที่แท้จริง การทำกิจกรรมหรือโครงการต่อต้านยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ จะประสบ ความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคนในชุมชนเอง ...”

“... ทุกคนในชุมชนถือเป็นเจ้าบ้านต้องยอมรับและเปิดใจให้กว้าง ยอมรับ สภาพปัญหาของยาเสพติดที่ได้แพร่ระบาดเข้ามาในชุมชน โดยมีลูกหลานของคนในชุมชนเป็นสื่อ นำมา ทุกคนในชุมชนจะต้องเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ คอยแจ้งเบาะแสไม่ว่าคนเหล่านั้นจะเป็น ลูกหลานของตนเองก็ตาม เมื่อทำได้แบบนี้คนทำผิดจะเกรงกลัวไม่กล้าทำผิด ต่อไปคนในชุมชนจะไม่ กล้าทำผิดใครทำผิดจะต้องถูกจับเพราะทุกคนในชุมชนเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่รัฐ ถ้าไม่แจ้งเบาะแส ปัญหายาเสพติดจะกลับมาระบาดในชุมชนอีกครั้ง ...”

“... การติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดสามารถทำได้ด้วยตนเองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานตั้งแต่เริ่มกิจกรรมหรือโครงการตั้งแต่ต้นจนสำเร็จกิจกรรมหรือโครงการ ทำให้ทราบว่า จำนวนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดน้อยลง ...”

“... หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการแก้ไขปัญหาเสพติด จะต้องประเมินผลงานของตนเองในแต่ละปี ในแต่ละกิจกรรมหรือโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วสำเร็จ หรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยให้ชุมชนเป็นผู้ประเมินกิจกรรมหรือโครงการใดที่ไม่เหมาะสม กับสภาพพื้นที่ของแต่ละชุมชนควรยกเลิกหรือนำไปใช้ในชุมชนอื่นที่เหมาะสมกว่า ...”

“... ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนหลายองค์การร่วมกันเป็น ผลดีที่แต่ละองค์กรจะได้ทราบปัญหาพร้อมกันอย่างแท้จริงของชุมชนและนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละชุมชนประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกันทุกด้านทั้งชุมชนห้องเช่าและชุมชน บ้านเดี่ยวจะพบปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ก่อนจะดำเนินการแก้ไขปัญหาในรูปแบบต่างควรศึกษาให้ ชัดเจนก่อนลงมือแก้ไข ผลที่ได้จะคุ้มค่าแก่การลงทุน ...”

“... แนวทางในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนแต่ละพื้นที่ทำได้ค่อนข้าง ลำบากมากซึ่งสภาพพื้นที่ที่พิกาศัยแตกต่างกันออกไปอย่างสิ้นเชิง ชุมชนตึกสูง ชุมชนห้องแถว ชุมชน บ้านเช่า ชุมชนบ้านสวน ชุมชนริมคลอง และชุมชนบ้านเดี่ยว ในการแก้ไขปัญหาเสพติดจะต้องแยก ออกจากกันให้ชัดเจนเพราะชุมชนตึกสูงจะทำได้ลำบากทั้งในด้านการจับกุมและจัดกิจกรรมเข้าไปเยี่ยม เยือนประชาชนซึ่งต่างไปจากชุมชนบ้านเดี่ยวมักจะมีความรู้และประกอบอาชีพที่มั่นคงกว่าทำให้ การประชาสัมพันธ์ได้ง่ายและได้ผลการดำเนินการที่ผลมากกว่า ...”

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนำมาสังเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการ หรือการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว ดังนี้

๑. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด ทั้งในด้านการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นั้นต้องมี กระบวนการและมีการพัฒนาศักยภาพของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดทั้ง ด้านองค์ความรู้ ทักษะในการดำเนินงาน โดยทำการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น สังเคราะห์ปัญหา ความต้องการผลกระทบ และนำข้อมูลมากำหนดเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา แล้วคัดเลือกผู้นำที่มีความสามารถ มีความพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมการทำงาน ร่วมกันระหว่างผู้นำทางการและผู้นำตามธรรมชาติ โดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบการ แก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง มีการเสริมสร้างทุนทางสังคมมาใช้ ประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ทั้งที่เป็นระบบคุณค่า ความเชื่อ อุดมการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน กระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสั่งสมและสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยยกระดับความรู้และพัฒนาศักยภาพผู้นำ ทางการและผู้นำธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ระดับพื้นที่ มีการกระตุ้นให้เกิดจิตอาสาเพื่อเฝ้าระวังปัญหาเสพติด การอุทิศตนเป็นอาสาสมัคร ในรูปแบบต่าง ๆ มีการล้อมวงคุยกัน แบ่งปันประสบการณ์ สร้างบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการใช้กลไกคณะกรรมการชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนงานภาคประชาชน ในระดับพื้นที่

ในส่วนของการสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหา ยาเสพติด ดำเนินการโดยสำรวจข้อมูลครอบครัว จำแนกประเภทครอบครัวเพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ยาเสพติด จากนั้นทำการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวทั้งบทบาทสามีภรรยาบทบาทพ่อแม่ และบทบาทลูก มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวทำหน้าที่หล่อหลอมกลมเกลียวทางสังคม ให้แก่สมาชิกในครอบครัว ถ่ายทอดค่านิยม วัฒนธรรม ปณิธาน จริยธรรม คุณธรรม และแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องมีการ กระตุ้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการสมดุรอบตัวและเหมาะสมตามวัย มีวินัยในตนเองเป็นผู้มี คุณธรรม จริยธรรม มีทักษะชีวิต ร่วมกันจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นกลไกหลักในการสร้าง ครอบครัวเข้มแข็ง มีการจัดเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัวเข้มแข็ง สร้างครอบครัวจากความรัก เพื่อเป็นภูมิคุ้มกัน รั้วครอบครัว ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่จำเป็นแก่ครอบครัว มีการสนับสนุนให้ ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความรับผิดชอบของคนในครอบครัวและชุมชน จัดบริการรับเลี้ยงและ พัฒนาเด็กในหน่วยงาน สถานประกอบการ และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน มีการจัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัวและชีวิตครอบครัว ครอบครัวอยู่พร้อมหน้ากัน สร้างความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจของครอบครัวบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ครอบครัวพึ่งพาตนเองได้ มีการประชุมเพื่อ หาวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ครอบครัว สร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคมแก่ครอบครัวสร้างความ มั่นคงของครอบครัว สนับสนุนคุณภาพชีวิตของครอบครัว เสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความ เข้มแข็ง แล้วหาครอบครัวต้นแบบเพื่อเชิดชูเกียรติ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชนและสังคม

การสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหา ยาเสพติด ดำเนินการโดยการปลูกฝังลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ของคนดี รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ การมีพฤติกรรมที่ดีงาม ดำเนินการให้เยาวชนในชุมชนให้มีการศึกษาและพัฒนาการตามวัย สรรหาวิธี ในการสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของปัญหา ยาเสพติดที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น ชุมชน และสังคม และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เสริมสร้างทักษะ จิตสำนึกในการปฏิเสธต่อ พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการดำรงชีวิต รู้วิธีป้องกันตนเองจากภัยยาเสพติด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ให้กับเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืน มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนเพื่อจูงใจให้ผู้เสพเข้ารับการรักษา โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีการให้รางวัล เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กและเยาวชน รวมทั้งมีการจัดทำ ข้อมูลและประวัติของเด็กกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มค้า พ่อแม่ผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จนบรรลุเป้าหมายในการสร้างสถานศึกษาเข้มแข็ง สร้างสถานศึกษาปลอดยาเสพติด

สำหรับการสร้างเข้มแข็งสถานประกอบการในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหา ยาเสพติด กระทำโดยสร้างความตระหนักของผู้ประกอบการในการป้องกันยาเสพติดร่วมกับหน่วยงาน ภาครัฐ ไม่ปล่อยปละละเลยให้มีการใช้ยาเสพติดหรือค้ายาเสพติดในสถานประกอบการ มีการส่งเสริม บทบาทของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนให้บริจาคทุนเพื่อสังคมและมีส่วนร่วมใน การพัฒนาชุมชน รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติดในกลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน มีการสร้างกลไกในการป้องกันยาเสพติดระหว่างสถานประกอบการที่อยู่ในพื้นที่ เดียวกัน สนับสนุนให้มีการจัดระบบสวัสดิการให้เพียงพอเพื่อลดแรงจูงใจในการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด และควรมีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ประกอบการที่ไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด รวมถึงเร่งรัดกวดขันการบังคับใช้กฎหมายในสถานประกอบการ ตรวจสอบสภาพปัญหา

ตรวจหาสารเสพติดอย่างต่อเนื่อง และมีการประกาศยกย่องชมเชยสถานประกอบการเข้มแข็งที่ปลอดจากยาเสพติด

อีกทั้งต้องสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชน กระทำโดยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในทุกพื้นที่ มีการจัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีพลังในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน มีการจัดทำข้อบัญญัติของชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง และจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน สร้างสามัญสำนึกชุมชนเพื่อให้ลุกขึ้นมาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเอง ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนในแต่ละพื้นที่โดยความสมัครใจ สนับสนุนองค์กรภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน มีการทำประชาคมในชุมชนหาแนวทางในการ แก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม และจัดตั้งผู้นำ และคณะกรรมการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยเริ่มจากผู้เสพไปจนถึงผู้ค้า มีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด จนกระทั่งสามารถจัดตั้งองค์กรประชาชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนบทบาทและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เข้าแนะนำให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านถึงอันตรายของยาเสพติดและโทษ พบปะแกนนำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ทำความเข้าใจของพิษภัยและโทษผู้กระทำผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ตรวจสอบแหล่งมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่นและจัดชุด เฝ้าตรวจตามแหล่งมั่วสุม ตั้งแหล่งข่าวติดตามพฤติกรรมของ ผู้ที่สงสัยเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จะเห็นว่าการสร้างการมีส่วนร่วมชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดนั้นควรดำเนินการการบูรณาการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนตั้งแต่ภาคประชาชน ครอบครัว สถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน โดยมีภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนการดำเนินงานในลักษณะการเป็นพี่เลี้ยง

๒. การสร้างองค์กรชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด

การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดให้เกิดความร่วมมือและสามารถประสานการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี จำเป็นต้องมีองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรง เป็นรูปธรรม มีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจน โดยชุมชนกำหนดเองในลักษณะคณะกรรมการ โดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษาในลักษณะของพี่เลี้ยง คณะกรรมการระดับชุมชน การดำเนินงานสำรวจข้อมูลผู้เสพผู้ติดและผู้ค้ายาเสพติด ทุกหลังคาเรือนและจัดทำทะเบียน “การจัดเวทีประชาคม” เพื่อให้มีการระดมสมองและให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยงโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม สร้างระบบเครือข่ายครอบครัว โดยการออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดมีการประชุมชี้แจงสถานการณ์ปัญหาเสพติดความสำคัญและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน และขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อสร้างรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ ทบทวนบทบาทหน้าที่ และสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติด ร่วมกันสร้าง “ข้อบังคับของชุมชน” กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อให้เกิด พลังในการขับเคลื่อน สร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในระยะยาว ร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนมิให้เป็นผู้เสพรายใหม่ และเสริมสร้างมาตรฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งจัดตั้งอาสาสมัครเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน จัดอาสาสมัคร

ภาคประชาชนเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งการบูรณาการประสานความร่วมมือกับอาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ

บริหารจัดการกลไกองค์กรและกลไกภาคประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้ของชุมชน ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ และมีการสนับสนุนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ของคนในชุมชนเดียวกันและระหว่างชุมชนและประสานผู้นำชุมชนมีการกระจายข่าวสารแก่ประชาชน ด้วยการประกาศผ่านเสียงตามสาย การนัดประชุมประจำเดือน ปลุกฝังให้คนในชุมชนรู้จักโทษของยาเสพติดให้เกิดจิตสำนึก ของการเป็นคนในชุมชน โดยการร่วมมือปฏิบัติงานกับ เจ้าหน้าที่ด้วยการเฝ้าระวัง คอยเป็นหูเป็นตา ดูแลซึ่งกันและกัน ในชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งพร้อมที่จะต่อสู้กับ ยาเสพติด มีการจัดทำโครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดแบบบูรณาการ ทำงานร่วมกันกับสาธารณสุข แต่ปัจจุบันผู้ติดยาเสพติดที่ต้องการเข้ารับการบำบัดนั้นมีอยู่มากจึงทำให้ โครงการบำบัดฟื้นฟูไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จัดให้ประชาชนผู้ที่ติดยาเสพติดสมัครใจ เข้ารับการบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดเป็นประจำ ร่วมกันกับตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง ร่วมกันคุ้มครองตรวจสอบหาสารเสพติดในชุมชนเป้าหมาย และสำรวจรายชื่อผู้เสพยาให้เข้ารับการอบรมหรือบำบัดฟื้นฟู ประสานหน่วยงานที่มีการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดส่งต่อเข้ารับการรักษา

๓. พัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด

การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดต้องพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการและผู้ที่ปฏิบัติงานร่วม ควรจัดทำกรอบ ขอบเขต และรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อร่วมกันดำเนินงาน ให้ชุมชนตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ให้ชุมชนเข้าใจปัญหา ร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผิดชอบแก้ไขปัญหาโดยคนในชุมชน ชุมชนจัดการตนเอง จัดให้มีการจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนตามชุมชนและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปัญหาเสพติด ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำงานและแก้ปัญหายาเสพติด แบบบูรณาการ ทำงานร่วมกับกลุ่มพัฒนาสังคม โดยการจัดฝึกอบรมตามโครงการต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความรู้ด้านกฎหมายการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิ ควรปรับปรุงทำแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนทั้ง ๓ กลุ่ม ได้แก่ แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในครอบครัว แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน และแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน

แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในครอบครัว โดยการสร้างครอบครัวอบอุ่นผู้ที่ติดสิ่งเสพติดส่วนใหญ่จะเกิดจากครอบครัวที่แตกแยกมีปัญหา ขาดความรักความอบอุ่น เกิดความว้าวุ่น ขาดที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งเป็นเหตุให้เด็ก ๆ หันไปพึ่งยาเสพติดแทน ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้ความรักความอบอุ่น และพ่อแม่ก็ควรจะเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นที่ยกย่องให้แก่ลูก ๆ ได้ ทำให้ลูกไม่หันไปพึ่งยาเสพติด การป้องกันปัญหา ครอบครัวทำได้โดย

สร้างความรัก ความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว

รู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ดูแลสมาชิกในครอบครัว ไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

ให้กำลังใจและหาทางแก้ไข หากพบว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติด

แนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน โดยขอความร่วมมือจากครู แบ่งเวลาในช่วงโมงพลศึกษาหรือแนะแนว จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและอันตรายของสิ่งเสพติดให้กับนักเรียน จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียนให้เพียงพอและสนับสนุนให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ และสอนให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน การป้องกันชุมชนจากปัญหาสิ่งเสพติดทำได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ โดยการอบรมแก่ทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากสิ่งเสพติด มีการอบรมส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า การซ่อมและทำรองเท้า เป็นต้น มีการจัดตั้งศูนย์รับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เมื่อพบว่ามี การซื้อขายหรือเสพสิ่งเสพติดภายในชุมชน

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด จำเป็นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของตนเอง ต้องมีการกำหนดแนวทางการประเมินผลที่ชัดเจน อีกทั้งต้องกำหนดผู้ประเมินที่สามารถให้ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาได้ โดยให้ประชาชนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน มีการประเมินตนเอง และมีระบบการรายงานผลหรือสรุปผลการป้องกันการระบาดของยาเสพติดสอดคล้องกับแนวทางกำหนด เพื่อความยั่งยืนในระยะยาวควรมีการประเมินผลและประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ทุก ๓ เดือน และนำผลลัพธ์มาปรับปรุงแผนการดำเนินงาน โดยการประเมินผลชุมชน ควรมีการประเมินครบทุกมิติทั้งประกอบด้วยผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดและผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดสำหรับเกณฑ์ประเมินสถานะชุมชนจาก และมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การประเมินผลให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ สามารถเปลี่ยนแปลงปรับขึ้นลดลงคงเดิมได้ตามรอบของการประเมินแต่ละครั้งเนื่องจากการดำเนินงาน ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด เป็นการประเมินกระบวนการที่ ชุมชนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กรณีผลการประเมินพบชุมชนใดมีความเข้มแข็งน้อยและเป็นสีแดงพื้นที่ที่มีความรุนแรงของปัญหามากมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน

แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด ในเขตพื้นที่ชายแดนอันจะก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมในทางที่ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการแสวงหาความร่วมมือของทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เป็นการป้องกันปัญหาแบบองค์รวมทั้งระบบครบวงจรที่สมบูรณ์ขึ้น การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดด้วยความเข้มแข็งและการประสานความร่วมมือสามารถสังเคราะห์ได้ดังภาพ

การพัฒนารูปแบบในการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษาโดยเลือกใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลัก โดยอาศัยกระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าข้อมูล และเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) กับผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key - informant) คือ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานการข่าว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารงานการข่าวกรอง และเกี่ยวข้องกับ

การดำเนินงานของ ชุดปฏิบัติการรวบรวมและตรวจสอบข่าวสาร (ขรต.) ภายใต้โครงการ “ช่วยข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง” ในฐานะผู้กำกับดูแลหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้อง ในฐานะผู้ประสานงานและผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำไปพร้อม ๆ กับการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยมีรายละเอียดของวิธีศึกษาในการเก็บข้อมูล คือ เครือข่ายภาคประชาชน รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์และผู้นำชุมชน มวลชน กอ.รมน. และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานช่วยข่าวภาคประชาชนของ กอ.รมน. รวมถึงศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ศึกษามาแล้ว ในบทที่ ๒ โดยจะได้สรุปประมวลผลการศึกษาออกมาเป็นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดกับการปฏิบัติงานออกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง เครือข่ายข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงของ กอ.รมน. สามารถสรุปประเด็นการศึกษาทั้งหมด พัฒนา ปรับปรุง เพื่อสะท้อนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ตอบสนองความต้องการจำเป็นของสภาพปัญหา สถานการณ์ และเป้าหมายของการพัฒนา รวมถึง แนวคิดและการออกแบบแผนการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ และ/หรือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และเพื่อค้นหาข้อเสนอแนะ โดยเมื่อทำการศึกษาเสร็จสิ้นแล้ว คาดว่าจะสามารถนำผลการศึกษาไปปรับปรุงเป็นแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการ เครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง เป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง ปูองกัน แจ้งเตือนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม เกิดผลสัมฤทธิ์เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินการรวบรวมข่าวสาร สามารถแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์นำมารวบรวม วิเคราะห์ ประมวลผล และกระจายให้ ส่วนงานภายใน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้ใช้ประโยชน์ เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลข่าว เพื่อการพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องประเด็นดังนี้

๑. ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี

ผู้ศึกษาได้สรุปวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาพบว่า สามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แนวคิดและการออกแบบแผนการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน โดยเมื่อทำการศึกษาเสร็จสิ้นแล้ว คาดว่าจะสามารถนำผลการศึกษาไปปรับปรุงเป็นแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาชน

๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับข่าวกรองได้ศึกษา รูปแบบ หลักการดำเนินงาน ความหมาย หลักวิธีปฏิบัติ วงรอบข่าวกรอง และการรายงานข่าวสาร ศึกษาเพื่อให้รู้ถึงรูปแบบของการทำงานด้านข่าวกรองของเครือข่ายข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง ของ กอ.รมน. ปัจจุบันมีรูปแบบลักษณะเป็นแบบไหน มีหลักการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดหน่วยข่าวกรองหรือไม่ หลักวิธีการปฏิบัติงานได้มีขั้นตอนการปฏิบัติเป็นไปตาม วงรอบข่าวกรองหรือไม่ และขั้นตอนในการรายงานมีรูปแบบมีลักษณะอย่างไร เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงงานด้านข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพได้

๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามความมั่นคงของชาติได้ศึกษา สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปในการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย เพื่อศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “Non Traditional Threat” นั้น สามารถกล่าวได้ว่า เป็นภัยคุกคามในทุก ๆ มิติ ที่ไม่ใช่ภัยคุกคามเฉพาะมิติด้านการทหารเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ปัญหาโลกร้อนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม ที่มี

ผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติและระบบนิเวศน์ หรือ การเคลื่อนย้ายทุนจากบริษัทข้ามชาติ ที่ส่งผลให้ประเทศบางประเทศล้มละลายได้ภายในชั่วข้ามคืน หรือ การก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบ ที่กระทำต่อผู้บริสุทธิ์ด้วยความรุนแรงและความหวาดกลัว หรือการค้ำมนุษย์ข้ามชาติ เป็นต้น ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมการของรัฐ ในการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมรับมือ และสร้างผู้ที่มีศักยภาพที่มีความรู้ ความสามารถ มีมุมมองที่แตกต่าง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีความสามารถในการท างานร่วมกันเป็นทีม เข้ามาร่วมกันในกิจการความมั่นคง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในการที่จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๑.๓ แนวคิดการสร้างเครือข่ายได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการทำงานที่ได้รับความนิยมในการทำงานเชิงพัฒนาสังคมร่วมกัน เป็นรูปแบบหนึ่งของการทำงานที่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการภายในองค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่ทำงานในหน้าที่ใกล้เคียงกัน นอกเหนือจากการร่วมมือภายในหน่วยงาน หรือองค์กรของตน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนระหว่างกัน ทั้งทางด้าน ข้อมูล แนวคิด หรือแม้กระทั่งการแลกเปลี่ยนเป้าหมายของการดำเนินการ เนื่องด้วยปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ การมีสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและรวดเร็ว ตลอดจน วิกฤติปัญหาต่าง ๆ ทำให้มนุษย์ไม่อาจที่จะดำเนินการอย่างไรใด อย่างหนึ่งได้ตามลำพัง เพราะในการขับเคลื่อนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงข้อมูลและสถานการณ์ที่รอบด้าน รวมไปถึงมุมมองที่หลากหลายต่อกรณีนั้น ๆ อันจะส่งผลทำให้การดำเนินการหรือการตัดสินใจดำเนินการใด เป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ สำหรับในทางสังคมวิทยา “เครือข่าย” เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Network) อย่างหนึ่ง ที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยที่กลุ่มจะมีขอบเขตที่ชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก มีความเป็นรูปธรรมมองเห็นได้ มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับเครือข่าย อาจจะมีมองเห็นหรือมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้ ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะเห็นเป็นรูปธรรมของเครือข่ายมี ๓ ลักษณะ คือ (๑) เครือข่ายการแลกเปลี่ยน (๒) เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และ (๓) เครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน ดังนั้น รูปแบบความสัมพันธ์เครือข่ายจึงไม่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัวอาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมา ทาหน้าที่ประสานความสัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มบุคคล จนถึงองค์กรให้มีความต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายไม่อาจบังคับให้ทำอะไรได้ตามอำเภอใจ แต่ละคน หรือกลุ่มองค์กร ต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอ ๆ กัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มหรือองค์กรมากนัก

๒. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่ผ่านมา ของเครือข่ายชาวภาคประชาชน เป็นการวัดจากการจัดประชุม คณะทำงานด้านเครือข่ายชาวประชาชน และจำนวนเครือข่ายชาวประชาชน รวมทั้งปริมาณข่าวสารที่ได้รับจากเครือข่ายชาวของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งเงื่อนไขของความสำเร็จอย่างหนึ่ง คือ การวางแผนรวบรวมข่าวสารที่ดี มีการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานข่าว และประชุมบูรณาการร่วมกัน จากนั้นมีการสร้างเครือข่ายข่าวแจ้งเตือนข่าวสารในพื้นที่เป้าหมายที่สมบูรณ์ ซึ่งผลจากการประชุมคณะทำงานด้านเครือข่ายชาวประชาชน และการอบรมมวลชน ทำให้ได้รับข่าวสารที่มีคุณภาพและปริมาณเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การดำเนินงานจะสามารถบรรลุ

สำเร็จได้ จะต้องมีการสร้างและพัฒนาสัมพันธ์กับเครือข่ายชาวประชาชน ด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการข่าวแก่ประชาชน ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ จึงเกิดทักษะในการปฏิบัติงานตอบสนองความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรวบรวมข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับให้สอดคล้องกับประเด็นภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงได้ผ่านหน่วยงานในการปฏิบัติในพื้นที่ ได้แก่ กอ.รมน.ภาค ๑- ๔ และกอ.รมน.จังหวัด ๗๗ จังหวัดที่ครอบคลุมทั่วประเทศ ในการขับเคลื่อน “แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง” ในการจัดทำโครงการ/กิจกรรม ตาม “แผนงานยุทธศาสตร์รักษาความสงบภายในประเทศ” “โครงการรักษาความสงบภายในประเทศ” ชื่อโครงการ “ข่าวข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง” ของสำนักงานข่าว กอ.รมน. ขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ กอ.รมน. เพื่อการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายข่าวภาคประชาชน สนับสนุนภารกิจด้านการข่าวอย่างเป็นระบบ มุ่งหวังสร้างบุคลากรที่มีความพร้อมช่วยเหลือภารกิจทางราชการสามารถสอดส่องดูแลสิ่งผิดปกติ หรือสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อนำข่าวสารดังกล่าวรายงานต่อเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข่ายงานได้อย่างถูกต้อง ในห้วงเวลาที่เหมาะสมต่อการดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ได้โดยการดำเนินการสร้างเครือข่ายข่าวภาคประชาชน ได้กำหนดเป็นแผนงานโครงการที่สำคัญของ สำนักงานข่าว กอ.รมน. โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ อบรมเพื่อขยายฐานสมาชิกให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างสมาชิกเครือข่าย ๓ เป็นช่องทางติดต่อสื่อสาร และประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน จากการขยายบทบาทภาคประชาชน สนับสนุนข้อมูลเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในระดับพื้นที่ใช้ประโยชน์เป็นช่องทางรวบรวมประมวลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่ให้เป็นข้อมูลสภาพปัญหา และความต้องการนำมาใช้ประโยชน์ในด้านข่าวกรองต่อไป

อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการเครือข่ายข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง ปัจจุบันการต่อยอดยกระดับเครือข่ายกระบวนการหาข่าวเชิงลึก ต้องอาศัยการสร้างสัมพันธ์ของเครือข่ายทั้งในระดับชุมชนอำเภอจังหวัดระดับภาครวมทั้งหน่วยงานส่วนกลางในการรับผิดชอบงานด้านการข่าวที่มีอยู่ถือว่ามึระบบการหาข่าวที่มีประสิทธิภาพซึ่งสามารถต่อยอดการยกระดับเครือข่ายข่าวได้แบบไม่เป็นทางการอย่างไรก็ตาม การสร้างเครือข่ายข่าวในพื้นที่ยังมีข้อจำกัดและยังมีเงื่อนไขหลายประการที่จะต้องวิเคราะห์สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาปรับปรุงเพื่อสะท้อนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ตอบสนองความต้องการจำเป็นของสภาพปัญหา สถานการณ์ และเป้าหมายของการพัฒนารวมถึงแนวคิดและการออกแบบแผนการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ และ/หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และเพื่อค้นหาข้อเสนอแนะได้

๓. การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาเครือข่ายข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง

๓.๑ กระบวนการทำงานเครือข่ายข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง

สำนักงานข่าว กอ.รมน. เป็นหน่วยงานหนึ่งในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน กำกับดูแล และบูรณาการงานข่าวกับส่วนต่าง ๆ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มสถานการณ์ ให้

เกิดประสิทธิภาพ และการต่อต้านข่าวกรองให้กับ กอ.รมน. โดยจะต้องจัดทำแผนรวบรวมข่าวสารจัดตั้ง ข่ายงานข่าว ในการเฝ้าตรวจประสานงานกับหน่วยในประชาคมข่าวกรอง จัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูล ด้านการข่าวให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพในการทำงานด้านการข่าวให้มี ประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาแนะนำว่า การจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรเครือข่ายข่าวประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมายจะเป็นแหล่งข่าวที่มีความสำคัญ ทำให้ภาครัฐมีแหล่งข่าวที่มีความ พร้อมมีทักษะด้านการข่าว เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงาน กับเครือข่ายข่าวภาคประชาชน และทำให้มีการสอดส่องภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การทำงานด้านข่าวภาค ประชาชนแบบเครือข่าย เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพราะ สมาชิกเครือข่ายข่าวต่างมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้กลไกของ การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ มีการร่วมมือกันในเรื่องต่าง ๆ และยังทำให้มีพลังต่อรอง กับอำนาจต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาพบว่า การเชื่อมโยงกันในลักษณะเครือข่ายข่าว เป็นการเชื่อมโยง เข้าหากันเป็นเครือข่ายมิใช่เพียงการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกัน ในระดับเพียงแค่การ พบปะ แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น หรือ ร่วมสังสรรค์ด้วยกันเท่านั้น หากจะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของ การลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นเครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง เป็นเครือข่ายใน การเฝ้าระวัง ปูองกัน แจ้งเตือนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ด้วยเป้าหมาย ที่ร่วมกันด้วย

๓.๒ การจัดโครงสร้างเครือข่าย

มีส่วนสำคัญต่อการจัดวางตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานบุคคลและกลุ่มใน แต่ละชุมชนเป็นอย่างมาก ซึ่งการจัดโครงสร้างเครือข่ายมีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น ผู้ศึกษาขอ เสนอแนะตัวอย่าง ๒ รูปแบบ คือ

๑) รูปแบบตามแนวคิดเป็นโครงสร้างเครือข่ายตามอำนาจหน้าที่ที่มีการจัดลำดับ ชั้นลดหลั่นกันลงไปตามโครงสร้างบังคับบัญชาแบบลำดับชั้น โดยมีแกนนำซึ่งเป็นผู้นำเครือข่ายและผู้มี อำนาจในการสั่งการ หรือระดมมวลชนสมาชิกในเครือข่ายให้มาร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของ เครือข่าย โดยสมาชิกมีหน้าที่รับการถ่ายทอดคำสั่งเท่านั้น

๒) รูปแบบตามแนวราบเป็นโครงสร้างเครือข่ายที่เน้นการประสานงาน/การ มอบหมายงานและความร่วมมือในแนวราบเป็นหลัก อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำที่เป็นจุด เชื่อมต่อ (Node) ของแต่ละเครือข่าย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลักษณะกลไกบริหารเครือข่ายของกลุ่ม/เครือข่าย ประชาคมข่าวกรอง โครงสร้างเครือข่ายแบบนี้ จึงให้ความสำคัญกับแกนนำหรือ ผู้นำเครือข่าย ซึ่งภาวะ ผู้นำของเครือข่ายมีความสำคัญมากในการผลักดันไปสู่ความสำเร็จของผลงาน

ทั้งนี้การใช้ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อน เป็นการอาศัยทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมใน รูปของความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ และความสัมพันธ์ฉันทมิตรในการประสานงาน และขอความร่วมมือใน การดำเนินงานส่วนใหญ่เครือข่ายข่าวในชุมชน เป็นเครือข่ายตามแนวราบ ซึ่งนอกจากการให้ความสำคัญ กับภาวะผู้นำของแกนนำกลุ่ม และความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำของกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ แล้ว ยังให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนหรือประชาคมอย่างมากในการพัฒนางานด้านการข่าว กรองของประชาชนในชุมชน

๓.๓ บทบาทและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

เครือข่ายที่มีบทบาท และการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ ประกอบด้วย

๑) เครือข่ายภาคประชาชน เป็นเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ และดำเนินงาน ซึ่งอาจเป็นกลุ่มบุคคล กลุ่มองค์กร หรือ กลุ่มเครือข่ายที่มีในชุมชน ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มองค์กรหรือชมรม สมาคมต่าง ๆ ที่เข้มแข็ง ทีม ๓ ประสาน ประชาชนเพื่อความมั่นคง ชุดชุนด้าน เป็นต้นชมรมต่าง ๆ ได้แก่ ชมรม อสม. ชมรมผู้นำชุมชน ชมรมแม่บ้านชมรม สร้างสุขภาพหรือชมรมออก กาลังกาย เป็นต้น กลุ่มแกนนำทางสังคมที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พระ ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น

๒) เครือข่ายภาครัฐ เป็นเครือข่ายที่มีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการและทรัพยากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่จาก กอ.รมน.ภาค ๑-๔ และ กอ.รมน.จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน เกษตร พัฒนาชุมชน อบต. เทศบาล เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบหรือกระบวนการสร้างเครือข่ายชาวภาคประชาชนสามารถจำแนกตามประเภทมวลชน หรือ กลุ่มเป้าหมาย/ตามการใช้งานหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างชัดเจน แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ดังนั้น กระบวนการหรือรูปแบบการจำแนกยังคงเป็นเหมือนเดิม แต่ใช้เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ในการเข้าไปดำเนินงานด้านมวลชนของหน่วยงาน กอ.รมน. หลักการสำคัญ คือ การทำงานประสานสอดคล้อง กับ แผนงาน/โครงการ ของ กอ.รมน. ข้อมูลมวลชนที่สามารถปฏิบัติงานได้จริงเพื่อนำไปสู่การใช้งาน สามารถจัดประเภทมวลชนตามการใช้งาน ได้ ๕ กลุ่ม ดังนี้ (๑) กลุ่มมวลชนประเภทที่ ๑ มวลชนที่สามารถเข้าร่วมรณรงค์เผยแพร่/เสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ (๒) กลุ่มมวลชนประเภทที่ ๒ มวลชนที่สามารถเข้าร่วมแสดงพลังเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ในโอกาสต่าง ๆ (๓) กลุ่มมวลชนประเภทที่ ๓ มวลชนที่สามารถเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคง (๔) มวลชนประเภทที่ ๔ มวลชนที่สามารถเข้าร่วมการปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (๕) มวลชนประเภทที่ ๕ มวลชนที่สามารถสนับสนุนภารกิจต่าง ๆ แสดงพลังให้กำลังใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จากการศึกษาดังกล่าว รูปแบบหรือกระบวนการทำงานการพัฒนาเครือข่ายชาวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง ของ กอ.รมน. จากนั้นแต่ละกลุ่มก็จะมีการวางแผน กำหนดมาตรการหรือวิธีป้องกันให้เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย แต่ละกลุ่มพร้อมให้คำปรึกษาแนะนำและคอยเฝ้าระวัง ซึ่งในการดำเนินงานก็ต้องอาศัยการสนับสนุนจากเครือข่ายชาวภาคประชาชนการทำงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันทำงาน พร้อมทั้งมีระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันปัญหาบรรลุตามเป้าประสงค์ในแผนงาน/โครงการ

ดังนั้นงานด้านการข่าว เฝ้าระวัง ป้องกัน การก่อเหตุ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนซึ่งถือเป็นกลไกที่สำคัญยิ่ง ในการดำเนินงานให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลวหากได้รับความร่วมมือจากประชาชน การดำเนินงานในด้วยการป้องกันและปราบปรามการก่อเหตุร้ายต่าง ๆ ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวทางการดำเนินงาน รวมพลังประชาชนกับองค์กรของภาครัฐในรูปแบบประชารัฐ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาของประชาชน ในส่วนของเครือข่ายข่าวเพื่อป้องกันการก่อเหตุ นั้น กลยุทธ์การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทที่มากขึ้นกำลังได้รับการพัฒนาขึ้นใน ต่างประเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งแม้ว่าจะมีรูปร่างลักษณะหรือชื่อเรียกที่แตกต่างกันไป แต่สิ่งที่คล้ายคลึงกัน คือการยอมรับและให้ความสำคัญกับชุมชน

การรักษาความสงบเรียบร้อย และปฏิบัติการด้านการข่าวจะดำเนินได้ประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนหรือชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปดำเนินการ อบรมให้ความรู้ในด้านการข่าวเบื้องต้น เสริมสร้างแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดตั้งองค์กรชุมชน หรือประชาคม เพื่อความร่วมมือในการช่วยกันสอดส่องดูแลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และผู้ประสานงานในการดำเนินการดังกล่าวดังนี้

๑) ปรับโครงสร้าง เพิ่มบทบาทอำนาจหน้าที่ ให้ กอ.รมน.ภาค มีบทบาทในการบริหารงานและรับผิดชอบ ดำเนินการจัดการรองลงจากส่วนกลาง ความสัมพันธ์ของเครือข่ายใช้บทบาทของผู้นำในการผลักดัน ส่งเสริม และสนับสนุนการทำงาน โดย ตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนงานเครือข่ายข่าวภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคง ของ กอ.รมน. เพื่อสร้างกลไกในการขับเคลื่อนงานเครือข่ายในระดับภูมิภาค

๒) จัดระบบการบริหารจัดการเครือข่ายใหม่ โดยกำหนดขอบเขตการทำงาน บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของสมาชิก รูปแบบวิธีการทำงาน ระบบการสื่อสาร และการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้มีกฎเกณฑ์ข้อตกลงในการทำงานที่มีความชัดเจนและสามารถติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานได้

๓) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในระดับพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายในการใช้เครื่องมือด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ กับ กอ.รมน.ภาค/จังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกัน

ผู้ศึกษาได้นำผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงในเขตพื้นที่ชายแดนมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้สรุปข้อมูลที่เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

๑. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนตามแนวชายแดน เช่น ศึกษาดูงานตามชุมชนชายแดนไทย-ลาว กิจกรรมทำบุญผู้เฒ่าไปมาหาสู่กัน แข่งขันกีฬา ประเพณีร่วมกันกับชุมชนชายแดนใน ๒ ประเทศระหว่างไทยและลาว เพื่อสร้างความสามัคคีของพื้นที่ชุมชนไทยและลาว หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีของชุมชนชายแดนทั้ง ๒ ประเทศและเชื่อมโยงถึงความมั่นคงระดับประเทศต่อไป

๒. ประชุมผู้นำตามแนวชายแดน ให้ความรู้ ทำความเข้าใจ สร้างขวัญกำลังใจให้มากขึ้น เพราะผู้นำชายแดนมีความสำคัญในการอยู่ใกล้ชิดกับสมาชิกในชุมชนชายแดนเป็นอย่างยิ่ง

๓. แสวงหาแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนต้องหาคำสั่งให้มามีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น ชุมชนมีปัญหาอะไร จะแก้ไขปัญหาอย่างไรและสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือให้เกิดประโยชน์มากที่สุดของชุมชน

๔. ภาครัฐช่วยผู้นำชุมชนตามแนวชายแดน ให้ความรู้กับประชาชนเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวินัย กฎหมายต่าง ๆ ที่ควรรู้จะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง เช่น กฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน

๕. ควรมีการประชุมผู้นำชุมชนชายแดน เพื่อให้มีความสัมพันธ์และมีการสร้างความมั่นคง โดยจัดการประชุมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอในพื้นที่ชายแดนมีหน่วยทหารหลักเป็นผู้ดูแลพื้นที่ จึงต้องการให้ฝ่ายทหารเข้ามาช่วยเหลือผู้นำชุมชนในการให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่เป็นระยะ และถ้ามีสถานการณ์ต่าง ๆ แม้จะเป็นสถานการณ์ปกติหรือภาวะความไม่มั่นคงตามแนวชายแดนต้องการให้ฝ่ายทหารในพื้นที่เข้ามาประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

๖. ผู้นำมีความสำคัญมากทั้งผู้นำที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ และผู้นำตามธรรมชาติมีความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนเป็นอย่างยิ่งในการช่วยเสริมสร้างความมั่นคง สร้างแรงจูงใจ แรงศรัทธา ความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่ชายแดนอย่างยิ่ง ต้องมีกิจกรรมในการเพิ่มความรู้ โดยการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้นำชุมชนทุกรูปแบบ โดยเฉพาะผู้นำที่เป็นทางการของพื้นที่ชายแดน

๗. รัฐควรจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา ร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนชายแดนไทย-ลาว เพื่อให้เกิดความผูกพันที่ดี ครั้งละ ๓-๕ วัน จะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อเพิ่มความมั่นใจต่อกันลดความหวาดระแวง

๘. ควรมีการพัฒนาผู้นำชุมชนตามแนวชายแดน พัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ เพื่อให้ประสานงานได้ทุกหน่วยงานมีความรับผิดชอบและวางตนอยู่ในความเสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความบริสุทธิ์ปราศจากอิทธิพล อำนาจมืดต่าง ๆ มีความยุติธรรม

๙. ชุมชนควรมีเครือข่ายองค์กรความร่วมมือกับหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตรงตามความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ตามแนวชายแดน เช่น เมื่อชุมชนมีปัญหาหรือต้องการในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา เครือข่ายองค์กรสามารถเข้ามาช่วยเหลือแนะนำได้

๑๐. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

๑๐.๑ รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณหมู่บ้านตามแนวชายแดนพัฒนาเพื่อให้มีความเข้มแข็ง มีการเจริญเติบโตมั่นคง ยั่งยืน สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง

๑๐.๒ จัดกิจกรรมร่วมกันของชุมชนในเขตชายแดนไทยและลาว เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีในบริเวณชุมชนพื้นที่เดียวกัน

๑๐.๓ ภาครัฐควรชี้ชัดในเรื่องแนวเขตแดนของทั้งไทยและลาวให้เกิดความชัดเจนในพื้นที่

๑๐.๔ ขอให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ถูกต้องตามข้อมูลที่มีและตามบริบทพื้นที่ของชุมชนชายแดน เช่น ปัญหาพื้นที่ทำกินของชุมชน ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทำความเข้าใจภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาให้มากที่สุด

๑๐.๕ อยากให้ทุกภาคส่วนที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมในชุมชนชายแดนดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง

๑๐.๖ ขอให้ดูแลประชาชนที่ไม่มีที่ทำกิน เพราะตามแนวชายแดนไม่มีที่ทำกินที่ถูกต้องเพราะเป็นพื้นที่ป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติฯ

๑๐.๗ ให้ภาครัฐช่วยดูแลและสำรวจประชาชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน เป็นปัญหาอย่างมาก ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากของแต่ละชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว และหาทางออกร่วมกันอยากให้หาทางช่วยเหลือ เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดนได้มีอาชีพที่มั่นคง

๑๐.๘ ต้องการให้หน่วยงานทหารในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมวันต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างทหารในพื้นที่รับผิดชอบและชุมชนชายแดน

๑๐.๙ อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพให้กับประชาชน เข้ามาฝึกอบรมอาชีพเสริมให้กับประชาชนตามแนวชายแดนอย่างต่อเนื่อง

๑๐.๑๐ อยากให้หน่วยงานภาครัฐมีการทำงานอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาชุมชนของชุมชนพื้นที่ชายแดน

๑๐.๑๑ อยากของบประมาณในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดประชุม และการจัดทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

๑๐.๑๒ อยากให้พิจารณาเงินค่าตอบแทนของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ที่อยู่พื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ซึ่งทำหน้าที่ในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-ลาว เพื่อเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่และมีภารกิจที่หนักมาก อีกทั้งยังมีกิจกรรมของชุมชนเกิดขึ้นบ่อย

๑๐.๑๓ รัฐบาลทั้งสองฝ่ายควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พบปะไปมาหาสู่กัน โดยปราศจากข้อจำกัดหรือกฎระเบียบที่มากเกินไป ตามวิถีชีวิตประเพณีและความเป็นธรรมชาติของมนุษยชาติที่พึงมีพึงกระทำร่วมกัน เพราะไม่มีใครต้องการความขัดแย้ง ความรุนแรง หรือแม้กระทั่งสงคราม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนชายแดน ทำมาหากินได้ตามปกติ เข้าออกตามจุดผ่านแดนที่ได้รับอนุญาต ไม่ทำผิดกฎหมาย เคารพจารีตประเพณีของชุมชน เพื่อความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน และความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

๑๐.๑๔ ภาครัฐพัฒนาชุมชนชายแดน เช่น ระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน สะพานข้ามแม่น้ำโขง ถนนหนทางเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

๑๐.๑๕ ในเขตพื้นที่ตามแนวชายแดนควรยกสถานะให้แตกต่างจากเขตพื้นที่ทั่วไปที่ไม่ใช่พื้นที่ตามแนวชายแดน เช่น หน้าที่การปกครอง ความเป็นอยู่ การเข้าถึงงบประมาณในการพัฒนาเขตพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

๑๐.๑๖ ให้หน่วยงานภาครัฐลงมาดูแลประชาชนในชุมชนให้มากขึ้น ให้มีการสนับสนุนโครงการตามที่ประชาชนร้องขอในแต่ละพื้นที่ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง

๑๐.๑๗ ให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจฝ่ายลาว เพื่อสร้างความเข้าใจ เชื่อใจให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ฉันญาติมิตร เพื่อลดความหวาดระแวง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

๑๐.๑๘ ประชาชนมีความต้องการเปิดชายแดนอย่างถาวร เพื่อสร้างเศรษฐกิจที่ดี มีความมั่นคงและวัฒนธรรมอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน อยากให้ชายแดนทั้งสองประเทศไปหาสู่กันเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ด้วยความเข้าใจของประชาชนทั้งสองพื้นที่

๑๐.๑๙ ต้องการให้กระจายอำนาจกระจายรายได้อย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปตามบริบทของพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-ลาว ซึ่งมีภารกิจที่ไม่เหมือนกับพื้นที่ทั่ว ๆ ไป

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

ผลจากการประเมินสถานะแวดล้อมในประเด็นเรื่องของการประชุมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนโดยพิจารณาจากเป้าหมายหลักทั้ง ๓ ประการ ทำให้เห็นความสำคัญในมิติต่าง ๆ หลายประการ กล่าวคือ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยกันเองหรือกับรัฐที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี ทั้งนี้ ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ โดยเฉพาะความมั่นคงไม่ตามแบบประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ต้องอาศัยความร่วมมือของชาติสมาชิกอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นการก่อการร้ายการลักลอบค้า ยาเสพติด ปัญหาโจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้นการบริหารจัดการชายแดนในอนาคตเมื่อประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นแล้ว การดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ในประเทศไทยรวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยและไม่ติดกับประเทศไทย เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่าการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในทุกรูปแบบร่วมกันภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) เป็นประเด็นสำคัญต่อการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพไทย เมื่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๘

จากการศึกษาถึงการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร การป้องกันประเทศของประเทศเพื่อนบ้าน โดยมองผ่านกระบวนการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ และการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พบว่ามีอุปสรรค และโอกาสซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพไทยดังนี้

สรุป

๑. ลักษณะสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่ชายแดน

ปัญหาเสพติดถือเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human Security) สถานการณ์ยาเสพติดที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น รัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยมีนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้กำหนดปัญหาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติซึ่งรัฐบาลตั้งเป้าหมายที่จะทำให้ยาเสพติดลดความรุนแรงร้อยละ ๘๐ ใน ๖๐,๐๐๐ หมู่บ้านทั่วประเทศ ลดปริมาณการลักลอบนำเข้าทุกจังหวัดตามแนวชายแดน เน้นการดำเนินการด้านปัญหาเสพติด ในด้านข้อมูลข่าวสาร บทบาทพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับ และทัศนคติของสังคมและชุมชน ซึ่งในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีแนวโน้มว่าสถานการณ์ปัญหาเสพติดมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ศูนย์กลางลำเลียงยาเสพติดไปสู่ภาคต่าง ๆ ทั้งทางน้ำ ทางถนน และทางอากาศได้ รวมถึงความ

สลัซซ์ซ็อนด้านประชากร การจำหน่ายมีทั้งผู้ค้าระดับกลางและรายย่อยในชุมชน ยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีผลประโยชน์และเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดในพื้นที่ และมีพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากมาย เช่น สถานบริการ สถานบันเทิง หอพัก ที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ ร้านเกม ร้านอินเทอร์เน็ต ยังมีชุมชนแออัดที่เป็นแหล่งจำหน่ายและแพร่ระบาดของยาเสพติดกระจายครอบคลุมทั่วพื้นที่ชายแดนของชุมชนทั้งหมด โดยสรุปลักษณะและสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีความหลากหลายมิติทั้งด้านกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด ประเภทยาเสพติดและพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด

นอกจากนี้ในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีการดำเนินงานด้านกรป้องกันปัญหาเสพติดมีหลายหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในด้านการปราบปรามเป็นภารกิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสถานตำรวจหลายแห่งในพื้นที่หลายแห่ง จากสถิติการจับกุมจำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และยังมียาเสพติดชนิดใหม่เข้ามาแพร่ระบาดในชุมชนมากขึ้น เช่น น้ำต้มพืชกระท่อม สี่คูณร้อย และยาแก้ไอหรือยาแก้ปวดผสมชาลีปัดส์หรือผสมน้ำอัดลม ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกเทศบาล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนเป็นแกนนำในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้านการบำบัดรักษาฟื้นฟูเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักอนามัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์บริการสาธารณสุข ซึ่งลักษณะการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีแนวโน้มแพร่ระบาดไปยังกลุ่มผู้เสพติดที่เป็นเด็กและเยาวชนหญิงที่มีอายุน้อยมากขึ้น

การป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อีกทั้งยังมีการพัฒนาขีดความสามารถ (เครื่องมือ เทคโนโลยี บุคลากร) ทั้งด้านการป้องกัน ปราบปราม การตรวจพิสูจน์ และการบำบัดรักษา โดยการป้องกันเน้นการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยร่วมกันสร้างมาตรฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อย่างชัดเจน ร่วมกันคิดและสร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยงโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมสร้างระบบเครือข่ายครอบครัว โดยการออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด เรียกว่า “ข้อบังคับชุมชน” โดยมีการแบ่งภารกิจ และดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด เป็นกลุ่มเป้าหมายตามลักษณะทางกาย จิต และบริบททางสังคม สร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และสถานประกอบการในการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีการเผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพโดยความร่วมมือของโรงเรียนในพื้นที่ร่วมกันผลิตสื่อในป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวเสี่ยง และประชาชนทั่วไป

การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบเลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่งที่มีอำนาจตัดสินใจรวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กร ที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายการดำเนินงานว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด ในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้ดำเนินการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในส่วนของ การป้องกันปัญหาในเชิงพื้นที่ชุมชนจัดการปัญหาของตนเองมีการสำรวจพื้นที่นำมาจัดทำผังครัวเรือนของชุมชนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเฝ้าระวัง มีประชุมประชาชนในทุกชุมชนโดยประธานชุมชนเป็นแกนนำเพื่อร่วมกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิดร่วมตัดสินใจโดยให้ประธานชุมชนเชิญหัวหน้าครอบครัวเข้าร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งเรียกการจัดการประชุมนี้ว่า “การจัดเวทีประชาคม” เป็นเวทีเพื่อให้มีการระดมสมองและให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจ โดยการออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาอาเสพติด ซึ่งยังไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานจะเห็นได้ว่าเมื่อมีการจัดเวทีประชาคมโดยเชิญตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วม ครัวเรือนละ ๑ คน

การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาอาเสพติด ในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ยึดกระบวนการมีส่วนร่วมจากการตระหนักรู้ในความสำคัญของการป้องกันปัญหาอาเสพติดยังขาดความร่วมมือในการปฏิบัติ ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาอาเสพติดในชุมชนตนเอง โดยเน้นบทบาทภาคประชาชนและแกนนำชุมชน เป็นหลักในการดำเนินงาน ส่วนภาครัฐและการเมืองเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ มีกระบวนการหรือขั้นตอนการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการป้องกันปัญหาอาเสพติด โดยเริ่มต้นจากต้องมีการบริหารจัดการที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม โดยแต่งตั้งคณะทำงานระดับชุมชน โดยประชาชนในชุมชนเลือกตัวแทนจากชุมชน ๆ ละ ๑๐ คนร่วม เรียกว่า “คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติดระดับชุมชน” มีหน้าที่ดำเนินการตั้งจุดตรวจร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและชุดปฏิบัติการในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คณะกรรมการชุดนี้ได้ดำเนินการประชุมชี้แจงสถานการณ์ปัญหาอาเสพติดในกลุ่มแกนนำชุมชน โดยชี้แจงสถานการณ์ปัญหาอาเสพติดความสำคัญและวัตถุประสงค์การดำเนินงานจัดการกระบวนการเรียนรู้ บันทึกความเข้าใจและกำหนดแนวทางการดำเนินงานในชุมชน ระยะเวลา ๑ วัน ซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

คณะทำงานฯ ระดับชุมชน การดำเนินงานสำรวจข้อมูลผู้เสพผู้ติดและผู้ค้ายาเสพติดทุกหลังคาเรือนและจัดทำทะเบียน การจัดเวทีประชาคมเป็นเวทีเพื่อให้มีการระดมสมองและให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม สร้างระบบเครือข่ายครอบครัว โดยการออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาอาเสพติดมีการประชุมชี้แจงสถานการณ์ปัญหาอาเสพติดความสำคัญและวัตถุประสงค์การดำเนินงานและขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อสร้างรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาอาเสพติดในพื้นที่ ทบทวนบทบาทหน้าที่ และสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันปัญหาอาเสพติด ร่วมกันสร้างกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติดเพื่อให้เกิดร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนมิให้เป็นผู้เสพรายใหม่ และเสริมสร้างมาตรฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเน้นความอบอุ่นและการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ทักษะการปฏิเสธให้กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ร่วมกันสร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับ

ครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยงโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคม เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด มาตรการของชุมชนควบคุมความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาเสพติด เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับสังคม โดยมุ่งลดอัตราเสี่ยงต่อยาเสพติดของกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ลดผู้เสพยาใหม่ผู้กระทำความผิดรายใหม่ โดยร่วมกันจัดทำแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติด ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑. แนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในครอบครัว เน้นสร้างความรัก ความอบอุ่น และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง การดูแลสมาชิกในครอบครัวไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด การให้กำลังใจและหาทางแก้ไขหากพบว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติด

๒. แนวทางการป้องกันปัญหาเสพติด ในโรงเรียน โดยขอความร่วมมือจากครูแบ่งเวลาในช่วงพักหรือแนะแนว จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและอันตรายของสิ่งเสพติดให้กับนักเรียน จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียนให้เพียงพอและสนับสนุนให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมนันทนาการต่างๆและสอนให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๓. แนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน การป้องกันชุมชนจากปัญหาสิ่งเสพติดทำได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ โดยการอบรมแก่ทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากสิ่งเสพติด มีการอบรมส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า การซ่อม และทำรองเท้า เป็นต้น มีการจัดตั้งศูนย์รับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เมื่อพบว่ามี การซื้อขายหรือเสพยาสิ่งเสพติดภายในชุมชน

สำหรับการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนให้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) เมื่อมีการดำเนินงานและผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในชุมชน โดยจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมป้องกันและรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น การประกวดคำขวัญโดยให้ทุกชุมชนส่งเข้าประกวด รางวัลที่ ๑-๓ ผู้นำชุมชนที่ได้รับรางวัลได้นำโล่รางวัลมอบให้และถือเป็นผลงานของทุกคน สร้างความภาคภูมิใจร่วมกัน จะได้เผยแพร่สื่อถือเป็นคุณภาพของสื่อให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้างขวางเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกัน ยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวเสี่ยง และประชาชนทั่วไป

อีกทั้งการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนให้มีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) จากการที่มีการจัดตั้งคณะทำงานฯ ระดับชุมชนร่วมกันสร้างกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน สร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในระยะยาวโดยมีการประเมินสถานการณ์ต่างร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินการตามกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด โดยการประเมินสภาพปัญหาเสพติดในชุมชน ประกอบด้วยผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดและผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดสำหรับเกณฑ์ประเมินสถานะชุมชนจากสภาพปัญหาเสพติด ซึ่งในการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) โดยการประเมินสถานะชุมชนกำหนดให้ดำเนินการสถานะชุมชนที่ได้จากการประเมินสามารถเปลี่ยนแปลงปรับขึ้นลดลงคงเดิมได้ตามรอบของการประเมินแต่ละครั้งหนึ่งการดำเนินงาน ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดเป็นการประเมินกระบวนการที่ชุมชนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กรณีผลการประเมินพบชุมชนใดมีความ

เข้มแข็งน้อยและเป็นสีแดงพื้นที่ดังกล่าวต้องเน้นหนักในการจัดการกับผู้ผลิต/ผู้ขายยาเสพติดและผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดอย่างเร่งด่วน

๒. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการปัญหาเสพติดในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ด้วยสถานการณ์ปัญหาเสพติดของประเทศในปัจจุบันจัดได้ว่าอยู่ในขั้นวิกฤต โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะมีการผลิตยาเสพติดทั้งภายในประเทศและมีการลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศมากมายหลายชนิด เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาไอซ์ เป็นต้น ถึงแม้เจ้าหน้าที่จะได้ปราบปรามจับกุมการค้ายาเสพติดอย่างเข้มงวดและจริงจัง แต่ก็ไม่ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงเลยแต่กลับทำให้ผู้ผลิตได้พัฒนายาเสพติดให้ออกฤทธิ์ได้แรงขึ้นและการตรวจพบสารเสพติดในตัวผู้เสพได้ยากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่จับกุมได้ยากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่น้อยเข้าไปมีผลประโยชน์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดเสียเอง ทำให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไม่สัมฤทธิ์ผล

รัฐบาลที่ผ่านมามองปัญหาเสพติดเป็นลักษณะแยกส่วน ทั้งด้านการป้องกันการปราบปรามการบำบัดรักษาและฟื้นฟู โดยแต่ละเรื่องก็มอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบไปดำเนินการเองตามงบประมาณที่ได้รับ ไม่มองและพิจารณาปัญหาในแบบองค์รวม ไม่มีการบูรณาการการแก้ปัญหาจึงไม่ครบวงจรซึ่งทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จนโยบายของรัฐบาลต่าง ๆ ที่ผ่านมา มุ่งเน้นด้านการปราบปรามมากกว่าการป้องกัน โดยมองว่าปัญหาเสพติดเป็นเรื่องของอาชญากรรมที่ต้องใช้มาตรการปราบปรามนำ กล่าวคือหากสามารถปราบปรามจับกุมผู้ค้าได้ปัญหาก็จะหมดไป ซึ่งเป็นความคิดที่ผิด เพราะตราบใดที่คนซื้อยังมีอยู่และเพิ่มขึ้น ตราบนั้นย่อมจะมีผู้ขายอยู่เสมอ นอกจากนี้กลไกด้านการปราบปรามเองก็ยังไม่เอื้ออำนวยทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่จะให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคน เงิน หรืออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ นโยบายของรัฐบาลต่าง ๆ ที่ผ่านมามุ่งเน้นให้ราชการเป็นผู้ลงไปดำเนินการเป็นหลัก โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมายในการดำเนินการมิใช่เป็นผู้มีส่วนร่วม มีการสั่งการจากระดับบนลงล่าง แต่ละหน่วยงานมีงบประมาณของตนเองในการดำเนินงานและไม่มีการประสานงาน ทำให้ขาดเอกภาพต่างคนต่างทำ เกิดความซ้ำซ้อน และประชาชนไม่เกิดความรู้สึกร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหา ไม่เกิดความรักชอบและความผูกพันกับการแก้ไขปัญหา เห็นว่าการแก้ไขปัญหาเป็นหน้าที่ของรัฐ ไม่ใช่ของตนเองหรือของชุมชนที่จะต้องเข้าไปรับผิดชอบ

ในด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจจากการจัดเวทีประชาคมเพื่อสร้างระบบเครือข่ายครอบครัว โดยการออกข้อบังคับของชุมชนเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการปัญหาเสพติด ซึ่งยังไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงาน จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการจัดเวทีประชาคม โดยเชิญตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วม ครัวเรือนละ ๑ คน ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมแสดงความเห็นส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

ส่วนการจัดการแบบการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ผ่านมานี้เนื่องจากนโยบายมองปัญหาแยกส่วน การดำเนินงานจึงทำแบบแยกส่วน ต่างคนต่างทำ

ขาดเอกภาพในการดำเนินการ ไม่มีหน่วยงานหลักในการรวมหรือบูรณาการ ไม่มีแผนรวม ต่างคนจึงต่างทำตามอำนาจหน้าที่และงบประมาณที่ตนมี โดยไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ยังขาดดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน ขาดการติดตามประเมินผล และขาดรูปแบบแนวทางในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่ชัดเจน การดำเนินการมักเป็นลักษณะเน้นเฉพาะกิจกรรม โดยมิได้คำนึงว่าควรจะต้องไปทำที่ไหนหรือทำกับใคร มาตรการต่าง ๆ จึงลงไปสู่พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่นป้องกันไปทำในชุมชนหนึ่งในขณะที่ปราบปรามไปทำในอีกชุมชนหนึ่งและบำบัดรักษาไปเน้นในอีกชุมชนหนึ่งในการบริหารจัดการ เพราะขาดการผนึกกำลังของทุกฝ่ายเข้าร่วมดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรประชาชน และประชาชน การสนับสนุนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาครัฐเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง และบางครั้งไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ที่มีความหลากหลาย การสนับสนุนก็ไม่ได้มาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะขาดการประสานระหว่างภาครัฐกับประชาชน การบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้งผู้นำชุมชนในบางพื้นที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติด อีกทั้งนโยบายบางเรื่องยังไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ เช่น การกำหนดนโยบายว่าผู้เสพยาคือผู้ป่วย แต่ พ.ร.บ.พื้นฟูฯ ก็ยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงยังมีผลการจับกุมผู้เสพอยู่

องค์กรในการนำนโยบายและแผนของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ คือ ศูนย์ป้องกันปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเขตพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งที่ผ่านมามีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ เช่น ขาดบุคลากรและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์ ขาดระบบข้อมูลชุมชน/หมู่บ้านที่ชัดเจนที่จะสามารถนำมาใช้ในการวางแผนปฏิบัติการ ขาดเอกภาพในการบริหารจัดการเพราะงบประมาณยังเป็นของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนระบบการให้ความดีความชอบและการปกครองบังคับบัญชายังเป็นไปตามสายงานปกติของแต่ละหน่วยงาน

ส่วนการจัดการแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ด้านการบริหารจัดการของชุมชนยังขาดงบประมาณ จึงทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมป้องกันการระบาดของยาเสพติดตามโครงการของพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้เนื่องจากประชาชนมีภารกิจสำคัญคือการประกอบอาชีพของประชาชน ซึ่งการดำเนินโครงการทำให้ประชาชนมีโอกาสพบปะ พูดคุย และเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพและสร้างความสามัคคีกันมากขึ้นในชุมชน ประชาชนในพื้นที่ยังมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่เต็มที่ ทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน ชุมชนทำได้ยากและไม่บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ตลอดจนองค์กรปฏิบัติมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย แต่การรณรงค์ประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างกิจกรรมทางบวกให้กับเด็กและเยาวชนยังคงเป็นลักษณะต่างหน่วยต่างทำ ยังไม่เกิดการบูรณาการและยังไม่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน

ประการสุดท้ายการจัดการแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การบริหารจัดการชุมชนไม่สามารถดึงประชาชนเข้ามาร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน ประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วมในการแจ้งการประเมินผลการปฏิบัติการป้องกันการระบาดของยาเสพติดให้หน่วยงานรับทราบได้ ไม่มีส่วนร่วมในการรายงานผลหรือสรุปผลการป้องกันการระบาดของยาเสพติดที่ได้ปฏิบัติตามแผนการป้องกันการระบาดของยาเสพติด การป้องกันปัญหาเสพติดในระดับครอบครัวยังมีแนว

ทางการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน มีกิจกรรมการป้องกันไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายไม่ต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้และทักษะในการดำเนินงานในชุมชนแต่ละประเภท การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็กและเยาวชนขาดการเชื่อมโยงกับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบ

๓. แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเขตพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ตีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้โดยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในการบูรณาการอย่างยั่งยืน การจัดทำแผนงานโครงการ กิจกรรม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาระบบสนับสนุนต่อการพัฒนาระบบงานและเครือข่ายทางสังคมร่วมกัน กำหนดพื้นที่ในการประสานงานผู้นำในชุมชน การร่วมพัฒนาหมู่บ้านกับประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชนในการระดมทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่เหมาะสมให้กับชุมชน การสร้างระบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีหลายฝ่ายที่เรียกว่า “พหุภาคี” ในทุกระดับ มีการใช้มาตรการดำเนินงานแบบผสมผสานที่เหมาะสมสอดคล้องตามสภาพปัญหาในด้านการป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษาสรุปการบูรณาการความร่วมมือผู้นำชุมชนในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย-ลาว ดังนี้

๑. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นั้นต้องมีกระบวนการและมีการพัฒนาศักยภาพของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะในการดำเนินงาน โดยทำการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น สังเคราะห์ปัญหา ความต้องการผลกระทบ และนำข้อมูลมากำหนดเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขพัฒนา โดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีที่มีการใช้กลไกคณะกรรมการชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนงานภาคประชาชนในระดับพื้นที่ที่มีการสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหายาเสพติด ดำเนินการโดยสำรวจข้อมูลครอบครัว จำแนกประเภทครอบครัวเพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหายาเสพติด จากนั้นทำการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวทั้งบทบาทสามีภรรยาบทบาทพ่อแม่ และบทบาทลูก ร่วมกันจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นกลไกหลักในการสร้างครอบครัว ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่จำเป็นแก่ครอบครัว มีการสนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความรับผิดชอบของคนในครอบครัว และชุมชน มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัวและชีวิตครอบครัว ครอบครัวอยู่พร้อมหน้ากัน สร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของครอบครัวบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ครอบครัวพึ่งพาตนเองได้ เสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง แล้วหาครอบครัวต้นแบบเพื่อเชิดชูเกียรติ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชนและสังคม

การสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหายาเสพติด ดำเนินการโดยให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เสริมสร้างทักษะ

จิตสำนึกในการปฏิเสธต่อพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการดำรงชีวิต รู้วิธีป้องกันตนเองจากภัยยาเสพติด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืน โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน มีการให้รางวัล เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กและเยาวชน รวมทั้งมีการจัดทำข้อมูลและประวัติของเด็กกลุ่มเสี่ยง จนบรรลุเป้าหมายในการสร้างสถานศึกษาเข้มแข็ง สร้างสถานศึกษาปลอดยาเสพติด

สำหรับการสร้างเข้มแข็งสถานประกอบการในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหาเสพติด กระทำโดยสร้างความตระหนักของผู้ประกอบการในการป้องกันยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ มีการส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนให้บริจาคทุนเพื่อสังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติดในกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เร่งรัดกวดขันการบังคับใช้กฎหมายในสถานประกอบการตรวจสอบสภาพปัญหาตรวจหาสารเสพติดอย่างต่อเนื่อง และมีการประกายก่อกองชมเชยสถานประกอบการเข้มแข็งที่ปลอดจากยาเสพติด

ส่วนการสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชน กระทำโดยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในทุกพื้นที่ สนับสนุนองค์กรภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน มีการทำประชาคมในชุมชนหาแนวทางในการ แก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม และจัดตั้งผู้นำ และคณะกรรมการ เฝ้าระวังและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒. การสร้างองค์กรชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดให้เกิดความร่วมมือและสามารถประสานการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี มีองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรง เป็นรูปธรรม มีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจน โดยชุมชนกำหนดเองในลักษณะคณะกรรมการ โดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษาในลักษณะของพี่เลี้ยง คณะกรรมการระดับชุมชน การดำเนินงานสำรวจข้อมูลผู้เสพผู้ติดและผู้ค้ายาเสพติด ทุกหลังคาเรือน และจัดทำทะเบียน “การจัดเวทีประชาคม” เพื่อให้มีการระดมสมองและให้ประชาชนได้ร่วม ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทบทวนบทบาทหน้าที่ และสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติด ร่วมกันสร้าง “ข้อบังคับของชุมชน” กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน สร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในระยะยาว รวมทั้งจัดตั้งอาสาสมัคร เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

การบริหารจัดการกลไกองค์กรและกลไกภาคประชาชนและช่องทางการสื่อสาร เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้ของชุมชน ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ โดยการวางแผนการดำเนินงาน และมีการสนับสนุนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ของคนในชุมชนเดียวกันและระหว่างชุมชน และประสานผู้นำชุมชนมี ร่วมกับฝ่ายปกครองตรวจหาสารเสพติดในชุมชนเป้าหมาย และสำรวจรายชื่อผู้เสพยาให้เข้ารับการอบรมหรือบำบัดฟื้นฟู ประสานหน่วยงานที่มีการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาและผู้ติดยาเสพติดส่งต่อเข้ารับการรักษา

๓. พัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดต้องพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ คณะกรรมการและผู้ที่ปฏิบัติงานร่วม ควรจัดทำกรอบ ขอบเขต และรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อร่วมกันดำเนินงาน ให้ชุมชนตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ให้ชุมชนเข้าใจปัญหา ร่วมคิด

ร่วมทำร่วมรับผิดชอบแก้ไขปัญหาโดยคนในชุมชน ชุมชนจัดการตนเอง จัดให้มีการจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนตามชุมชนและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ปรับปรุงทำแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนทั้ง ๓ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มแรกแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในครอบครัว โดยการสร้างครอบครัวอบอุ่น การป้องกันปัญหา ครอบครัวทำได้โดย สร้างความรัก ความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ดูแลสมาชิกในครอบครัว ไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

กลุ่มที่สองแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติด ในโรงเรียน โดยขอความร่วมมือจากครูแบ่งเวลาในชั่วโมงพลศึกษาหรือแนะแนว จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและอันตรายของสิ่งเสพติดให้กับนักเรียน จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียนให้เพียงพอและสนับสนุนให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ และสอนให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

กลุ่มที่สามแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติด ในชุมชน การป้องกันชุมชนจากปัญหาสิ่งเสพติดทำได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ โดยการอบรมแก่ทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากสิ่งเสพติด มีการอบรมส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า การซ่อมและทำรองเท้า เป็นต้น มีการจัดตั้งศูนย์รับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เมื่อพบว่ามีการซื้อขายหรือเสพสิ่งเสพติดภายในชุมชน

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดจำเป็นต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของตนเองต้องมีการกำหนดแนวทางการประเมินผลที่ชัดเจน อีกทั้งต้องกำหนดผู้ประเมินที่สามารถให้ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาได้ โดยให้ประชาชนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน มีการประเมินตนเอง และมีระบบการรายงานผลหรือสรุปผลการป้องกันการระบาดของยาเสพติดสอดคล้องกับแนวทาง และนำผลลัพธ์ที่มีปรับปรุงแผนการดำเนินงานโดยการประเมินผลชุมชนครบทุกมิติ กรณีผลการประเมินพบชุมชนใดมีความเข้มแข็งน้อยและเป็นสีแดงพื้นที่ที่มีความรุนแรงของปัญหามากมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน

แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยความร่วมมือของทุกภาคีที่ในการจัดการแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลในการป้องกันปัญหาเสพติดแบบองค์รวมที่สมบูรณ์ขึ้น การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด

ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติ

จากการวิเคราะห์ผลพบว่า ปัญหาเสพติดข้ามชาติเป็นปัญหาสำคัญเมื่อการรวมกลุ่มสมาชิกประเทศประชาคมอาเซียนขึ้นซึ่งปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดมีหน้าที่รับผิดชอบการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติตามแนวชายแดนทุกประเทศทั้งหมดเป็นการเฉพาะ ทุกหน่วยมีหน้าที่ดูแลภายในเขตพื้นที่ของตัวเองเท่านั้น การปฏิบัติงานจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดหน่วยงานเป็นการเฉพาะเพื่อความสะดวกในความร่วมมือปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดกับประเทศอาเซียนรวมทั้งการมีตำรวจประจำในประเทศสมาชิก (ทูตตำรวจ) เพื่อประสานความร่วมมือในทางอาญาและ

การช่วยเหลือคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ มีการประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด โดยในพื้นที่แนวชายแดนเกือบทั้งหมดได้ประสบปัญหาเดียวกัน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบ จึงมีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามภัยที่เกิดจากยาเสพติดตามแนวชายแดน

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติ มีกลยุทธ์การดำเนินงาน ได้แก่ (๑) เจ้าหน้าที่ต้องได้รับการมอบหมายให้ใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดนเกี่ยวกับปัญหาทางด้านความมั่นคงอย่างเต็มกำลัง โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดข้ามชาติ (๒) หน่วยงานเจ้าหน้าที่ควรมีสื่ออย่างเด็ดขาดในการตัดสินใจต่อกรณีการป้องกันและปราบปรามปัญหา ยาเสพติดข้ามชาติในทุกรูปแบบอย่างเต็มกำลังความสามารถ (๓) จัดให้มีชุดตำรวจประจำประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนแต่ละประเทศ เพื่อประสานงาน ประสานความร่วมมือในทางอาญา และช่วยเหลือคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ (๔) การปรับความรู้ ประสบการณ์ เพิ่มศักยภาพให้เท่าทันกับยาเสพติดทุกประเภท ที่จะมีความหลากหลายและสามารถกระทำผิดได้ง่ายขึ้น (๕) การปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ สามารถปฏิบัติได้ความภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๖) การสร้างกระบวนการที่ทำให้การควบคุมดูแล ป้องกัน ยาเสพติด ได้ครอบคลุมทุกประเภท และ (๗) การคัดเลือก ผู้ปฏิบัติงานให้ได้ทั้งคนที่มีความรู้ ความสามารถและมีความประพฤติดี

ปัญหา ยาเสพติดข้ามชาติจะต้องมีกลยุทธ์การดำเนินการ ได้แก่ (๑) การป้องกัน โดยมีแนวทางดำเนินการในการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกประเภท (๒) สร้างจิตสำนึกและเจตคติในเรื่องสิทธิมนุษยชนและกระบวนการต่อต้านการค้ายาเสพติดให้แก่ภาคีเครือข่าย (๓) ส่งเสริมกลไกชุมชนให้เข้มแข็งในการเฝ้าระวังปัญหาการค้ายาเสพติด (๔) ส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัว (๕) ผลักดันให้มีการบรรจุเรื่องการค้ายาเสพติด ไว้ในการเรียนการสอน ทั้งในและนอกระบบการศึกษาทุกระดับ (๖) ส่งเสริมให้มีการอบรมเผยแพร่ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยงเพื่อมิให้ตกเป็นผู้ติดยาเสพติดจากการค้ายาเสพติดข้ามชาติ และ (๗) จัดสรรทรัพยากร และรูปแบบการดำเนินงาน ป้องกันให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของพื้นที่ ทั้งสถานะต้นทาง สถานะทางผ่านและสถานะปลายทาง

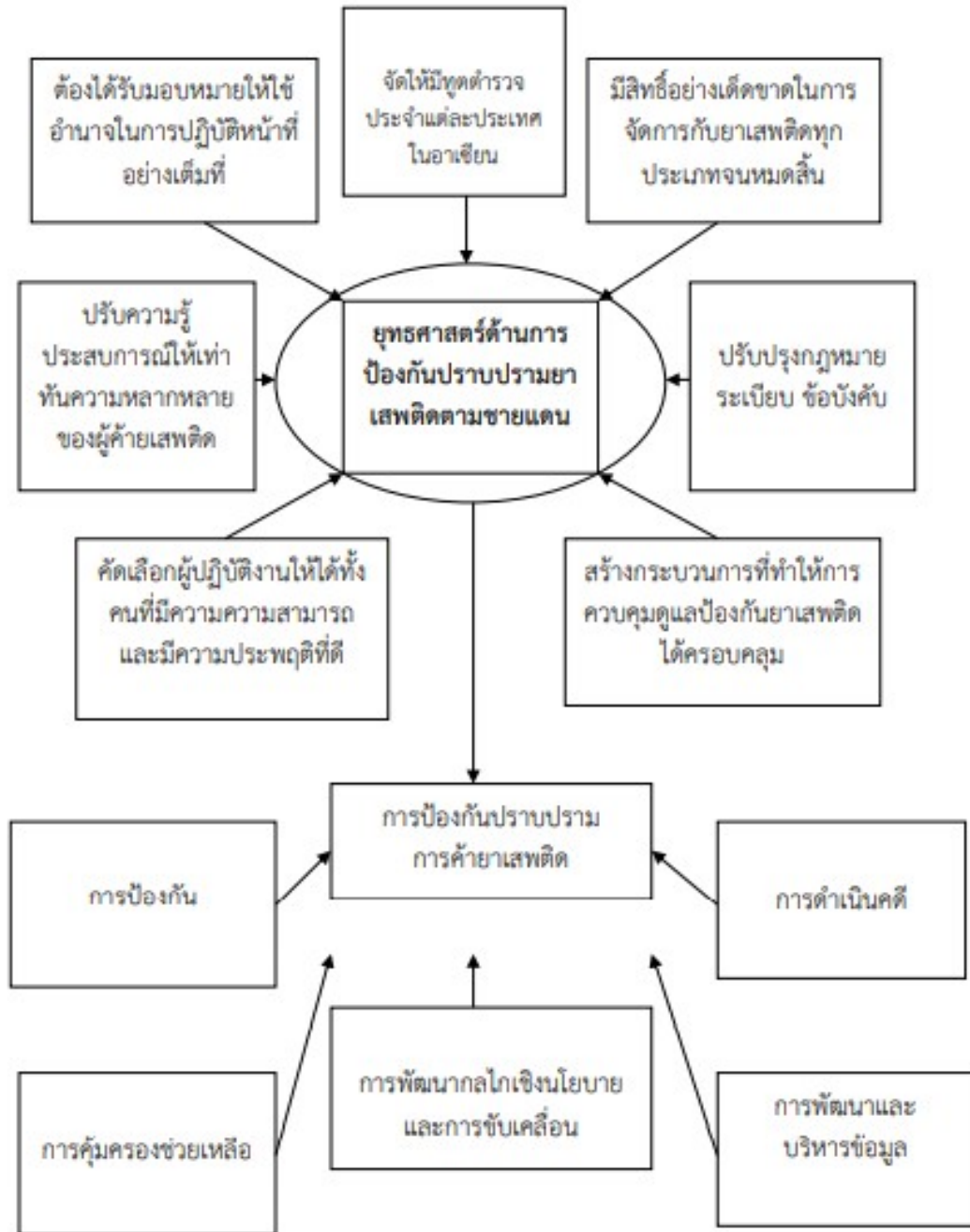
ในการดำเนินคดียาเสพติด ควรมีแนวทางดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) เสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและอาญา (๒) ผลักดันเรื่องการต่อต้านการค้ายาเสพติดและการดำเนินคดีไว้ในนโยบายหลักของแต่ละกองกำกับการเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ (๓) สนับสนุนการปราบปรามผู้กระทำผิดและขบวนการยาเสพติดทั้งภายในประเทศและข้ามชาติอย่างจริงจัง (๔) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบเครือข่ายด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย (๕) ผลักดันให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีความคาบเกี่ยวกับกระบวนการค้ายาเสพติด พร้อมทั้งกำหนดโทษไว้เป็นความผิดฐานค้ายาเสพติด (๖) สนับสนุนการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านยาเสพติดข้ามชาติ (๗) ผลักดันร่างกฎหมายว่าด้วยองค์การยาเสพติดข้ามชาติให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย (๘) ผลักดันให้มีองค์กรหรือคณะที่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีการค้ายาเสพติด เพื่อวินิจฉัยและให้คำแนะนำการดำเนินคดีที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนและคาบเกี่ยวกับคดีอื่น ๆ (๙) สนับสนุนให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติดเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการดำเนินคดี และ (๑๐) การคุ้มครองช่วยเหลือ โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑๐.๑) จัดทำมาตรฐานและคู่มือในการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด (๑๐.๒) พัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่และพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ ให้มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานที่กำหนดและคุ้มครองช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดจากการค้ายาเสพติด (๑๐.๓)

ส่งเสริมให้มีหน่วยงานแบบครบวงจร ในพื้นที่ที่เป็นเส้นทางการค้ายาเสพติดในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ติดยาเสพติดจากการค้ายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๑๐.๔) สนับสนุนให้หน่วยงานที่ดำเนินการคุ้มครองพยาน สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๑๐.๕) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเยียวยา ผู้ติดยาเสพติดจากการค้ายาเสพติดโดยองค์กรภาคเอกชนตามมาตรฐานที่กำหนด (๑๐.๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราชการส่วนท้องถิ่นและชุมชนของผู้ติดยาเสพติดในการดูแล (๑๐.๗) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือและดูแลผู้ติดยาเสพติดเพื่อการคุ้มครองผู้ติดยาเสพติดจากการค้ายาเสพติด และ (๑๐.๘) สร้างมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับเจ้าหน้าที่ในการรักษาความลับของข้อมูล

การพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน โดยมีแนวทางดำเนินการ เสริมสร้างความร่วมมือสำหรับการเจรจาระดับทวิภาคีกับประเทศที่มีสถานะต้นทาง ทางผ่านและปลายทางในการผลิตยาเสพติดส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคและระดับภูมิภาคเพื่อต่อต้านการค้ายาเสพติดอย่างแข็งขันและต่อเนื่อง รวมทั้งเสริมสร้างและเพิ่มพูนความเป็นหุ้นส่วนระหว่างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภูมิภาค มีการทบทวนและประเมินสถานการณ์การค้ายาเสพติดทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อพัฒนากระบวนการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนามาตรการและเพื่อขจัดปัจจัยเสี่ยงต่อกระบวนการค้ายาเสพติด และส่งเสริมศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางมาตรการและการดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่ายประชาคมที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน พัฒนากลยุทธ์ด้านการพัฒนาและบริหารข้อมูล โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑. ผลักดันให้มีระบบข้อมูลการค้ายาเสพติดทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด
๒. สร้างความร่วมมือให้เครือข่ายนำเข้าข้อมูลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
๓. สร้างกลไกหรือระบบการรายงานของภาคีเครือข่ายเพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานความร่วมมือและส่งต่อ
๔. สนับสนุนการพัฒนา ระบบ Software และระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล
๕. พัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระดับประเทศและระหว่างประเทศเพื่อการประสานงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี
๖. พัฒนาช่องทางให้ประชาชนทั่วไป เข้าถึงข่าวสารข้อมูลที่ควรรู้ และบทบาทหน้าที่ในกรณีที่ควรเฝ้าระวัง
๗. ส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของกระบวนการค้ายาเสพติดทั้งของประเทศตามชายแดนและภูมิภาค
๘. พัฒนากลไกหรือระบบข้อมูลการเฝ้าระวังและการรับแจ้งเบาะแสของอาสาสมัครให้ถูกต้องและน่าเชื่อถือ
๙. พัฒนาสมรรถนะและทักษะของผู้จัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปั่งชี้สถานการณ์และติดตามกระบวนการค้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง
๑๐. สร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ายาเสพติด
๑๑. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างภาคีเครือข่ายทั้งระดับภูมิภาคและระดับพื้นที่

แผนภาพที่ ๕-๑ ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม, ๒๕๖๕

ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในระดับพื้นที่

จากข้อสรุปการสัมภาษณ์พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นและสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน แม้ว่าในสภาพจริงแล้วการสร้างความสัมพันธ์กับนานาประเทศตามแนวชายแดนดังกล่าวจะมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ๒ ระดับ คือ ในระดับชาตินั้นนับว่าเป็นปัญหาที่รัฐบาลไทยต้องเร่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากไทยนั้นกำลังมุ่ง

สู่ความเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งต้องคำนึงถึง ๓ เสาหลักอันสำคัญ ประกอบด้วย เสาประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community- APSC) อันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศสมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้านและเสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคง และมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศสมาชิกสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ รวมทั้งเสาประชาสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน และมีความมั่นคงทางสังคมแบบเอื้ออาทร ดังนั้น ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน จึงไม่ต่างจากด้านอื่น ๆ ที่จะต้องเร่งแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นปัญหาด้านนโยบายของรัฐบาล และที่เกี่ยวข้องในระดับต่ำลงมา คือ หน่วยงานที่อยู่ตามแนวชายแดนทั้งหมด โดยหากพิจารณาจากบริบทในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในปัจจุบันแล้วนับว่ายังไม่มีหน้าที่หรืออำนาจในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนอย่างเต็มที่หรือเป็นเอกเทศ หากแต่เป็นเพียงการกระชับความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นในบางครั้งคราวเท่านั้น ซึ่งทางออกที่สามารถทำได้ในตอนนี้ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำว่า ควรให้เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ทั้งป้องกันประเทศและเป็นหน่วยงานเชื่อมความสัมพันธ์ไมตรีในเวลาเดียวกัน

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในระดับพื้นที่ควรมีกลยุทธ์การดำเนินงานที่สำคัญดังต่อไปนี้

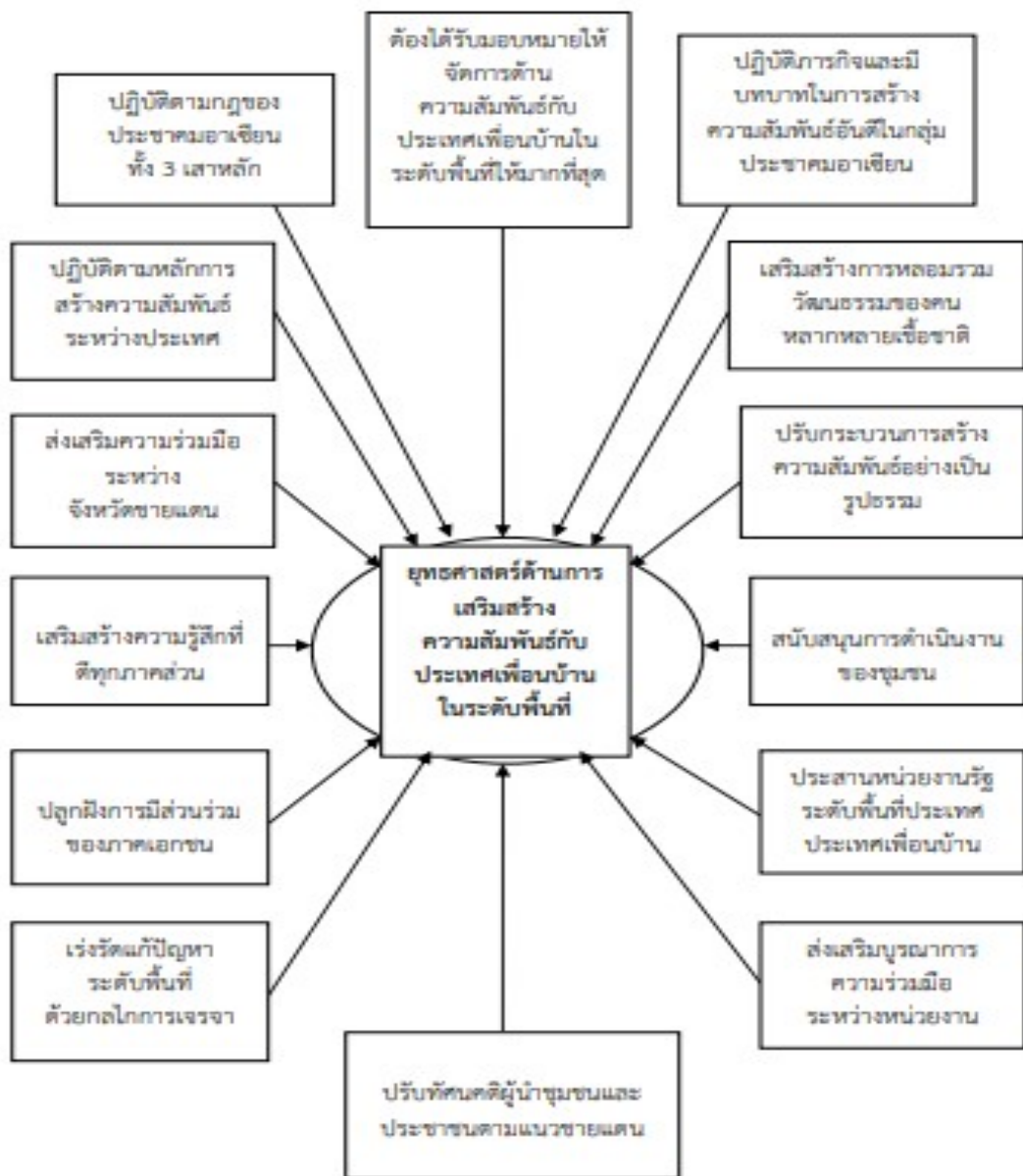
๑. เจ้าหน้าที่ ควรได้รับมอบหมายให้จัดการด้านความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านได้ด้วยตัวเอง
๒. ปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับแผนการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนใน ๓ เสาหลัก
๓. การปฏิบัติภารกิจและมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์อันดีทั้งในระดับประเทศและในกลุ่มประชาคมอาเซียน
๔. การทำตามหลักการตามภารกิจและปรับยุทธศาสตร์ แนวทางที่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศตามนโยบายของรัฐบาล
๕. ปรับกระบวนการและวิธีปฏิบัติตั้งแต่ระดับกลางจนถึงผู้นำองค์กรของเจ้าหน้าที่
๖. สร้างความแข็งแกร่งให้กับพื้นที่รับผิดชอบ เสริมสร้างการหลอมรวมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของคนหลากหลายเชื้อชาติให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
๗. สนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีในระดับชุมชนและท้องถิ่น
๘. ประสานความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรของรัฐในระดับพื้นที่กับประเทศรอบบ้าน
๙. ส่งเสริมการบูรณาการหน่วยงานของรัฐในการดำเนินความร่วมมือกับประเทศรอบบ้านโดยเฉพาะระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่และท้องถิ่น
๑๐. เสริมสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านเพื่อสร้างความเข้าใจของภาคประชาชนและภาคเอกชน รวมทั้งปรับทัศนคติและความต้องการของประชาชนไทยในพื้นที่ชายแดน
๑๑. เร่งรัดการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่กับประเทศรอบบ้าน ผ่านกลไกการเจรจาหารือร่วมกันในระดับพื้นที่ บนพื้นฐานของความเคารพและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับกรอบความร่วมมือระหว่างกัน

๑๒. ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และปลูกฝังการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนต่อการพัฒนาของประเทศรอบบ้าน อันนำไปสู่ความสัมพันธ์ฉันมิตรที่ยั่งยืน

๑๓. ส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้สึที่ดี ความรู้สึกชื่นชม และความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทุกภาคส่วน โดยใช้ความใกล้ชิดทางด้านภาษา วัฒนธรรมและประเพณี

๑๔. ส่งเสริมและประสานความร่วมมือระหว่างจังหวัดชายแดนไทยกับจังหวัดชายแดนประเทศรอบบ้านภายใต้การยอมรับของทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะความร่วมมือด้านสาธารณสุขชายแดน การศึกษา และด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ ดังแผนภาพที่ ๕-๒

แผนภาพที่ ๕-๒ ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในระดับพื้นที่

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม, ๒๕๖๕

ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการป้องกัน

โดยภาพรวมแล้วยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันนั้นเป็นการมุ่งเน้นในเรื่องการปรับปรุงเจ้าหน้าที่ให้มีความทันสมัย โดยการทบทวนบทบาทเจ้าหน้าที่ รวมทั้งหาความชัดเจนในเรื่องของกรปฏิบัติหน้าที่ โดยหากปรับเปลี่ยนการกำกับดูแลและควบคุมชายแดนให้มาเป็นของเจ้าหน้าที่ควรมองไปที่โครงสร้างการบริหารองค์กร ในสภาพเศรษฐกิจ สังคมการเมืองที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน หากเจ้าหน้าที่ยังไม่มีพัฒนา ยังปฏิบัติงานแบบเดิม ๆ ความสำคัญในสายตาของประชาชนในสายตาของสังคมก็จะน้อยลง เป็นผลให้ความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งจากประชาชนและภาครัฐก็จะน้อยลงและหมดไปไปในที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งถ้าเจ้าหน้าที่จะมีการพัฒนาองค์กร ต้องมีการปรับปรุงองค์กรให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับบริบท สภาพการณ์ในปัจจุบัน นอกจากนั้นในประเด็นเรื่องการขาดแคลนกำลังพล ควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการขอความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ อาจจะเป็นในรูปแบบอาสาสมัครเจ้าหน้าที่เสริมกำลังจากที่มีอยู่เดิมหรือปรับชุดเจ้าหน้าที่ให้มีการปฏิบัติที่มีลักษณะคล้ายกันจึงควรมีการปรับวิธีการในระบบการคัดเลือก

ในแนวทางพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ให้อยู่ได้ในสถานการณ์ปัจจุบันนั้นต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานหลัก ซึ่งเป็นงานเฝ้าระวังรักษาสถานการณ์ชายแดน ป้องกันปราบปรามยาเสพติดสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงมีมาตรการป้องกันปราบปรามยาเสพติดดังต่อไปนี้

๑. ใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าตรวจชายแดน มีแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย

๑.๑ ใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าตรวจชายแดน จุดตรวจ จุดสกัด โดยใช้กล้อง CCTV ในเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ

๑.๒ ติดตั้งกล้องเซนเซอร์ (กล้องตรวจจับความเคลื่อนไหว) บริเวณพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการก่อยาเสพติดและตามช่องทางที่สำคัญ

๑.๓ จัดตั้งด่านถาวร จุดตรวจ ตามแนวชายแดนพื้นที่รับผิดชอบ

๒. หาแนวร่วมภาคประชาชน มีแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย

๒.๑ ใช้เครือข่ายของผู้นำชุมชนในการเฝ้าตรวจระวังชายแดน โดยทำงานร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ในพื้นที่

๒.๒ พัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านโดยการเข้าถึง สร้างความสามัคคีและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นหมู่บ้านเป้าหมาย

๒.๓ จัดตั้งองค์กรภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนในลักษณะผู้ช่วยเจ้าพนักงาน

๒.๔ จัดทำโครงการหมู่บ้านชุมชนชายแดนปลอดยาเสพติด

๒.๕ น้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาดำเนินการในพื้นที่ชุมชนชายแดน

๓. รวบรวมข่าวเชิงลึกและประสานความร่วมมือในระดับต่างๆ มีแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย

๓.๑ ประสานความร่วมมือกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ในการบูรณาการงานด้านป้องกันการเกิดยาเสพติดร่วมกันในทุกพื้นที่รับผิดชอบของหน่วย

๓.๒ ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือส่วนราชการอื่นในการสนับสนุนเรื่องงบประมาณหรือบูรณาการร่วมกันในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่

๔. ปรับระบบการทำงาน มีแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทำงานยุทธศาสตร์เชิงรุก ด้วยการควบคุมและครอบครองพื้นที่โดยการวางกำลังกระจายให้เต็มพื้นที่ เพื่อให้ครอบคลุมในการตรวจตราความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ปรับรูปแบบการลาดตระเวน มีแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย การใช้สายตรวจยานยนต์ตลอดแนวชายแดน หรือใช้กำลังร่วม ทชด. ฝ่ายปกครอง อบต. และหน่วยงานอื่นในพื้นที่ตามแนวชายแดน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติ

ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติ มีกลยุทธ์การดำเนินงาน คือ เจ้าหน้าที่ต้องได้รับการมอบหมายให้ใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดนเกี่ยวกับปัญหาทางด้านความมั่นคงอย่างเต็มกำลัง โดยเฉพาะปัญหา ยาเสพติดข้ามชาติ หน่วยงานเจ้าหน้าที่ควรมีสิทธิ์อย่างเด็ดขาดในการตัดสินใจต่อกรณีการป้องกันและปราบปรามปัญหา ยาเสพติดข้ามชาติในทุกรูปแบบอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีการจัดให้มีทูตตำรวจประจำประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนแต่ละประเทศ เพื่อประสานงาน ประสานความร่วมมือในทางอาญา และช่วยเหลือคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ มีการการปรับความรู้ ประสบการณ์ เพิ่มศักยภาพให้เท่าทันกับยาเสพติดทุกประเภท ที่จะมีความหลากหลายและสามารถกระทำผิดได้ง่ายขึ้น การปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติได้ความภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างกระบวนการที่ทำให้การควบคุมดูแล ป้องกัน ยาเสพติด ได้ครอบคลุมทุกประเภท รวมทั้งการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานให้ได้ทั้งคนที่มีความรู้ ความสามารถและมีความประพฤติที่ดี

ปัญหา ยาเสพติดข้ามชาติอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการค้า ยาเสพติด ซึ่งมีกลยุทธ์การดำเนินการ คือ การป้องกัน โดยมีแนวทางดำเนินการ ด้วยการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกประเภท มนุษย์ สร้างจิตสำนึก และเจตคติในเรื่องสิทธิมนุษยชนและกระบวนการต่อต้านการค้า ยาเสพติดให้แก่ภาคีเครือข่าย และนักธุรกิจการท่องเที่ยว ส่งเสริมกลไกชุมชนให้เข้มแข็งในการเฝ้าระวังปัญหาการค้า ยาเสพติด ส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัว ผลักดันให้มีการบรรจุเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก และการค้า ยาเสพติดไว้ในการเรียนการสอน ทั้งในและนอกระบบการศึกษาทุกระดับ ส่งเสริมให้มีการอบรมเผยแพร่ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยงเพื่อมิให้ตกเป็นผู้ติด ยาเสพติดจากการค้า ยาเสพติดข้ามชาติจัดสรรทรัพยากร และรูปแบบการดำเนินงานป้องกันให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของพื้นที่

ในการพัฒนาเจ้าหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนชายแดน ประกอบด้วย

๑. ด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ได้แก่

๑.๑ การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการป้องกันยาเสพติดเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์

๑.๒ มีการส่งเสริมต่อยอดจากความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาของเจ้าหน้าที่ให้เกิดความเชี่ยวชาญเพื่อบรรลุเป้าหมายในการป้องกันยาเสพติดในชุมชน

๑.๓ มีการพัฒนากระบวนการทำงานในสายงานอาชีพที่เป็นปัจจัยสำคัญเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ดีขึ้น

๑.๔ มีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่คำนึงถึงเป้าหมายให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้

๑.๕ มีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงและในการบรรลุเป้าหมายตามแผนงานของโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด

๑.๖ มีกระบวนการสร้างภูมิปัญญาด้วยการสะสมและถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเพื่อการพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่จะเป็นประโยชน์อย่างมาก

๑.๗ มีการปลูกฝังจิตสำนึกและปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ให้ทำงานในการป้องกันยาเสพติดต่าง ๆ

๑.๘ สร้างความเชื่อถือให้ประชาชนในชุมชนไว้วางใจและเกิดศรัทธาเจ้าหน้าที่เกิดการยอมรับจากชุมชนไม่ให้เป็นบ่อเกิดยาเสพติด

๒. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้แก่

๒.๑ สร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในชุมชน โดยร่วมกันตรวจหาปัญหาที่เกิดขึ้นและช่วยกันแก้ไข

๒.๒ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องสามารถให้คำแนะนำประชาชนในการป้องกันไม่ให้เกิดยาเสพติดไม่ให้เกิดซ้ำอีก

๒.๓ สร้างเจ้าหน้าที่ให้มีลักษณะทางพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานในการป้องกันยาเสพติดโดยการคำนึงถึงความรู้ สมรรถนะและทักษะเป็นเกณฑ์

๒.๔ เจ้าหน้าที่ ทำงานภายใต้ กฎ ระเบียบแบบแผนการบังคับบัญชาที่ชัดเจนตายตัวในการป้องกันยาเสพติดที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๒.๕ เจ้าหน้าที่ ทำงานที่รับผิดชอบบรรลุผลตามเป้าหมายในการป้องกันยาเสพติดที่กำหนดด้วยการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายให้น้อยที่สุด ในการสร้างผลงานได้ตามเป้าหมาย

๒.๖ เจ้าหน้าที่มีการป้องกันยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนโดยให้ความเสมอภาคแก่ทุกคน

๒.๗ เจ้าหน้าที่ทุกคนมีการส่งเสริมในการมุ่งเน้นในการป้องกันยาเสพติดที่เน้นการสร้างประสิทธิผล

๒.๘ เจ้าหน้าที่จะถูกลดหลอมโดยวัฒนธรรมองค์การที่มุ่งเน้นงานด้านการสืบสวนจับกุมจับกุมอาชญากรในคดีสำคัญหรืออุกฉกรรจ์สะท้อนขวัญมาลงโทษตามกฎหมาย

๓. ด้านกฎหมาย ได้แก่

๓.๑ การแก้ไขปัญหาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในการบังคับใช้กฎหมายส่วนใหญ่และให้ความสำคัญกับการตรากฎหมายใหม่เพื่อให้ครอบคลุมยาเสพติดที่มีความวิวัฒนาการรวดเร็ว

๓.๒ เป็นความผิดพลาดของกฎหมายที่ระบุโทษของยาเสพติดที่ไม่รุนแรงและมักมีการลดหย่อนเมื่อต้องโทษในเรือนจำ

๓.๓ กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพในการป้องกันยาเสพติดโดยเฉพาะหากไม่มีประจักษ์พยานหรือวัตถุพยานอย่างชัดเจน

๓.๔ กฎหมายส่วนใหญ่ยังขาดความชัดเจนในการบังคับใช้กับการป้องกันยาเสพติด

๓.๕ การบังคับใช้กฎหมายส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งควรมีการบังคับใช้อย่างจริงจังจึงจะทำให้ชุมชนปลอดภัยขึ้น

๓.๖ กฎหมายขาดความทันสมัย ทำให้การป้องกันยาเสพติดได้ยากกว่าเมื่อเทียบกับสมัยก่อน

๓.๗ กฎหมายในการป้องกันยาเสพติดไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น ทำให้จับผู้กระทำความผิดได้ยากขึ้น

๓.๘ เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในข้อกฎหมายเพื่อการบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น

๓.๙ ต้องมีกฎหมายในการเข้าควบคุมและป้องกันยาเสพติดที่ดีและเหมาะสมกว่าในปัจจุบัน

๓.๑๐ กฎหมายเป็นเครื่องมือใช้บังคับและควบคุม ยับยั้งไม่ให้เกิดปัญหายาเสพติดที่มีความรุนแรงมากขึ้น

๓.๑๑ การทำให้กฎหมายมีความรุนแรงมากขึ้นจะสามารถบังคับใช้ได้จริงและทำให้ปัญหาทางยาเสพติดลดลง

๓.๑๒ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายเนื่องจากยาเสพติดมีแนวโน้มที่มีพัฒนาการสูงขึ้นและจำนวนครั้งในการกระทำความผิดมากเพิ่มขึ้น

๓.๑๓ กฎหมายในขณะนี้ยังไม่สามารถป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นควรมีการกำหนดแนวทางบูรณาการการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๔. ด้านการป้องกันยาเสพติดในชุมชน ได้แก่

๔.๑ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนรับทราบเกี่ยวกับภารกิจในการป้องกันยาเสพติดซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชน

๔.๒ การจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้อย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาคาความหวาดกลัวภัยยาเสพติดของชุมชน

๔.๓ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดต้องได้รับความร่วมมือเพื่อสร้างความตระหนักให้กับชุมชน

๔.๔ ต้องให้คนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกันจึงจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในชุมชนได้

๔.๕ เจ้าหน้าที่ควรมีการสืบสวนหาข่าวในการป้องกันยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและออกตรวจพื้นที่ที่คอยสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเพื่อเป็นการป้องกันยาเสพติดและทำการตรวจค้นพื้นที่เสี่ยงทุกครั้งที่ยังสงสัยว่าจะเป็นแหล่งของผู้กระทำความผิดกฎหมาย

๔.๖ เจ้าหน้าที่ที่มีการสืบสวนขยายผลและติดตามคดียาเสพติดจากการจับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวข้อง

๔.๗ เจ้าหน้าที่ควรศึกษารูปแบบในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

๔.๘ เจ้าหน้าที่ผู้รับใช้ชุมชนต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถในการพิสูจน์หลักฐานการกระทำผิดในการป้องกันยาเสพติดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลงโทษผู้กระทำผิด

๔.๙ ต้องมีการกำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ชัดเจนและเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจรับผิดชอบโดยเฉพาะในพื้นที่

๔.๑๐ เจ้าหน้าที่ควรจัดให้มีการอบรมแก่ประชาชนในพื้นที่ในการป้องกันยาเสพติดและรวบรวมข้อมูลผู้ที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบและกระจายข้อมูลให้กับชุมชน

๔.๑๑ เจ้าหน้าที่ควรทำการศึกษากระบวนการยุติธรรมเพื่อเป็นข้อมูลในการป้องกันยาเสพติด

๔.๑๒ การบริหารจัดการในการป้องกันยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ยังต้องปรับปรุงเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑๓ ควรมีการตั้งเจ้าหน้าที่โดยตรงในการรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามที่ชัดเจน

๔.๑๔ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างแนวร่วมภาคประชาชนในการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดทุกประเภท

๔.๑๕ เมื่อได้รับการแจ้งข่าวเกี่ยวกับแหล่งของอาชญากร เจ้าหน้าที่ควรจะดำเนินการตรวจสอบโดยทันทีและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานอื่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๔.๑๖ เจ้าหน้าที่ควรมีความรู้ เทคนิคการสืบสวนสอบสวนและป้องกันยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ มีความชำนาญในการตรวจค้น การยึดและเก็บรักษาหลักฐาน

๔.๑๗ เจ้าหน้าที่ควรมีเครื่องมือ อุปกรณ์ทันสมัย และวิธีการปฏิบัติที่ดีในการป้องกันยาเสพติด

๔.๑๘ การจัดสภาพแวดล้อมเป็นการปิดช่องว่างไม่เปิดโอกาสให้ปัญหาเสพติดเกิดขึ้นได้โดยง่ายไม่ให้มีพื้นที่ที่ล่อแหลมหรือเป็นจุดเสี่ยงเกิดภัยยาเสพติด

๕. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

๕.๑ ประชาชนในชุมชนควรติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้ตลอดเวลาเมื่อมีปัญหาเสพติด

๕.๒ การร่วมกันแก้ไขปัญหาในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนด้วยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่

๕.๓ การให้ประชาชนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ร่วมกันวิเคราะห์ต้นเหตุของปัญหาเสพติดและมุ่งเน้นแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหานั้น

๕.๔ การให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดและร่วมกันทบทวนประเมินผลว่าแนวทางการแก้ไขที่ใช้ไปแล้วได้ผลหรือไม่เพื่อให้คดียาเสพติดรุนแรงเกิดขึ้นในชุมชนลดลง

๕.๕ ทุกฝ่ายมีการเข้าร่วมประชุมกันทั้งสำนักงานเขตหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ทุกระดับที่ชุมชนตั้งอยู่ โดยเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการป้องกันยาเสพติดเพื่อพิจารณาในเรื่องการปฏิบัติ

๕.๖ การกำหนดให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาในการป้องกันยาเสพติดต้องเริ่มด้วยการออกแบบสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อช่วยลดสถิติยาเสพติดในชุมชนและยึดหลักการทำงานแบบร่วมคิดร่วมทำและร่วมกันในการป้องกันยาเสพติด

๕.๗ เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานประสานกับผู้นำชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดประเภทต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

๕.๘ เจ้าหน้าที่ได้ให้ความรู้และข้อมูลกับผู้นำชุมชน ส่วนราชการ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ประกอบการและทุกฝ่ายถึงยาเสพติดที่เกิดขึ้นในพื้นที่

๕.๙ เจ้าหน้าที่ได้ร่วมกับชุมชนในการจัดตั้งอาสาสมัครและเครือข่ายในการระวังและป้องกันยาเสพติดในพื้นที่

๕.๑๐ เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติการเชิงรุกร่วมกับประชาชนในพื้นที่โดยมีการแสวงหาความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติด

๕.๑๑ เจ้าหน้าที่ได้ให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อศึกษาปัญหาในการป้องกันยาเสพติดของชุมชน

๕.๑๒ เจ้าหน้าที่ได้ให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบร่วมกันในกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางในการป้องกันยาเสพติดของชุมชนต่าง ๆ

๕.๑๓ เจ้าหน้าที่ได้ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร เช่น เงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการป้องกันยาเสพติด

๖. ประสิทธิภาพการพัฒนาเจ้าหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนชายแดน ได้แก่

๖.๑ เจ้าหน้าที่ได้ออกปฏิบัติงานในทุกพื้นที่เป้าหมายในการป้องกันยาเสพติดตามที่กำหนดไว้

๖.๒ เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานในการป้องกันยาเสพติดเสร็จสิ้นตามแผนงานที่กำหนดไว้ครบในทุกพื้นที่

๖.๓ เจ้าหน้าที่ได้ทำให้ผู้นำชุมชนและประชาชนให้ความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดด้วยเป็นอย่างดี

๖.๔ เจ้าหน้าที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายสามารถตั้งเครือข่ายป้องกันและแก้ปัญหา ยาเสพติดต่าง ๆ ในชุมชนได้

๖.๕ เจ้าหน้าที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายมีความสงบเรียบร้อย ไม่มียาเสพติดเกิดขึ้นเพราะเจ้าหน้าที่ทุกคนมีความพร้อมอย่างเต็มที่ในการป้องกันและแก้ปัญหา ยาเสพติด

๖.๖ ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย มีความพึงพอใจกับนโยบายเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

๖.๗ ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย มีความพึงพอใจกับการประสานความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดของเจ้าหน้าที่

๖.๘ ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย มีความพึงพอใจกับความรู้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติดที่ตรงกับความต้องการ

๖.๙ ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย มีความพึงพอใจกับความซื่อสัตย์ เสียสละของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติด

การสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพฝ่ายพลเรือน และภาคประชาสังคม

การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงซึ่งเป็นรากฐานในการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ภายในประเทศให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นก่อน ทั้งนี้การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนภายใต้พันธกิจของการใช้กำลังทั้ง ๔ ประการ และปัญหาเฉพาะในพื้นที่ชายแดนแต่ละด้านนั้น จะต้องพิจารณาถึงโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมต่อสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งองค์กรใหม่จะต้องสามารถบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากกองทัพ ฝ่ายพลเรือน และภาคประชาสังคม ให้สามารถเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนอย่างเป็นองค์รวมและสามารถเผชิญภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทบทวนการจัดองค์กรของกองกำลังป้องกันชายแดนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากโครงสร้างที่ใช้อยู่ได้ถูกออกแบบเพื่อป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทางทหาร ซึ่งเป็นผลมาจากยุคสงครามเย็นและเมื่อพิจารณาแบบที่เหมาะสมที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการชายแดนตามแนวทางของ Matrix organization ทำให้เห็นว่าควรออกแบบองค์กรให้มีลักษณะเป็น “ศูนย์การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน” ซึ่งเป็นการบริหารด้วยการเชื่อมโยงประสานงานระหว่างหน่วยงานจากหลายภาคส่วนโดยไม่ยึดติดกับโครงสร้างแบบเดิมที่แยกส่วนตามกระทรวง ทบวง กรม

อย่างไรก็ตามการออกแบบโครงสร้างองค์กรใหม่ทั้งระบบมีข้อจำกัดต้องใช้เวลามากและต้องมีระเบียบ คำสั่ง กฎหมายต่าง ๆ รองรับการทำงานขององค์กร ดังนั้นหากได้นำโครงสร้างเดิมที่ใช้ในการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนมาประยุกต์และปรับให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและแก้ไขข้อจำกัดต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นได้

เมื่อพิจารณาโครงสร้างที่ใช้ในการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่เดิมพบว่า โครงสร้างของกองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) เป็นโครงสร้างที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการชายแดน เนื่องจากมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และมาเลเซีย และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดความมั่นคงและเสถียรภาพในพื้นที่ชายแดน โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้อำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และยังมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือให้การปฏิบัติงานตามนโยบายเป็นไปด้วยดี

นอกจากนี้ยังมีหน้าที่อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล ควบคุม และสั่งการการปฏิบัติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในสายงานกองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นไปตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญทุกส่วนราชการ ทุกกระทรวง ทบวง กรม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ต้องให้การสนับสนุน ร่วมมือและปฏิบัติตามคำสั่ง คำชี้แจง และคำขอของผู้บัญชาการทหารสูงสุด/ผู้อำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ กอ.นชท. เป็นองค์กรที่มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๖๐/ ๒๕๔๔ เรื่อง แต่งตั้งผู้อำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านรองรับการทำงาน ดังนั้น

โครงสร้างของ กอ.นชท. จึงเป็นโครงสร้างที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบศูนย์บริหารจัดการความมั่นคงชายแดนได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัญหาภัยคุกคามไม่ตามแบบจะมีมากขึ้น อาทิเช่น ปัญหายาเสพติด แรงงานเถื่อน เป็นต้น แต่มีได้หมายความว่าภัยคุกคามตามแบบโดยเฉพาะภัยคุกคามทางทหารจะไม่มีโอกาสเกิดได้ จากการประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์พบว่า ปัญหาการกระทบกระทั่งตามแนวชายแดนจะยังคงมีอยู่สืบเนื่องจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนจะเป็นสาเหตุของปัญหาดังกล่าว ดังนั้นโครงสร้างของกองกำลังป้องกันชายแดนตามแผนป้องกันประเทศจึงเป็นอีกโครงสร้างสำคัญที่ละเอียดละเอียดยิ่งและมีความจำเป็นจะต้องบูรณาการร่วมกับโครงสร้าง กอ.นชท. เพื่อใช้ออกแบบศูนย์บริหารจัดการความมั่นคงชายแดน ทั้งนี้การป้องกันประเทศเป็นภารกิจหลักของกองทัพที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ และ พ.ร.บ. จัตุระเปียบส่วนราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ ดังนั้นการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนโดยปรับให้เป็นศูนย์บริหารจัดการความมั่นคงชายแดน ตามแนวทางของ Matrix organization สามารถนำเอาโครงสร้างของ กอ.นชท. มาบูรณาการร่วมกับโครงสร้างกองกำลังป้องกันชายแดนในปัจจุบัน แล้วปรับองค์กรให้เป็น “ศูนย์บริหารจัดการความมั่นคงชายแดน” โดยใช้ข้อกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ที่รองรับ กอ.นชท. และกองกำลังป้องกันชายแดนมาประยุกต์ใช้รองรับศูนย์บริหารจัดการความมั่นคงชายแดนที่จะเกิดขึ้น ซึ่งโครงสร้างองค์กรจะมีตั้งแต่ระดับชาติ จนถึงระดับภาค และระดับจังหวัดชายแดน โดยในระดับชาติมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ ดังกล่าว และมีปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงเป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ฯ ในระดับภาคต่าง ๆ มีลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ผู้อำนวยการศูนย์บริหารความมั่นคงชายแดนในระดับภาค มีแม่ทัพภาคเป็นผู้อำนวยการศูนย์บริหารจัดการความมั่นคงชายแดนในระดับภาค และมีผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่เป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ฯ ในระดับจังหวัดตามแนวชายแดน มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ และหัวหน้าส่วนราชการ ทั้งตำรวจและฝ่ายปกครองเป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ฯ เพื่อให้เกิดเอกภาพการสั่งการในลักษณะของ Single command

โดยยามปกติการบริหารงานจะเป็นไปตามสายการบังคับบัญชาของแต่ละกระทรวงทบวงกรม เช่น การตรวจคนเข้าเมืองจะเป็นหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยขึ้นตรงกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น ศูนย์ดังกล่าวมีหน้าที่กำกับดูแลทางนโยบาย แต่เมื่อสถานการณ์ตามแนวชายแดนเกิดวิกฤติขึ้น ศูนย์บริหารจัดการชายแดนจะมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกส่วนราชการต่าง ๆ ในสถานการณ์วิกฤติ จนกว่าจะเข้าสู่สภาวะปกติ ประเด็นสำคัญเมื่อมีศูนย์บริหารจัดการความมั่นคงชายแดน พบว่าไม่สามารถใช้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อนำจุดแข็งของแต่ละฝ่ายเข้ามามีบูรณาการร่วมกัน เมื่อพิจารณาจุดแข็งของกองทัพจะพบว่าเป็นองค์กรที่มีความพร้อมทั้งบุคลากร ยุทโธปกรณ์ ขณะที่ฝ่ายพลเรือนเป็นองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่โดยตรง และภาคประชาสังคมเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดสามารถสื่อสารกับประชาชนและเข้าถึงพื้นที่ได้รวดเร็ว และการที่หน่วยงานต่าง ๆ มีคุณลักษณะและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน แต่จะต้องมาปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการชายแดนตามพันธกิจการใช้กา ดังนั้นไม่อาจทำได้ง่าย จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบและหลักการที่จะทำให้ภาคส่วนต่าง ๆ ทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น หลักการหนึ่งที่เหมาะสมจะนำมาพิจารณาใน

การปฏิบัติงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพไทยก็คือ หลักการปฏิบัติการร่วม ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. ร่วมคิด: หน่วยงานต่าง ๆ ต้องตระหนักร่วมกันถึงประเด็นเรื่องความมั่นคงที่ไม่ใช่เรื่องที่กองทัพมีส่วนรับผิดชอบเพียงองค์กรเดียว ภาคส่วนอื่น ๆ ล้วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะความมั่นคงที่เป็นองค์รวม ดังนั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงความรับผิดชอบที่มีต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติโดยรวมจึงเป็นภาระหน้าที่ของทุกภาคส่วน

๒. ร่วมวางแผน: การระดมความคิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานจากภาครัฐ กองทัพ รวมทั้งภาคประชาสังคม หรือประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมจะทำให้การบริหารจัดการมีความสมบูรณ์ และตอบสนองต่อปัญหาในพื้นที่อย่างแท้จริง

๓. ร่วมปฏิบัติ: หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่อย่างแท้จริงตามกฎหมายต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด รวมทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคมต้องให้ความร่วมมือภายใต้กรอบของกฎหมาย และแผนงานที่กำหนด

๔. ร่วมประเมินผล: ภาคส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการติดตามประเมินผลความคืบหน้าในแต่ละด้านร่วมกันและต่อเนื่องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๕. ร่วมรับผิดชอบ: การบริหารจัดการความมั่นคงต้องสามารถทำให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบและสามารถทำงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่การรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ

จากหลักการปฏิบัติงานร่วมกันดังกล่าวมานี้หากผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทย ทั้งที่เป็นผู้ปฏิบัติหลักซึ่งเป็นส่วนที่กองทัพรับผิดชอบโดยตรง (Core Function) และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เข้ามาสนับสนุน (Support Function) ได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการบูรณาการร่วมกันก็จะทำให้เกิดประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้น

การสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับแนวทางการบริหารจัดการปัญหาความมั่นคงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ การดำเนินการในปัจจุบันควรนำหลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการจัดการปัญหา และในอนาคตควรนำหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการจัดการปัญหา นอกจากนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ ๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียงให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในแง่ของการใช้ข้อมูลทรัพยากรร่วมกันในการจัดการปัญหา ๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน โดยเฉพาะบทบาทของประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับให้มากขึ้น ๓) หน่วยงานในระดับนโยบายควรมีการปรับปรุงระเบียบ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อเป็นการเอื้อให้การทำงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถดำเนินการได้สะดวกขึ้น ๔) หน่วยงานในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นกลไกการบริหารราชการหลักในระดับท้องถิ่นด้วยการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ บุคลากร ทรัพยากรต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน และขณะนี้ ปฎิมา ประภกร (๒๕๕๗) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการทัศนคติความมั่นคงใหม่ ในบริบทประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พบว่า ๑) ภาพรวมทางยุทธศาสตร์ พบว่า นโยบายความมั่นคงใน

ระดับชาติกองทัพไทยรับผิดชอบจัดระเบียบความมั่นคงชายแดนนับเป็นโอกาสดีที่ทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เกิดการบูรณาการร่วมได้ดียิ่งขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคจากภัยคุกคามทั้งมีรูปแบบและไม่มีรูปแบบ ซึ่งจุดแข็งของกองทัพไทยเป็นกองทัพชั้นนำกองทัพหนึ่งของอาเซียน ทั้งกำลังพลและยุทธโศปกรณ์และมีกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน จุดอ่อนยังขาดกฎหมายรองรับและขาดแคลนยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสม รวมถึงการเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพ ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการบริหารจัดการความมั่นคง ๒) ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพไทย ต้องมีวิสัยทัศน์มีความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ และมีพันธกิจรองรับทั้งการเตรียมกำลังและการใช้กำลัง ๓) โครงสร้างกองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพไทยที่เหมาะสม คือ ตัวแบบ Matrix organization โดยใช้พันธกิจการใช้กำลังเป็นโครงสร้างหลักในแนวตั้งให้กองทัพไทยรับผิดชอบ และใช้ปัญหาเฉพาะตามแนวชายแดนในด้านต่าง ๆ กำหนดหน่วยงานเพิ่มเติมบูรณาการเป็นโครงสร้างแนวนอน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า ควรมีศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยระดับชาติมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานเป็น Single Command เพื่อเตรียมความพร้อมและกำหนดยุทธศาสตร์และมีศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นองค์กรรองจากระดับชาติ และเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ควรปรับรวมกองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) กับกองกำลังป้องกันชายแดน เป็น “ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน” โดยปรับชื่อกฎหมายระเบียบคำสั่งเดิมที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลจากหัวหน้าชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชน ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านนั้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินโครงการ ซึ่งทำให้สรุปได้ว่า วิธีการที่ดีที่สุดในการป้องกันปัญหายาเสพติดภายในชุมชนก็คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน/หมู่บ้าน โดยให้คนในชุมชน/หมู่บ้าน ได้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และ เห็นถึงภัยร้ายจากยาเสพติดต่าง ๆ ที่เข้ามาภายในชุมชนซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียแก่คนในชุมชน/หมู่บ้าน และลูกหลานของประชาชนเอง โดยต้องมีกลยุทธ์ หรือวิธีการที่จะทำให้ประชาชนหรือคนในชุมชน/หมู่บ้านให้การสนับสนุนทางข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งยาเสพติด หรือแม้กระทั่งบอกเบาะแสของผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งการจะได้ข้อมูลต่าง ๆ มานั้นต้องอาศัยความไว้วางใจ ไว้วางใจ ที่ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน มีต่อเจ้าหน้าที่ ที่เข้าไปปฏิบัติงานร่วมไปถึงระบบการจัดตั้งกฎเกณฑ์ กฎระเบียบต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน โดยถือเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างคนในชุมชน/หมู่บ้าน ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติดที่เข้ามาในพื้นที่ผ่านช่องทางชายแดน หรือแม้กระทั่งมาจากภายในประเทศเองก็ตาม แต่หากมีการเฝ้าระวังอย่างเต็มที่ รวมไปถึงได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน แล้วนั้นก็จะเป็นการวางรากฐานการป้องกันยาเสพติดได้เป็นอย่างดีในระยะยาว

และปัญหาอีกประการหนึ่งที่หัวหน้าชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชนให้ข้อมูลที่ตรงกันก็คือ การเปลี่ยนแปลง และการโยกย้ายพื้นที่ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ปี ซึ่งมีผล

ทำให้การปฏิบัติงานของชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชนไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ การปฏิบัติหน้าที่นั้น จะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ต่อประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน ใหม่ ซึ่งในแต่ละ ครั้งที่มีการโยกย้าย เปลี่ยนแปลงพื้นที่การปฏิบัติหน้าที่ก็จะทำให้ชุดปฏิบัติงาน ต้องสร้างความสัมพันธ์อีก ครั้งและเป็นการยากที่จะทำให้ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน จะไว้วางใจชุดปฏิบัติงานที่ถูกเปลี่ยนเข้ามา ปฏิบัติหน้าที่แทน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กว่าประชาชนจะไว้วางใจชุดปฏิบัติงาน อาจต้องใช้เวลา และเมื่อประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน ให้ความไว้วางใจแล้วนั้น อีกไม่นานชุดปฏิบัติงานก็ต้องย้ายไป ปฏิบัติงานที่อื่นอีก

ซึ่งในประเด็นต่าง ๆ ที่ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไข สามารถ แบ่งได้ดังนี้

๑. ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านต้องการให้ชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชนมีการดำเนินการในด้าน ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและ อยู่ในพื้นที่ระยะยาวโดยมิให้มีการย้ายพื้นที่ไปปฏิบัติงานในพื้นที่อื่น

๒. ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านต้องการให้เจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามเรื่องยาเสพติด อย่างจริงจัง เช่น มีการจับกุมผู้ค้ามาลงโทษ เป็นต้น

๓. ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านต้องการให้มีการจัดกิจกรรมในชุมชนบ่อย ๆ เช่น การฝึกอบรมสำหรับผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น

๔. ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านต้องการให้มีการตรวจตราโดยรอบหมู่บ้านทั้งในเวลากลางวัน และกลางคืน

๕. ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านต้องการให้มีทุนสนับสนุนกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๖. ขาดงบประมาณการดำเนินการอย่างจริงจัง

๗. ควรจัดตั้งกองทุนเฝ้าระวังหมู่บ้าน/ชุมชนและมีสถานที่ใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๘. สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อประชุมและศึกษา ปัญหายาเสพติด อาจมีการศึกษาดูงานหรือเรียนรู้ร่วมกับหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินที่อื่น

๙. มีการระดมทุนหรือร่วมทุนกับเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑๐. ควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายให้ชัดเจน และนโยบายควรเป็นนโยบายที่ส่งผล แรงทางจิตวิทยา

๑๑. ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการบูรณาการด้านแผนงาน การปฏิบัติการ การงบประมาณ และการบริหารงานในระดับพื้นที่อำเภออย่างจริงจัง

๑๒. ควรกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไว้เป็น หมดหมู่อย่างชัดเจน และควรมีการยกเลิกระเบียบข้อบังคับเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในบางกรณี

ข้อเสนอแนะหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดตามแผนงาน ยุทธศาสตร์ป้องกันปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติด

๑. ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้นับว่าเป็นประโยชน์ต่อองค์กรเจ้าหน้าที่ใน ภาพรวม ควรนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้พัฒนาหน่วยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความผาสุกของประชาชน

๒. ในการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาเจ้าหน้าที่เพื่อเอาชนะยาเสพติดตามแผนงานยุทธศาสตร์ป้องกันปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติดไปปรับใช้ในหน่วยงาน ควรกำหนดนโยบายแผนงานหรือโครงการในการพัฒนาองค์กรให้กับเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจนโดยกำหนดเป็นหลักสูตรพิเศษของหน่วยขึ้นและมอบความรับผิดชอบให้ฝ่ายอำนวยการหลักได้ดำเนินการวางแผนอำนวยการประสานงานกำกับดูแลและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๓. การดำเนินการตามกลยุทธ์ในการพัฒนาเจ้าหน้าที่เพื่อเอาชนะยาเสพติดตามแผนงานยุทธศาสตร์ป้องกันปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติดไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนั้นผู้บังคับบัญชาและกำลังพลทุกระดับชั้นควรร่วมกันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป นอกจากนี้ควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแบ่งมอบความรับผิดชอบให้ชัดเจนและให้คณะทำงานได้มีส่วนร่วมในการวางแผนอำนวยการประสานงานกำกับดูแลและประเมินผลทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และควรแต่งตั้งคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาการได้ประเมินรวมทั้งติดตามผลการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ทุกขั้นตอนการปฏิบัตินำมาวิเคราะห์เพื่อปรับแก้กลยุทธ์ให้เหมาะสมตามเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๔. การสร้างยุทธศาสตร์ในการเอาชนะยาเสพติดตามแผนงานยุทธศาสตร์ป้องกันปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติดควรมีการวิจัยในพื้นที่เพื่อจะได้ทราบสภาพปัญหาในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน อันจะนำประโยชน์มาพัฒนาหน่วย เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

๕. ควรมีการปรับปรุงองค์กรของหน่วยงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ความทันสมัย และมีความชัดเจนในการปฏิบัติงานเอาชนะยาเสพติดตามแผนงานยุทธศาสตร์ป้องกันปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติดตามวัตถุประสงค์ของนโยบายรัฐบาล ที่เป็นข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนที่ทุกพื้นที่ตามแนวชายแดนมีความแตกต่างกัน

๖. การรวมหน่วยงานที่เข้าซ้อนเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ ต้องมีปัจจัยที่พอเพียงกับภารกิจที่ต้องดูแลพื้นที่ชายแดน ที่มีระยะทางที่ยาวมากและการทำงานที่ยากและซับซ้อนขึ้น การจัดองค์การ จะทำให้เกิดความเหมาะสมกับงานที่หลากหลาย ทั้งการป้องกันและปราบปรามการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดน การดูแลผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

๗. การสร้างค่านิยม ทศนคติ และความประพฤติที่ถูกต้อง มีคุณธรรมและจริยธรรมมีความน่าเชื่อถือ ไม่ทุจริต คอร์รัปชันหรือการหาประโยชน์จากหน้าที่การงานของตนเองมีการเตรียมความพร้อมขององค์การเจ้าหน้าที่ ให้ความพร้อมสูงสุด ในการที่ประเทศไทย เข้าสู่ประชาคมอาเซียน และ การสร้างการรับรู้ถึงบทบาทและภารกิจใหม่ การทำความเข้าใจกับคนในพื้นที่ถึงความเปลี่ยนแปลงของโลก ที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่

๘. มีการแบ่งมอบความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและเหมาะสม การประสานงานเพื่อปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับจากรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพและมีการประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของประเทศเพื่อนบ้านในแต่ละพื้นที่ ที่มีความแตกต่างทั้งด้านภารกิจ บทบาท ตามความเหมาะสมและสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา

๙. การป้องกันปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติ จะต้องมีการปรับความรู้ ประสบการณ์ เพิ่มศักยภาพให้เท่าทันกับยาเสพติดทุกประเภท ที่มีความหลากหลาย มีการปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ที่ทำให้สามารถปฏิบัติได้ความภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานเจ้าหน้าที่

ต้องมีอำนาจอย่างเด็ดขาดในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดข้ามชาติในทุกรูปแบบ โดยไม่ต้องรอการตัดสินใจจากหน่วยงานกลางหรือรัฐบาล และหน่วยงานอื่น ๆ

๑๐. การสร้างกระบวนการที่ทำให้การควบคุมดูแล ป้องกัน ยาเสพติด ได้ครอบคลุมทุกประเภท รวมทั้งการศึกษา เตรียมความพร้อม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงาน ให้ได้ทั้งคนที่มีความรู้ ความสามารถและมีความประพฤติที่ดี ที่จะไม่สร้างความเสียหายให้กับตัวเอง องค์กรและประเทศชาติ

๑๑. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในระดับพื้นที่ ตามแนวชายแดน ด้วยการให้องค์การเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการกิจและมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์อันดีทั้งในระดับประเทศและในกลุ่มประชาคมอาเซียน เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีประสบการณ์ในพื้นที่ และข้อมูลในเชิงลึก ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเรื่องความสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน

๑๒. การทำตามหลักการของเจ้าหน้าที่ทั้ง ๓ ภารกิจและปรัชญาศาสตร์ แนวทางที่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศตามนโยบายของรัฐบาล มีการปรับกระบวนการและวิธีปฏิบัติตั้งแต่ตั้งแต่ระดับล่างจนถึงผู้นำองค์กรของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะในส่วนหน้าที่ต้องติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิดอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งเจ้าหน้าที่นั้นมีหน้าที่หลักในการป้องกันประเทศ สร้างความแข็งแกร่งให้กับพื้นที่รับผิดชอบ เสริมสร้างการหลอมรวมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของคนหลากหลายเชื้อชาติให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเจ้าหน้าที่ เพื่อเอาชนะยาเสพติดตามแผนงานยุทธศาสตร์ ป้องกัน ปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติดได้รับการปรับเปลี่ยนและจัดเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน จะมาจากการบริหารจัดการภายในหน่วยก็จะสามารถเดินหน้าได้อย่างมั่นคงและมีจุดหมายพร้อม ๆ กับการปฏิบัติการกิจของเจ้าหน้าที่ที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. รัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนจัดสร้างกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาของยาเสพติดและการวางแผนงานและโครงการร่วมกัน

๒. การบริหารจัดการจัดตั้งหน่วยงาน การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ในโครงสร้างการบริหารงานของพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อให้ติดตามปัญหาเสพติดในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ควรเปลี่ยนมุมมองการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยยอมรับและเชื่อมั่นในการดำเนินงานของภาคประชาสังคม และทำความเข้าใจว่าประชาชนเป็นเจ้าของปัญหา ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนางานวิจัย

๑. ควรทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบูรณาการของทุกภาคส่วน

๒. ควรทำการศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในต่างประเทศเพื่อทำการเปรียบเทียบและพัฒนาการดำเนินงานภายในประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมราชทัณฑ์. รายงานการดำเนินงานประจำปี 2559. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์. 2559.
- กระทรวงมหาดไทย. แผนยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๖๒.
- กลุ่มระบบข้อมูลและสถิติ. สถิติคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลระหว่างปี 2555 และ 2556. กรุงเทพฯ: สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม. 2557.
- กวี วงศ์พุ่ม. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: พี.เค. อินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๒.
- เกียรติกศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนโตร์, ๒๕๒๗.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนโตร์, ๒๕๒๓.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. ป่าไม้สัมพันธ์กับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๒๗.
- เฉลา ประเสริฐสังข์. จิตวิทยาการเรียนการสอน. คณะครุศาสตร์. สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๒.
- ชัยเสกข์ พรหมศรี. การจัดการความขัดแย้งในองค์กร. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท ครีเอชั่น, ๒๕๕๐.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑.
- ทิพวรรณ เคาวางกูร. บทบาทของสตรีชนบทในการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๑.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๔.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๙.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.
- ปธาน สุวรรณมงคล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๒๗.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา, พลเอก. กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่. Non-Traditional Threats: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑.

- ประเวศ วะสี. ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพ แห่งความสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๕๕.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. บทบาท. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง, ๒๕๔๐.
- พัชนี วรกวิน. จิตวิทยาสังคม. นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิง, ๒๕๒๒.
- พัทธา สายหู. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศพรีนติ้งเซ็นเตอร์, ๒๕๑๖.
- พัทธา สายหู. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศพรีนติ้งเซ็นเตอร์, ๒๕๑๖.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน. สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา, ๒๕๑๖.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข, ๒๕๒๗.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากาพิมพ์, ๒๕๒๗.
- ปิฎก โสภณ. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, ๒๕๑๙.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. เทคนิคการให้บริการด้วยใจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. การวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่าย แนวคิดทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๗.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖.
- ราชกิจจานุเบกษา. “แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๑) ความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๖”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๔๐ ตอนพิเศษ ๕๑ ง ราชกิจจานุเบกษา ๗ มีนาคม ๒๕๖๖.
- ราชกิจจานุเบกษา. “แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๑) ความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๖”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๔๐ ตอนพิเศษ ๕๑ ง ราชกิจจานุเบกษา ๗ มีนาคม ๒๕๖๖. หน้า ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๒, ๑๘, ๒๒, ๒๓.
- ลัดดา เขยบุญ. รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน (บวรชน) ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในวัยรุ่น. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติศูนย์ วรรณสารสนเทศ. ๒๕๕๑.
- ลิขิต ธีรเวคิน. การกระจายอำนาจ (Decentralization) และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.
- วันชัย วัฒนศัพท์. ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗.
- วัลภา ฐานกาญจน์ นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ อานันตี หวังกุหลาบ และ มุฮัมมัดรุสดี นาคอ. รายงานโครงการถอดบทเรียนกระบวนการของชุมชนต่อการบำบัดฟื้นฟู ป้องกัน เยาวชนจากสารเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ๒๕๕๘.

- ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. แนวความคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์. เชียงใหม่: คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๑.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. คู่มือการกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับชาติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๔.
- ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด. กรุงเทพฯ: ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ, ๒๕๖๒.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต, ๒๕๒๙.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๕๘.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อก, ๒๕๕๓.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ความรู้และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๕๓.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี ๒๕๕๘. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๕๙.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๙. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๖๐.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๕๕.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประจำปี ปังบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๖๔.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประจำปี ปังบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๖๕.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สถิติการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี ๒๕๕๗. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๕๘.

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม. ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน
ปราบปรามยาเสพติดข้ามชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
 ยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม, (๒๕๖๕).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม. ยุทธศาสตร์ด้านการ
เสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในระดับพื้นที่. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม, (๒๕๖๕).
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. คู่มือการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ: นโยบายผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๖๑.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. แผนปฏิบัติการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ประจำปีพ.ศ. ๒๕๖๑. กรุงเทพฯ: โรง
 พิมพ์ตำรวจ, ๒๕๖๒.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.
 ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐). กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.
 ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕). กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรอบทิศทางและการขับเคลื่อนนโยบายและ
 แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
 สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, ๒๕๖๖.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคง
 แห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนัก
 นายกรัฐมนตรี, ๒๕๖๖.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ความมั่นคงแห่งชาติ-ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการ
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐-
 ๒๕๖๕). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๕. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๘.
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจบริการ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. ๔ ด้าน
 ชายแดนไทย-ลาว ที่แผ่นดินติดกันโดยไม่มีแม่น้ำโขงกั้นกลาง. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาและ
 ส่งเสริมธุรกิจบริการ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, ๒๕๖๔.
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจบริการ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. แผนผลักดัน
 เปิดช่องทางผ่านแดนของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจบริการ
 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, ๒๕๖๔.
- สุเมธ เตียววิเศษ. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณการ, ๒๕๒๗.

- อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, ๒๕๒๗.
- อชิรวิทย์ สุพรรณเภสัช. พระบรมราโชบายการบริหารงานตำรวจ. กรุงเทพฯ: เพอร์เฟกพริ้นท์แอนด์แอ็ดเวอร์ไทซิง , ๒๕๕๕.
- อมรา พงศาพิชญ์. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.
- อัญชลี ประกายเกียรติ. การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้วยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสตรีวัดอัสสัมชัญ. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสตรีวัดอัสสัมชัญ, ๒๕๕๔.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.
- อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มนุษย์วิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖.
- เอมอร แสนภูวา. บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชากรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. ๒๕๕๙.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

- จิตติ สุวรรณทัต. “ความขัดแย้งระหว่างประเทศ”. หนังสือพิมพ์แนวหน้า, (๙๔), ๒๕๕๖.
- บุรฉัตร จันทรแดง. “บทวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเสพติดในปัจจุบัน”. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ๒๕๖๐.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. “คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ ๑๔/ ๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓”. เรื่อง ปฏิบัติการเร่งรัด ๓ เดือน (มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๔) รอบรับปฏิบัติการ ๕ รั้วป้องกัน ระยะที่ ๓, (๒๕๕๓, ๒๒ ธันวาคม).
- สิงห์ ปานะชา. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” วารสารการเมืองการบริหาร และกฎหมาย. ปีที่ ๗, ฉบับที่ ๒ (พ.ค.-ส.ค. ๒๕๕๘), หน้า ๑๙๕-๒๒๐, ๒๕๕๘.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- กรรณิกา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔.
- กัญญา ภู่อะหงษ์. “การใช้วิธีเจริญสติตามหลักการพระพุทธศาสนาในผู้ป่วยหญิงติดสารแอมเฟตามีน โรงพยาบาลธัญญารักษ์.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสุขภาพศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕.

- ฉอ้าน วุฒิกมรรักษา. “ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลกระทบต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของ ต.คู้งพยอม อ.บานโปง จ.ราชบุรี”. ปรินญาณิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔.
- ณัฐพนธ์ ศรีสวัสดิ์, พลตรี. “การพัฒนาบุคลากรของกองทัพ และภาครัฐเพื่อเอาชนะปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.
- ณรงค์ฤทธิ์ หอมอ่อน, พลตรี. “การพัฒนาศักยภาพของกองทัพไทย”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.
- ณัฐพล นาคพาณิชย์. “การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)” เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐.
- เดชานนต์ มหาภาพ. “กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการเพื่อบำบัดยาเสพติดปฏิบัติธรรมนำปัญญา.”วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- ตะวัน ตระการฤกษ์. “ต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดของตำรวจภูธรภาค ๗”. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม. ๒๕๕๙.
- ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร. “การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในบริบทประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗.
- ธีรารัง เมฆเฉลิม, พันเอก. “บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกับภัยคุกคามรูปในยุคโลกาภิวัตน์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙.
- ประสพสุข ตีอินทร์. “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านใน ภาคเหนือ”. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๑.
- ปวีณา ครุฑเผือก. การประเมินโครงการโรงเรียนต้นแบบมาตรฐานระบบการต้านยาเสพติด (OAD) โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๐.
- ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. “ศักยภาพชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้านเหล่าน้อย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม”. สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ๒๕๕๖.

- พัฒนรัตนธรร ตันติเวชยานนท์. การศึกษาประสิทธิผลการนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๖๐.
- ยุพิน ระพีพันธุ์. “ความรู้ทัศนคติและการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขตเทศบาลเมืองพนัส อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- รอฮานี เจอะอาแซ และคณะ. “รูปแบบการป้องกันยาเสพติดโดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลาง: กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และชุมชนมัสยิดบ้านลุ่ม ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี”. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ๒๕๕๙.
- วัฒนา พุฒิชชาติ. “การพัฒนาารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว”. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ๒๕๕๗.
- วัลลภา วรบุตร. “โครงการศาสนานำทางชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชนในโรงเรียน.” สมาคมส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน อุบลราชธานี, ประชุมวิชาการกรมสุขภาพจิต ครั้งที่ ๕, ๒๕๔๒.
- สันติ เกาะกาวิ. การบูรณาการ บ้าน โรงเรียน มัสยิดในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนมุสลิมจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๕๙.
- สันติพงศ์ ธรรมปิยะ. “แนวทางการรับมือต่อผลกระทบด้านความมั่นคงที่เกิดจากภัยคุกคาม กรณีศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบกองกำลังบูรพา”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐.
- สุทัศน์ พันธุ์ศุภผล. “รูปแบบการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชลบุรี”. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี. ๒๕๕๘.
- สุภัทรา ลบลีลล้า. “พุทธวิธีในการแก้ปัญหาสารเสพติด ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สงเคราะห์และบำบัดผู้ติดยาเสพติด วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ, มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒.
- แสงระวี เทพรอด. “ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนา พฤติกรรมทางพุทธศาสนา กับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติด: กรณีศึกษาในนักเรียนวัยรุ่นจังหวัดปทุมธานี.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพยาบาลสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒.
- โสภา ชูพิกุลชัย. “การศึกษาวิธีการนำศาสนาเข้ามามีส่วนช่วยแก้ปัญหายาเสพติด.” รายงานการวิจัย, สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙.
- อภิชัย หงส์ทอง, พันเอก. “กองทัพพบกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ : แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหารของกองทัพในทศวรรษหน้า”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.

อภิรัตน์ นิยมการ, พลตำรวจตรี. “แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงของชาติ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.

อิทธิชัย นาคสมบูรณ์. “อิทธิพลของศาสนาต่อการเสริมสร้างแรงจูงใจในการบำบัดเพื่อการเลิกยาเสพติด: กรณีศึกษา.” การประชุมวิชาการนานาชาติ ครั้งที่ ๒. สุขภาพจิตกับยาเสพติด, ๒๕๕๖.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

ประยุทธ์ จันทร์โอชา, พลเอก, นายกรัฐมนตรี. บรรยายเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยไทยต่อ Thailand ๔.๐”. คำปาฐกถาพิเศษ, ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙)”, ๒๕๕๕.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Allot, Paxton, & Leonard. Project with People. Geneva: ILO. ๑๙๙๑.

Amstrong, M. Strategic Human Resource Management: a guide action. Michigan: Thomson-Shore, ๒๐๐๕.

Barkley V, and others. Collaborative Learning Technique. New York: Jonh Wiley & Sons, ๒๐๐๕.

Beane, J. A. Curriculum Planning and Development. Boston: Allyn and Bacon, ๑๙๙๑.

Caplan RD.et al. Adtering to Medical Regimens : Pilot Experimental in patient Education and Social Support. Ann arbour : University of Macihigan, ๑๙๙๒.

Evans et al. Handbook for Effective Supervision of Intruction. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, ๑๙๗๘.

Herzberg, F. Federick; Mausner, Bernard; and Synderman, Block the Motivation to Work. New York: John Willey, ๑๙๕๘.

Herzberg, F. The Motivation to Work. New Brurawick: Transaction, ๑๙๙๓.

Maslow, A. H. Motivation and Personality. New York: Harper and Row, ๑๙๗๐.

National Institute on Drug Abuse. Preventing drug use among children and adolescents: A research-based guide for parents, educators, and community leaders. ๒nd Ed. Maryland: NIH Publication, ๒๐๐๓.

Neilgen. Understanding and Managing and Managing Conflict. Homewood: Irwin, ๑๙๗๒.

Sam C. Sarkesian. U. S. national security : policymakers, processes, and politics. Boulder, colo.: Lynne Rienner, ๑๙๘๙.

- Sarkesian. U. S. national security : policymakers, processes, and politics. Boulder, colo.: Lynne Rienner, ೧೯೯೯.
- Sinclair, J. and P. Hanks. Collins Cobuild English Language Dictionary. London: William Collin Son, ೧೯೯೯.
- United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention. A participatory handbook for youth drug abuse prevention programmes: A guide for development and improvement. New York: United Nations, ೨೦೦೨.
- United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention. Schools: School-based education for drug abuse prevention. New York: United Nations, ೨೦೦೬.
- UNODC. United Nations Convention against Corruption, Priorities for the provision of technical assistance. Global Programme against Corruption: UN, ೨೦೦೬.
- William W. Reeder. Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State. Cornell University. (Unpublished Ph.D.Dissertation), ೧೯೯೬.

Journals

- Botvin, G. J. "Preventing drug abuse in schools: Social and competence enhancement approaches targeting individual-level etiological factors," Addictive Behaviors. ೨೬, ೨೦೦೦. p. ೯೯೯-೯೯೯.
- Ford, J.A., Workman, J., Masoudi, N., Huber, M., Mayer T., &Pancocha K. "Accessible substance abuse prevention for all children," In Handbook of Children With Special Health Care Needs. David Hollar, Ed. London: Springer, ೨೦೧೨.
- Hawkins, J. D., Catalano, R.F., & Miller, J. Y. "Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: Implications for substance abuse prevention," Psychological Bulletin. ೧೧೨(೧), ೧೯೯೨. p. ೬೬-೧೦೬.
- Hawkins, J. D., Catalano, R.F., & Miller, J. Y. "Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: Implications for substance abuse prevention," Psychological Bulletin. ೧೧೨(೧), ೧೯೯೨. p. ೬೬-೧೦೬.
- Kenaphoom Sanya. "Research Philosophy: Quantity Quality," Journal of Political Science and Law, Rajabhat Kalasin University, ೩ (೨): ೬೬-೬೯. ೨೦೧೬.
- Norman, E., & Turner, S. "Adolescent substance abuse prevention programs: Theories, models and research in the encouraging ೯೦'s," The journal of Primary Prevention. ೧೬(೧), ೧೯೯೨. p. ೩-೧೬.

UNODC. (๒๐๑๗). “World Drug Report ๒๐๑๗, ISBN: ๙๗๘-๙๒-๑-๑๔๘๒๙๑-๑, eISBN: ๙๗๘-๙๒-๑-๐๖๐๖๒๓-๓,” United Nations publication, Sales No. E.๑๗.XI.๖.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ. “คนไทยรู้ยัง: อัปเดตสถานการณ์ยาเสพติดโลกและไทย.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.tcijthai.com/news/๒๐๑๘/๔/scoop/๗๘๗๘.๒๕๖๐>.

คณะกรรมการสิทธิการกล่าวด้วยนโยบายยาเสพติด. “การขับเคลื่อนการปฏิรูปนโยบายยาเสพติด: แนวทางใหม่สู่การลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางยาเสพติด.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.globalcommissionondrugs.org/wp-content/uploads/๒๐๑๗/๐๓/GCDP-Report๒๐๑๖_THAI.pdf ๒๕๕๙.

บุษรา สุขวิบูลย์. “ความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://contentcenter.prd.go.th/contentviewfullpage.aspx?folder,๒๕๖๒>.

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๒ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.). “งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.๒occ.isoc.go.th/>, ๒๕๖๒.

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๒ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปส.ศปป.๒ กอ.รมน.). “งานโครงการงบประมาณและติดตามประเมินผล.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.๒occ.isoc.go.th/>, ๒๕๖๒.

สุปรานี พลแสง. “ปัญหายาเสพติดของวัยรุ่น.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/societywch/sthiti-ya-seph-tid> ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

Electronic Database

Learning For Life. “Drug prevention for teen.” (online). Available: <http://www.justice.gov/dea/pr/multimedialibrary/publications/prevention&teens.pdf>, ๒๐๐๘.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตรี ยงยุทธ ชันทวี
- วัน เดือน ปีเกิด : ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๐๙
- การศึกษา : ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
 : ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 : หลักสูตรส่งทางอากาศ รุ่นที่ ๑๘๖
 : หลักสูตรกระโดดร่มนอกกอง -
 : หลักสูตรการรบแบบจู่โจม รุ่นที่ ๑๐๑
 : หลักสูตรปฐมนิเทศนายทหารใหม่ เหล่าทหารราบ รุ่นที่ ๑๓
 : หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่าทหารราบ รุ่นที่ ๙๐
 : หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารราบ รุ่นที่ ๖๕
 : หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๗๘
 : หลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ ๖๐
- ประวัติการทำงานโดยย่อ : ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก กองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑๓
 : รองผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๓
 : ผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑๓
 : ประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง
 : ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายยุทธการ กองพลทหารราบที่ ๓
 : รองผู้บังคับการกองพันทหารราบที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๘
 : หัวหน้าฝ่ายส่งกำลังบำรุง กองพลทหารราบที่ ๓
 : ผู้บังคับการกองพันทหารราบที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๘
 : เสนาธิการกรมทหารราบที่ ๘
 : รองเสนาธิการกองพลทหารราบที่ ๓
 : รองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๘
 : รองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๓
 : เสนาธิการกองพลทหารราบที่ ๓
 : ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๓
 : รองผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๓
- ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๒๙